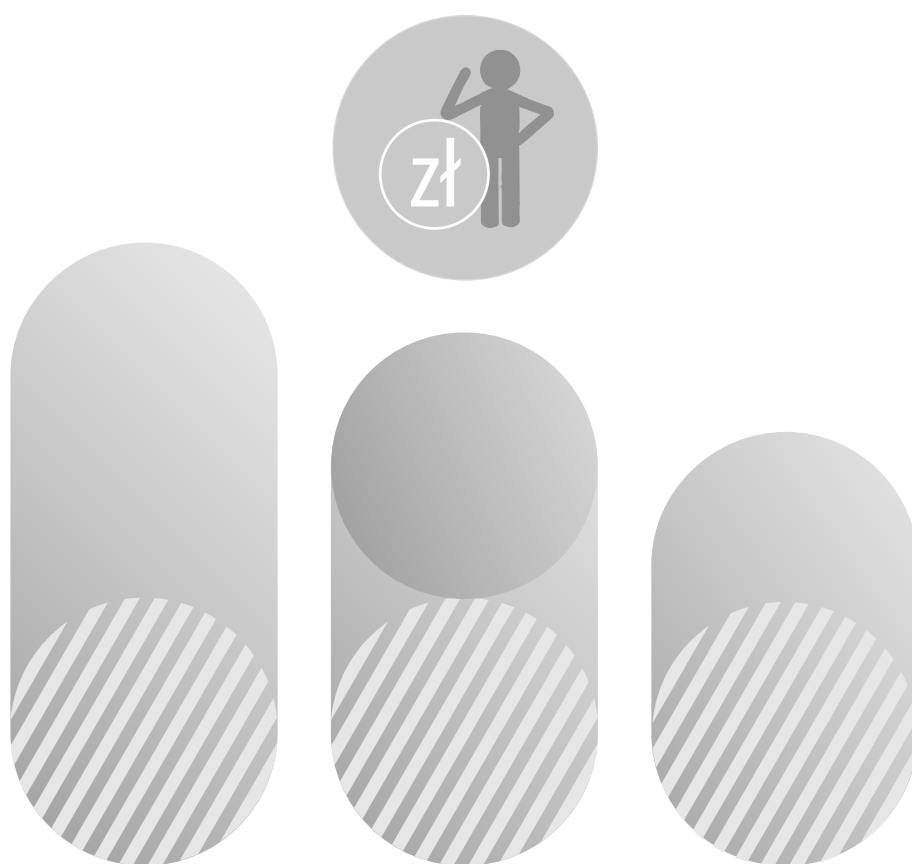

Dochody i warunki życia ludności Polski – raport z badania EU-SILC 2019

Incomes and living conditions of the population of Poland
– report from the EU-SILC survey of 2019

Dochody i warunki życia ludności Polski – raport z badania EU-SILC 2019

Incomes and living conditions of the population of Poland
– report from the EU-SILC survey of 2019

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland

Warszawa Warsaw 2021

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Społecznych
Statistics Poland, Social Surveys Department

pod kierunkiem
supervised by

Piotr Łysoń

Zespół autorski

Editorial team

Departament Badań Społecznych GUS: Magdalena Fijałkowska, Bogusława Gawza, Marek Kowalewski,
Renata Łokietek, Joanna Wawrzyniak

Urząd Statystyczny w Łodzi - Ośrodek Warunków Życia i Badań Ankiетowych: Justyna Bortnowska,
Aleksandra Kusy, Kinga Molasy

Departament Programowania i Koordynacji Badań GUS: Robert Wieczorkowski

Urząd Statystyczny w Łodzi – Ośrodek Statystyki Matematycznej: Dorota Cybart-Napiórkowska, Tomasz Piasecki

Prace redakcyjne

Editorial work

Magdalena Fijałkowska, Bogusława Gawza, Marek Kowalewski, Renata Łokietek,
Joanna Wawrzyniak, Justyna Bortnowska, Aleksandra Kusy, Kinga Molasy

Tłumaczenie

Translation

Helena Jakubowska, Agata Kaczmarek-Firth

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Renata Łokietek

Magdalena Fijałkowska, Bogusława Gawza, Marek Kowalewski, Joanna Wawrzyniak,
Justyna Bortnowska, Aleksandra Kusy, Kinga Molasy

ISSN 1898-9322

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208
Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38 10
Zam. XXX/201X/nakł. XXX

PRZEDMOWA

Publikacja zawiera wyniki Europejskiego Badania Warunków Życia (EU-SILC). Badanie przeprowadził Główny Urząd Statystyczny i 16 urzędów statystycznych w okresie od kwietnia do czerwca 2019 r. Opracowanie składa się z części analitycznej, tabelarycznej oraz opisowej zawierającej uwagi metodyczne dotyczące badania EU-SILC 2019.

Uwagi metodyczne obejmują informacje ogólne o badaniu, opis schematu losowania próby i uogólniania wyników, informacje o jakości i imputacji danych. Zawierają również podstawowe pojęcia i definicje zarówno z badania zasadniczego jak i badań modułowych realizowanych na wspólnej z badaniem EU-SILC próbie. W 2019 roku jako dodatkowy obszar tematyczny wprowadzono „Międzypokoleniowe dziedziczenie niekorzystnych sytuacji życiowych”.

W niniejszej publikacji dodatkowo zawarty został opis przeprowadzonego w latach 2016 – 2020 projektu *Plan działań dla doskonalenia EU-SILC - Dane regionalne EU-SILC na poziomie NUTS 2*. Zastosowanie wyników projektu ma na celu umożliwienie publikowania wskaźników z zakresu ubóstwa na poziomie NUTS2.

Część analityczna dotyczy następujących zagadnień:

- nierówności dochodowych osób w gospodarstwach domowych;
- międzypokoleniowego dziedziczenia niekorzystnych sytuacji życiowych.

W tablicach zamieszczono wyniki dla gospodarstw domowych według:

- grup społeczno-ekonomicznych ludności oraz gospodarstw ogółem,
- klasy miejscowości,
- makroregionów (NUTS 1),
- regionów (NUTS 2).

Dodatkowymi przekrojami dla osób są:

- wiek;
- płeć;
- poziom ukończonego wykształcenia.

Publikacja została przygotowana przez zespół pracowników wydziału prowadzącego badanie EU-SILC w Departamencie Badań Społecznych GUS oraz pracowników Ośrodka Warunków Życia i Badań Ankiety w Urzędzie Statystycznym w Łodzi.

W pracach brały również udział osoby z Departamentu Programowania i Koordynacji Badań, Centrum Informatyki Statystycznej GUS oraz Ośrodka Statystyki Matematycznej Urzędu Statystycznego w Łodzi.

Serdeczne podziękowanie składamy wszystkim osobom, bez których badanie nie mogłoby być zrealizowane. Dziękujemy respondentom, którzy zechcieli udzielić odpowiedzi i poświęcili swój cenny czas, ankieterom, koordynatorom i kierownikom we wszystkich województwach, którzy rzetelnie wykonali swoją pracę, a także dyrekcji i pracownikom Urzędu Statystycznego w Łodzi.

Będziemy zobowiązani za wszelkie uwagi i sugestie odbiorców opracowania, które pozwolą na dalszą poprawę jakości oraz rozbudowę publikacji w kolejnych edycjach. Mamy nadzieję, że wyniki badania zawarte w publikacji będą dla Państwa cennym źródłem wiedzy o warunkach życia w Polsce i umożliwią porównania z innymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej dla ostatniego roku sprzed pandemii COVID-19 i dzięki temu staną się istotnym punktem odniesienia dla analiz zmian przez nią spowodowanych zarówno w krótkim okresie, jak i w dłuższym horyzoncie czasowym.

dr Piotr Łysoń
Dyrektor
Departamentu Badań Społecznych

PREFACE

The publication contains the results of the European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC) survey. The survey was carried out by the Central Statistical Office and 16 statistical offices between April and June 2019. The paper consists of an analytical and a tabular part as well as a descriptive part with methodological remarks on the EU-SILC 2019 survey.

The methodological remarks include the general information about the survey, a description of the sampling frame and generalisation of the results, the information about the data quality and imputation. They also contain basic concepts and definitions from both the main survey and the modular surveys carried out on the sample common with the EU-SILC survey. In 2019, “Intergenerational transmission of disadvantages” were introduced as additional thematic areas.

This publication additionally contains a description of the project Action plan for EU-SILC improvements - *Regional dimension of the EU-SILC data at the NUTS 2 level*, carried out in 2016-2020 was included. The application of the project results is aimed at enabling the publication of poverty indicators at the NUTS2 level.

The analytical part covers the following subjects:

- income inequalities of persons in households;
- intergenerational transmission of disadvantages.

The tables contain the results for households by:

- socio-economic groups of the population and households in total,
- classes of localities,
- macroregions (NUTS 1),
- regions (NUTS 2).

Additional profiles for persons are:

- age;
- sex;
- level of education.

The publication has been prepared by a team of employees from the division conducting the EU-SILC survey at the Department of Social Research, CSO and by the employees of the Centre for Living Conditions and Surveys at the Statistical Office in Łódź.

The work was also participated in by the people from the Department of Programming and Coordination of Research, Centre for Statistical Informatics, CSO and the Mathematical Statistics Centre at the Statistical Office in Łódź.

We would like to cordially thank to all people without whom this survey could not be carried out. We thank the respondents who answered the questions and devoted their precious time, the interviewers, coordinators and managers in all voivodeships, who have reliably done their work, as well as the directors and employees of the Statistical Office in Łódź.

We will be grateful for any comments or suggestions on the part of the recipients of the survey, which will enable a further improvement in the quality and development of the publication in subsequent editions. We hope that the results of the survey contained in the publication will be a valuable source of knowledge about the living conditions in Poland and will enable comparisons with other European Union Member States in the last year before COVID-19 pandemic, thus it will become an important reference point for analysis of changes caused by it, both in the short term and in the long term.

Piotr Łysoń, Ph. D.
Director
of the Social Surveys Department

SPIS TREŚCI

CONTENTS

	<u>Str.</u> <u>Page</u>
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych	12
Symbols and main abbreviations	12
Synteza	13
Executive summary	63
Tablice przeglądowe.....	113
Review tables	113
Uwagi metodologiczne	175
Methodological notes	200

Spis tablic (synteza)

List of tables (executive summary)

	<u>Tabl</u> <u>Table</u>	<u>Str.</u> <u>Page</u>
Przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji na osobę Average yearly equivalised disposable income per person		
Wybrane miary zróżnicowania przeciętnego dochodu do dyspozycji w Polsce w latach 2008-2019 . Selected measures of diversification of the average disposable income in Poland in 2008-2019	1	15 65
Wybrane miary zróżnicowania przeciętnego dochodu do dyspozycji według NUTS 2 w 2019 roku Selected measures of average disposable income distribution in Polish regions (NUTS 2) in 2019 ..	2	19 69
Udział (%) osób z danej grupy kwintylowej dla ludności Polski w danym regionie w 2019 roku .... The share (%) of persons from a specific quintile group in the Polish population of a given region in 2019	3	22 72
Międzypokoleniowe dziedziczenie niekorzystnych sytuacji życiowych Intergenerational transmission of disadvantages		
Rodzaje ponoszonych kosztów według typu lokalu mieszkalnego	1	35 85
Odsetek typów lokali mieszkalnych według klasy miejscowości zamieszkania i lat badania	2	37 87
Ocena sytuacji finansowej współcześnie i w okresie gdy respondent miał 14 lat	3	59
Assessment of the financial situation both currently and when respondent was around 14 years old		109

Spis wykresów (synteza)

List of graphs (executive summary)

	Wyk. Graphs	Str. Page
Przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji na osobę		
Average yearly equivalised disposable income per person		
Przeciętny dochód do dyspozycji, mediana oraz wskaźnik mediany do dochodu w latach 2008, 2018, 2019	1	14 64
The average disposable income, median and the ratio of median to income in 2008, 2018, 2019		
Przeciętny dochód do dyspozycji według grup kwintylowych w 2008, 2018 i 2019 r.	2	15 65
The average disposable income by quintile groups in 2008, 2018, 2019		
Progi zagrożenia ubóstwem w 2008, 2018, 2019 r.	3	16 66
The at-risk-of-poverty thresholds in 2008, 2018, 2019		
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w 2008, 2018 i 2019 r.	4	17 67
The relative at-risk-of-poverty rate in 2008, 2018 and 2019		
Przeciętny dochód do dyspozycji, mediana oraz wskaźnik mediany do dochodu według NUTS 2 w 2019 r.	5	18 68
The average disposable income, median and the ratio of median to income of 2019 by NUTS 2		
Wskaźnik dochodu do dyspozycji według NUTS 2 w 2019 roku	6	19 69
Disposable income ratio by NUTS 2 in 2019		
Przeciętny dochód do dyspozycji według grup kwintylowych dla województw: lubelskiego, śląskiego i regionu warszawskiego stołecznego w 2019 r.	7	21 71
The average disposable income according to quintile groups for regions: Lubelskie, Śląskie and Warszawski Stołeczny in 2019		
Międzypokoleniowe dziedziczenie niekorzystnych sytuacji życiowych		
Intergenerational transmission of disadvantages		
Odsetek osób w wieku 25 – 59 lat według typu gospodarstwa	1	25 75
Percentage of persons aged 25-59 by household type		
Struktura gospodarstw domowych populacji modułu w okresie, gdy osoby miały 14 lat dla 2011 roku	2	25 75
Household structure in the module population at the time when the people were 14 years old for 2011		
Struktura gospodarstw domowych populacji modułu w okresie, gdy osoby miały 14 lat dla 2019 roku	3	26 76
Household structure in the module population at the time when the persons were 14 years old for the year 2019		
Kraj urodzenia rodziców	4	26 76
Country of birth of the parents		
Poziom wykształcenia rodziców	5	26 76
Level of education of the parents		
Status zawodowy rodziców	6	27 77
Professional status of the parents		
Zajmowanie stanowiska kierowniczego przez pracujących rodziców	7	27 77
Employed parents holding managerial positions		
Tytuł prawny lokalu mieszkalnego w okresie gdy osoby miały 14 lat	8	28 78
Tenure status to the dwelling at the time when the persons surveyed were 14 years old		

	Wyk. Graphs	Str. Page
Ocena sytuacji finansowej gospodarstwa domowego ..... The financial situation of the household when the respondent was around 14 years old	9	28 78
Przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji i mediana tego dochodu w badaniach z 2011 i 2019 roku ..... Average yearly equivalised disposable income and median of this income in surveys in 2011 and 2019	10	30 80
Odsetek osób w wieku 25 – 59 lat według poziomu ukończonego wykształcenia oraz roku badania .. Percentage of people aged 25-59 by the level of completed education and the year of the survey	11	31 81
Przeciętny dochód do dyspozycji uzyskiwany współcześnie według poziomu ukończonego wykształcenia oraz roku badania..... Average current disposable income by level of completed education and the year of the survey	12	31 81
Odsetek osób z określonym statusem na rynku pracy według wieku ..... Percentage of people with a certain labour market status by age	13	32 82
Odsetek osób w wieku niemobilnym w roku realizacji badania według statusu na rynku pracy ..... Percentage of people at immobile age in the year of the survey by labour market status	14	32 82
Przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji uzyskiwany współcześnie według statusu na rynku pracy ..... Average yearly equivalised disposable income currently obtained by labour market status	15	33 83
Odsetki respondentów według klasy miejscowości zamieszkania ..... Percentages of respondents by class of place of residence	16	34 84
Przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji uzyskiwany współcześnie według klasy miejscowości zamieszkania ..... Average yearly equivalised disposable income currently obtained by class of place of residence	17	34 84
Zmiany w miesięcznych kosztach użytkowania lokalu mieszkalnego według jego typu ..... Changes in monthly housing costs by dwelling type	18	37 87
Obciążenie miesięcznymi kosztami użytkowania lokalu mieszkaniowego według jego typu ..... Monthly housing costs by dwelling type	19	38 88
Przeciętny dochód do dyspozycji uzyskiwany współcześnie przez respondenta według typu lokalu mieszkalnego i obciążenia kosztami jego użytkowania ..... Average disposable income currently obtained by the population of module by the type of dwelling and burden with the costs of its use	20	39 89
Zmiany w miesięcznych kosztach użytkowania lokalu mieszkalnego według klasy miejscowości . Changes in monthly housing costs by class of locality	21	40 90
Obciążenie miesięcznymi kosztami użytkowania lokalu mieszkaniowego według klasy miejscowości Monthly housing costs by class of locality	22	41 91
Przeciętny dochód do dyspozycji uzyskiwany współcześnie przez respondenta według klasy miejscowości zamieszkania i obciążenia kosztami użytkowania mieszkania ..... The current average disposable income of the population of module based on the class of locality and the burden of the housing costs	23	42 92
Odsetek osób mieszkających w gospodarstwach domowych w których w okresie 12 miesięcy nie nastąpiło zadłużenie z powodów finansowych w kosztach użytkowania lokalu według typu lokalu i rodzaju kosztów jego użytkowania ..... The percentage of persons living in households which have had no debt in housing cost due to financial reasons in the last 12 months by dwelling type and housing cost type	24	43 93

	Wyk. Graphs	Str. Page
Odsetek osób mieszkających w gospodarstwach domowych w których w okresie 12 miesięcy nie nastąpiło zadłużenie z powodów finansowych w kosztach użytkowania lokalu według klasy miejscowości zamieszkania i rodzaju kosztów	25	44
The percentage of the population living in households in which, during the 12-month period, there was no debt for financial reasons concerning housing costs by class of locality and type of this costs		94
Zdolność do pokrywania nieoczekiwanego wydatku z własnych środków według statusu na rynku pracy	26	45
Ability to cover unexpected expenses from own resources by the status on the labour market		95
Zdolność do pokrywania nieoczekiwanego wydatku z własnych środków według grup kwintylowych przeciętnych dochodów do dyspozycji	27	46
Ability to cover unexpected expenses from own resources by quintile groups of average disposable income		96
Odsetek osób żyjących w gospodarstwie domowym posiadającym dane dobro	28	47
Percentage of people living in a household which owns a given property		97
Przeciętny dochód do dyspozycji uzyskiwany współcześnie według typu gospodarstwa w okresie gdy mieli 14 lat	29	50
Average disposable income obtained nowadays by type of household at the age of 14		100
Odsetki osób w wieku 25 – 59 lat według ukończonego poziomu wykształcenia oraz typu gospodarstwa w okresie gdy mieli 14 lat	30	51
Percentage of population aged 25 - 59 by their education and type of dwelling in the period when the persons were 14 years old		101
Odsetki osób w wieku 25 – 59 lat według statusu na rynku pracy oraz typu gospodarstwa w okresie gdy mieli 14 lat	31	51
Percentage of population aged 25 - 59 by their labour market status and type of dwelling in the period when the respondents were 14 years old		101
Odsetki osób w wieku 25 – 59 lat według miejsca zamieszkania oraz typu gospodarstwa w okresie gdy mieli 14 lat	32	52
Percentage of population aged 25 - 59 by their place of residence and type of household in the period when the respondents were 14 years old		102
Zmiany w miesięcznych kosztach użytkowania mieszkania/domu według typu gospodarstwa w okresie gdy mieli 14 lat	33	52
Changes in monthly housing costs by the type of dwelling in the period when the respondents were 14 years old		102
Obciążenie miesięcznymi kosztami użytkowania mieszkania/domu według typu gospodarstwa w okresie gdy osoby miały 14 lat	34	53
Monthly housing costs burden by the type of dwelling in the period when the respondents were 14 years old		103
Odsetek osób mieszkających w gospodarstwach domowych w których w okresie 12 miesięcy nie nastąpiło zadłużenie z powodów finansowych w opłatach z wiązanych z użytkowaniem mieszkaniem według typu gospodarstwa w okresie gdy osoby miały 14 lat	35	54
Percentage of the population living in households in which, during the 12-month period, there was no debt for financial reasons concerning dwelling costs by the type of dwelling in the period when the persons were 14 years old		104
Zdolność do pokrywania nieoczekiwanego wydatku z własnych środków według typu gospodarstwa w okresie gdy osoby miały 14 lat	36	54
Ability to cover an unexpected expense from their own resources by type of household at the time when they were 14 years old		104

	Wyk. Graphs	Str. Page
Odsetek osób żyjących w gospodarstwie domowym posiadającym dane dobro według typu gospodarstwa w okresie gdy osoby miały 14 lat	37	55
The percentage of persons living in a household with a given good by type of household in the period when persons were 14 years old		105
Poziom ukończonego wykształcenia rodziców w okresie kiedy respondent miał ukończone 14 lat a obecny poziom wykształcenia respondenta	38	57
Educational attainment level successfully completed by parents when the respondent was 14 years old and the current educational attainment level of the persons		107
Przeciętny dochód do dyspozycji uzyskiwany współcześnie przez respondentów według poziomu wykształcenia rodziców w okresie w którym respondenci mieli 14 lat	39	58
Average disposable income currently earned by the respondents by their parents' level of education in the period when the respondents were 14 years old		108

Spis tablic przeglądowych

List of review tables

	Tabl Table	Str. Page
Dane ogólne o zbadanych gospodarstwach domowych	1	113
General information on households surveyed		
Struktura ludności w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych oraz płci i wieku	2	115
Structure of population in households by socio-economic group, sex and age		
Struktura ludności w gospodarstwach domowych według klasy miejscowości oraz płci i wieku	3	116
Structure of population in households by class of locality, sex and age		
Struktura ludności w gospodarstwach domowych według makroregionów (NUTS 1) oraz płci i wieku	4	117
Structure of population in households by macroregions (NUTS 1), sex and age		
Struktura ludności w gospodarstwach domowych według regionów (NUTS 2) oraz płci i wieku	5	118
Structure of population in households by regions (NUTS 2), sex and age		
Struktura ludności w wieku 16 lat i więcej w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych oraz płci i poziomu wykształcenia	6	119
Structure of population at the age of 16 years and more in households by socio-economic group, sex and level of education		
Struktura ludności w wieku 16 lat i więcej w gospodarstwach domowych według klasy miejscowości oraz płci i poziomu wykształcenia	7	120
Structure of population at the age of 16 years and more in households by class of locality, sex and level of education		
Struktura ludności w wieku 16 lat i więcej w gospodarstwach domowych według makroregionów (NUTS 1) oraz płci i poziomu wykształcenia	8	121
Structure of population at the age of 16 years and more in households by macroregions (NUTS 1), sex and level of education		
Struktura ludności w wieku 16 lat i więcej w gospodarstwach domowych według regionów (NUTS 2) oraz płci i poziomu wykształcenia	9	122
Structure of population at the age of 16 years and more in households by regions (NUTS 2), sex and level of education		

	Tabl Table	Str. Page
Przeciętne roczne dochody netto na 1 osobę w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych	10	124
Average yearly per capita net income in households by socio-economic group		
Przeciętne roczne dochody ekwiwalentne netto w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych	11	126
Average yearly equivalised net income in households by socio-economic group		
Przeciętne roczne dochody netto na 1 osobę w gospodarstwach domowych według klasy miejscowości	12	128
Average yearly per capita net income in households by class of locality		
Przeciętne roczne dochody ekwiwalentne do dyspozycji netto w gospodarstwach domowych według klasy miejscowości	13	130
Average yearly equivalised net income in households by class of locality		
Przeciętne roczne dochody netto na 1 osobę w gospodarstwach domowych według makroregionów (NUTS 1)	14	132
Average yearly per capita net income in households by macroregions (NUTS 1)		
Przeciętne roczne dochody ekwiwalentne netto w gospodarstwach domowych według makroregionów (NUTS 1)	15	134
Average yearly equivalised net income in households by macroregions (NUTS 1)		
Przeciętne roczne dochody netto na 1 osobę w gospodarstwach domowych według regionów (NUTS 2)	16	136
Average yearly per capita net income in households by regions (NUTS 2)		
Przeciętne roczne dochody ekwiwalentne netto w gospodarstwach domowych według regionów (NUTS 2)	17	140
Average yearly equivalised net income in households by regions (NUTS 2)		
Wybrane wskaźniki spójności społecznej w oparciu o badanie EU-SILC 2019	18	144
Selected social cohesion indicators based on EU-SILC 2019		
Wybrane wskaźniki spójności społecznej według makroregionów (NUTS 1) w oparciu o badanie EU-SILC 2019	19	148
Selected social cohesion indicators by macroregions (NUTS 1) based on EU-SILC 2019		
Wybrane wskaźniki spójności społecznej według regionów (NUTS 2) w oparciu o badanie EU-SILC 2019	20	149
Selected social cohesion indicators by regions (NUTS 2) based on EU-SILC 2019		
Granica ubóstwa	21	150
At-risk-of-poverty threshold		
Współczynnik Giniego, wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu transferów społecznych, nierówność rozkładu dochodów S80/S20	22	151
Gini coefficient, at-risk-of-poverty rate after social transfers, inequality of income distribution S80/S20		
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (powiązanie trzech podwskaźników) .	23	152
People at-risk-of-poverty or social exclusion (union of three sub-indicators)		
Subiektywne oceny sytuacji finansowej gospodarstw domowych	24	153
Self-evaluation of the households' financial condition		
Trudności gospodarstw domowych w zaspokajaniu potrzeb	25	155
Households' difficulties with satisfying their needs		
Wybrane dane o sytuacji mieszkaniowej gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych	26	157
Selected data on the dwelling conditions of households by socio-economic group		

	Tabl Table	Str. Page
Wybrane dane o sytuacji mieszkaniowej gospodarstw domowych według klasy miejscowości .. Selected data on the dwelling conditions of households by class of locality	27	158
Wybrane dane o sytuacji mieszkaniowej gospodarstw domowych według makroregionów (NUTS 1) ... Selected data on the dwelling conditions of households by macroregions (NUTS 1)	28	159
Wybrane dane o sytuacji mieszkaniowej gospodarstw domowych według regionów (NUTS 2) ... Selected data on the dwelling conditions of households by regions (NUTS 2)	29	160
Gospodarstwa domowe według grup społeczno-ekonomicznych i wyposażenia w niektóre przedmioty trwałego użytkowania	30	162
Households and equipment with selected durables by socio-economic group		
Gospodarstwa domowe według klasy miejscowości i wyposażenia w niektóre przedmioty trwałego użytkowania	31	163
Households and equipment with selected durables by class of locality		
Gospodarstwa domowe według makroregionów (NUTS 1) i wyposażenia w niektóre przedmioty trwałego użytkowania	32	164
Households and equipment with selected durables by macroregions (NUTS 1)		
Gospodarstwa domowe według regionów (NUTS 2) i wyposażenia w niektóre przedmioty trwałego użytkowania	33	165
Households and equipment with selected durables by regions (NUTS 2)		
Osoby w wieku 16 lat i więcej według samooceny stanu zdrowia	34	166
Persons aged 16 years and more by self-perceived health		
Osoby w wieku 16 lat i więcej według występowania długotrwałych problemów zdrowotnych oraz ograniczeń w wykonywaniu czynności	35	167
Persons aged 16 years and more by occurrence of longstanding health problems and limitation in activities		
Osoby w wieku 16 lat i więcej według potrzeby skorzystania z leczenia lub badania	36	168
Persons aged 16 years and more by need to use treatment or examination		
Osoby w wieku 16 lat i więcej według zaspokojenia potrzeb w zakresie leczenia lub badania według miejsca zamieszkania, płci, wieku, wykształcenia I niepełnosprawności prawnej	37	169
Persons aged 16 years and more by meeting needs with regard to treatment or examination		
Główna przyczyna niezaspokojonych potrzeb osób w wieku 16 lat i więcej w zakresie leczenia lub badania według płci	38	170
Main reason for unmet needs of persons aged 16 years and more with regard to treatment or examination, by sex		
Główna przyczyna niezaspokojonych potrzeb osób w wieku 16 lat i więcej w zakresie leczenia lub badania według miejsca zamieszkania	39	171
Main reason for unmet needs of persons aged 16 years and more with regard to treatment or examination, by place of residence		
Główna przyczyna niezaspokojonych potrzeb osób w wieku 16 lat i więcej w zakresie leczenia lub badania według niepełnosprawności prawnej	40	172
Main reason for unmet needs of persons aged 16 years and more with regard to treatment or examination, by legal disability status		
Sposób zamieszkiwania respondentów w okresie, gdy mieli około 14 lat	41	173
Way of respondents resident when they were about 14 years		
Rodzice respondenta w okresie, gdy miał on około 14 lat według kraju urodzenia, poziomu wykształcenia oraz statusu na rynku pracy	42	174
Respondent's parents when he was about 14 years old by country of birth, education level and status on the labour market		

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH I WAŻNIEJSZE SKRÓTY

SYMBOLS AND MAIN ABBREVIATIONS

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbols	Opis Description
Kreska (-) Dash (-)	zjawisko nie wystąpiło the phenomenon did not occur
Kropka (.) Dot (.)	brak informacji wiarygodnych (mniej niż 20 przypadków z próby lub względny błąd standardowy większy niż 50%) data not reliable (less than 20 sample observations or relative standard error more than 50%)
Gwiazdka (*) Star (*)	zjawisko zaistniało w wielkości większej lub równej 20 ale mniejszej niż 50 przypadków z próby the phenomenon occurred in a size greater than or equal to 20 but less than 50 cases in the sample

Dane w tablicach i wykresach mogą się nie sumować na 100% ze względu na przyjęte zaokrąglenia.

Figures in the tables and graphs can fail to sum up to 100% because of rounding-up

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
p. proc. percentage point	punkt procentowy percentage point
tys. thousand	tysiąc thousand
zł PLN	złoty zloty
tabl. tabl.	tablica table

SYNTEZA

I. Przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji na osobę

Poniższa analiza dotyczy w całości **przeciętnego rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji na osobę**. Dochód ten wyliczony został na podstawie danych z badania zrealizowanego w 2019 roku ale **odnosi się do rocznego dochodu z roku poprzedzającego badanie, tj. od stycznia do grudnia 2018 r.** W publikacji przyjęto za Eurostatem przy podawaniu dochodów posługiwanie się **rokiem realizacji badania**.

Dochód liczony jest na podstawie sumy rocznych dochodów pieniężnych netto¹ wszystkich członków gospodarstwa domowego pomniejszonej o podatki od nieruchomości, transfery pieniężne przekazywane innym gospodarstwom domowym oraz saldo rozliczeń z urzędem skarbowym. Tak wyliczony dochód gospodarstw domowych dzielony jest przez sumę jednostek ekwiwalentnych przypisywanych poszczególnym osobom, która uwzględnia wielkość i strukturę danego gospodarstwa. Następnie tak obliczony dochód w tej samej wysokości przypisywany jest każdej osobie w tym gospodarstwie. Zastosowana została zmodyfikowana skala OECD: 1-szej osobie dorosłej w gospodarstwie odpowiada liczba 1; każdemu kolejnemu członkowi gospodarstwa domowego w wieku 14 lat lub więcej – 0,5; każdemu dziecku poniżej 14 roku życia – 0,3.

Do porównania dochodów² na poziomie krajowym wykorzystano dwa okresy odniesienia. Rok 2008 jako okres do pomiaru realizacji zobowiązań w ramach obszaru ubóstwa w Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020³. Drugim okresem wprowadzonym do analizy zmian krótkookresowej jest poprzedni rok badania, tj. 2018.

Kolejny rozdział dotyczy ujęcia regionalnego danych dochodowych. Zaprezentowana została analiza dochodu z EU-SILC 2019 na poziomie NUTS 2. Jest to możliwe dzięki wprowadzeniu do metodologii badania wniosków z projektu: Plan działań dla doskonalenia EU-SILC Cel 1: Dane regionalne EU-SILC na poziomie NUTS 2 współfinansowanego z funduszy europejskich⁴.

W oparciu o dochód do dyspozycji liczony jest wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym⁵, który został w tym opracowaniu wykorzystany jako miara określająca odsetek osób znajdujących się w relatywnie najtrudniejszej sytuacji dochodowej (tj. w dolnej części rozkładu dochodów).

Sytuacja dochodowa osób w gospodarstwach domowych została opisana w kontekście miejsca zamieszkania (w oparciu o podział na NUTS 2). Do analizy tego aspektu posłużono się podstawowymi miernikami zróżnicowania dochodów: współczynnikiem Giniego, wskaźnikiem zróżnicowania kwintylowego (S80/S20), wskaźnikiem dochodu do dyspozycji. Wykorzystano również grupy kwintylowe w dwóch ujęciach. Dochód do dyspozycji według grup kwintylowych wyznaczano dzieląc na pięć równych części następujące zbiorowości:

- na potrzeby analizy rozkładu dochodów była to zbiorowość danego przekroju;
- dla zbadania udziału poszczególnych grup gospodarstw domowych w grupach kwintylowych wyodrębniono je dla całej badanej ogólnopolskiej zbiorowości.

¹ Po odliczeniu zaliczek na podatek dochodowy, podatków od dochodów z własności, składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, itp.

² W dalszej części opracowania przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji dla osoby nazywany jest dla uproszczenia dochodem do dyspozycji lub przeciętnym dochodem do dyspozycji.

³ Cel w obszarze ubóstwa: zmniejszenie liczby ludzi ubogich dzięki uchronieniu przed ubóstwem lub wykluczeniem co najmniej 20 milionów Europejczyków.

⁴ Informacje na temat zmian w badaniu zostały przedstawione w rozdziale na str. 199.

⁵ Szczegółowy opis wskaźników znajduje się w części metodologicznej publikacji.

1. Nierówności dochodowe gospodarstw domowych w Polsce w latach 2008 – 2019

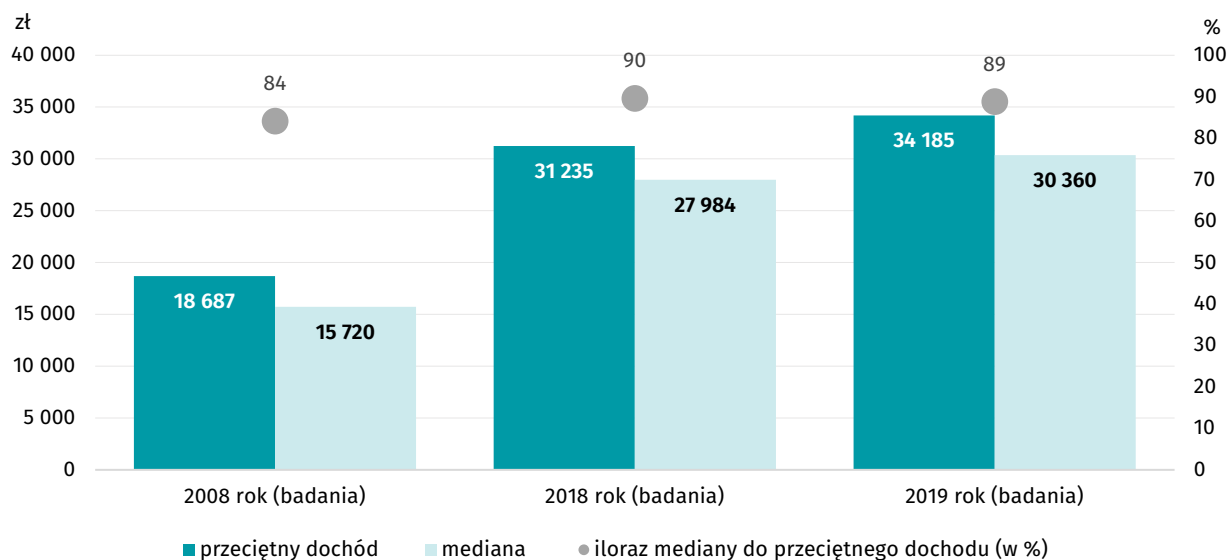
Na podstawie wyników badania z roku 2019⁶ przeciętny roczny dochód do dyspozycji w Polsce wyniósł 34 185 zł.

W stosunku do 2008 roku jako punktu odniesienia dla pomiaru zmian w poziomie życia członków gospodarstw domowych spowodowanych zmianami w polityce społeczno-ekonomicznej wprowadzanymi w celu łagodzenia skutków kryzysu ekonomicznego⁷, odnotowano wzrost dochodu o prawie 83% (z 18 685 zł). Wzrost w stosunku do roku poprzedniego był znacznie niższy i wyniósł 9% (z 31 235 zł).

Dochód poniżej wartości średniej w badaniu z 2008 roku wykazało ok. 63% osób, w 2018 roku odsetek ten spadł do 60% i utrzymał się w roku 2019.

W analizowanym okresie następował też stały wzrost mediany przeciętnego dochodu do dyspozycji. Między badaniami z 2008 i 2019 roku wartość środkowa dochodu wzrosła o 93%, ale w porównaniu z badaniem z roku 2018 różnica ta wyniosła ok. 8%. Natomiast udział mediany w średniej krajowej dochodu najniższy był w 2008 roku (84%) a najwyższy w 2018 (90%). W 2019 roku tendencja wzrostowa nie została utrzymana – wartość ilorazu mediany do średniej spadła minimalnie do 89%.

Wykres 1. Przeciętny dochód do dyspozycji, mediana oraz wskaźnik mediany do dochodu^a w latach 2008, 2018, 2019

a Stosunek mediany do przeciętnego dochodu do dyspozycji (w %).

Analizując przeciętny dochód do dyspozycji ze względu na jego wysokość w 5 przedziałach (grupach kwintylowych) o równej liczbie osób (po 20%), zauważalny jest jego nierównomierny wzrost w różnych grupach. Między 2008 rokiem badania i dwoma kolejnymi latami (2018 i 2019) największy wzrost przypadł na I grupę kwintylową (wzrost między 2008 a 2018 rokiem badania o 84% i między 2008 a 2019 rokiem o 88%). Najniższy wzrost dochodu (przy stopniowym spadku wraz z kolejną grupą kwintylową) odnotowano dla najbogatszej grupy (wzrost między 2008 a 2018 rokiem o 53% i między 2008 a 2019 rokiem o 64%). Oznacza to, że dochody osób o niższych dochodach rosły szybciej niż dochody zamożniejszych grup populacji.

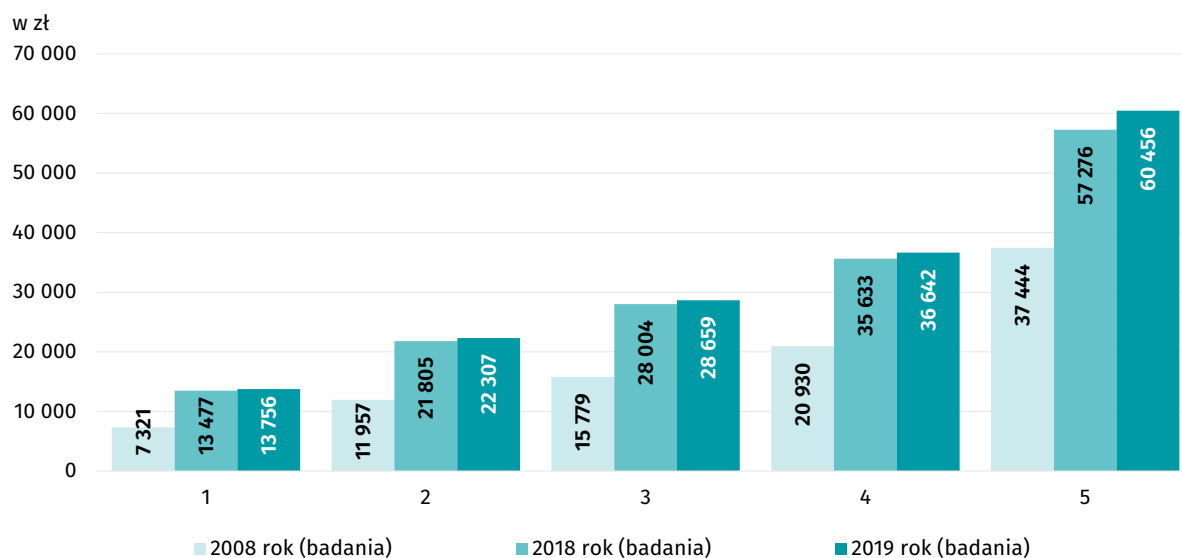
Porównując przeciętne dochody w grupach kwintylowych w ostatnich dwóch latach widać dalsze choć niewielkie wzrosty, ale z odwrotną tendencją. Najwyższy wzrost (o 6%) dotyczył V grupy kwintylowej. Trzy pierwsze grupy pomiędzy badaniami z 2018 i 2019 roku odnotowały wzrost o 2% w każdej.

⁶ Rokiem odniesienia dla dochodów z EU-SILC 2019 jest rok 2018 i analogicznie w poprzednich latach.

⁷ Kryzys finansowy 2007 – 2009 dla którego odpowiedzialnością Unii Europejskiej było opracowanie Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020 i w jej ramach w zakresie obszaru ubóstwa jego zmniejszenie poprzez wydzwignięcie co najmniej 20 mln osób z ubóstwa lub wykluczenia społecznego.

Wykres 2. Przeciętny dochód do dyspozycji według grup kwintylowych^a w 2008, 2018, 2019 r.

a Grupa kwintylowa stanowi 1/5 populacji uszeregowanej według rosnącego dochodu.

Do zbadania poziomu nierówności dochodowych najczęściej wykorzystywaną miarą jest współczynnik Giniego. Im niższa wartość wskaźnika, tym bardziej równomierny jest rozkład dochodów. W Polsce od 2008 roku wartość wskaźnika stopniowo malała (z okresami stabilizacji), co oznaczało spadek nierówności dochodów. Między 2008 a 2018 rokiem nastąpił spadek o ok. 4 p. proc. a w kolejnym roku wystąpiła niewielka zmiana w drugą stronę – wzrost o 0,7 p. proc.

Wskaźnik zróżnicowania kwintylowego (S80/S20) określa stosunek sumy dochodów do dyspozycji osiągniętych przez 20% osób o najwyższym poziomie dochodów (najwyższa grupa kwintylowa) do sumy dochodów uzyskanych przez 20% osób o najniższym poziomie dochodów (najniższa grupa kwintylowa). Wskaźnik ten informuje o tym ile razy dochody osób najbogatszych są wyższe od dochodów osób najuboższych. Im wartość bliższa jest 1, tym dochody są bardziej równomierne w całej populacji.

Wartości wskaźnika zróżnicowania kwintylowego S80/S20 zamieszczone w Tabelicy nr 1 wskazują na stopniowe zmniejszanie się rozwarstwienia w dochodach między najbogatszą i najuboższą grupą ludności Polski. Między badaniami z 2008 i 2018 roku wartość S80/S20 spadła z 5,1 do 4,3 ale podobnie jak w przypadku współczynnika Giniego w 2019 roku wartość nieznacznie wzrosła do 4,4. Potwierdzają to wyniki analizy relacji między grupami kwintylowymi. Wcześniejsza tendencja szybszego wzrostu uboższych grup w badaniu z roku 2019 (dochody z 2018) została zahamowana.

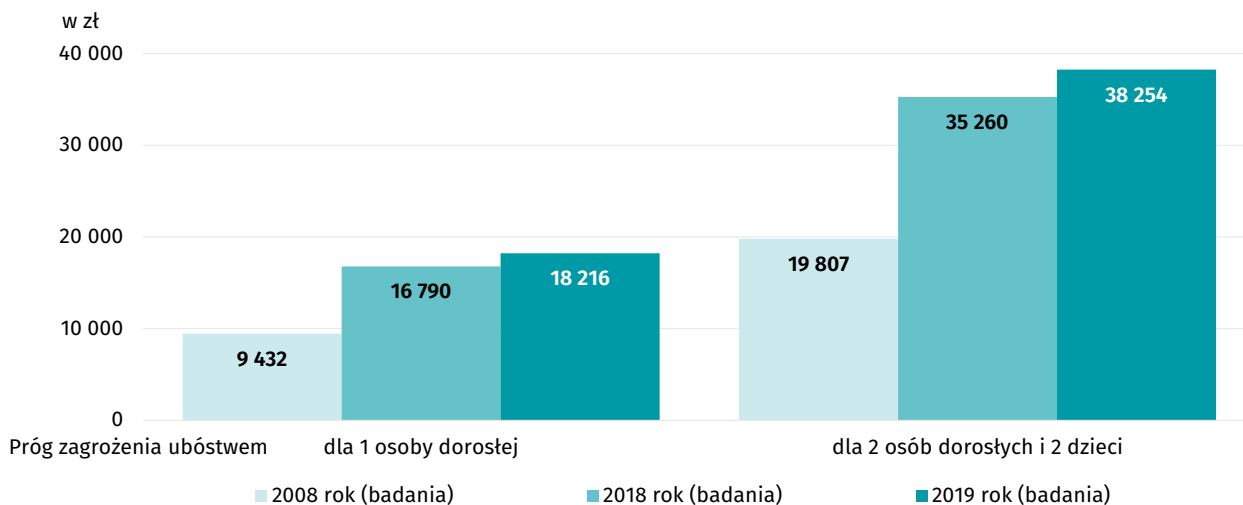
Tabela 1. Wybrane miary zróżnicowania przeciętnego dochodu do dyspozycji w Polsce w latach 2008-2019

Miary zróżnicowania dochodów/rok badania (dochód z roku poprzedniego)	2008 ^a	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Współczynnik Giniego	32,0	31,4	31,1	31,1	30,9	30,7	30,8	30,6	29,8	29,2	27,8	28,5
S80/S20	5,1	5,0	5,0	5,0	4,9	4,9	4,9	4,9	4,8	4,5	4,3	4,4

a Rok odniesienia w Strategii Europa 2020 dla pomiaru celu z obszaru ubóstwa.

Poniższy wykres zawiera informację o zmianach w wysokości progów zagrożenia ubóstwem dla analizowanych lat w podziale na dwa typy gospodarstw domowych. Wartości te wyliczone są zgodnie z przyjętą metodologią wspólną dla krajów Unii Europejskiej jako 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji po transferach społecznych.

Wykres 3. Progi zagrożenia ubóstwem w 2008, 2018, 2019 r.

W oparciu o progi wyliczone zostały wskaźniki zagrożenia ubóstwem relatywnym jako odsetek osób, których dochody są niższe od tej granicy. Poniższy wykres zawiera wartości podstawowego wskaźnika oraz dwóch jego modyfikacji. Do wyliczenia dochodów dla wskaźnika zagrożenia ubóstwem bez uwzględnienia w dochodach transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem i renty rodzinne, usunięta została część transferów społecznych – pozostawiono tylko emerytury i renty. W kolejnym wskaźniku (zagrożenia ubóstwem bez uwzględnienia w dochodach ogółu transferów społecznych) z dochodów usunięto wszelkie transfery. Porównując wartości tych trzech wskaźników można przeanalizować wpływ udziału transferów na poziom ubóstwa w kraju.

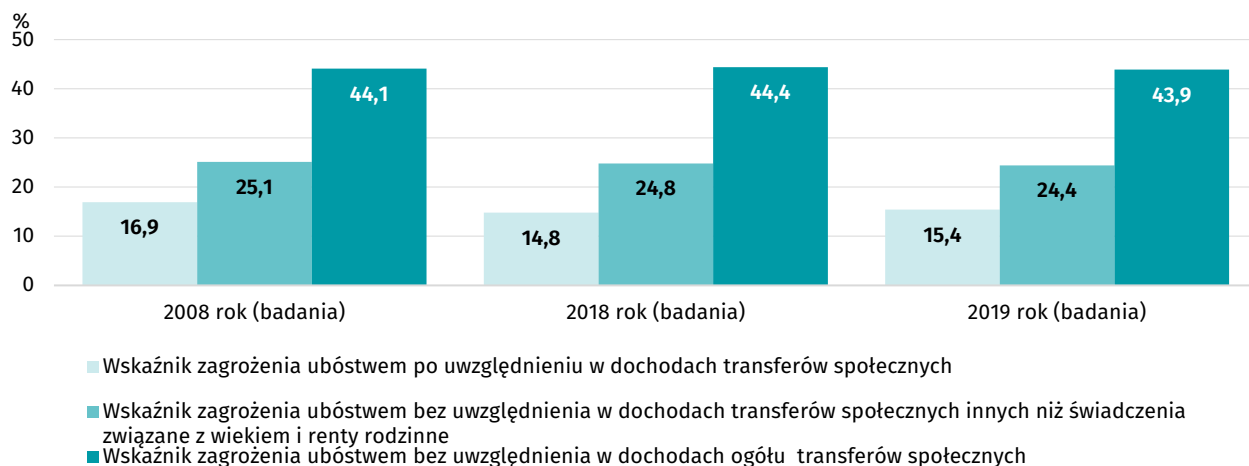
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym zawierający w dochodach wszystkie rodzaje transferów, wskazuje na pozytywne zjawisko spadku udziału w ludności Polski osób o dochodach poniżej progu ubóstwa między badaniami z 2008 i 2018 roku (z ok. 17% do 15%). Wartości dwóch pozostałych wskaźników, które pomijają część transferów lub nawet wszystkie, w okresie 10 analizowanych lat nie zmieniły się istotnie (minimalny spadek)⁸. Oznacza to, że jeżeli najuboższa część społeczeństwa zostałaby pozbawiona transferów społecznych, poziom ubóstwa w Polsce w badanym okresie wzrósłby do ok. 25% w przypadku uwzględnienia w dochodzie tylko emerytur i rent oraz do ok. 44% po usunięciu z dochodów wszystkich transferów. Poziom wskaźników nieuwzględniających transferów społecznych nie wskazuje na spadek ubóstwa. Należy więc wnioskować, że wspomniana pozytywna zmiana spadku ubóstwa dokonała się dzięki przekazanym społeczeństwu transferom w postaci różnego typu świadczeń społecznych.

Między 2018 a 2019 rokiem wartość podstawowego wskaźnika ubóstwa zmieniła się z 14,8% do 15,4% ale nie była to zmiana istotna statystycznie, niemniej jednak może wskazywać na ewentualną zmianę tendencji.

W przypadku pozostałych dwóch wskaźników różnice w wartościach, między dwoma omawianymi latami, również nie były istotne statystycznie co wskazuje na utrzymywanie się wcześniej opisanych zjawisk wysokiego udziału transferów w niwelowaniu ubóstwa w Polsce.

⁸ Różnice nieistotne statystycznie ze względu na obciążenie błędem.

Wykres 4. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w 2008, 2018 i 2019 roku

Podsumowanie:

- Przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji na osobę w badaniu z roku 2019 wyniósł 34 185 zł i był wyższy o 83% od dochodu z 2008 roku i o 9% z roku 2018.
- Między badaniami z roku 2008 i 2018 większym wzrostem przeciętnego dochodu do dyspozycji charakteryzowały się osoby, których dochody zaliczone zostały do I grupy kwintylowej. W badaniu z roku 2019 najwyższy wzrost w stosunku do roku poprzedniego dotyczył dochodów osób z V grupy kwintylowej.
- W badaniu z 2019 roku odnotowano zahamowanie wieloletniego spadku wartości wskaźników wskazujących na zmniejszanie się rozwarstwienia dochodów w Polsce.
- Pomiędzy badaniami z 2008 i 2018 roku następował stopniowy spadek wartości zagrożenia ubóstwem relatywnym (z ok. 17% do 15%). W badaniu z 2019 roku wskaźnik w stosunku do roku poprzedniego pozostał na podobnym poziomie.

2. Sytuacja dochodowa osób w gospodarstwach domowych w Polsce zgodnie z wynikami badania z 2019 r.⁹ w ujęciu terytorialnym

2.1. Dochód do dyspozycji¹⁰

Poniższy rozdział dotyczy zróżnicowania uzyskanych przeciętnych rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji osób mieszkających w Polsce w oparciu o miejsce zamieszkania. Od 2018 roku statystyka publiczna przy prezentowaniu danych w ujęciu terytorialnym posługuje się m.in. zmodyfikowanym podziałem Polski na regiony (województwa lub jego części). Ze względu na wyjątkowo silne zróżnicowanie pod względem m.in. zamożności województwa mazowieckiego, podzielono je dodatkowo na dwa regiony. Dlatego poniższą analizę wykonano w oparciu o 15 województw (regionów) i dwie części województwa mazowieckiego czyli w sumie 17 regionów¹¹.

Przeciętny ekwiwalentny dochód do dyspozycji dla kraju wyniósł w 2019 roku 34,2 tys. zł. Dochodem poniżej tej średniej dysponowali mieszkańcy 10 regionów Polski, w tym najniższy wystąpił w woj. lubelskim (28,5 tys. zł). Dochodem powyżej średniej charakteryzowało się 7 regionów, w tym najwyższy przeciętny dochód wystąpił w regionie warszawskim stołecznym (45,6 tys. zł). Drugą część województwa mazowieckiego, tj. region mazowiecki regionalny okazał się drugim regionem w Polsce o najniższym przeciętnym dochodzie (29,4 tys. zł)

Łącznie wartość średniego dochodu do dyspozycji poniżej średniej dla Polski wystąpiła w 10 regionach, obok wymienionych powyżej woj. lubelskiego i regionu mazowieckiego regionalnego także w woj. (w porządku rosnącym):

⁹ Rokiem odniesienia dla dochodów z EU-SILC 2018 jest rok 2017 i analogicznie w poprzednich latach.

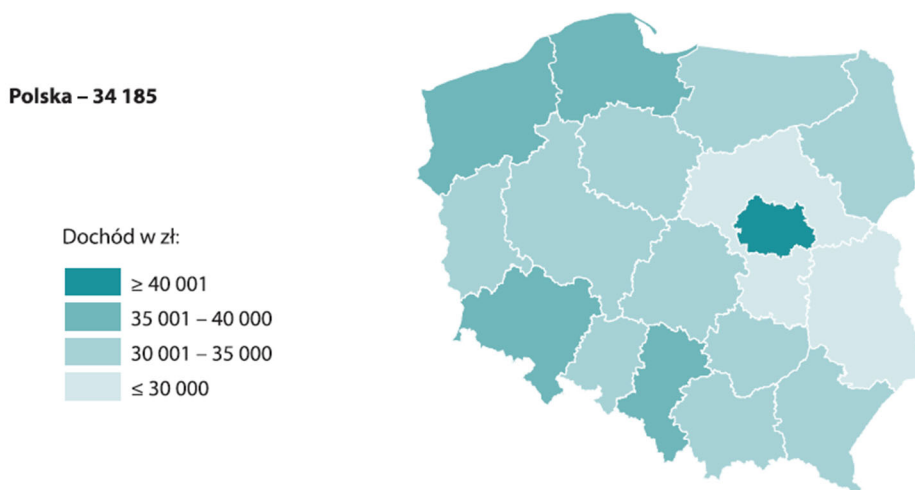
¹⁰ Przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji dla osoby nazywany jest dla uproszczenia dochodem do dyspozycji lub przeciętnym dochodem do dyspozycji.

¹¹ Więcej informacji w dziale merytorycznym str. 194.

podkarpackim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, podlaskim, wielkopolskim, kujawsko-pomorskim, małopolskim i opolskim.

Najwyższym dochodem charakteryzowali się mieszkańcy regionu warszawskiego stołecznego (45,6 tys. zł) czyli ok. 8% ludności Polski¹¹. Także w 6 województwach wartość przeciętna dochodu do dyspozycji osiągnęła wartości powyżej średniej dla Polski (w porządku malejącym) w woj.: dolnośląskim, śląskim, zachodniopomorskim, pomorskim, łódzkim i lubuskim.

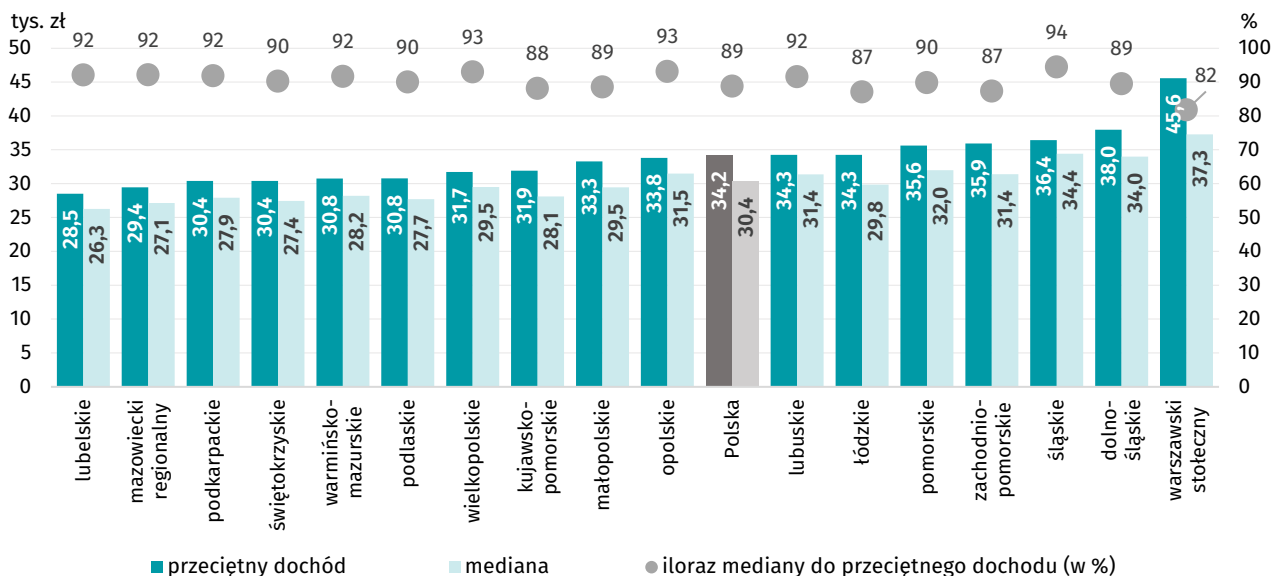
Mapa 1. Przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji według NUTS 2 w 2019 roku

Mediana dochodu (średkowa wartość) oznacza, że połowa populacji uzyskała dochód poniżej jej wartości a druga połowa powyżej. Im wartość mediany mniej odbiega od wartości średniej, tym słabsze jest rozciągnięcie rozkładu dochodów na górnym jego krańcu (w stronę wyższych dochodów).

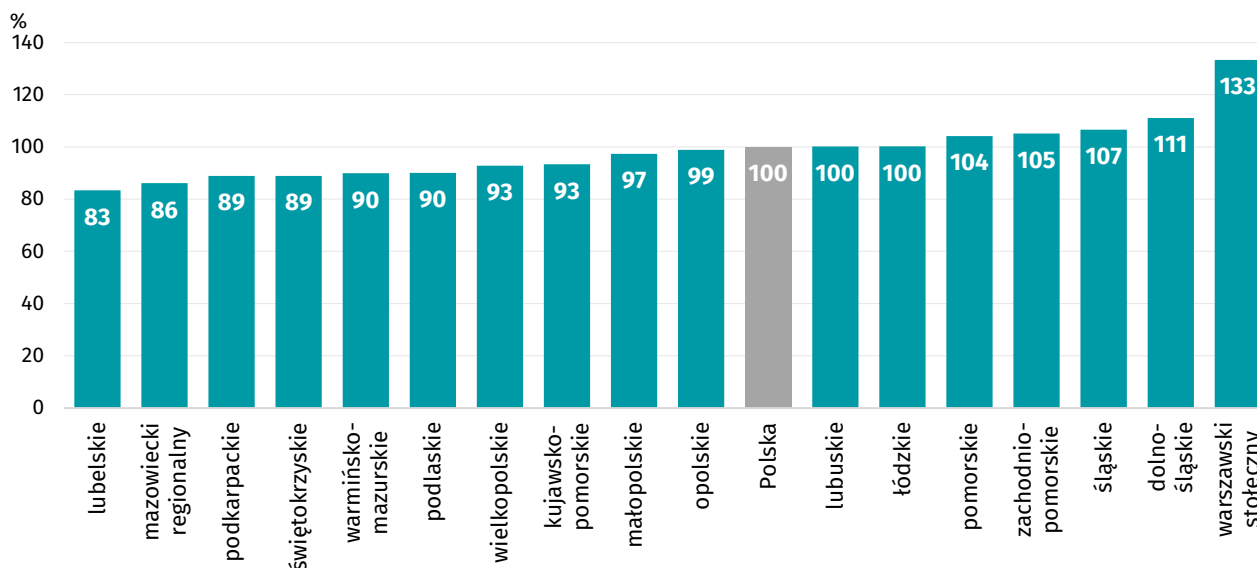
Dla zdecydowanej większości regionów, udział mediany w przeciętnym dochodzie oscylował lub przekraczał 90%. W regionach o wyższych dochodach udział ten był bardziej zróżnicowany. W trzecim regionie, co do wysokości przeciętnego dochodu tj. śląskim, udział ten był wysoki i wyniósł ok. 94%, natomiast w regionie warszawskim stołecznym, w którym dochód do dyspozycji był najwyższy – udział mediany w wartości średniej wynosił ok. 82% (najmniej ze wszystkich regionów).

Wykres 5. Przeciętny dochód do dyspozycji, mediana oraz wskaźnik mediany do dochodu według NUTS 2 w 2019 r.

Warto podkreślić, że w przypadku 4 z 17 analizowanych regionów (województwa: lubelskiego, mazowieckiego regionalnego, podkarpackiego i świętokrzyskiego) średni roczny dochód do dyspozycji kształtował się poniżej 90% średniej krajowej. Najniższe średnie dochody odnotowano w województwie lubelskim i wyniosły 83% średniego dochodu krajowego. Z kolei w dwóch województwach przekraczał 110% średniej krajowej (111% w województwie dolnośląskim i 133% w regionie warszawskim stołecznym – wykres poniżej). Różnica między najniższą i najwyższą wartością w odniesieniu do średniego krajowego dochodu wyniosła 50 p. proc.

Wykres 6. Wskaźnik dochodu do dyspozycji¹² według NUTS 2 w 2019 roku

Regiony w Tabelcy 2 uszeregowane zostały według wartości współczynnika Giniego. Najmniejszym zróżnicowaniem przeciętnego dochodu wyrażonym tym współczynnikiem charakteryzował się region lubuski (24,1). Również współczynnik zróżnicowania kwintylowego w tym regionie uzyskał najniższą wartość (3,5). Po przeciwległej stronie znalazł się region warszawski stołeczny, który nie tylko charakteryzował się zdecydowanie najwyższym przeciętnym dochodem do dyspozycji, ale również mocnym rozwarstwieniem dochodów.

Współczynnik Giniego dla tego regionu wyniósł 34,5 a suma dochodów 20% najzamożniejszych mieszkańców wynosiła sześciokrotność sumy dochodów 20% osób najuboższych.

Tabelca 2. Wybrane miary zróżnicowania przeciętnego dochodu do dyspozycji według NUTS 2 w 2019 roku

Regiony NUTS 2	lubuskie	wielkopolskie	śląskie	opolskie	świętokrzyskie	podkarpackie	mazowiecki regionalny	podlaskie	pomorskie	dolnośląskie	warmińsko-mazurskie	zachodnio-pomorskie	małopolskie	łódzkie	Polska	kujawsko-pomorskie	lubelskie	warszawski stołeczny
Współczynnik Giniego	24,1	25,3	25,4	25,8	25,8	26,2	26,4	27,4	27,5	27,9	28,0	28,0	28,3	28,4	28,5	28,6	28,8	34,5
S80/S20	3,5	3,7	3,8	3,9	3,7	4,0	4,0	4,1	4,1	4,3	4,4	4,2	4,3	4,1	4,4	4,3	4,8	6,0

¹² Iloraz średniego rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji dla danego regionu NUTS 2 do dochodu dla Polski ogółem. Wartość wskaźnika 100% jest przypisana dochodowi do dyspozycji dla Polski ogółem.

2.2. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym po transferach społecznych

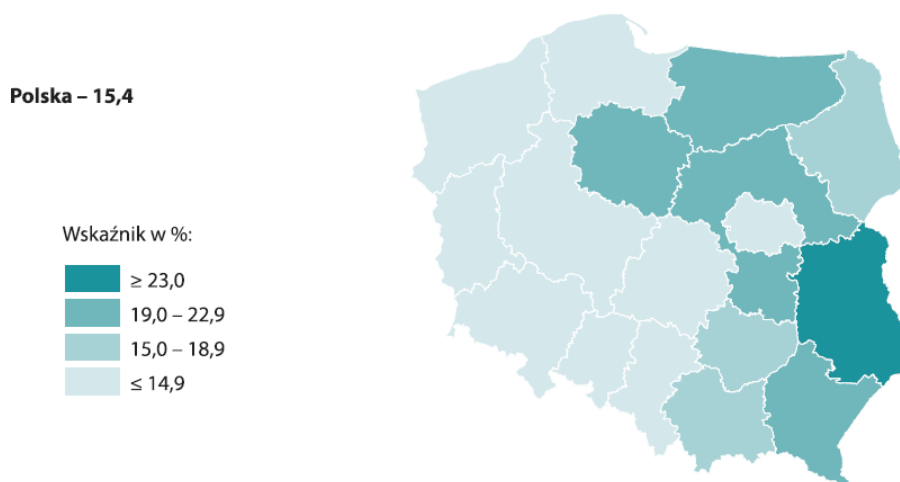
W 2019 roku ok. 15% populacji ludności Polski uzyskało dochody poniżej progu ubóstwa relatywnego (Wykres nr 3). Ze względu na zróżnicowanie przeciętnego dochodu do dyspozycji w różnych regionach kraju można przypuszczać, że zjawisko ubóstwa relatywnego, opartego na granicy ustalonej w oparciu o ten dochód, również będzie rozkładało się nierównomiernie.

Odsetek osób najuboższych określonych miarą międzynarodową (wspólną dla krajów członkowskich UE), to jak już wspomniano w poprzednim rozdziale odnosi się do osób, których przeciętny dochód do dyspozycji nie przekracza 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji, obejmujący ogół transferów społecznych.

W ośmiu regionach odsetek osób zagrożonych ubóstwem przekroczył średnią wartość dla kraju (woj.: małopolskie, świętokrzyskie, podlaskie, podkarpackie, kujawsko-pomorskie, region mazowiecki regionalny oraz warmińsko-mazurskie i lubelskie). Warto zauważyć, że w tej grupie znajdują się wszystkie regiony Polski Wschodniej oraz woj. kujawsko-pomorskie, małopolskie i region mazowiecki regionalny.

Szybki rozwój Warszawy i gmin przylegających bezpośrednio do niej spowodował ogromne rozwarstwienie między poziomem życia mieszkańców tej części woj. mazowieckiego obejmującej Warszawę i jej bliskie otoczenie a pozostałą jego częścią. Świadczą o tym nie tylko różne poziomy przeciętnych dochodów do dyspozycji (warszawski stołeczny – 45,6 tys. zł; mazowiecki regionalny – 29,4 tys. zł) ale i wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym. Różnica między wartościami wskaźnika dla obu regionów wyniosła ponad 8 p. proc. (odpowiednio 11,6% i 19,8%).

Mapa 2. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych według NUTS 2 w 2019 r.

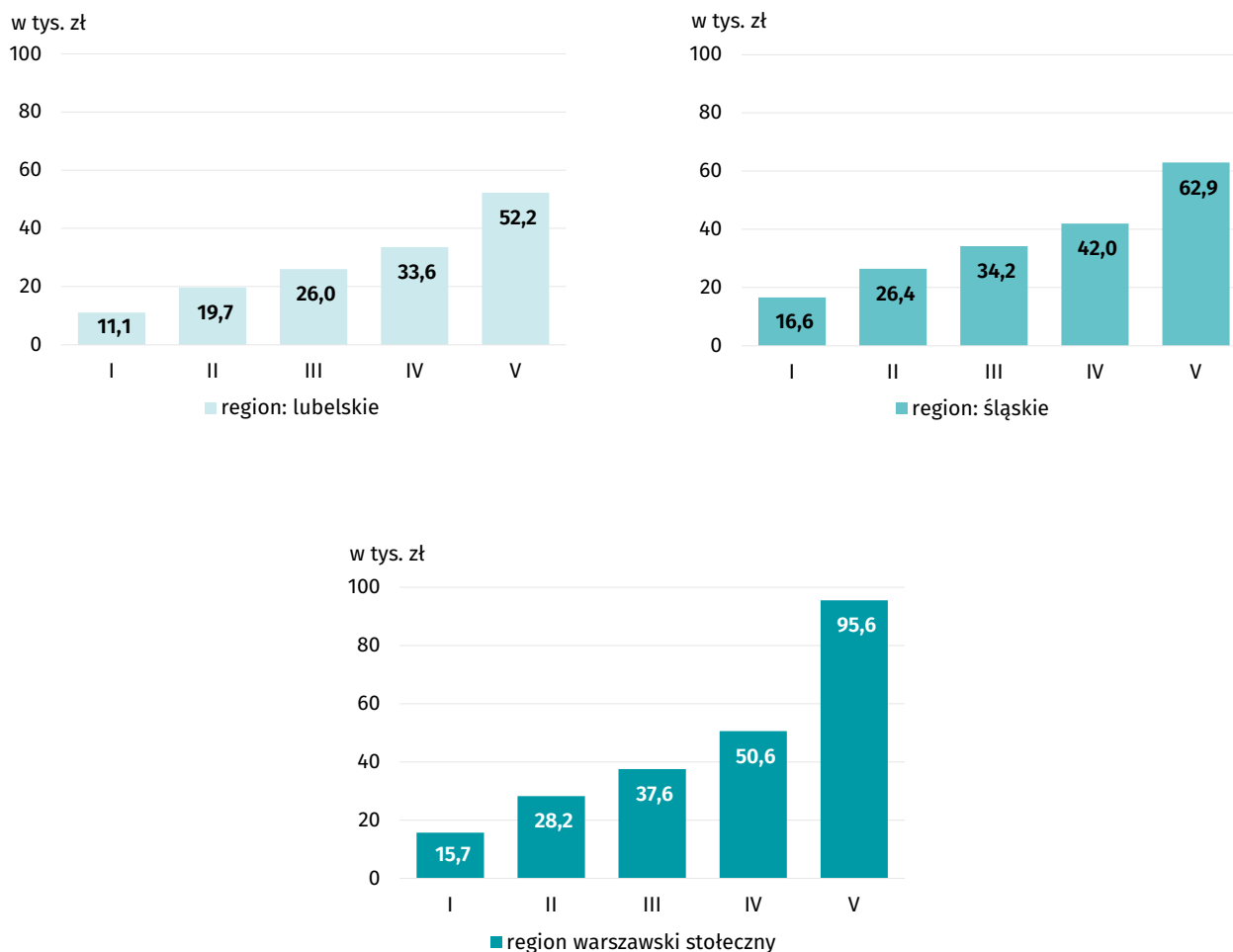
Jedynym regionem, w którym odsetek osób ubogich przekroczył w 2019 roku 20%, był region lubelski (26,5%)¹³. Charakteryzował się zarówno najniższym przeciętnym rocznym dochodem jak i jego medianą (odpowiednio: 28,5 tys. zł i 26,3 tys. zł) oraz wysokimi (drugimi co do wartości) miernikami nierówności dochodu (Gini: 28,8 i S80/S20: 4,8). Wszystkie osoby, których dochody zaliczone zostały do I grupy kwintylowej były jednocześnie osobami, których dochody mieściły się poniżej progu ubóstwa. A nawet około 30% osób z II grupy kwintylowej znalazło się ze względu na niski poziom dochodów w grupie zagrożonych relatywnym ubóstwem.

Najniższym odsetkiem wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym w 2019 roku charakteryzował się trzeci co do zamożności region, tj. woj. śląskie (10,1%) z przeciętnym dochodem do dyspozycji na poziomie 36,4 tys. zł, ale i wysoką wartością mediany tego dochodu 34,4 tys. zł (z udziałem mediany w dochodzie najwyższym dla kraju 94%). Województwo śląskie osiągnęło dość niskie zróżnicowanie dochodów wyrażone współczynnikiem Giniego (25,4 – trzeci z najniższych wśród wszystkich regionów Polski) i S80/S20 (3,8 – również trzecia najniższa wartość wśród 17 regionów).

¹³ Tabela z dokładnymi wartościami wskaźników na str. 149.

Mimo zdecydowanie wyższego przeciętnego dochodu do dyspozycji w regionie warszawskim stołecznym odsetek osób o dochodach poniżej progu ubóstwa w 2019 roku był na podobnym poziomie jak np. w regionie śląskim. Najbogatszy z regionów Polski charakteryzował się w analizowanym okresie przeciętnym dochodem na poziomie 45,6 tys. zł. Jego mediana miała jednak znacznie niższą wartość – 37,3 tys. zł (najniższy udział w dochodzie 82%), co oznacza silne rozciągnięcie rozkładu dochodów na górnym jego krańcu. Miary zróżnicowania dochodu były w tym regionie najwyższe w kraju (Gini: 34,5, S80/S20: 6,0).

Wykres 7. Przeciętny dochód do dyspozycji według grup kwintylowych dla województw: lubelskiego, śląskiego i regionu warszawskiego stołecznego w 2019 roku

2.3. Dochód do dyspozycji według grup kwintylowych

Najwyższym odsetkiem osób o najniższych dochodach na poziomie I grupy kwintylowej dla całego kraju (do 20 032 zł.) charakteryzował się wspomniany już niejednokrotnie region lubelski (ok. 29,0%). Powyżej 20,0% mieszkańców z dochodami z najniższej grupy dochodowej miały jeszcze regiony: kujawsko-pomorski, mazowiecki regionalny (oba po ok. 23,0% osób), warmińsko-mazurski (22,0%), podkarpacki, podlaski, świętokrzyski po 21,0% mieszkańców. Regiony te zostały już powyżej opisane jako najuboższe. Mając tak wysokie odsetki osób z najniższymi dochodami naturalne jest, że odsetki osób z wyższymi dochodami musiały być odpowiednio niższe. W wyżej opisanych regionach dochodami z dwóch najwyższych grup kwintylowych (tj. przeciętnymi rocznymi ekwiwalentnymi dochodami od 34 159 zł) charakteryzowało się od 35,0% osób w regionie lubelskim i mazowieckim regionalnym do 38,0% w kujawsko-pomorskim. W trzech najbogatszych regionach Polski odsetki mieszkańców z docho-

dami z dwóch najwyższych grup kwintylowych wynosiły: w warszawskim stołecznym 61%, śląskim 57,0% i w dolnośląskim 55,0%. Przy czym odsetek osób z najwyższymi dochodami w Polsce (tylko V grupa kwintylowa od 44 545zł) w warszawskim stołecznym wyniósł niemal 42,0%, podczas gdy w kolejnym (woj. dolnośląskie) wyniósł prawie 32,0%. Jednocześnie w tych najbogatszych regionach odsetek osób najuboższych wynosił ok. 12,0% (I grupa kwintylowa).

Tablica 3. Udział (%) osób z danej grupy kwintylowej dla ludności Polski w danym regionie w 2019 roku

Regiony (NUTS 2):	Grupy kwintylowe					Razem
	I	II	III	IV	V	
dolnośląskie	12,3	13,9	18,8	23,7	31,3	100,0
kujawsko-pomorskie	22,5	17,2	22,1	20,3	17,9	100,0
lubelskie	28,6	19,0	18,4	18,4	15,7	100,0
lubuskie	13,1	16,6	20,8	24,8	24,7	100,0
łódzkie	17,0	18,6	20,9	20,9	22,7	100,0
małopolskie	18,4	18,4	20,4	19,4	23,4	100,0
warszawski stołeczny	12,5	11,3	15,6	19,0	41,6	100,0
mazowiecki regionalny	22,6	21,2	22,1	19,5	14,7	100,0
opolskie	15,7	17,5	17,7	25,0	24,0	100,0
podkarpackie	20,7	21,0	21,6	19,7	17,0	100,0
podlaskie	20,7	21,0	21,8	22,2	14,3	100,0
pomorskie	14,2	18,0	17,6	22,6	27,6	100,0
śląskie	12,0	16,5	14,8	27,7	28,9	100,0
świętokrzyskie	20,9	21,9	20,7	19,6	16,8	100,0
warmińsko-mazurskie	21,9	18,6	23,0	20,1	16,4	100,0
wielkopolskie	17,0	21,4	20,3	24,5	16,8	100,0
zachodniopomorskie	13,8	17,3	20,7	19,8	28,5	100,0
Polska	17,3	17,9	19,3	21,9	23,6	100,0

2.4. Podsumowanie:

- Najniższym przeciętnym rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji na osobę biorąc pod uwagę podział Polski na 17 regionów, dysponowali mieszkańcy woj. lubelskiego (28,5 tys. zł) a najwyższym osoby z regionu warszawskiego stołecznego (45,6 tys. zł).
- Wśród regionów z najniższym przeciętnym dochodem do dyspozycji znalazło się 5 regionów Polski Wschodniej (woj.: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyski, warmińsko-mazurskie) oraz region mazowiecki regionalny.
- Różnica między najwyższym dochodem dla regionów, tj. dla warszawskiego stołecznego (45,6 tys. zł) a drugim co do wartości dla regionu dolnośląskiego (38,0 tys. zł) wyniosła 7,6 tys. zł.
- Największymi wewnętrznymi dysproporcjami w dochodach charakteryzował się region o najwyższym przeciętnym dochodzie, tj. warszawski stołeczny (współczynnik Giniego: 34,5; S080/S020: 6,0).
- Najsilniejsza koncentracja dochodów w grupie o najwyższych dochodach – w V grupie kwintylowej dla Polski – wystąpiła w regionie warszawskim stołecznym – prawie 42% oraz w woj. dolnośląskim – niemal 32%.
- Region lubelski jako jedyny osiągnął w 2019 roku wskaźnik zagrożenia relatywnym ubóstwem po transferach społecznych powyżej 20%. 26,5%). Także inne miary oparte na dochodach wskazują na to województwo, jako charakteryzujące się najniższymi przeciętnymi dochodami i najwyższym odsetkiem osób należących do najniższej ogólnopolskiej grupy dochodowej (I grupa kwintylowa).

II. Międzypokoleniowe dziedziczenie niekorzystnych sytuacji życiowych¹⁴

1. Wstęp

1.1. Populacja

W 2019 roku przedmiotem zainteresowania badania modułowego realizowanego w ramach badania EU-SILC było międzypokoleniowe dziedziczenie niekorzystnych sytuacji życiowych. Na pytania odpowiadały wyłącznie osoby w wieku 25-59 lat, czyli wszyscy urodzeni w latach 1959-1993 będące aktualnymi członkami badanych gospodarstw domowych. Wskazany był wywiad bezpośredni z respondentem, jednak w wyjątkowych sytuacjach np. w przypadku czasowej nieobecności respondenta lub braku możliwości udzielenia wywiadu dopuszczony był wywiad zastępczy.

Pytanie o typ gospodarstwa, w jakim osoby mieszkały w okresie, gdy miały 14 lat, podzieliło populację na osoby mieszkające w gospodarstwach domowych oraz w gospodarstwach zbiorowego zakwaterowania (tj. dom dziecka).

Pozostała część modułu odnosiła się do sytuacji rodzinnej i dlatego obejmowała już tylko część populacji mieszkającej w gospodarstwach domowych. Pytania obejmowały ówczesne czynniki mające wpływ na poziom życia gospodarstwa i jego członków (głównie obywatelstwo, wykształcenie i status na rynku pracy rodziców) oraz warunki materialne (wyrażone np. tytułem prawnym do lokalu mieszkalnego, w którym żyło gospodarstwo domowe w okresie, gdy respondent miał 14 lat).

Z uwagi na fakt, że międzypokoleniowe dziedziczenie niekorzystnych sytuacji życiowych było wcześniej przedmiotem zainteresowania badania modułowego w 2011 roku w poniższym opracowaniu porównane zostały wyniki otrzymane w obu badanych latach. Analiza została przeprowadzona tylko w oparciu o informacje wspólne dla modułów z obu lat.

1.2. Okres odniesienia

Pytania odnosiły się do sytuacji respondentów w okresie, gdy mieli około 14 lat, czyli jako punkt odniesienia z dzieciństwa¹⁵.

1.3. Definicje ważniejszych pojęć

Rodzic respondenta (ojciec/matka) – osoba, którą respondent będąc w wieku około 14 lat uważał za swojego rodzica. Zazwyczaj był to rodzic biologiczny, jednak mogła to być również inna osoba w przypadku, gdy respondent uważał ją za swojego rodzica (nawet jeśli rodzic biologiczny żył i był znany).

Typ gospodarstwa:

- **prywatne gospodarstwo domowe**, to gospodarstwo domowe, w którym respondent mieszkał, gdy miał około 14 lat;
- **gospodarstwo w obiekcie zbiorowego zakwaterowania** – tworzyła osoba będąca zazwyczaj wychowankiem domu dziecka lub innej placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Poziom ukończonego wykształcenia:

- do osób z ukończonym poziomem **niskim wykształcenia** zaliczono osoby: bez umiejętności pisania i czytania, z wykształceniem podstawowym nieukończonym, podstawowym ukończonym i gimnazjalnym;
- do osób z ukończonym poziomem **średnim wykształcenia** zaliczono osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim ogólnokształcącym, średnim zawodowym, policealnym, pomaturalnym;
- do osób z ukończonym poziomem **wyższym wykształcenia** zaliczono osoby, które ukończyły szkoły wyższe (prywatne lub publiczne).

¹⁴ Moduł został wprowadzony na podstawie rozporządzenia Intergenerational transmission of disadvantages, household composition and evolution of income Commission Regulation (EU) N° 2018/174 of 2 February 2018. Rozporządzenie zawiera listę zmiennych badania oraz objaśnienia metodologiczne przygotowane w oparciu o konsultacje 28 Krajów Członkowskich.

¹⁵ W opracowaniu modułu określenie „okres dzieciństwa” używane jest bardzo wąsko i należy go rozumieć jako wyznaczony na potrzeby modułu punkt w przeszłości badanej populacji, określony jako 14 rok życia tych osób.

W edycji badania z roku 2011 kolegia nauczycielskie oraz języków obcych włączone były do poziomu wyższego wykształcenia natomiast w roku 2019 do poziomu średniego.

Status na rynku pracy:

Pracujący – osoby będące pracownikami najemnymi jak i osoby prowadzące działalność na rachunek własny w rolnictwie i poza nim oraz pomagający członkowie rodzin.

Bezrobotni – osoby, które nie pracowały, ale poszukiwały pracy i były gotowe ją podjąć.

Emeryci – osoby, które pobierały emerytury, wcześniejsze emerytury lub renty strukturalne.

Bierni z innego powodu – do tej kategorii włączono zarówno osoby będące na rencie z tytułu niezdolności do pracy, prowadzące gospodarstwo domowe, sprawujące opiekę nad innymi osobami, jak i pozostałe, których nie można zakwalifikować do pozostałych kategorii.

Lokal mieszkalny:

rozumiany jako mieszkanie lub dom, w którym respondenci mieszkają w chwili realizacji badania.

Tytuł prawny do mieszkania:

Własność – oznacza, iż gospodarstwo domowe posiadało lokal mieszkalny (mieszkanie lub dom), przez jednego z członków gospodarstwa lub przez kilku członków na zasadzie współwłasności (np. małżonkowie jako współwłaściciele mieszkania), potwierdzony aktem notarialnym, niezależnie od tego czy lokal był obciążony czy też nie kredytem hipotecznym.

Wynajem – lokal mieszkalny został wynajęty bezpośrednio od właściciela (najem) lub był podnajmowany od głównego użytkownika, który wynajmował to mieszkanie/dom od bezpośredniego właściciela. W obu przypadkach gospodarstwo ponosiło dodatkowe koszty na rzecz właściciela lokalu.

Mieszkanie udostępnione nieodpłatnie – gospodarstwo domowe nie ponosiło opłat z tytułu najmu lub podnajmu mieszkania np. mieszkanie spółdzielcze lokatorskie, mieszkanie udostępnione przez zakład pracy, przez krewnych (np. dziadków respondenta).

Koszty związane z użytkowaniem lokalu mieszkalnego (dotyczące zarówno mieszkania jak i domu):

Wyodrębnione zostały następujące rodzaje kosztów:

wspólne dla wszystkich typów lokali (podstawowe) są to: opłaty za wodę, prąd, gaz, ogrzewanie, wywóz nieczystości oraz opłaty za konserwację, fundusz remontowy, korzystanie z windy, koszty utrzymania części wspólnych, koszty administracyjne, usługi związane ze sprzątnięciem chodników, odśnieżaniem, itp. a także podatki (podatek od nieruchomości, wieczyste użytkowanie gruntu itp.);

oraz **dotatkowe:**

występujące w przypadku lokali będących własnością obciążoną kredytem hipotecznym – spłata kredytu w postaci raty (kapitał i odsetki);

występujące w przypadku lokali najmowanych lub podnajmowanych – opłata na rzecz właściciela za umożliwienie zamieszkania w danym lokalu (bez opłat opisanych jako wspólne dla wszystkich typów lokali).

Ocena sytuacji finansowej gospodarstwa domowego respondenta w okresie gdy miał około 14 lat:

Osoby biorące udział w badaniu zarówno w 2011 jak i 2019 roku odpowiedziały na pytanie: Jak określiłyby sytuację finansową swojego gospodarstwa domowego w okresie, gdy miały 14 lat. Kafeteria zawierała następujące kategorie: „bardzo zła”, „zła”, „umiarkowanie zła”, „umiarkowanie dobra”, „dobra” i „bardzo dobra”. W opracowaniu wyników zagregowano skrajne odpowiedzi ze względu na ich niewielki odsetek. Odpowiedź „bardzo zła” została połączona z odpowiedzią „zła” i odpowiednio: „bardzo dobra” z „dobra”.

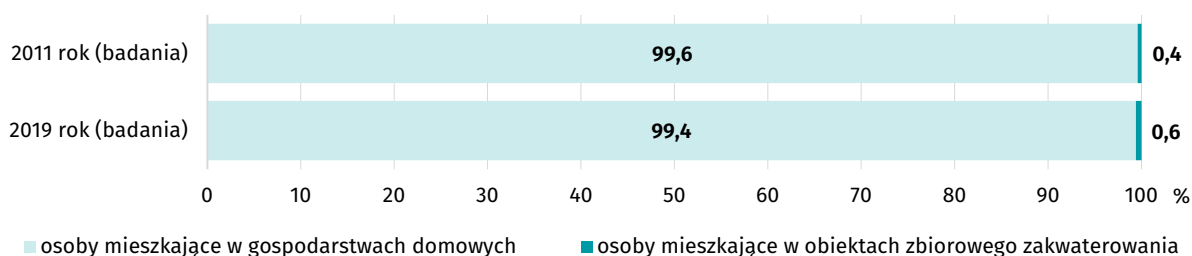
2. Ogólna charakterystyka warunków ekonomiczno-społecznych, w jakich żyły osoby mając 14 lat

W obu edycjach modułu „Międzypokoleniowe dziedziczenie niekorzystnych sytuacji życiowych” zebrane zostały informacje z okresu, kiedy respondenci mieli około 14 lat. Zakres tych informacji obejmował te istotne fakty z życia respondentów, które mogą rzutować na ich sytuację współcześnie. W latach, kiedy do badania EU-SILC włączony zostaje ten moduł, dostępne są zatem informacje o sytuacji społeczno-ekonomicznej, ale też rodzinnej, populacji osób w wieku 25 – 59 lat w chwili realizacji badania oraz z okresu dzieciństwa (określonego jako 14 rok życia)¹⁶.

Dzięki takiemu zestawowi danych można scharakteryzować sytuację finansową osób w tych dwóch okresach odniesienia i spróbować odpowiedzieć na pytanie czy czynniki z okresu dzieciństwa mogły mieć wpływ na to, w jakich warunkach żyją obecnie te osoby.

Poniższy rozdział poświęcony został opisowi i analizie sytuacji z okresu dzieciństwa osób będących w zainteresowaniu modułu. Zdecydowana większość z nich w okresie, kiedy miała około 14 lat mieszkała w gospodarstwach domowych. Pozostała jej część w okresie dzieciństwa była wychowankami placówek opiekuńczo-wychowawczych czyli mieszkała w obiektach zbiorowego zakwaterowania (około 0,4 % w 2011 roku i 0,6 % w 2019).

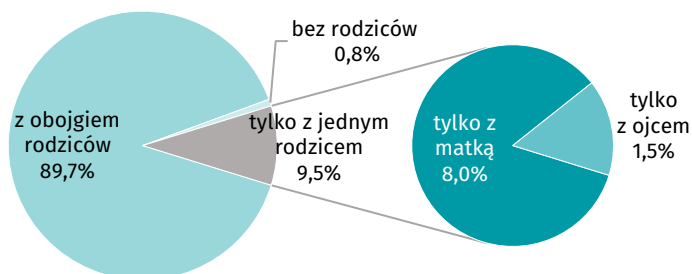
Wykres 1. Odsetek osób w wieku 25 – 59 lat według typu gospodarstwa

Opis sytuacji rodzinnej w dalszej części rozdziału dotyczy tej części populacji, która w okresie, gdy miała 14 lat, mieszkała w gospodarstwach domowych.

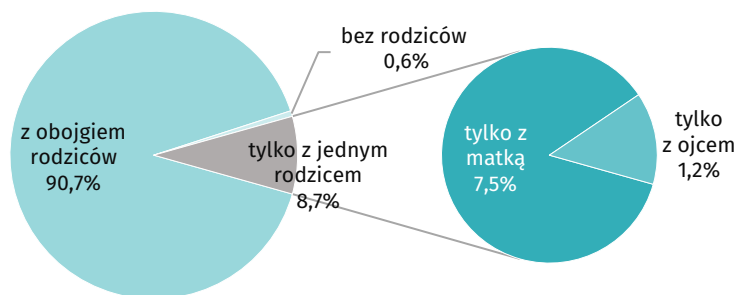
Struktura gospodarstw domowych populacji 25 – 59 lat pod względem zamieszkania z rodzicami w okresie dzieciństwa, zmieniła się w niewielkim stopniu między 2011 a 2019 rokiem. Przeważająca część tych osób mieszkała z obojgiem rodziców (około 90%). 10% z nich żyło w rodzinach niepełnych, przy czym zdecydowana większość mieszkała z matką (ok. 8%) a tylko z ojcem – nieco powyżej 1%. Mniej niż 1% populacji tworzyło gospodarstwa domowe z innymi osobami niż rodzice (np. dziadkami, dalszymi krewnymi, itp.).

Wykres 2. Struktura gospodarstw domowych populacji modułu w okresie, gdy osoby miały 14 lat dla 2011 roku

¹⁶ W dalszej części opracowania pojęcie „dzieciństwo” używane jest jako synonim wyznaczonego w module okresu 14 roku życia populacji.

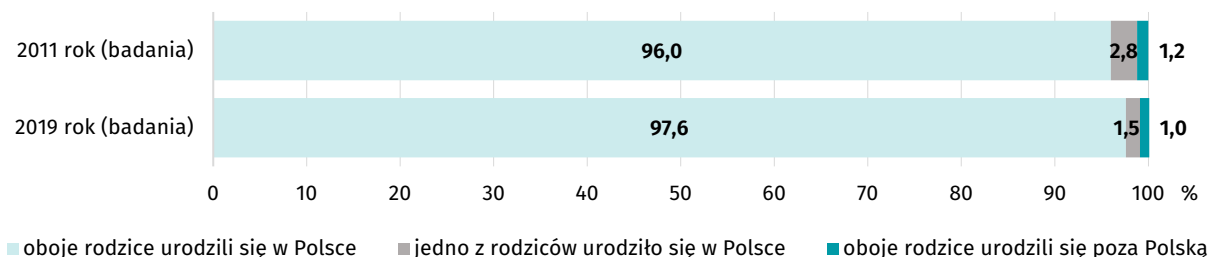
Wykres 3. Struktura gospodarstw domowych populacji modułu w okresie, gdy osoby miały 14 lat dla 2019 roku

2.1. Wybrane cechy społeczno-ekonomiczne rodziców w okresie, gdy objęte badaniem osoby miały 14 lat

Wyniki uzyskane w obu badanych latach wskazują, że w populacji dominowała sytuacja, w której oboje rodzice urodzili się w Polsce (odpowiednio 96% w 2011 roku i około 98% w 2019 roku). Przypadki kiedy tylko jeden z rodziców urodził się w Polsce wystąpiły w obu badanych okresach odniesienia zdecydowanie rzadziej. Odsetek tego typu odpowiedzi kształtował się na poziomie około 3% w 2011 roku i 2% w 2019 roku. W obu latach badania około 1% populacji stanowiły osoby, których oboje rodzice urodzili się w innym kraju niż Polska.

Wykres 4. Kraj urodzenia rodziców

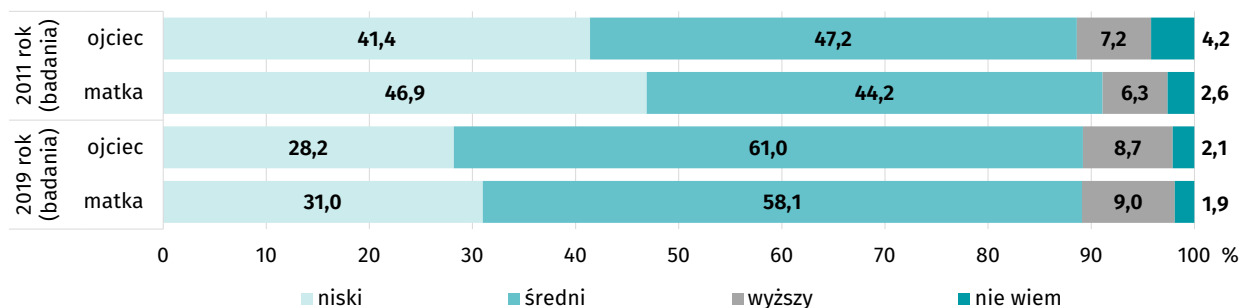

Dane uzyskane w edycji badania 2011 wskazują, że większość rodziców w okresie, gdy respondenci mieli około 14 lat posiadała niski bądź średni poziom wykształcenia (niemal 90%). Poziomem średnim charakteryzowało się więcej ojców niż matek (odpowiednio: ok. 47% i 44%).

Osiem lat później odsetek rodziców z wykształceniem średnim zarówno w przypadku ojca jak i matki zdecydowanie przekroczył 50% a zmniejszył się istotnie odsetek rodziców z wykształceniem niskim. Nieznacznie większy spadek osób z niskim wykształceniem odnotowano wśród matek (ok. 16 p. proc.) niż ojców (ok. 13 p. proc.).

W obu latach odsetek rodziców z ukończonym poziomem wyższym wykształcenia, w okresie dzieciństwa osób objętych modułem, nie przekroczył 10%.

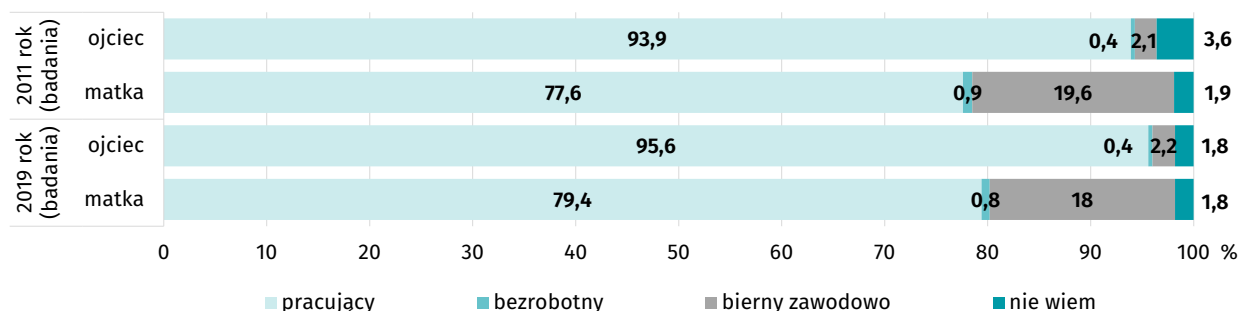
Wykres 5. Poziom wykształcenia rodziców

Zarówno w 2011 jak i w 2019 roku wyraźnie przeważają odsetki rodziców pracujących. Udział ojców w tej kategorii przekroczył 90%. Matki częściej były biernie na rynku pracy, dlatego odsetek pracujących wśród nich nie był wyższy niż 80%. Kobiety częściej pozostawały na rencie z tytułu niezdolności do pracy lub zajmowały się domem i opieką nad członkami gospodarstwa domowego. Jednak między 2011 a 2019 rokiem wzrósł nieznacznie odsetek pracujących matek a spadł ich odsetek w kategorii biernych zawodowo (o ok. 2 p. proc.).

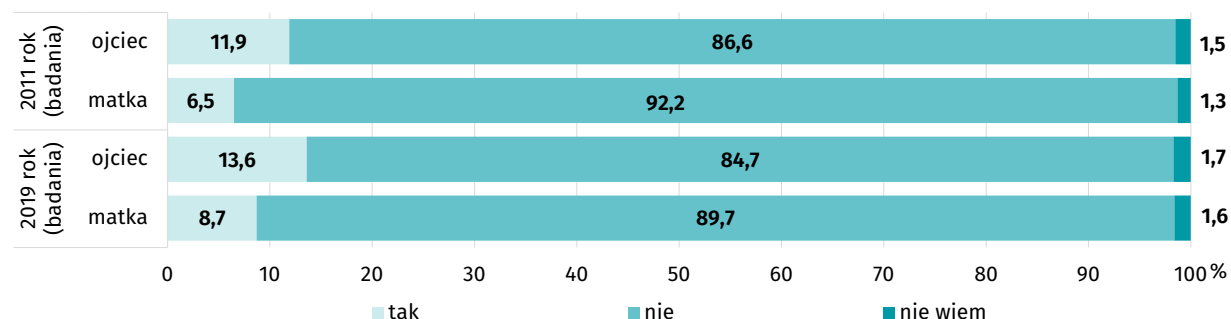
Pozytywnym zjawiskiem, zwłaszcza w kontekście sytuacji finansowej badanej w module zbiorowości w okresie dzieciństwa, było marginalne zjawisko bezrobocia wśród rodziców. W obu latach niezależnie od płci rodzica odsetek osób bezrobotnych nie przekroczył 1%. Należy jednak pamiętać, że oceny sytuacji na rynku pracy rodziców dokonały ich dzieci (jako osoby dorosłe) po kilkunastu latach od okresu kiedy ona wystąpiła. Można przypuszczać, że część rodziców odpowiadając samodzielnie, w tamtym okresie, mogłaby ocenić się jako osoba bezrobotna, natomiast ich dzieci zakwalifikowały danego rodzica jako osobę bierną zawodowo ze względu na ich niepełnosprawność lub pamiętając matkę jako osobę opiekującą się członkami rodziny. Na podstawie uzyskania w obu latach badania podobnej skali zjawiska bezrobocia wśród rodziców można założyć, że opisane różnice w ocenie statusu rodziców na rynku pracy, nie były na tyle istotne by zmienić ranking tych statusów.

Wykres 6. Status zawodowy rodziców

Rodzice osób podlegających badaniu w module najczęściej nie zajmowali stanowisk kierowniczych. W okresie, kiedy badana populacja miała 14 lat tylko nieco powyżej 10% ojców (ok. 12% w 2011 roku i 14% w 2019 roku) i mniej niż 10% matek (ok. 7% w 2011 i 9% w 2019 roku) pełniło funkcje kierownicze.

Wykres 7. Zajmowanie stanowiska kierowniczego przez pracujących rodziców

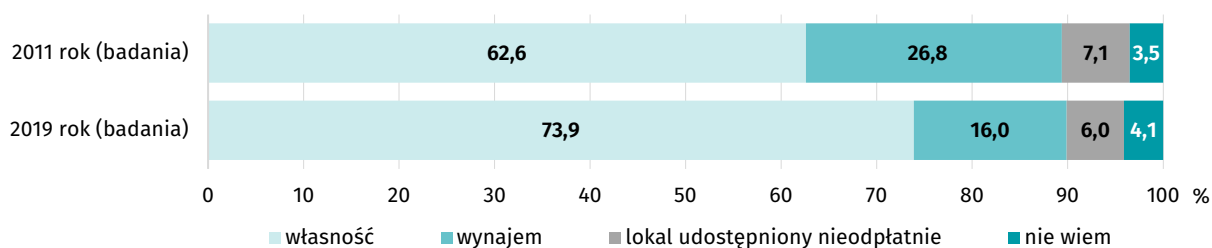

2.2. Tytuł prawny do lokalu mieszkalnego zajmowanego przez gospodarstwo domowe w okresie, gdy badana osoba miała 14 lat

W obu badanych okresach odniesienia dominującym tytułem prawnym zajmowanego lokalu mieszkalnego była własność (w 2011 roku odsetek wynosił około 63% natomiast w 2019 roku blisko 74%).

Wzrost o ok. 11 p. proc. osób w okresie gdy miały 14 lat, żyjących w gospodarstwach domowych mieszkających w lokalach będących ich własnością dokonał się głównie kosztem osób z gospodarstw domowych wynajmujących lokal (tu spadek o blisko 11 p. proc.).

Wykres 8. Tytuł prawny lokalu mieszkalnego w okresie gdy osoby miały 14 lat

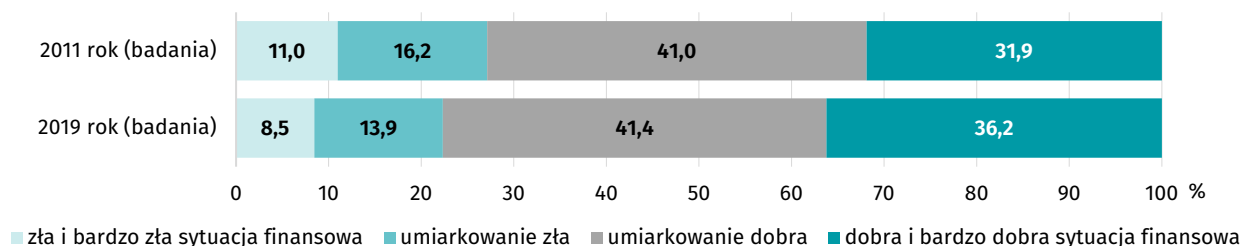

2.3. Ocena sytuacji finansowej gospodarstwa domowego, w którym żyły osoby w okresie, gdy miały 14 lat

Oceny tej dokonano z perspektywy osoby dorosłej po minimum jedenastu latach od ocenianego okresu. Przeważają oceny pozytywne („umiarkowanie dobra” oraz „dobra i bardzo dobra”). Suma tych dwóch pozycji w każdym roku badania przekroczyła 70% badanej zbiorowości. W 2011 roku w ten sposób oceniło sytuację finansową swojego gospodarstwa domowego w okresie dzieciństwa 73% osób a w 2019 roku odsetek ten wzrósł do 77%.

Jako „złą i bardzo złą” sytuację określiło ok. 10% populacji (nieznaczny spadek z 11% w 2011 do 9% w 2019 roku).

Wykres 9. Ocena sytuacji finansowej gospodarstwa domowego

2.4. Podsumowanie

Przeważająca część populacji, charakteryzowała się w okresie dzieciństwa następującymi cechami:

- mieszkała w gospodarstwie domowym (ok. 99%) w pełnej rodzinie (ok. 90%);
- oboje rodzice urodzili się w Polsce (ponad 95%);
- około 90% rodziców tych osób miało ukończony niski lub średni poziom wykształcenia;
- zdecydowana większość rodziców pracowała (ok. 95% ojców i 80% matek), chociaż około 20% matek było biernych na rynku pracy;
- ponad 85% ojców i 90% pracowało na stanowisku, które nie wymagało zarządzania ludźmi;
- w lokalach mieszkalnych będących własnością gospodarstwa domowego, mieszkała większość opisywanych osób (63% w 2011 i 74% w 2019 roku);
- ponad 70% pozytywnie pod względem finansowym oceniło okres swojego dzieciństwa a tylko niecałe 10% to osoby, w których opinii sytuacja ta była „zła lub bardzo zła” (najniższa ocena).

Należy jednak wspomnieć o tym, że prawie 10% populacji, to osoby z gospodarstw samotnych rodziców a niecały 1%, to osoby mieszkające w tym okresie w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Z powyższego opisu wynika, iż zdecydowana większość populacji biorąc pod uwagę analizowane aspekty miała w okresie dzieciństwa sprzyjające warunki do dobrego startu w dorosłe życie. W 2011 r. ok. 27% osób oceniło sytuację finansową swojego gospodarstwa domowego w okresie dzieciństwa negatywnie (jako „złą lub bardzo złą” oraz „umiarkowanie złą”), w tym 11% jako „złą” lub „bardzo złą” a w 2019 r. odpowiednio ok. 22% i 9%. Wskazuje to na prawdopodobne braki w zapewnieniu tym osobom przynajmniej części potrzeb do prawidłowego ich rozwoju gdy mieli 14 lat, co mogło w konsekwencji rzutować na ich sytuację jako osób dorosłych.

3. Sytuacja finansowa osób należących do populacji 25 – 59 lat

3.1. Okresy odniesienia w analizie sytuacji finansowej

Populację badaną w ramach modułu tworzą osoby, które w chwili wywiadu osiągnęły wiek między 25 a 59 rokiem życia. Analiza sytuacji finansowej dotyczy dwóch okresów życia tych osób. Pierwszy to sytuacja obecna (w terminie realizacji wywiadu lub jeśli dotyczy dochodów – to okresu od 01.01. – 31.12. roku poprzedzającego badanie). Druga, to okres z dzieciństwa wybrany jako 14 rok życia tych osób. Ten okres odniesienia w przypadku całej populacji nie jest punktem czasowym ani nawet kilkumiesięcznym, ale okresem kilku dziesiątek lat. Wynika to z faktu, iż rozpiętość wiekowa populacji to ponad 30 lat co oznacza, iż poszczególne osoby miały 14 lat na przestrzeni ponad 30 lat. Respondenci biorący udział w badaniu w 2011 roku, osiągnęli wiek 14 lat, między 1965 – 1999 rokiem, natomiast biorący udział w 2019 roku, między 1973 a 2007 rokiem.

Należy więc zwrócić uwagę, że analiza sytuacji z okresu dzieciństwa dotyczyć będzie bardzo zróżnicowanej sytuacji społecznej i politycznej w Polsce. W innych warunkach wychowywał się respondent mający lat 14 w roku 1965, w innych w 1980 a jeszcze innych w latach 90-tych XX w. Ustroje polityczno-gospodarcze w wymienionych okresach miały wpływ na różnice w przygotowaniu młodego człowieka do wejścia na rynek pracy i jego rozwój zawodowy w kolejnych latach.

3.2. Sytuacja finansowa gospodarstw domowych w okresie realizacji badania (tj. w latach 2011 i 2019¹⁷)

Na sytuację finansową gospodarstwa domowego składają się głównie: dochody, wydatki, oszczędności, zadłużenie i majątek rzeczowy wszystkich jego członków.

Z badania EU-SILC dostępnych jest wiele danych, dotyczących sytuacji finansowej i materialnej gospodarstw domowych. Na potrzeby analizy sytuacji populacji objętej badaniem w ramach modułu wybrano kilka informacji, które zostały przeanalizowane w dalszej części opracowania.

W ocenie sytuacji finansowej danej populacji istotne są również czynniki kształtujące jej poszczególne elementy składowe. W przypadku dochodów takim czynnikiem niewątpliwie jest wykształcenie osoby, której sytuację finansową oceniamy. Jednak moduł, którego wyniki są prezentowane, daje możliwość włączenia również czynników z przeszłości tej osoby. Czy sytuacja danej osoby, gdy miała ona 14 lat, może rzutować na jej obecną sytuację społeczną i finansową?

W dalszej części opracowania przedstawione zostały oceny bieżącej sytuacji populacji osób w wieku 25 – 59 lat w roku 2011 i 2019 w oparciu o czynniki współczesne a na końcu do analizy włączone zostały czynniki z okresu dzieciństwa tych osób.

3.2.1. Dochody

Jednym z najważniejszych elementów sytuacji finansowej gospodarstwa domowego są jego dochody. Od nich zależy poziom zaspokojenia potrzeb jego członków a wraz ze wzrostem poziomu dochodu rosną również aspiracje konsumpcyjne oraz zmienia się profil tych potrzeb.

W przypadku „Europejskiego badania warunków życia ludności” pod pojęciem dochód do dyspozycji kryje się **przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji na osobę**¹⁸. Liczony jest on na podstawie sumy rocznych dochodów pieniężnych netto **wszystkich członków gospodarstwa domowego**, pomniejszonej o podatki od nieruchomości, transfery pieniężne przekazywane innym gospodarstwom domowym oraz saldo rozliczeń z urzędem skarbowym. Tak wyliczony dochód gospodarstw domowych dzielony jest przez sumę jednostek ekwiwalentnych przypisywanych poszczególnym osobom, która uwzględnia wielkość i strukturę danego gospodarstwa. Zastosowana została zmodyfikowana skala OECD: 1-szej osobie dorosłej w gospodarstwie odpowiada liczba 1; każdemu kolejnemu członkowi gospodarstwa domowego w wieku 14 lat lub więcej – 0,5; każdemu dziecku poniżej 14 roku życia – 0,3. Następnie tak obliczony dochód w tej samej wysokości przypisywany jest każdej osobie w tym gospodarstwie.

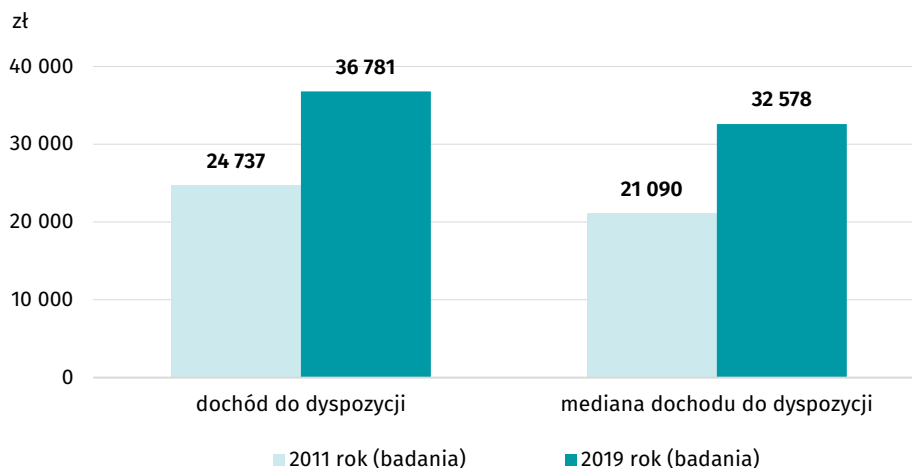
¹⁷ 2011 i 2019 rok, to lata realizacji modułów w ramach badania EU-SILC co oznacza, że dane dochodowe pochodzą z lat poprzedzających rok badania – odpowiednio z 2010 i 2018 roku.

¹⁸ W dalszej części opracowania przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji dla osoby nazywany jest dla uproszczenia dochodem do dyspozycji lub przeciętnym dochodem do dyspozycji.

W badaniu z 2011 roku populacja osób w wieku 25 – 59 lat dysponowała przeciętnym rocznym dochodem do dyspozycji w wysokości 24,7 tys. zł a osiem lat później (w 2019 roku) wzrósł on do 36,8 tys. zł. Jego dynamika wyniosła 149%.

Mediana dochodu w badaniu z 2011 roku osiągnęła wartość 21,1 tys. zł. W 2019 roku 50% populacji dysponowało kwotą poniżej 32,6 tys. zł., tj. poniżej kwoty mediany. Dynamika mediany była wyższa od dynamiki dochodu i wyniosła 154%.

Wykres 10. Przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji i mediana tego dochodu w badaniach z 2011 i 2019 roku

Zróźnicowanie dochodu do dyspozycji uzależnione jest głównie od następujących czynników: poziomu wykształcenia członków gospodarstwa domowego¹⁹, statusu na rynku pracy jego członków oraz miejsca ich zamieszkania.

3.2.1.1. Czynniki wpływające na poziom uzyskiwanych dochodów: wykształcenie, status na rynku pracy, miejsce zamieszkania

Wykształcenie

W ostatnich latach nastąpił wyraźny wzrost popularności kształcenia na poziomie wyższym oraz istotnie zmniejszył się odsetek osób, które zakończyły edukację na poziomie szkoły podstawowej.

Poziom wiedzy wynikający z ukończonego etapu edukacji wpływa na zakres obowiązków zawodowych i odpowiedzialność za ich wykonanie a to z kolei kształtuje wysokość wynagrodzenia. Współcześnie sytuacja na rynku pracy kształtuje się generalnie zgodnie z prawidłowością, że im wyższe wykształcenie tym wyższe płace i mniejsze ryzyko bezrobocia.

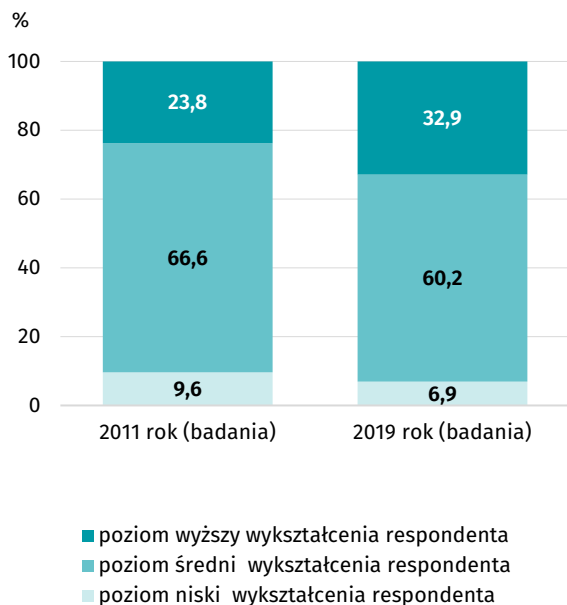
W okresie ośmiu lat pomiędzy kolejnymi edycjami badania odsetek osób w wieku między 25 a 59 rokiem życia z wykształceniem niskim i średnim spadł w sumie o 9 p. proc. na korzyść osób z wykształceniem wyższym. W 2019 r. w badanej zbiorowości było prawie 33% osób z wyższym wykształceniem podczas, gdy w 2011 – niecałe 24%.

Wykres 12 przedstawia przeciętne dochody do dyspozycji charakteryzujące osoby o określonym poziomie wykształcenia. Widać na nim zależność między poziomem wykształcenia i wysokością uzyskiwanych dochodów. Przeciętny dochód do dyspozycji osób o niskim poziomie wykształcenia stanowił w obu latach badania około połowy średniego dochodu osób z wyższym poziomem (w badaniu z 2011 – 44%, a z 2019 – 50%). Jednak dynamika wzrostu tego dochodu była tym wyższa im poziom wykształcenia był niższy. Wystąpiło zatem zjawisko zmniejszenia różnic dochodowych w ujęciu względnym w zależności od poziomu wykształcenia.

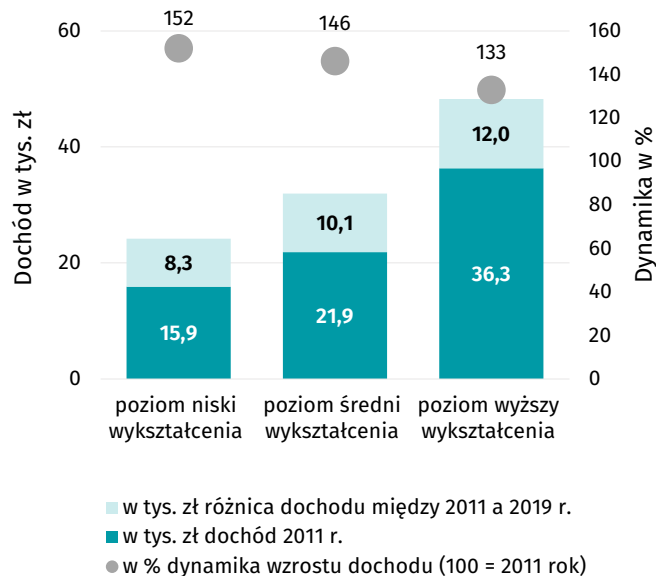
¹⁹ Dochód ten liczony jest w oparciu o dochody wszystkich członków gospodarstwa domowego.

Wykres 11. Odsetek osób w wieku 25 – 59 lat według poziomu ukończonego wykształcenia oraz roku badania

Wykres 12. Przeciętny dochód do dyspozycji uzyskiwany współcześnie według poziomu ukończonego wykształcenia oraz roku badania

Status na rynku pracy

Innym czynnikiem wpływającym na kształtowanie się dochodów osób jest ich status na rynku pracy. Ma on związek z wcześniej omawianym poziomem ukończonego wykształcenia – co do zasady – im wyższy, tym większe szanse na zatrudnienie czy też możliwość rozpoczęcia aktywności zawodowej a w konsekwencji uzyskiwane wynagrodzenie.

Na przeciętny dochód do dyspozycji wpływ mają dochody wszystkich członków gospodarstwa domowego. W tym kontekście istotny jest również fakt, że występuje korelacja między wykształceniem współmałżonków. Daje im to podobne szanse na rynku pracy, a tym samym efekt w skali gospodarstwa jest przy tym większy niż efekt jednostkowy.

Zasadniczy wpływ na poziom życia ma praca²⁰ i dochody z jej wykonywania. Osoby określone jako bezrobotne lub bierne zawodowo z różnych powodów nie mogą podjąć lub kontynuować pracy, pozostają na utrzymaniu reszty członków gospodarstwa domowego lub, jeśli spełniają określone warunki, otrzymują świadczenia, które po części kompensują brak dochodu z pracy.

W Polsce jako wiek produkcyjny²¹ dla kobiety przyjmuje się przedział wiekowy 18 – 59 lat, dla mężczyzn 18 – 64 lata.

Populację, która jest podmiotem analizy w ramach modułu, stanowią osoby w wieku od 25 do 59 lat. Pomięta została grupa osób najmłodszych (15 – 24 lata), które zazwyczaj są mniej wykształcone i borykają się z wieloma problemami związanymi z wchodzeniem na rynek pracy oraz w przypadku mężczyzn pięć ostatnich roczników przed wiekiem emerytalnym. Z tego powodu wyniki analizy badanej populacji nie będą w pełni odzwierciedlały sytuacji osób w wieku produkcyjnym.

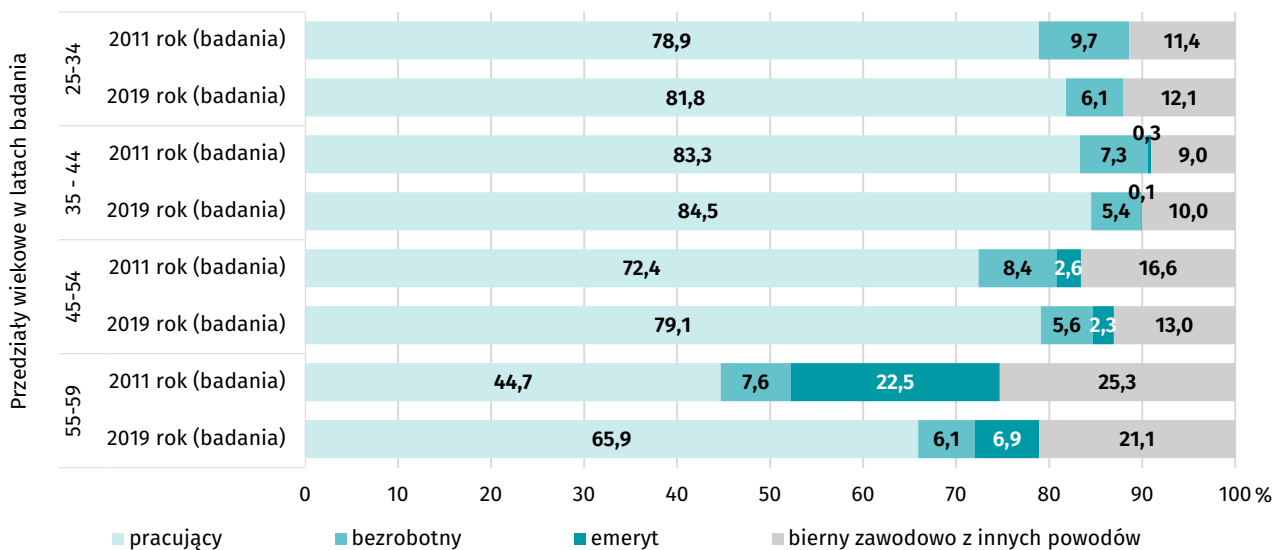
Między omawianymi latami, we wszystkich grupach wiekowych wystąpiły korzystne zmiany polegające na wzroście odsetków osób pracujących przy jednoczesnym spadku wszystkich pozostałych grup klasyfikowanych według statusu na rynku pracy. Najwyższy ze wzrostów odnotowano w najstarszej grupie respondentów (55 – 59 lat, wzrost o 21 p. proc. do prawie 66%). W 2019 roku w przedziale wiekowym 55 – 59 lat wystąpił znacznie niższy odsetek emerytów, niż w roku 2011 (spadek o prawie 16 p. proc. do niecałych 7%). Są to jeszcze osoby w wieku

²⁰ Zarówno najemna jak i na rachunek własny.

²¹ Wiek zdolności do pracy.

produkcyjnym, ale w końcowym okresie cyklu życia zawodowego. Co czwarta osoba w tej grupie wiekowej w 2011 roku, była bierna zawodowo z innych powodów (niemal 60% biernych spośród nich stanowiły osoby będące na rencie z tytułu niepełnosprawności) – w roku 2019 było ich ok. 21%.

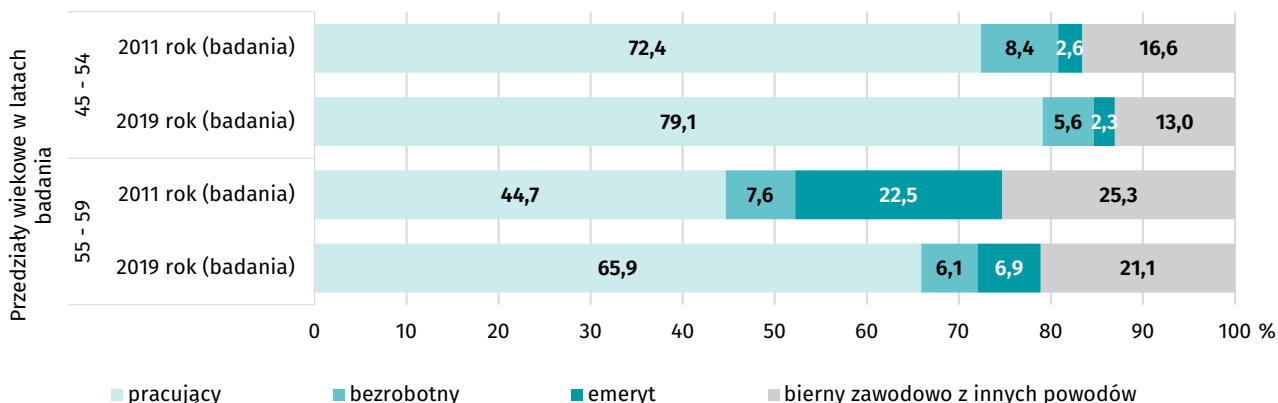
Wykres 13. Odsetek osób z określonym statusem na rynku pracy według wieku

Analiza grupy osób, znajdujących się w wieku niemobilnym²² pod względem aktywności na rynku pracy, ukazuje pozytywne zmiany jeszcze wyraźniej.

W młodszej części populacji w wieku niemobilnym (45 – 54 lata) odsetek osób pracujących między 2011 a 2019 rokiem wzrósł o prawie 7 p. proc. do ok. 79%. Z drugiej strony w tej grupie wieku w porównaniu do 2011 roku około 4 p. proc. spadł odsetek osób biernych zawodowo a o 3 p. proc. – osób bezrobotnych. Ponieważ w wieku 45 – 54 lata niewielki odsetek osób miał uprawnienia do emerytury ta grupa respondentów pozostała na podobnym poziomie ok. 2,5%.

Wykres 14. Odsetek osób w wieku niemobilnym w roku realizacji badania według statusu na rynku pracy

²² Wiek niemobilny, czyli pomiędzy 45. i 64. rokiem życia. W przypadku populacji modułu ograniczonej do 59 roku życia analiza dotyczy osób w wieku 45 – 59 lat.

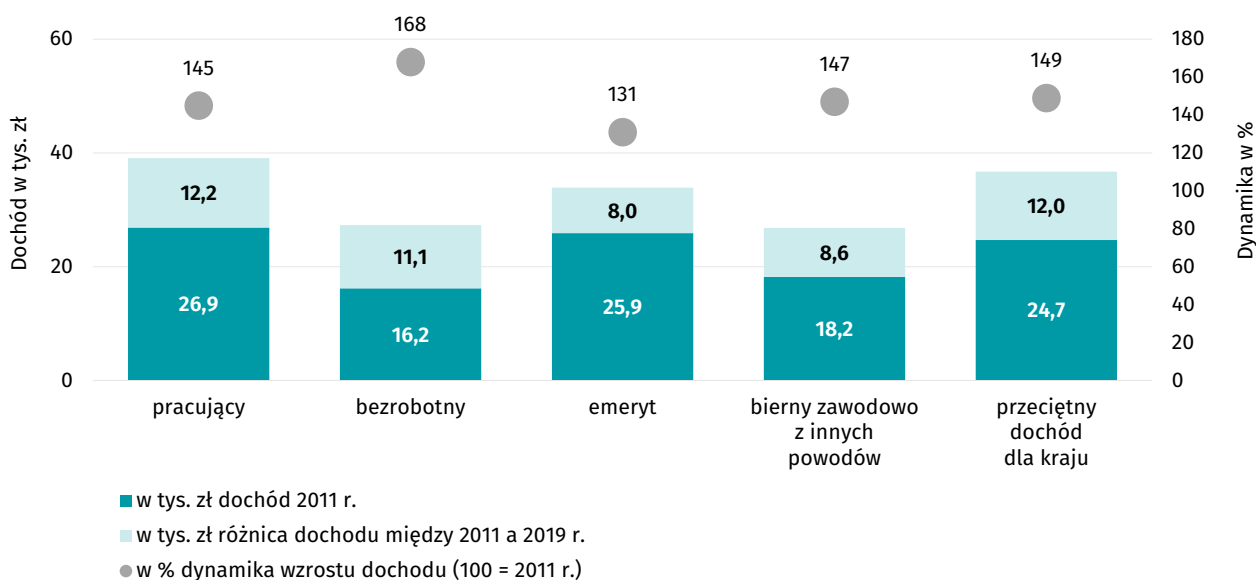
Czy status na rynku pracy różnicował wysokość uzyskiwanego przeciętnego rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji?

W 2011 roku zdecydowanie najwyższymi przeciętnymi dochodami do dyspozycji charakteryzowały się osoby pracujące (26,9 tys. zł). Z pozostałych grup korzystnie wyróżniali się jeszcze emeryci (25,9 tys. zł). Dochody pozostałych osób zdecydowanie odbiegały od przeciętnego dochodu krajowego, który wyniósł niemal 25 tys. zł (bezrobotni – 16,2 tys. zł i bierni z innych powodów – 18,2 tys. zł). Mimo wzrostu dochodów w 2019 roku (do ok. 36,8 tys. zł – wykres 10) w dalszym ciągu utrzymała się dysproporcja między tymi samymi grupami. Powyżej 30,0 tys. zł kształtowały się przeciętne dochody pracujących (39,1 tys. zł) i emerytów (34,0 tys. zł) a poniżej tej granicy osób bezrobotnych (27,3 tys. zł) i biernych z innych powodów (26,9 tys. zł). W odróżnieniu od 2011 roku emeryci w 2019 roku nie osiągnęli poziomu średniego krajowego dochodu.

Należy jednak zwrócić uwagę na wysoką dynamikę dochodów osób bezrobotnych w okresie pomiędzy badaniami z lat 2011 i 2019 (168% – najwyższa wśród analizowanych grup). Na podobnym poziomie ukształtowała się dynamika dochodów osób pracujących i biernych zawodowo (odpowiednio 145% i 147%). Najmniej korzystnie zmieniły się dochody osób pozostających na emeryturze (dynamika 131%).

Trzeba jednak pamiętać, że na dochód osoby której status na rynku pracy został omówiony wpływ mają również dochody pozostałych członków gospodarstwa domowego, które mogą pochodzić z innego rodzaju źródeł.

Wykres 15. Przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji uzyskiwany współcześnie według statusu na rynku pracy

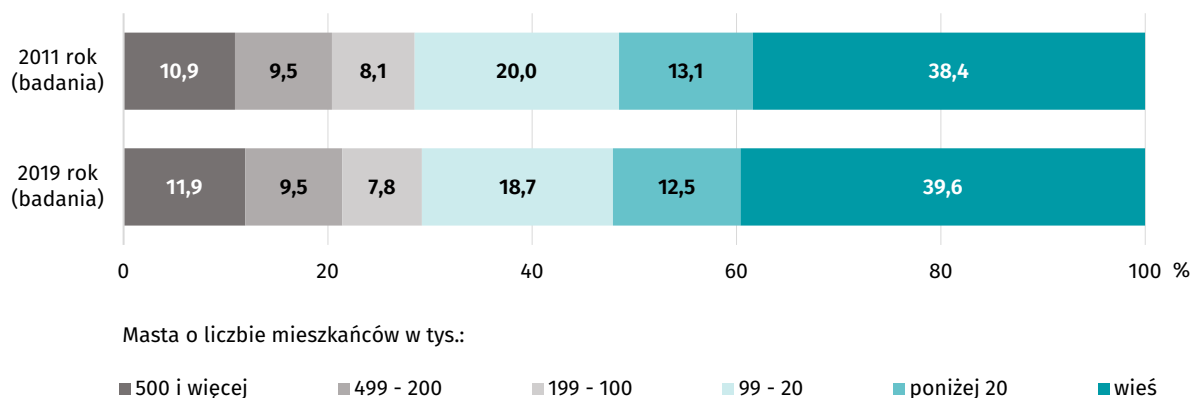

Miejsce zamieszkania

Poziom wysokości dochodów determinuje również miejsce zamieszkania gospodarstwa domowego. Wynika to z różnic w rozwoju społeczno-gospodarczym w zależności od klas miejscowości, warunków panujących na lokalnych rynkach pracy oraz różnic w rozwoju infrastruktury handlowej, technicznej, kulturalno-rekreacyjnej i oświatowej.

Odsetki respondentów mieszkających w poszczególnych klasach miejscowości nie zmieniły się istotnie, mimo upływu ośmiu lat. Około 40% z nich mieszkało na wsi a pozostali w miastach o różnej liczebności mieszkańców. Ponad 30% to byli mieszkańcy dwóch najmniejszych klas miast (99 – 20 tys. oraz poniżej 20 tys. mieszkańców). Największe miasta (500 tys. i więcej mieszkańców) skupiły nieco powyżej 10% badanej populacji.

Wykres 16. Odsetki respondentów według klasy miejscowości zamieszkania²³

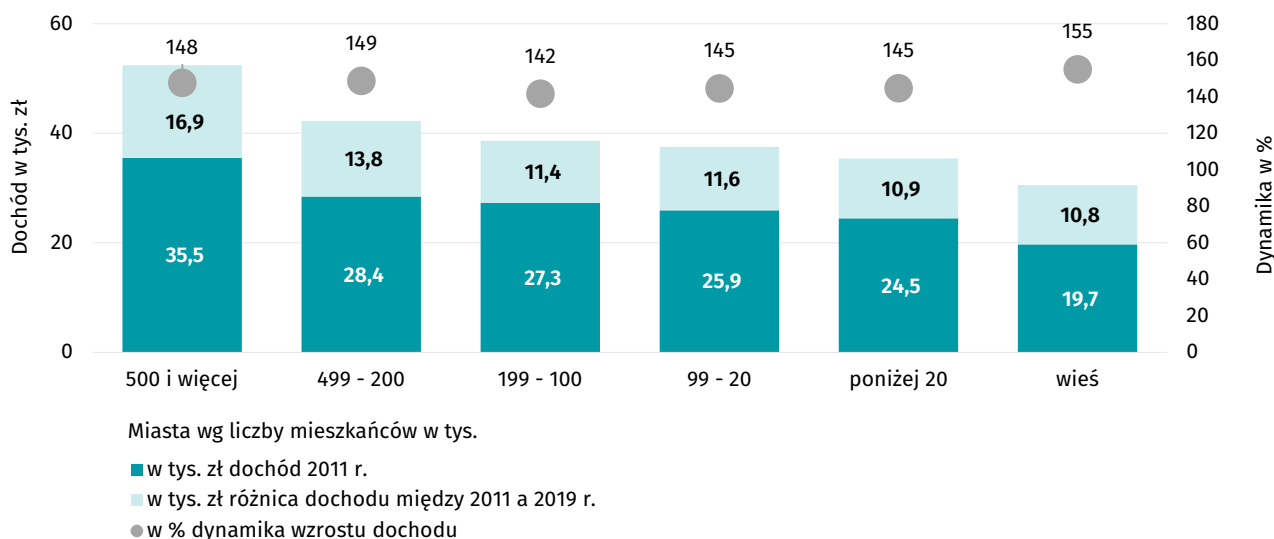

W jaki sposób kształtowały się dochody mieszkańców poszczególnych klas miejscowości?

Wysokość dochodu gospodarstwa domowego respondentów zależna była od wielkości klasy miejscowości zamieszkania. Im większe miasto tym wyższy dochód. Najniższy występował na terenie wiejskim. Zależność ta wystąpiła w obu latach badania. Osoby mieszkające na wsi i w dwóch najmniejszych klasach miast stanowiły nieco ponad 70% populacji (Wykres nr 16) zarówno w 2011 jak i 2019 roku. Zgodnie z danymi zamieszczonymi na poniższym wykresie osoby te uzyskały przeciętny dochód do dyspozycji w przedziale od 19,7 tys. zł (mieszkańcy wsi) do 24,5 tys. zł (mieszkańcy miast poniżej 20 tys.) w 2011 roku i od 30,5 tys. (mieszkańcy wsi) do 35,4 tys. zł (mieszkańcy miast poniżej 20 tys.) w 2019 roku.

Podobna zależność wystąpiła również w kwotach przyrostów dochodu w poszczególnych klasach miejscowości między 2011 i 2019 rokiem. Najwyższa różnica kwoty dochodów między oboma latami wyniosła niemal 17,0 tys. zł i dotyczyła miast o liczbie mieszkańców 500 tys. i więcej. Najniższa zaś mieszkańców wsi i było to 10,8 tys. zł. Jednak najwyższa dynamika wystąpiła właśnie dla dochodu mieszkańców wsi (155%), a dla pozostałych klas miejscowości była podobna i zawierała się w przedziale od 142% do 149%.

Wykres 17. Przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji uzyskiwany wspólnie według klasy miejscowości zamieszkania

²³ Rozkład z danych z badania modułowego (z 2011 i 2019 roku).

3.2.2. Wydatki

W Europejskim badaniu warunków życia ludności głównym przedmiotem zainteresowania z zakresu budżetu gospodarstw domowych są przede wszystkim dochody. Natomiast wydatki badane są okresowo (w module dot. konsumpcji, zamożności i zadłużenia²⁴), natomiast corocznie zbierane są tylko informacje o wydatkach związanych z użytkowaniem mieszkania lub domu. Dlatego na potrzeby analizy nie włączono pełnej struktury wydatków, lecz tylko jeden, ale istotny jej element. Na podstawie danych z badania budżetów gospodarstw domowych znany jest udział przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę związanych z utrzymaniem mieszkania lub domu i nośnikami energii w wydatkach ogółem gospodarstw domowych w 2019 roku i wynosił on ok. 18,0%²⁵ i jest to drugi co do wysokości udział w wydatkach po pozycji dot. żywności i napojów bezalkoholowych (25,1%).

Z jednej strony mieszkanie lub dom jest jednym z podstawowych dóbr materialnych z drugiej daje poczucie bezpieczeństwa. Jest też niezmiernie ważnym czynnikiem wpływającym na nasze zdrowie fizyczne, ale i psychiczne. Obawa przed utratą mieszkania lub domu może prowadzi do wielu tragedii życiowych. Dlatego dokonana została analiza sytuacji finansowej gospodarstw domowych w oparciu o wydatki na utrzymanie mieszkania bądź domu, stanowiące tak wysoki udział w strukturze wydatków, w kontekście obciążenia nimi budżetu domowego dla poszczególnych gospodarstwach domowych.

Na potrzeby publikacji podzielono lokale mieszkalne pod względem rodzaju ponoszonych kosztów ich użytkowania na trzy grupy: lokal obciążony kredytem hipotecznym²⁶, lokal z opłatą za najem lub podnajem²⁷, lokal bez dodatkowych kosztów²⁸.

Wspólnymi kosztami dla mieszkańców wszystkich wymienionych typów lokali były opłaty podstawowe²⁹. W przypadku mieszkań i domów obciążonych kredytem hipotecznym do tej kwoty dodano przeciętną miesięczną ratę kredytu. W przypadku użytkownika lokalu mieszkalnego najmowanego lub podnajmowanego do opłat podstawowych dodano opłatę na rzecz właściciela tego lokalu.

Tablica 1. Rodzaje ponoszonych kosztów według typu lokalu mieszkalnego

Typ lokalu	Rodzaj ponoszonych kosztów		
	opłaty podstawowe	opłaty dodatkowe:	
		raty kredytu hipotecznego (kapitał i odsetki)	opłata na rzecz właściciela lub głównego najemcy lokalu
z kredytem hipotecznym	x	x	
z opłatą za najem lub podnajem	x		x
bez dodatkowych kosztów	x		

X – rodzaj kosztów dla danego typu lokalu mieszkalnego (mieszkania lub domu)

²⁴ Pierwszym rokiem realizacji tego modułu w Polsce jest rok 2020.

²⁵ Dane z badania budżetów gospodarstw domowych, publikacja: Budżety gospodarstw domowych w 2019 r.

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/budzety-gospodarstw-domowych-w-2019-roku,9,14.html>

²⁶ Mieszkania/domy zajmowane z tytułu własności obciążonej kredytem hipotecznym, mieszkania spółdzielcze własnościowe obciążone kredytem hipotecznym.

²⁷ Mieszkania/domy najmowane/podnajmowane według cen rynkowych, mieszkania/domy najmowane/podnajmowane poniżej cen rynkowych.

²⁸ Mieszkania/domy zajmowane z tytułu własności nie obciążonej kredytem hipotecznym, mieszkania/domy najmowane/podnajmowane bez opłat na rzecz właściciela (mieszkania komunalne, socjalne, zakładowe, służbowe, spółdzielcze lokatorskie, TBS, zamieszkiwanie z tytułu pokrewieństwa lub dożywocia oraz zajmowane bez tytułu prawnego (np. dzicy lokatorzy)).

²⁹ Opłaty za wodę, prąd, gaz, ogrzewanie, wywóz nieczystości; opłaty za: konserwację, fundusz remontowy, korzystanie z windy, koszty utrzymania części wspólnych, koszty administracyjne, usługi związane ze sprzątnięciem chodników, odśnieżaniem, itp. oraz podatki: od nieruchomości, wieczyste użytkowanie gruntu itp.

Poniższa tablica prezentuje odsetki typów lokali mieszkalnych w ujęciu terytorialnym. Zdecydowanie najwyższe odsetki niezależnie od klasy miejscowości, stanowią lokale bez dodatkowych kosztów. Jest to najszersza kategoria lokali uwzględniająca zarówno mieszkania i domy będące własnością nieobciążoną kredytem hipotecznym³⁰, jak i mieszkania lokatorskie spółdzielcze a także mieszkania służbowe czy też udostępnione przez rodzinę, która nie pobierała z tego tytułu żadnej opłaty dla siebie. To wpływa na tak wysoki odsetek tego typu lokali mieszkalnych. Analizując częstość występowania poszczególnych typów lokali w danej klasie miejscowości należy zwrócić uwagę jeszcze na jedną kwestię. Osoby należące do populacji badanej w ramach modułu nie zawsze tworzyły odrębne gospodarstwo domowe. Często może zachodzić sytuacja, gdy osoba ta mieszka w lokalu będącym własnością innej osoby w gospodarstwie domowym, która może należeć do populacji badanej w ramach modułu lub do niej nie należeć. Poprawa sytuacji materialnej może powodować podejmowanie decyzji o usamodzielnieniu się i zakupie lub wynajęciu lokalu mieszkalnego. Na istnienie tego zjawiska wskazuje kilka prawidłowości wynikających z porównania wyników z badań z roku 2011 i 2019: wzrost odsetka lokali z kredytem hipotecznym w miastach ogółem o prawie 8 p. proc. do ponad 20% i na wsi o prawie 4 p. proc. do nieco ponad 9%, oraz spadek odsetka osób mieszkających w gospodarstwach domowych bez dodatkowych opłat w miastach ogółem o prawie 9 p. proc. i na wsi o ponad 3 p. proc.

W 2018 i w 2019 roku w badaniu (zasadniczym) EU-SILC wprowadzono kilka pytań dot. gotowości osób w wieku 25 lat i więcej, które nie były właścicielami, współwłaścicielami mieszkania ani ich współmałżonkami do podjęcia decyzji o samodzielnym zamieszkaniu. W obu latach ok. 5% tych osób zadeklarowało podjęcie czynności³¹, które prowadziły do nabycia lub wynajęcia mieszkania. To również potwierdza, że u części populacji wystąpiła potrzeba wyprowadzenia się z dotychczasowego lokalu mieszkalnego (będącego własnością innej osoby) i nabycie lub wynajęcie lokalu do samodzielnego zamieszkania.

Lokale z kredytem hipotecznym to drugi pod względem częstości występowania typ lokalu mieszkalnego. W 2011 roku około 13% osób w miastach mieszkało w mieszkaniach lub domach obciążonych kredytem a osiem lat później już ponad 20%. Im wyższa klasa miasta tym wyższy wzrost tego odsetka (od 6 p. proc. w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców do 9 p. proc. w największych miastach – tj. liczących co najmniej 500 tys. mieszkańców). Na wsi ten odsetek wzrósł w mniejszym stopniu (o 3 p. proc.).

W 2011 roku odsetek osób mieszkających w lokalach najmowanych lub podnajmowanych przekraczał 10% tylko w największych miastach. W 2019 roku nastąpiły wzrosty tego odsetka, ale nie były one tak wysokie jak w przypadku zakupu mieszkań na kredyt hipoteczny. Z danych w tablicy 2 wynika, że najem lub podnajem lokali mieszkaniowych był specyficzny dla dużych i średnich miast. Wraz ze spadkiem liczebności mieszkańców miejscowości odnotowano coraz mniejszy odsetek osób wynajmujących lub podnajmujących lokal mieszkalny.

Najliczniejszą grupę zarówno w badaniu z roku 2011, jak i 2019 stanowiły mieszkania bez dodatkowych kosztów, przy czym ich udział na wsi był istotnie wyższy niż w miastach ogółem. W 2019 roku wynosił prawie 90% dla wsi i niecałe 69% w miastach ogółem (w 2011 r. odpowiednio ponad 93% i ponad 79%).

---

³⁰ 85% populacji z lokali bez dodatkowych opłat mieszkała w domach lub mieszkaniach stanowiących własność gospodarstwa domowego nieobciążoną kredytem hipotecznym.

³¹ Oznacza, że osoba: podjęła decyzję o wyprowadzce i wykonała czynności, które spowodują nabycie lub wynajęcie mieszkania np. finalizowanie zakupu lub wynajęcia mieszkania; wyprowadza się do mieszkania, do którego nie będzie miała żadnego tytułu prawnego np. wyprowadzka do współmałżonka, który jest właścicielem mieszkania; oczekuje na przeprowadzkę – mieszkanie niesamodzielne jest sytuacją przejściową np. dom jest w budowie i przeprowadzka nastąpi po jej ukończeniu, itp.

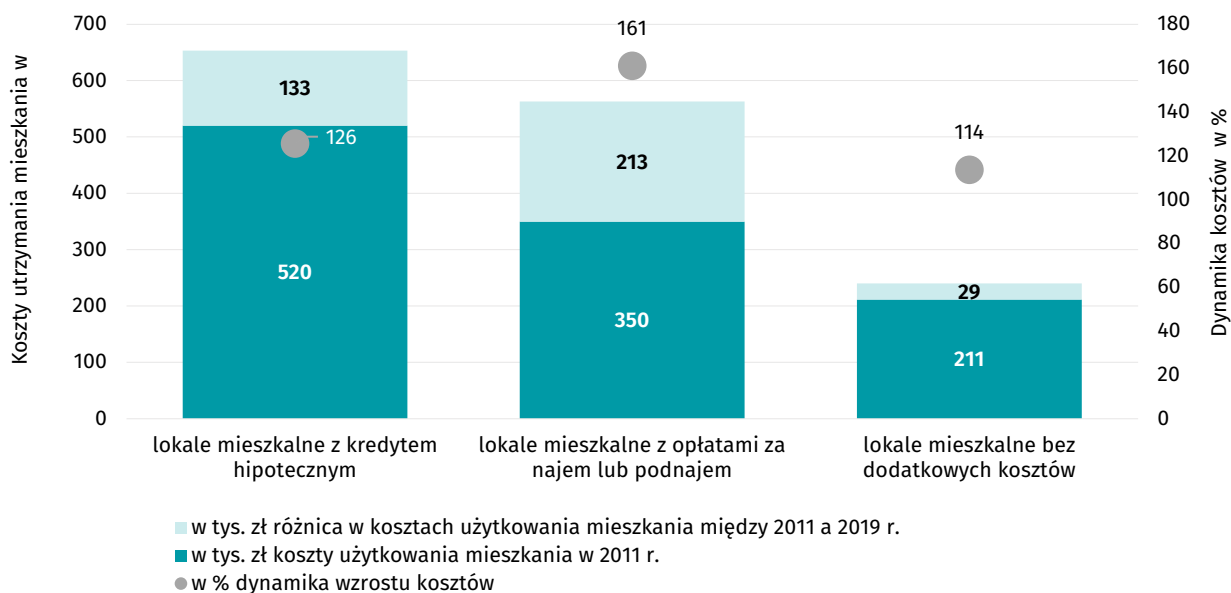
Tablica 2. Odsetek typów lokali mieszkalnych według klasy miejscowości zamieszkania i lat badania

Klasa miejscowości zamieszkania wg liczby mieszkańców w tys.	Rok realizacji badania	Typ lokalu mieszkalnego:		
		z kredytem hipotecznym	z opłatami za najem lub podnajem	bez dodatkowych kosztów
		w %		
miasta razem	2011	12,6	8,2	79,1
	2019	20,4	10,9	68,6
500 i więcej	2011	18,8	11,1	70,1
	2019	27,9	16,2	55,9
499 – 200	2011	15,1	6,9	78,0
	2019	23,3	12,2	64,5
199 – 100	2011	9,8	9,6	80,6
	2019	18,4	12,2	69,4
99 – 20	2011	11,1	7,9	81,0
	2019	18,4	9,1	72,5
poniżej 20	2011	9,7	6,3	84,0
	2019	15,5	7,0	77,5
wieś	2011	5,6	1,1	93,3
	2019	9,1	1,0	89,9

Najwyższe przeciętne miesięczne koszty na osobę związane z użytkowaniem lokalu mieszkalnego ponosiły osoby, których mieszkania lub domy obciążone były kredytem hipotecznym (520 zł w 2011 roku i 653 zł w 2019 roku).

Jednak najwyższy wzrost tych kosztów objął osoby, które wynajmowały lub podnajmowały mieszkania (350 zł w 2011 roku i 563 zł w 2019) i dla tych kosztów dynamika wyniosła 161%.

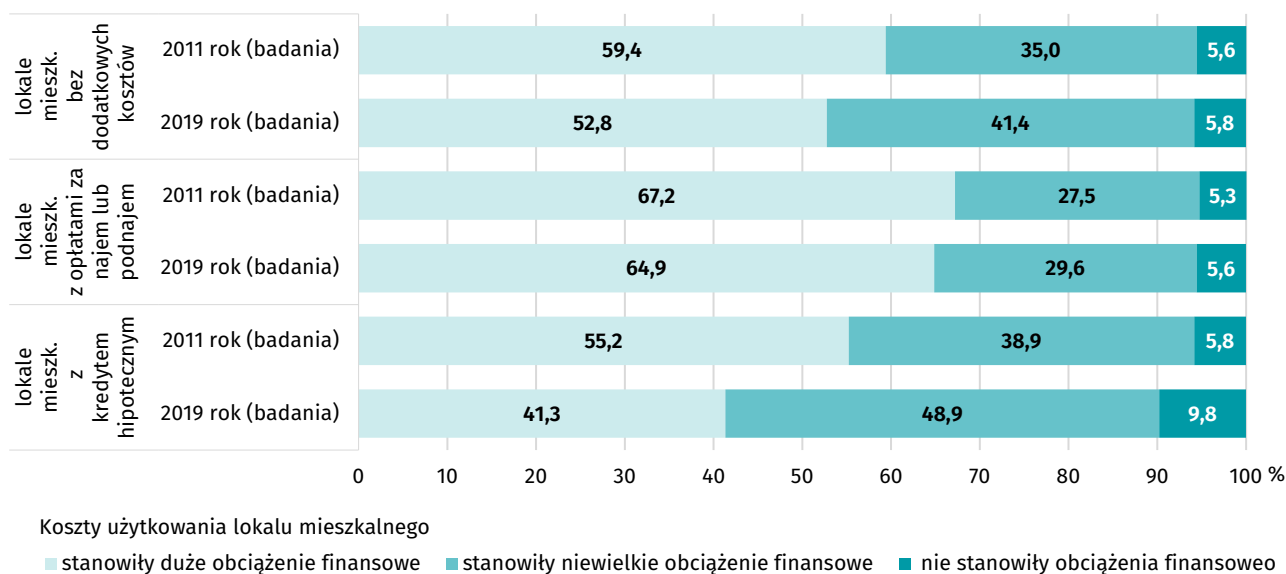
Wykres 18. Zmiany w miesięcznych kosztach użytkowania lokalu mieszkalnego według jego typu

Dla ponad połowy populacji osób w wieku 25 – 59 lat, niezależnie od typu lokalu, miesięczne koszty jego użytkowania stanowiły duże obciążenie finansowe. Wyjątkiem były w 2019 roku właściciele mieszkań lub domów z kredytami hipotecznymi – odnotowano znaczny spadek odsetka tych osób między latami modułu (z 55% do 41%). Trzeba przy tym podkreślić, że pozostałych dwóch kategoriach także, choć w znacznie mniejszym stopniu, spadł pomiędzy rokiem 2011 a 2019 odsetek deklarujących duże obciążenie finansowe kosztami użytkowania mieszkania.

Koszty dotyczące lokalu mieszkalnego w obu okresach badania były największym obciążeniem dla osób najmujących lub podnajmujących (ponad 67% w 2011 i prawie 65% w 2019 roku). Nieco niższym były dla osób mieszkających w lokalach bez dodatkowych opłat (bez kredytu hipotecznego i opłat za najem lub podnajem), (59% w 2011 roku i 53% w 2019 roku). Najmniejszym odsetkiem ocen dużego obciążenia kosztami charakteryzowała się grupa osób mieszkających w lokalach z kredytem hipotecznym i ta grupa odnotowała wspomniany już największy spadek tej oceny między 2011 i 2019 rokiem (o 14 p. proc.) przy jednoczesnym istotnym wzroście odsetka (o 4 p. proc.) dla osób nieodczuwających kosztów użytkowania mieszkania jako obciążenie oraz o 10 p. proc. – dla grupy osób oceniających to obciążenie jako niewielkie.

Wykres 19. Obciążenie miesięcznymi kosztami użytkowania lokalu mieszkaniowego według jego typu

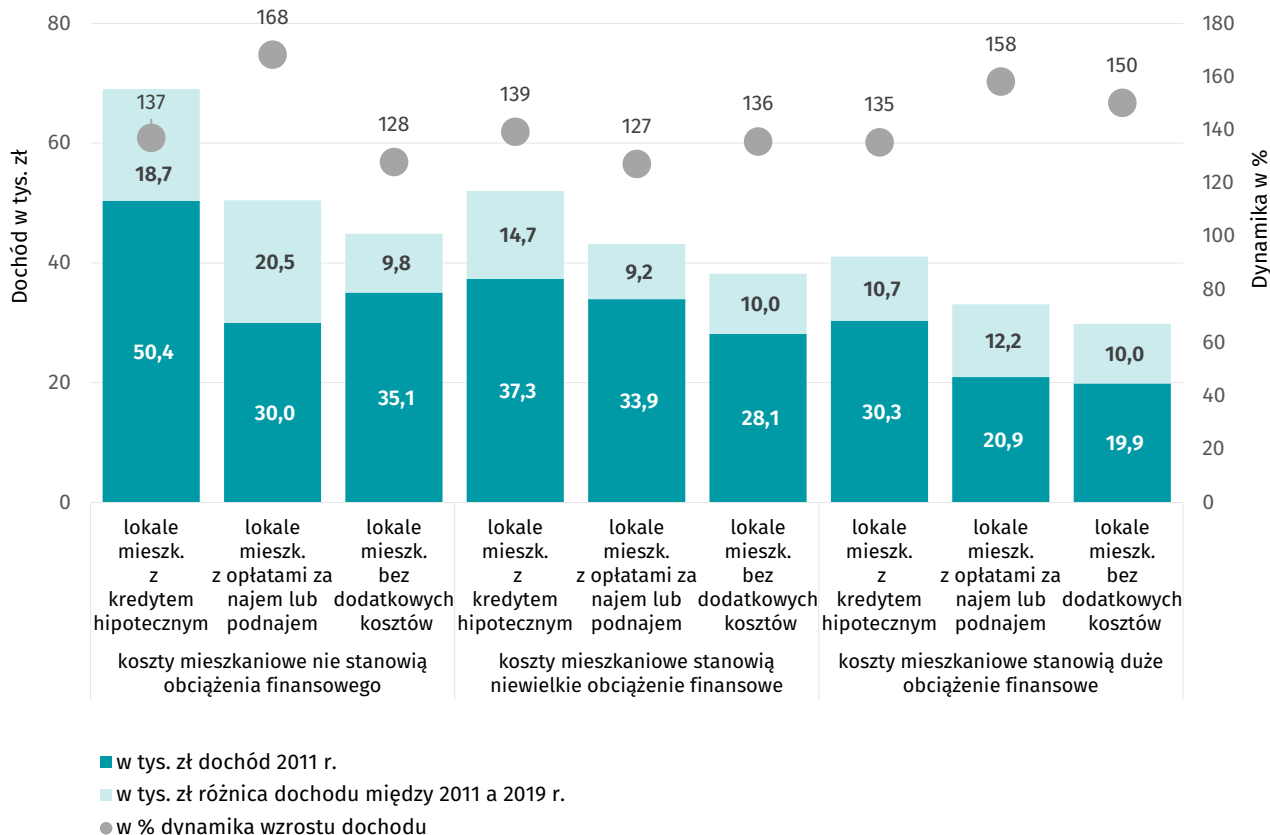
Dla każdego typu lokalu przedstawionego na poniższym wykresie najwyższym przeciętnym dochodem do dyspozycji charakteryzowała się populacja osób mieszkających w domach lub mieszkaniach obciążonych kredytem hipotecznym. Samo przyznanie tego rodzaju kredytu wymagało określonego poziomu uzyskiwanych dochodów, co z pewnością tłumaczy wyższy poziom dochodów tej grupy. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę zazwyczaj długi okres, w którym spłacany jest ten typ kredytu, sytuacja finansowa zaciągających go osób może się zmienić, zarówno na lepszą jak i na gorszą. W obu edycjach badania – z 2011 i 2019 r. – przeciętne dochody do dyspozycji osób z tej grupy utrzymywały się na najwyższym poziomie według analizowanych typów lokali mieszkalnych.

Drugą co do zamożności grupą populacji osób 25 – 59 lat były osoby wynajmujące lub podnajmujące lokal mieszkalny. Uzyskały też najwyższą dynamikę dochodu w dwóch grupach ocen obciążenia kosztami mieszkaniowymi zarówno w grupie osób deklarujących duże obciążenie finansowe kosztami użytkowania mieszkania (158%), jak i w grupie deklarujących, że nie stanowią one obciążenia finansowego (168%).

Osoby żyjące w lokalach bez dodatkowych kosztów stanowiły najbardziej zróżnicowaną grupę pod względem statusu użytkowanego mieszkania. Włączone tu zostały zarówno osoby mieszkające w lokalach własnościowych (ok. 85%) jak i w mieszkaniach komunalnych, socjalnych, z tytułu pokrewieństwa czy też prawa dożywocia.

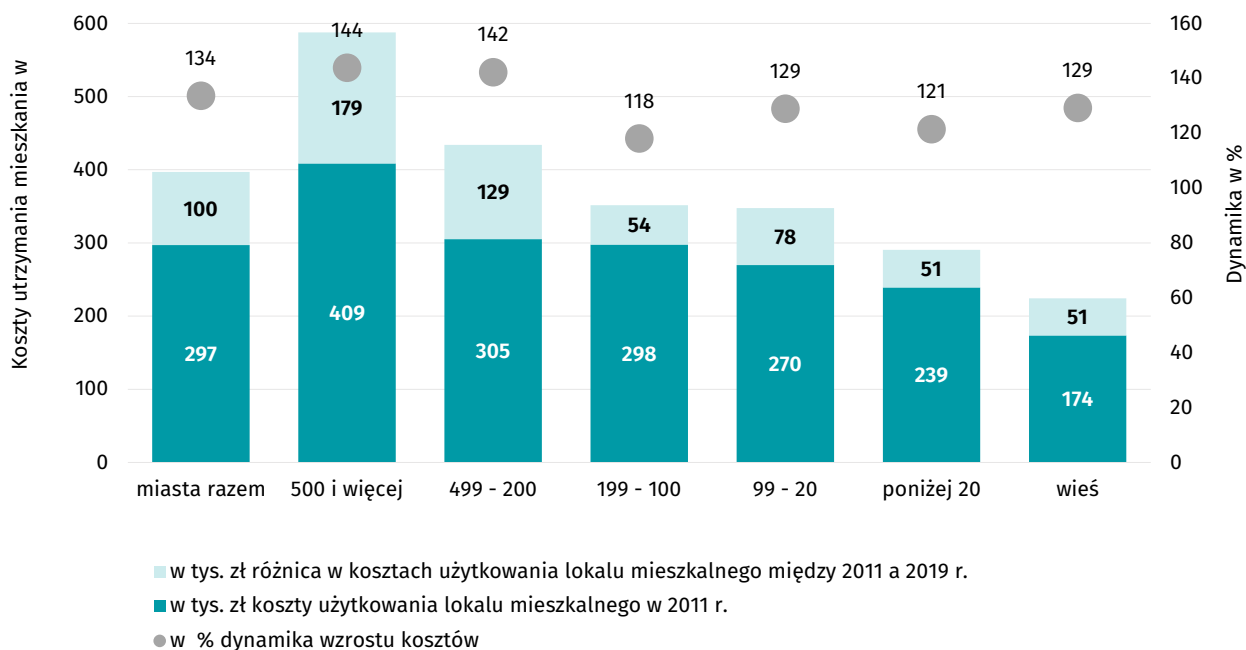
Wykres 20. Przeciętny dochód do dyspozycji uzyskiwany wspólnie przez respondenta według typu lokalu mieszkalnego i obciążenia kosztami jego użytkowania

Wysokość kosztów użytkowania mieszkania była uzależniona również od wielkości klasy miejscowości zamieszkania populacji. Wyższymi kosztami charakteryzowały się lokale osób z gospodarstw domowych miejskich (niemal 300 zł na osobę w 2011 i 400 zł w 2019 roku). Między klasami miast wystąpiły duże różnice w wysokości ponoszonych kosztów mieszkaniowych. W 2011 roku koszty użytkowania mieszkania w najmniejszych miastach (poniżej 20 tys. mieszkańców) wynosiły ok. 60% kosztów ponoszonych przez mieszkańców największych miast (500 tys. i więcej mieszkańców). W 2019 roku zróżnicowanie to zwiększyło się – koszty w najmniejszych miastach stanowiły 50% ponoszonych w największych miastach.

Dynamika wzrostu kosztów między 2011 a 2019 rokiem była najwyższa w największych miastach liczących co najmniej 500 tys. mieszkańców (144%) i miastach z grupy 200-499 tys. mieszkańców (142%).

Wykres 21. Zmiany w miesięcznych kosztach użytkowania lokalu mieszkalnego według klasy miejscowości

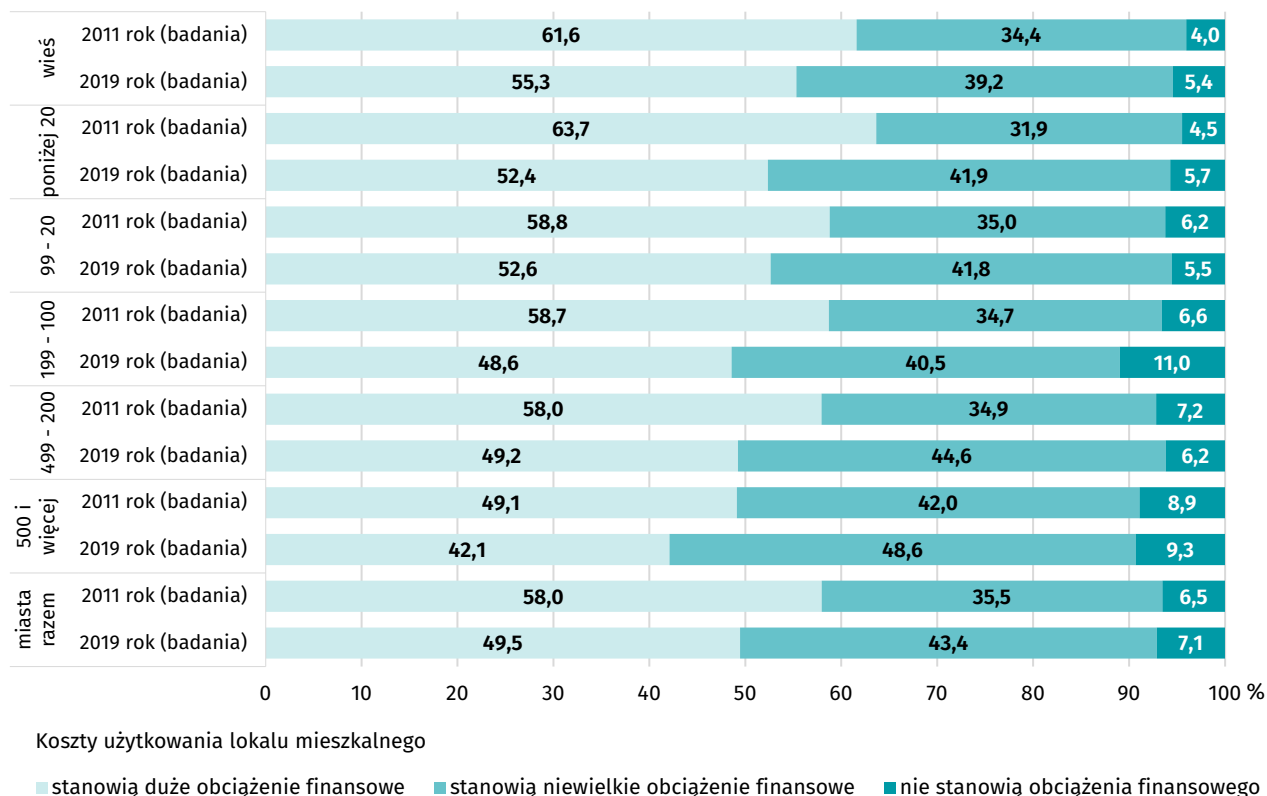

W 2011 roku największymi odsetkami osób odczuwających obciążenie kosztami użytkowania lokalu jako duże, charakteryzowała się wieś i najmniejsze miasta (odpowiednio: ok. 62% i 64% w 2011 roku), najmniejszym miasta liczące co najmniej 500 tys. mieszkańców (49%) a pozostałe klasy miast osiągnęły podobny odsetek (ok. 58% – 59%). Najmniejszym miasta 500 tys. mieszkańców i więcej (49%) a pozostałe klasy miast osiągnęły podobny odsetek (ok. 58% – 59%). W 2019 roku udział osób, które odczuwały jako duże obciążenie finansowe kosztami użytkowania lokalu w każdej kategorii spadł o kilka a nawet kilkanaście p. proc. Jednak na wsi i w małych miastach (o liczbie mieszkańców 99 tys. i mniej – dwie ostatnie kategorie) w dalszym ciągu co druga osoba mieszkała w gospodarstwie domowym, dla którego te koszty stanowiły duże obciążenie (od 52-53% w miastach do 55% na wsi). Zmiana udziału ocen między 2011 rokiem a 2019 nastąpiła między oceną „duże obciążenie finansowe” (spadek) i „niewielkie obciążenie finansowe” (wzrost).

Najmniej zróżnicowaną kategorię stanowiły osoby oceniające koszty użytkowania lokalu jako niestanowiące obciążenia. Istotny wzrost między 2011 a 2019 rokiem nastąpił w klasie miejscowości o liczbie mieszkańców między 199 a 100 tys. (wzrost o ponad 4,0 p. proc.). W pozostałych odsetki utrzymały się na podobnym poziomie co w 2011 roku lub nieznacznie wzrosły.

Najwyższy odsetek osób dla których koszty mieszkaniowe nie stanowiły obciążenia dotyczył największych miast (ok. 9,0%). Im mniejsza liczba mieszkańców w miejscowości tym wystąpił niższy odsetek osób, dla których koszty użytkowania mieszkania w stosunku do dochodów nie stanowiły obciążenia.

Wykres 22. Obciążenie miesięcznymi kosztami użytkowania lokalu mieszkaniowego według klasy miejscowości

Wyodrębnienie z populacji modułu trzech grup w oparciu o ocenę stopnia obciążenia kosztami mieszkaniowymi, spowodowało jednocześnie podzielenie populacji na trzy części ze względu na poziom uzyskanych przeciętnych dochodów do dyspozycji³². Oczywiście istniała prosta zależność między tymi grupami, ponieważ od wysokości uzyskanych dochodów zależała ocena obciążenia kosztami mieszkaniowymi (im wyższe dochody tym niższe obciążenie).

Z kolei w każdej grupie ocen osiągnięte w obu edycjach **modułu przeciętne dochody do dyspozycji mieszkańców wsi były istotnie niższe od dochodów osób mieszkających** w miastach.

Między klasami miast również występowały dysproporcje. Najniższymi dochodami charakteryzowała się ludność najmniejszych miast a najwyższymi – miasta o największej liczbie mieszkańców. Środkowe klasy miejscowości charakteryzowały się z reguły mniejszymi różnicami w uzyskiwanych przeciętnych dochodach.

Wymienione powyżej zależności, tłumaczą wysokie odsetki mieszkańców wsi i najmniejszych miast (poniżej 20 tys.) wskazujących na duże obciążenie kosztami mieszkaniowymi (Wykres 22) mimo, iż na tych terenach wystąpiły najniższe przeciętne koszty mieszkaniowe w obu okresach badania (Wykres 21).

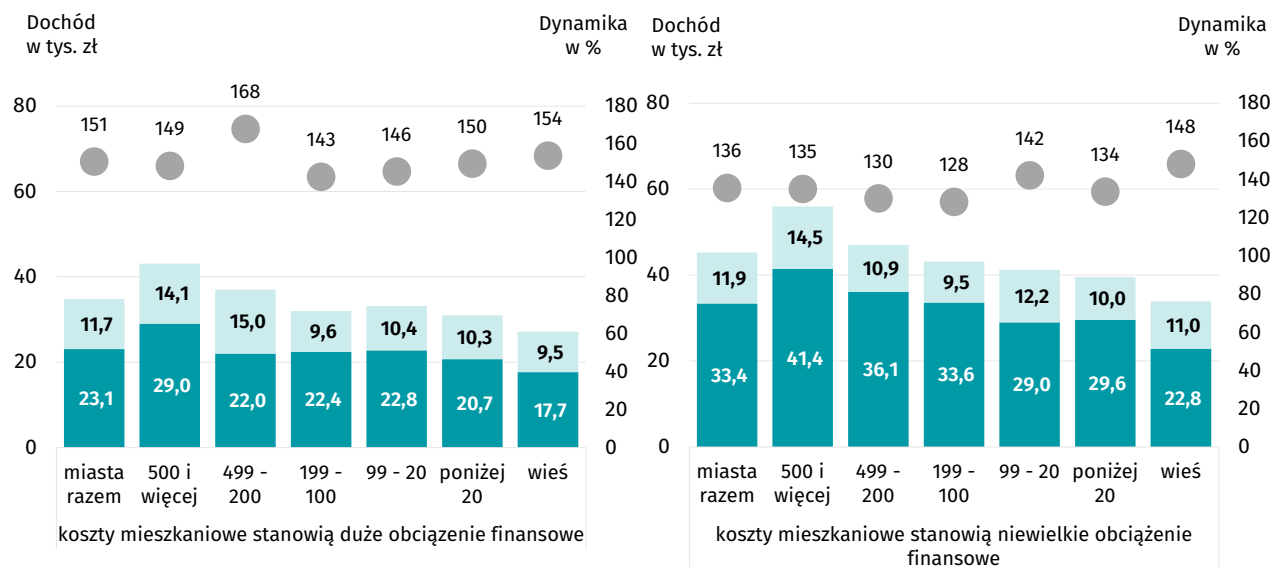
Porównując dynamikę dochodów między 2011 a 2019 rokiem w poszczególnych grupach ocen obciążeń można zauważyć, że w każdej z nich najwyższym wzrostem charakteryzowały się dochody mieszkańców wsi. Natomiast dysproporcje między dynamikami dochodów wiejskich i miejskich (razem) kształtowały się na różnych poziomach w zależności od grupy ocen. W części populacji, która oceniła koszty jako niestanowiące obciążenia (osoby o najwyższych dochodach) różnica między dynamiką dochodów wiejskich i miejskich wyniosła 31 p. proc. (odpowiednio 168% i 137%). Najmniejszą różnicę odnotowano w grupie osób, które odczuwały koszty mieszkaniowe jako duże obciążenie (osoby o najniższych dochodach): 3 p. proc. (odpowiednio 154% i 151%).

³² Grupa osób z ocenami dużego obciążenia kosztami mieszkaniowymi charakteryzował się najniższymi dochodami, a grupa nieodczuwająca tych kosztów jako obciążenie dysponowała najwyższymi dochodami w obu edycjach modułu.

Mimo dość szybkiego wzrostu dochodów mieszkańców wsi wyrażonego dynamiką, po ośmiu latach odsetek osób odczuwających koszty mieszkaniowe jako duże obciążenie w tej klasie miejscowości stanowi ponad 50% jej ludności.

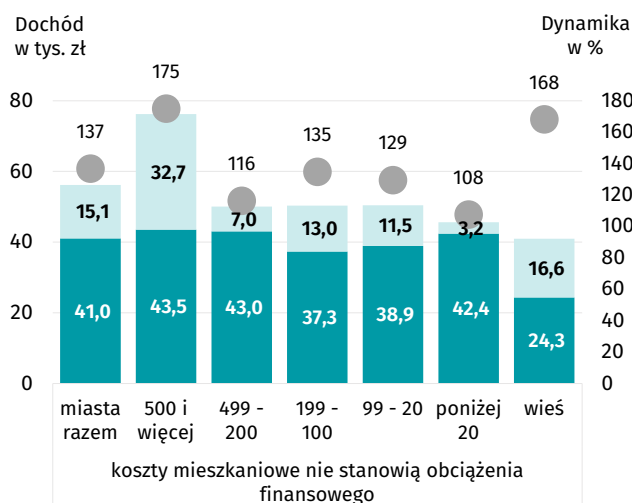
Dysproporcje między dynamikami przeciętnych dochodów do dyspozycji w miastach zależały od analizowanej grupy ocen. Dochody osób nieoceniających kosztów mieszkaniowych jako obciążenie (grupa z najwyższymi dochodami) cechowały się różnymi poziomami wzrostu, Najniższy wystąpił w miastach o najmniejszej liczbie mieszkańców (tj. poniżej 20 tys.) – dynamika 108% a najwyższy w największych miastach (przynajmniej 500 tys. mieszkańców) – dynamika 175%. W dwóch pozostałych grupach ocen (koszty stanowiły niewielkie obciążenie oraz duże obciążenie) nie wystąpiły tak duże dysproporcje we wzrostach dochodów mieszkańców miast.

Wykres 23. Przeciętny dochód do dyspozycji uzyskiwany wspólnie przez respondenta według klasy miejscowości zamieszkania i obciążenia kosztami użytkowania mieszkania

■ różnica dochodu między 2011 a 2019 r.
■ dochód 2011 r.
● dynamika wzrostu dochodu

■ różnica dochodu między 2011 a 2019 r.
■ dochód 2011 r.
● dynamika wzrostu dochodu

■ różnica dochodu między 2011 a 2019 r.
■ dochód 2011 r.
● dynamika wzrostu dochodu

3.2.3. Zadłużenie

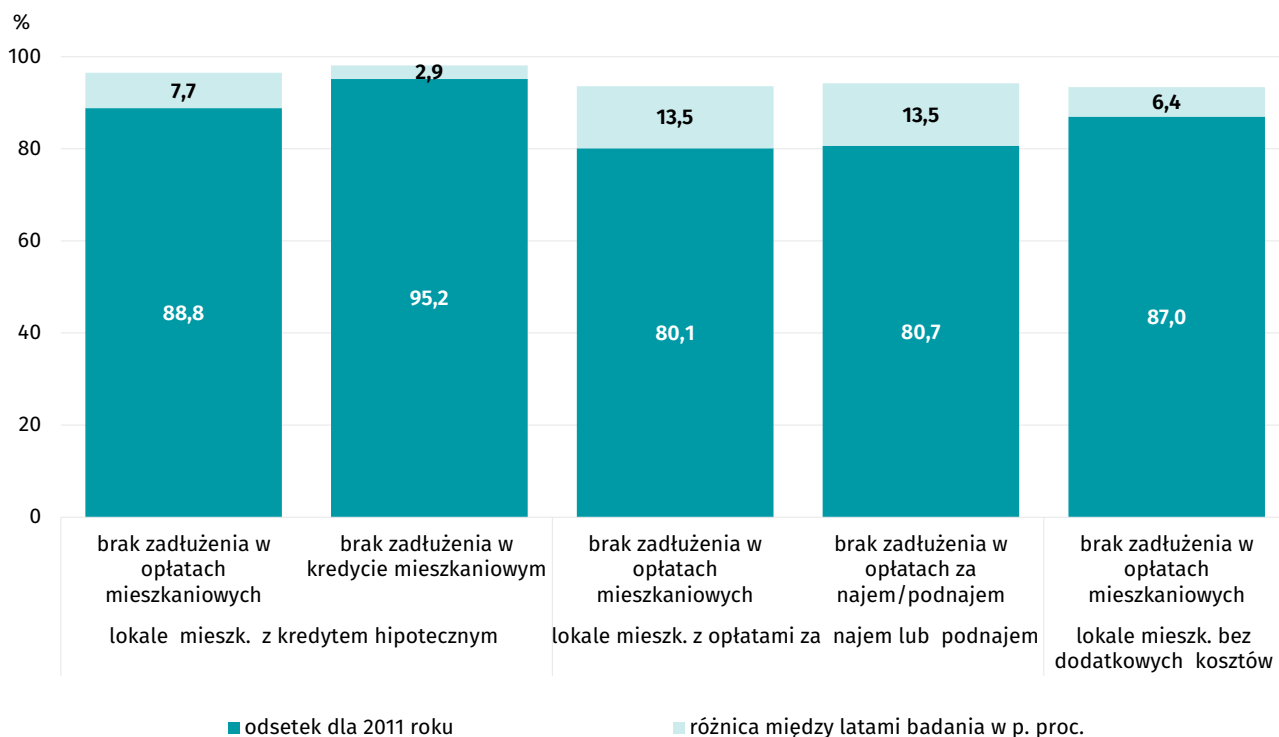
Na podstawie wysokości przeciętnych dochodów do dyspozycji (Wykres 20) można przypuszczać, że największy odsetek osób bez zadłużenia w kosztach mieszkaniowych będzie występował w grupie osób w lokalach mieszkaniowych z kredytem hipotecznym. Tezę tę potwierdzają wyniki przedstawione na poniższym wykresie. Niemal 89% osób z tej grupy mieszkało w 2011 roku w gospodarstwie domowym, w którym nie wystąpiło nawet jednomiesięczne zadłużenie w kosztach związanych z opłatami mieszkaniowymi i 95% osób w gospodarstwach, które nie musiały z powodów finansowych opóźnić spłaty kredytu hipotecznego. W 2019 roku oba odsetki wzrosły i wyniosły odpowiednio: 97% i 98%, co świadczy o poprawie sytuacji finansowej w tej grupie osób pomiędzy rokiem 2011 a 2019.

Trudniejsza sytuacja dotyczyła osób wynajmujących lub podnajmujących lokal mieszkalny. Około 20% z nich w 2011 roku przynajmniej raz z powodów finansowych nie było w stanie uiścić opłat mieszkaniowych lub opłat na rzecz właściciela mieszkania lub domu. W ciągu kolejnych ośmiu lat sytuacja tej grupy osób znacznie się poprawiła i w roku 2019 takich osób było ok. 94%).

Również sytuacja osób z trzeciej grupy między 2011 a 2019 rokiem poprawiła się z 87%, gdyż odsetek osób mieszkających w gospodarstwach domowych bez zadłużenia w opłatach wzrósł do ok. 93%.

Należy jednak zwrócić uwagę, że osoby mieszkające w lokalach trzeciego typu stanowi ok. 85% całej populacji osób w wieku 25 – 59 lat. Dlatego 6% osób mających kłopoty z dokonywaniem opłat mieszkaniowych z tej grupy w liczbach bezwzględnych stanowiło znacznie większą zbiorowość niż suma osób z tymi problemami w pozostałych dwóch grupach.

Wykres 24. Odsetek osób mieszkających w gospodarstwach domowych w których w okresie 12 miesięcy nie nastąpiło zadłużenie z powodów finansowych w kosztach użytkowania lokalu według typu lokalu i rodzaju kosztów jego użytkowania

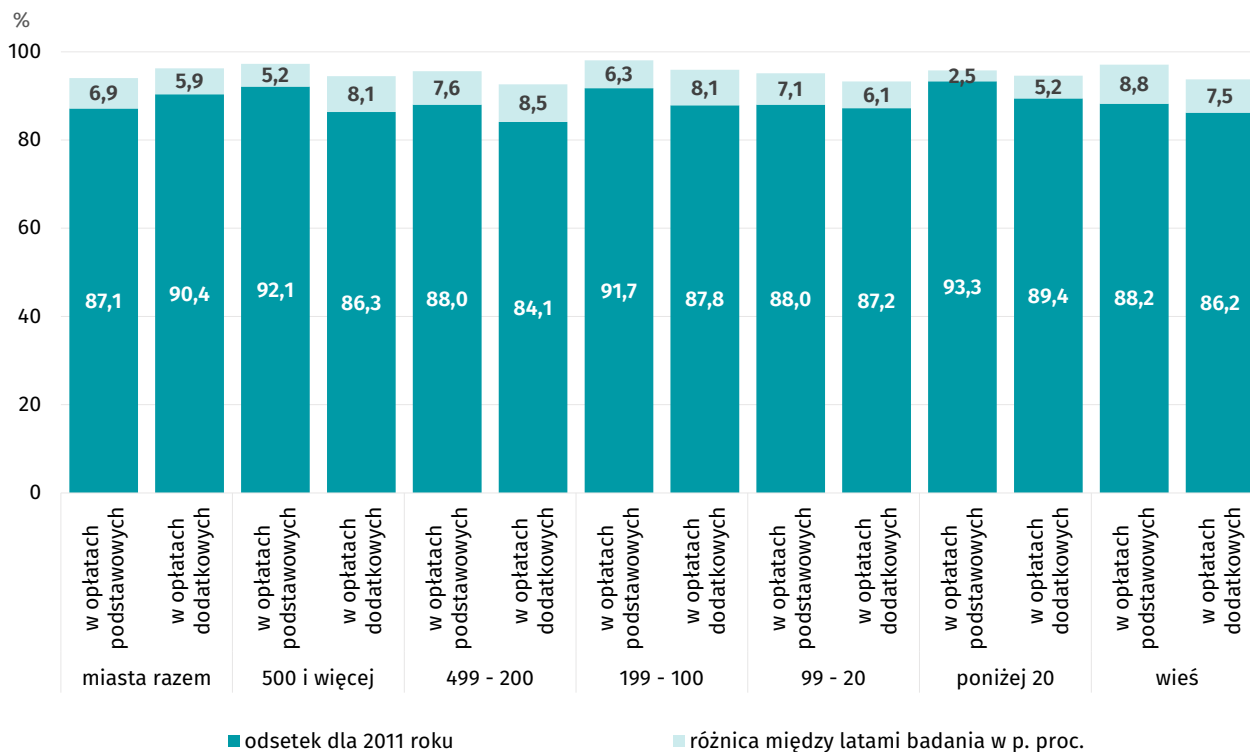
W 2011 roku w każdej z klas miejscowości odsetek osób mieszkających w gospodarstwach domowych, w których w przeciągu 12 miesięcy nie wystąpiło opóźnienie w dokonaniu opłat, był wyższy dla opłat podstawowych o kilka p. proc. niż dla spłat kredytu hipotecznego lub opłat za najem lub podnajem³³.

We wszystkich klasach miejscowości w ciągu ośmiu lat od 2011 do 2019 r. wartości wskaźników braku zadłużenia wzrosły. W 2019 roku w każdej z nich dla obu rodzajów opłat ponad 90% osób deklarowało brak opóźnień w ich dokonywaniu. Najwyższe wzrosty wystąpiły w gospodarstwach domowych na terenach wiejskich (dla opłat mieszkaniowych o ok. 9 p. proc. a dla spłaty kredytów lub opłat na rzecz właściciela o ok. 8 p. proc.) oraz w miastach o liczbie mieszkańców między 499 a 200 tys. (opłaty mieszkaniowe o ok. 8 p. proc. a spłaty kredytów lub opłaty na rzecz właściciela o ok. 9 p. proc.). W 2019 roku wskaźniki dla mieszkańców wsi i mieszkańców największych miast (tj. ponad 500 tys. mieszkańców) uzyskały zbliżone wartości. Najmniejsze wzrosty charakteryzowały sytuację w miejscowościach poniżej 20 tys. mieszkańców, ponieważ już w 2011 roku uzyskały wysokie wartości tych wskaźników.

Analiza wskaźników braku zadłużenia zilustrowanych na wykresie 24 wskazuje, że o ile w 2011 roku skala zjawiska zadłużenia kosztami użytkowania lokali mieszkalnych była znaczna zwłaszcza dla lokali najemców i podnajemców (ok. 19%³⁴), to zmiany w dochodach po ośmiu latach spowodowały w znacznym stopniu redukcję tego zjawiska do ok. 6%.

Również w ujęciu terytorialnym odnotowano istotne ograniczenie zadłużenia osób z gospodarstw domowych w związku z kosztami dot. lokali mieszkalnych. W 2019 rok skala zadłużenia to od 2% dla opłat podstawowych w miastach o liczbie mieszkańców 199 – 100 tys. mieszkańców do nieco ponad 7% zadłużenia w opłatach dodatkowych (spłaty kredytu i opłaty za najem i podnajem) w miastach o liczbie ludności 499 – 200 tys.

Wykres 25. Odsetek osób mieszkających w gospodarstwach domowych w których w okresie 12 miesięcy nie nastąpiło zadłużenie z powodów finansowych w kosztach użytkowania lokalu według klasy miejscowości zamieszkania i rodzaju kosztów

³³ Z wyjątkiem miast liczących od 99 do 20 tys. mieszkańców.

³⁴ Różnica między 100% populacji w danej kategorii a odsetkiem braku zadłużenia w tej kategorii.

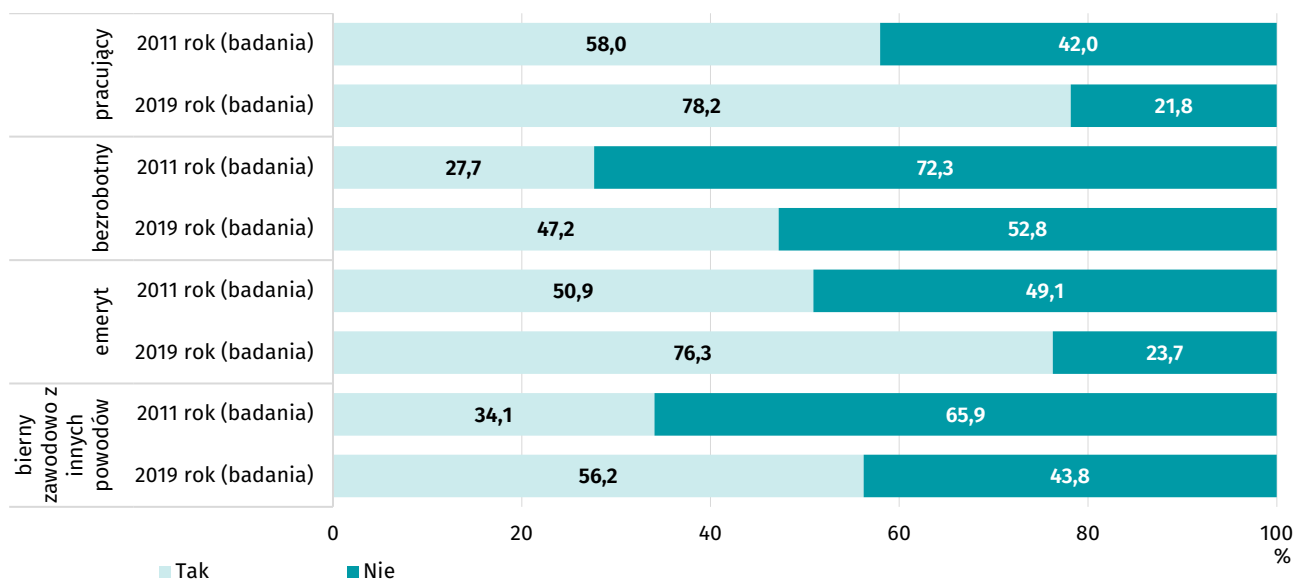
3.2.4. Oszczędności

Część ludności Polski z powodów finansowych miało problemy z dokonaniem podstawowych opłat związanych z mieszkaniem lub domem. Groźba utraty lokalu mieszkalnego może mieć negatywny wpływ na dobrostan psychiczny wszystkich osób w gospodarstwie domowym. Pozytywnie na poczucie bezpieczeństwa mogą mieć natomiast wpływ posiadane oszczędności jako zabezpieczenie w sytuacji nagłej utraty pracy, choroby czy też innego zdarzenia losowego.

Jaki odsetek osób mieszkających w Polsce byłby w stanie pokryć z własnych środków nieoczekiwany wydatek z wysokości miesięcznego progu zagrożenia ubóstwem dla jednej dorosłej osoby³⁵? W 2011 roku była to kwota 900 zł a w 2019 roku 1350 zł. Wyznaczone kwoty nie były wysokie ale pozytywna odpowiedź wskazywała na możliwości gospodarstwa domowego w odłożeniu pewnej sumy stanowiącej zabezpieczenie finansowe.

Między 2011 i 2019 rokiem odsetek populacji w wieku 25 – 59 lat, który byłby w stanie z własnych środków pokryć nieoczekiwany wydatek, zdecydowanie wzrósł i to niezależnie od statusu tych osób na rynku pracy. Najwyższy wzrost wystąpił wśród osób będących na emeryturze (wzrost o ok. 25 p. proc.) i zbliżył on tę grupę do odsetka jaki osiągnęli pracujący (odpowiednio: 76% i 78%). W najtrudniejszej sytuacji były osoby bezrobotne. Mimo wzrostu o niemal 20 p. proc., w 2019 roku w dalszym ciągu odsetek osób, które mogłyby z własnych środków pokryć nieoczekiwany wydatek w wysokości 1350 zł nie przekroczył 50%.

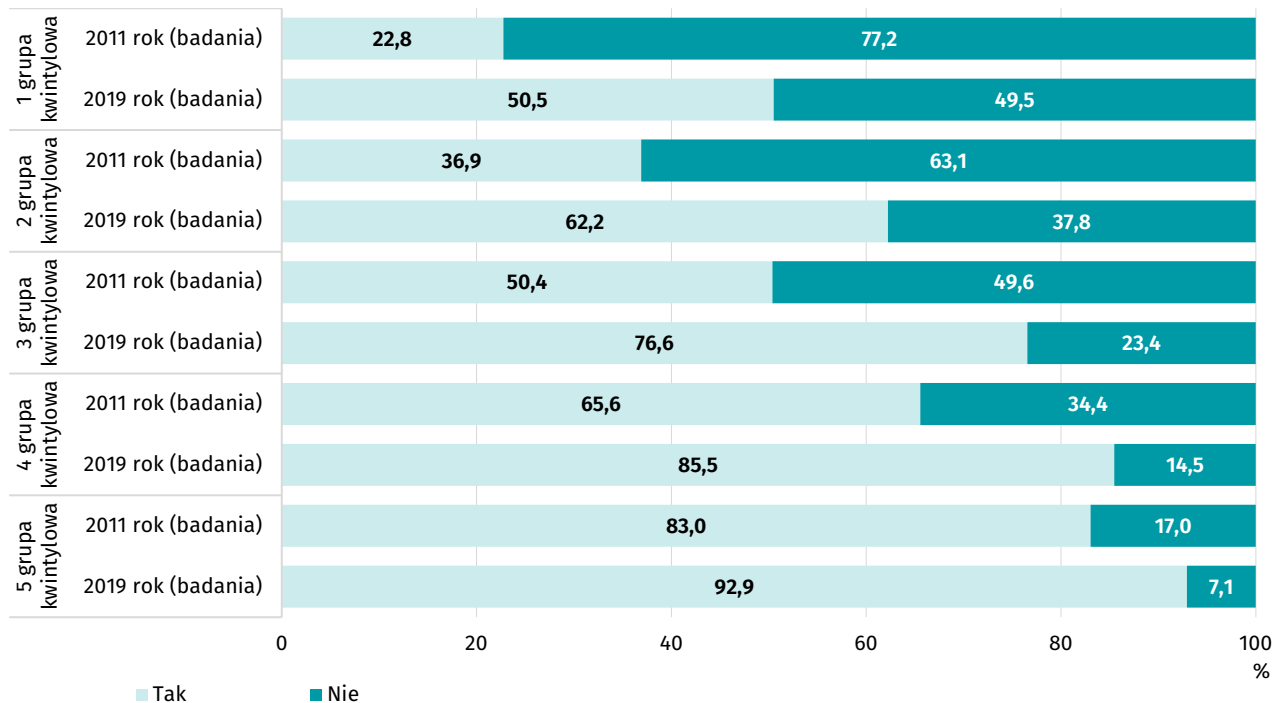
Wykres 26. Zdolność do pokrywania nieoczekiwanego wydatku z własnych środków według statusu na rynku pracy

Biorąc pod uwagę grupy kwintylowe dochodów do dyspozycji, należy zauważyć, że występuje zależność między grupą kwintylową a wzrastającym odsetkiem osób o zdolności finansowej do pokrycia nieoczekiwanego wydatku. W najniższej grupie dochodów wystąpił najwyższy wzrost odsetka osób, żyjących w gospodarstwach domowych, które było stać na pokrycie nieoczekiwanego wydatku we wskazanej powyżej wysokości (wzrost o niemal 28 p. proc.), co spowodowało, że w 2019 roku co druga osoba w I grupie kwintylowej była w stanie ten wydatek pokryć. W kolejnych dwóch grupach wzrosty były na podobnym poziomie (25 – 26 p. proc.) a w IV grupie kwintylowej – ok. 20 p. proc. Najniższy wzrost wystąpił w najbogatszej grupie kwintylowej (o ok. 10 p. proc.), ale odsetek osób, których stać na pokrycie takiego wydatku stanowił ponad 90% osób.

³⁵ Próg zagrożenia ubóstwem – wartość wyliczana zgodnie z przyjętą metodologią wspólną dla krajów Unii Europejskiej jako 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji po transferach społecznych.

Wykres 27. Zdolność do pokrywania nieoczekiwanego wydatku z własnych środków według grup kwintylowych przeciętnych dochodów do dyspozycji

3.2.5. Majątek rzeczowy

Zdecydowana większość osób w wieku 25 – 59 lat w obu latach badania była członkiem gospodarstwa domowego, które było właścicielem³⁶ głównego miejsca zamieszkania bez obciążenia kredytem hipotecznym (72% w 2011 i 67% w 2019 roku). Różnica między 2011 a 2019 rokiem (spadek o niemal 5 p. proc.) jest związana ze wzrostem dochodów osób młodszych i tym samym nabywania przez nie zdolności kredytowej. W 2011 roku odsetek osób, które mieszkaly w gospodarstwie domowym z kredytem hipotecznym na główne mieszkanie w tej populacji wyniósł niecałe 10% a osiem lat później wzrósł do 16%. Potwierdza to tezę, iż z między 2011 a 2019 rokiem z gospodarstw domowych będących właścicielami mieszkań/domów części ich członkom na tyle poprawiła się sytuacja finansowa, że mogli podjąć decyzję o usamodzielnieniu się.

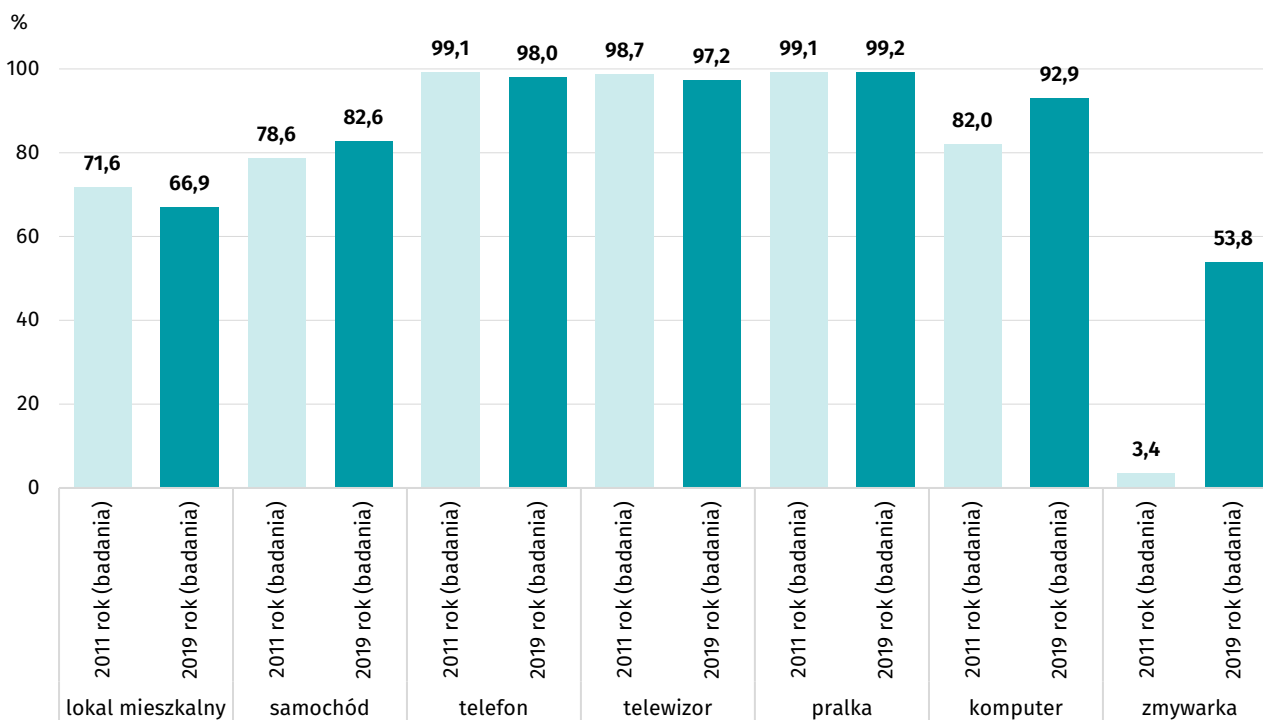
Drugim co do wartości elementem majątku rzeczowego był samochód. W 2011 roku 79% populacji modułu posiadała samochód a w 2019 roku odsetek ten wzrósł do 83%.

Pozostałe, z reguły znacznie mniejszej wartości składniki majątku, w tym (telefon, telewizor, pralka), były w posiadaniu ponad 90,0% populacji w obu latach badania. Na stopniowe bogacenie się osób w wieku 25 – 59 lat wskazuje wzrost odsetków takich dóbr jak komputer i zmywarka. Przykładowo w przypadku komputera odsetek osób, które posiadały ten sprzęt, wzrósł z ok. 82% do 93%. zaś w przypadku zmywarki – z ok. 3% do niemal 54%.

³⁶ Wliczono tylko lokale mieszkalne nie obciążone kredytem hipotecznym (własność pełna i spółdzielcza).

Wykres 28. Odsetek osób żyjących w gospodarstwie domowym posiadającym dane dobro

3.2.6. Podsumowanie

Sytuacja finansowa populacji osób w wieku 25 – 59 lat w okresie realizacji obu edycji modułu (w latach 2011 i 2019) była niejednorodna. Czynniki różniące można podzielić na dwa rodzaje: związane bezpośrednio z osobą i czynniki zewnętrzne. Do pierwszej grupy należy zaliczyć np. poziom ukończonego wykształcenia i status na rynku pracy, natomiast do zewnętrznych – miejsce zamieszkania czy też sytuację rodzinną, w jakiej wychowywała się dana osoba w okresie dzieciństwa.

Istotnym czynnikiem, który wpływał na wysokość przeciętnych dochodów był poziom ukończonego wykształcenia poszczególnych osób. Przeciętny dochód osób z wykształceniem niskim był dwukrotnie mniejszy od dochodu osób z wykształceniem wyższym³⁷ (odpowiednio: 15,9 tys. zł w 2011 i 24,2 tys. zł w 2019 roku oraz 36,3 tys. zł w 2011 i 48,3 tys. zł w 2019 roku). Zaobserwowano jednak dwa pozytywne zjawiska, które wystąpiły między latami badania. Pierwsze z nich, to wzrost odsetka osób z najwyższym poziomem wykształcenia (o około 9 p. proc. do niemal 33% w 2019 roku), co może prognozować wzrost dochodów dla większej niż dotąd grupy osób w kraju. Drugie, to najwyższa dynamika wzrostu dochodów osób z niskim wykształceniem (152% wobec 133% dynamiki dla osób z wykształceniem wyższym).

³⁷ Osoby z wykształceniem **niskim**, to osoby bez umiejętności pisania i czytania, z wykształceniem podstawowym nieukończonym, podstawowym ukończonym i gimnazjalnym. Osoby z wykształceniem **średnim**, to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim ogólnokształcącym, średnim zawodowym, policealnym, pomaturalnym. Osoby z wykształceniem **wyższym**, to osoby, które ukończyły szkoły wyższe (prywatne lub publiczne).

Kolejnym czynnikiem różnicującym sytuację finansową populacji modułu był status na rynku pracy. Najwyższymi dochodami charakteryzowały się osoby pracujące (2011 r.: 26,9 tys. zł; 2019 r.: 39,1 tys. zł) a w następnej kolejności emeryci (2011 r.: 25,9 tys. zł; 2019 r.: 33,9 tys. zł). W badaniu z 2011 roku przeciętne dochody pracujących i emerytów przekraczały średnią dla kraju (24,7 tys. zł). Osoby o pozostałych statusach na rynku pracy (tj. bezrobotni i bierni z innych powodów) charakteryzowały się zdecydowanie niższymi dochodami. W 2019 roku tylko dochody osób pracujących (39,1 tys. zł) były wyższe od średniej krajowej (36,7 tys. zł). Najniższy wzrost przeciętnego dochodu odnotowano dla osób o statusie emeryta (dynamika 131%), co w pewnym stopniu tłumaczy zmianę relacji między dochodem w tej grupie osób a przeciętnym dochodem dla kraju.

Znaczenie dla poziomu uzyskanego przeciętnego dochodu do dyspozycji miało również miejsce zamieszkania osób. 70% populacji mieszkało na terenach wiejskich lub w dwóch najmniejszych klasach miast (tj. poniżej 20 tys. mieszkańców oraz między 99 a 20 tys.). Najwyższymi dochodami charakteryzowało się nieco ponad 10% osób mieszkających w 5 największych miastach Polski (tj. o wielkości 500 tys. i więcej mieszkańców: 2011 r.: 35,5 tys. zł; 2019 r.: 52,4 tys. zł). Mimo, iż najtrudniejsza sytuacja w obu latach wystąpiła na terenach wiejskich, to tutaj zaobserwowano korzystne zjawisko w odniesieniu do dochodów. Dynamika wzrostu dla dochodów osób mieszkających na wsi była zdecydowanie najwyższa (155%).

Obciążenia związane z wydatkami na lokal mieszkalny również pokazują zróżnicowanie zbiorowości badanej w ramach modułu pod względem finansowym. W strukturze populacji wg rodzaju ponoszonych opłat za lokal mieszkalny najwyższy odsetek osób niezależnie od klasy miejscowości i roku badania stanowiły osoby mieszkające w lokalach bez dodatkowych opłat (Tablica 2). Następną grupą pod względem liczebności według rodzaju opłat ponoszonych za mieszkanie lub dom były te obciążone kredytem hipotecznym (Tablica 2). W 2019 roku odsetek osób zajmujących ten rodzaj lokalu wzrósł (w miastach razem o 7,8 p. proc, i na wsi o 3,5 p. proc.) co oznaczało, że dla części populacji poziom dochodów zmienił się na tyle istotnie, że mogły podjąć decyzję o usamodzielnieniu się poprzez zakup własnego lokalu uzyskując kredyt hipoteczny. Najmniejszą część populacji stanowiły osoby mieszkające w gospodarstwach domowych wynajmujących lub podnajmujących mieszkanie lub dom. W miastach odsetek tych osób wzrósł w okresie pomiędzy badaniami z 2011 i 2019 roku (o 2,7 p. proc.). Nie był to jednak tak duży wzrost jak w przypadku lokali z kredytem hipotecznym. Wynajmowanie lokali mieszkalnych w istotnej skali dotyczy tylko średnich i dużych miast (liczących 100 tys. mieszkańców lub więcej).

Najwyższe przeciętne koszty użytkowania lokalu w obu latach badania ponosiły osoby mieszkające w mieszkaniach lub domach z kredytem hipotecznym (2011 r.: 520 zł na osobę; 2019 r.: 653 zł na osobę). Jednak najwyższe odsetki ocen kosztów użytkowania mieszkania jako duże obciążenie charakteryzował zarówno w 2011 jak i w 2019 roku typ lokali najmowanych lub podnajmowanych (odpowiednio: 67,2% i 64,9%). Drugim z kolei pod względem obciążenia kosztami typem lokalu były mieszkania i domy bez dodatkowych opłat, a dopiero na ostatnim miejscu plasowały się lokale z kredytem hipotecznym (mimo najwyższych przeciętnych kosztów na osobę). Wynika to z faktu, że ta część populacji uzyskiwała najwyższe przeciętne dochody, będące podstawą ich zdolności kredytowej.

Osoby mieszkające w gospodarstwach domowych wynajmujących lub podnajmujących lokal mieszkalny cechował najniższy spadek odsetka ocen o dużym obciążeniu (o 2,3 p. proc.) mimo, że uzyskały wysoką dynamikę wzrostu dochodu (168%). Z drugiej strony dla tego typu lokali odnotowano najwyższy wzrost kosztów ich użytkowania (o 213 zł miesięcznie na osobę).

Wysokość kosztów użytkowania lokali mieszkalnych w ujęciu terytorialnym kształtowała się w zależności od wielkości klasy miejscowości. Im niższa klasa tym niższe przeciętne koszty na osobę (Wykres 21). Jednak najczęściej jako duże obciążenie koszty te były oceniane na obszarach wiejskich i w najmniejszych miastach. Wynika to z relacji między kosztami ponoszonymi z tytułu użytkowania lokalu a uzyskiwanymi dochodami. Mimo wysokich dynamik wzrostu przeciętnych dochodów do dyspozycji dla terenów wiejskich i osób z mniejszych miast (wieś: 155%; miasta do 20 tys. mieszkańców i między 99-20 tys.: 145%), również dynamika wzrostu kosztów była wysoka (dla wsi i miast między 99-20 tys. mieszkańców wyniosła 129%). Również najbogatsza część populacji, czyli osoby mieszkające w największych miastach, odczuwały te koszty jako duże obciążenie (w 2011 roku niemal co druga osoba tak oceniała relację między poziomem kosztów i dochodów).

Koszty użytkowania lokalu mieszkalnego stanowiły dla większości populacji w obu latach badania duże obciążenie finansowe, mimo to ponad 80% populacji w ciągu 12 miesięcy nie opóźniło z powodów finansowych żadnego rodzaju opłat.

Najwyższe odsetki braku zadłużenia w opłatach z tytułu użytkowanego lokalu występowały dla mieszkań i domów z kredytem hipotecznym (w 2011 roku: dla opłat mieszkaniowych 88,8% a dla kredytu hipotecznego 95,2% a w roku 2019 odpowiednio: 96,5% i 98,1%). Najniższe, zwłaszcza w 2011 roku, cechowały osoby z lokali wynajmowanych lub podnajmowanych (w 2011 roku: dla opłat mieszkaniowych 80,1% a dla opłat za najem/podnajem 80,7% a w roku 2019 odpowiednio: 93,6% i 94,2%). Z drugiej strony w tych lokalach wystąpiły najwyższe wzrosty braku zadłużenia w 2019 roku.

Mimo zdecydowanych różnic między największymi miastami oraz wsią w ocenie obciążenia kosztami użytkowania lokalu mieszkalnego, odsetki braku zadłużenia dla tych opłat w 2019 roku zdecydowanie przekroczyły 90% (Wykres 25).

Odsetki osób dysponujących kwotą mogącą pokryć nieoczekiwany wydatek (w 2011 roku w kwocie 900 zł a w 2019 roku – 1350 zł) w okresie ośmiu lat między kolejnymi edycjami modułu zdecydowanie wzrosły, w każdej grupie zarówno według statusu osoby na rynku pracy jak i kwintylowych przedziałów dochodowych. Największymi odsetkami osób dysponującymi taką kwotą charakteryzowały się grupy osób pracujących (2011 r.: 58,0%; 2019 r.: 78,2%) oraz emerytów (2011 r.: 50,9%; 2019 r.: 76,3%). Najmniejszy udział osób z własnymi zasobami finansowymi pozwalającymi na tej wysokości niespodziewany wydatek wystąpił w grupie osób bezrobotnych (2011 r.: 27,7%; 2019 r.: 47,2%). Wiąże się to z faktem uzyskiwania najniższych przeciętnych dochodów do dyspozycji.

Z kolei udział osób będących w stanie pokryć niespodziewany wydatek w kolejnych grupach kwintylowych jest tym wyższy im większym dochodem charakteryzuje się grupa.

Jednym z najistotniejszych elementów majątku rzeczowego jest własne mieszkanie lub dom. Zdecydowana większość populacji mieszkała w domach lub mieszkaniach będących w posiadaniu, któregoś z członków gospodarstwa domowego i nie obciążonych kredytem hipotecznym. Jednak w kolejnej edycji badania odsetek ten spadł o 4,7 p. proc. do 66,9%. Jednocześnie wzrósł odsetek osób mieszkających w mieszkaniach własnych z kredytem hipotecznym o 6,0 p. proc. do 15,9%. Innym zjawiskiem wskazującym na wzrost zasobności populacji jest nabywanie w szerokim zakresie takich dóbr jak np. zmywarka czy komputer.

3.3. Wybrane fakty z okresu gdy osoby miały 14 lat a poziom dochodów uzyskiwanych współcześnie

3.3.1. Typ gospodarstwa w jakim żyły osoby w wieku 14 lat³⁸ a ich współczesna sytuacja finansowa

Niecały 1,0% populacji osób w wieku 25 – 59 lat w okresie 14 roku życia żyło poza gospodarstwem domowym (tym samym poza rodziną³⁹). Obiekty zbiorowego zakwaterowania tj. np. dom dziecka powinny zapewnić młodemu człowiekowi podstawowy rozwój i przygotować go do wejścia w dorosłe życie. W kontekście analizy dochodów ważne jest pytanie czy zbiorowości osób, które w wieku 14 lat wychowywały się w rodzinie i te, które miały wówczas zapewnioną instytucjonalną formę opieki, w przyszłości osiągnęły podobny poziom finansowy własnego gospodarstwa domowego?

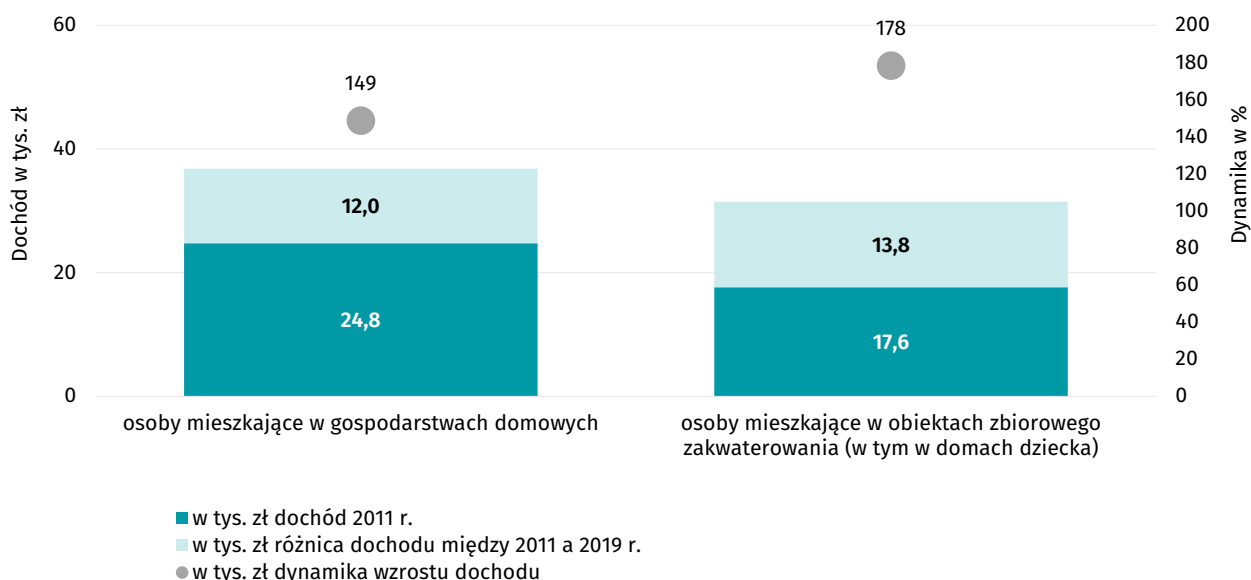
³⁸ W związku z niedużą liczebnością populacji osób, które w wieku 14 lat mieszkały w obiektach zbiorowego zakwaterowania niektóre przekroje zostały zagregowane do mniejszej ilości kategorii, np. w klasie miejscowości w tym podrozdziale porównano populacje miejskie i wiejskie bez podziału na wielkość miast.

³⁹ W EU-SILC podstawową jednostką badania jest gospodarstwo domowe wspólnie mieszkające i utrzymujące się. W skład gospodarstwa domowego może wchodzić jedna lub więcej rodzin.

3.3.1.1. Dochody

Wyższym średnim dochodem w obu edycjach badania charakteryzowała się populacja osób, która w wieku 14 lat mieszkała w gospodarstwie domowym. Jednak wzrost między dwoma okresami odniesienia (rokiem 2011 i 2019) był wyższy dla dochodu do dyspozycji osób, które w wieku 14 lat mieszkały w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Dynamika dochodu tych osób była znacznie wyższa i wynosiła 178% podczas gdy dla osób wychowujących się w gospodarstwach domowych 149%.

Wykres 29. Przeciętny dochód do dyspozycji uzyskiwany współcześnie według typu gospodarstwa w okresie gdy mieli 14 lat

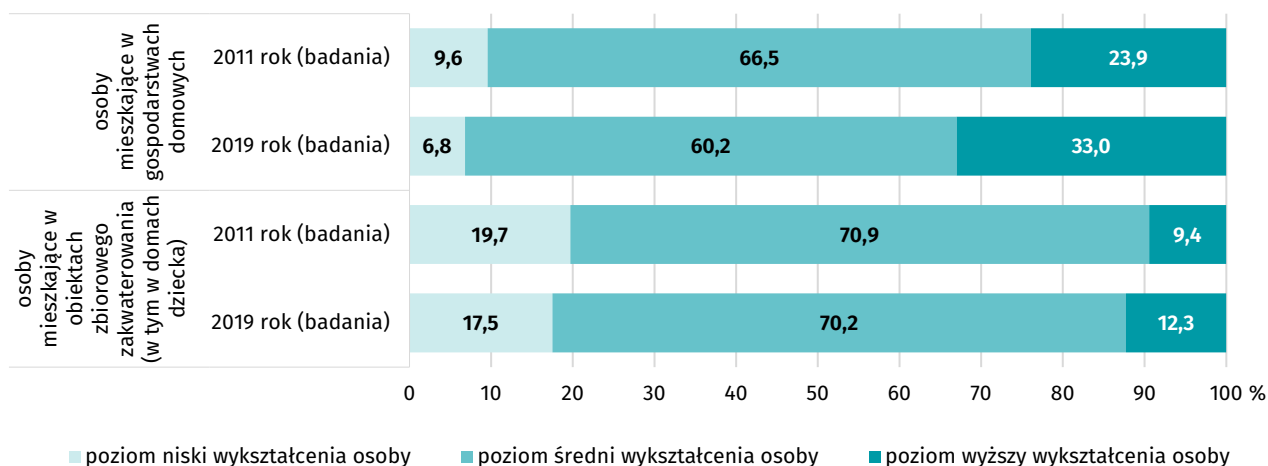

3.3.1.1.1. Czynniki wpływające na poziom uzyskiwanych dochodów: wykształcenie, status na rynku pracy, miejsce zamieszkania

Wykształcenie

Poniższy wykres przedstawia zmianę struktury wykształcenia populacji 25 – 59 lat pomiędzy 2011 i 2019 rokiem. Lepiej wykształconymi były osoby wychowujące się w gospodarstwach domowych. Ta grupa uzyskała zarówno niższy odsetek osób nisko wykształconych (nie przekraczał on 10% populacji) jak i wyższy odsetek osób z wykształceniem wyższym (od 24% – 33% na przestrzeni 8 lat). W przypadku osób wychowujących się w obiektach zbiorowego zakwaterowania również należy zauważyć pozytywną zmianę. W okresie między 2011 i 2019 rokiem wystąpił spadek odsetka osób z niskim wykształceniem (o ok. 2 p. proc. do ok. 18%) i podobnej wielkości wzrost osób z wyższym wykształceniem (o ok. 3 p. proc. do ok. 12%). Pomimo wzrostu odsetka osób z wyższym wykształceniem w obu grupach, dystans pomiędzy nimi powiększył się (z 15 p. proc. do 21 p. proc.), co świadczy o pogłębiającej się różnicy w dostępie do wyższego wykształcenia pomiędzy osobami wzrastającymi w rodzinnych gospodarstwach domowych a osobami, które w wieku 14 lat wychowywały się w instytucjach opiekuńczych (tj. dom dziecka).

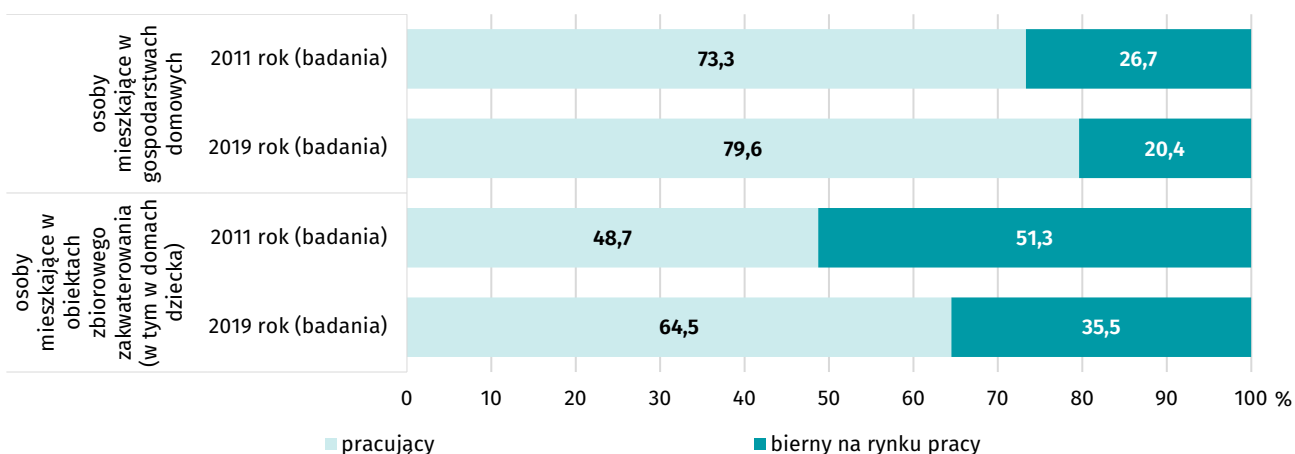
Wykres 30. Odsetki osób w wieku 25 – 59 lat według ukończonego poziomu wykształcenia⁴⁰ oraz typu gospodarstwa w okresie gdy mieli 14 lat

Status na rynku pracy

Wśród osób w wieku 25 – 59 lat, które w okresie 14 roku życia mieszkały w gospodarstwach domowych miało pracę 73,0% (w 2011 roku) i 80,0% (w 2019 roku). Druga część populacji, która w okresie dzieciństwa (tj. w okresie 14 roku życia) przebywała w obiekcie zbiorowego zakwaterowania, charakteryzowała się znacznie niższymi odsetkami osób pracujących (48,7% w 2011 roku i 64,5% w 2019 roku). W obu częściach populacji podlegającej zainteresowaniu modułu wystąpiły między badanymi latami wzrosty odsetka osób pracujących. Jednak bardziej zdecydowany dotyczył osób, które u progu dorosłego życia przebywały w placówkach tj. dom dziecka (wzrost o 16 p. proc. w stosunku do wzrostu o 7 p. proc. dla grupy osób z gospodarstw domowych). W konsekwencji różnica w odsetku pracujących pomiędzy osobami przebywającymi w wieku 14 lat w instytucjach opiekuńczych a osobami wzrastającymi w gospodarstwach domowych zmniejszył się o 10 p. proc. do 15 p. proc. w 2019 r. (odpowiednio 65% i 80% pracujących).

Wykres 31. Odsetki osób w wieku 25 – 59 lat według statusu na rynku pracy⁴¹ oraz typu gospodarstwa w okresie gdy mieli 14 lat

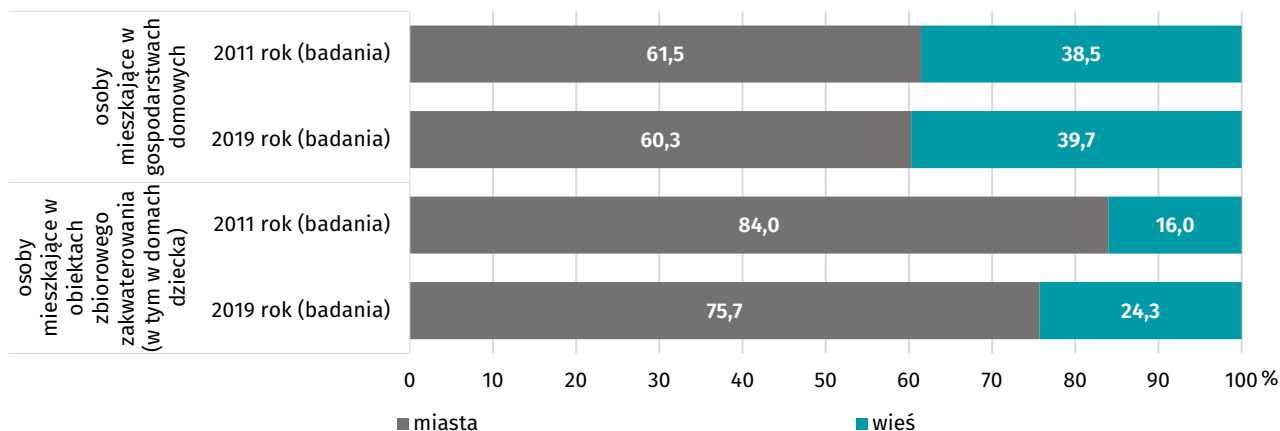
⁴⁰ W roku badania, tj. 2011 lub 2019.

⁴¹ W roku badania, tj. 2011 lub 2019.

Miejsce zamieszkania

Zdecydowana większość wychowanków obiektów zbiorowego zakwaterowania, takich jak domy dziecka mieszkała w miastach, choć odsetek ten pomiędzy rokiem 2011 a 2019 spadł o 8 p. proc. do ok. 76%. Ramy przeprowadzonego badania i niniejszej publikacji nie pozwalają na jednoznaczne stwierdzenie na ile jest to konsekwencja lokalizacji domów dziecka a na ile liczniejszych ofert pracy w miastach.

Wykres 32. Odsetki osób w wieku 25 – 59 lat według miejsca zamieszkania⁴² oraz typu gospodarstwa w okresie gdy mieli 14 lat

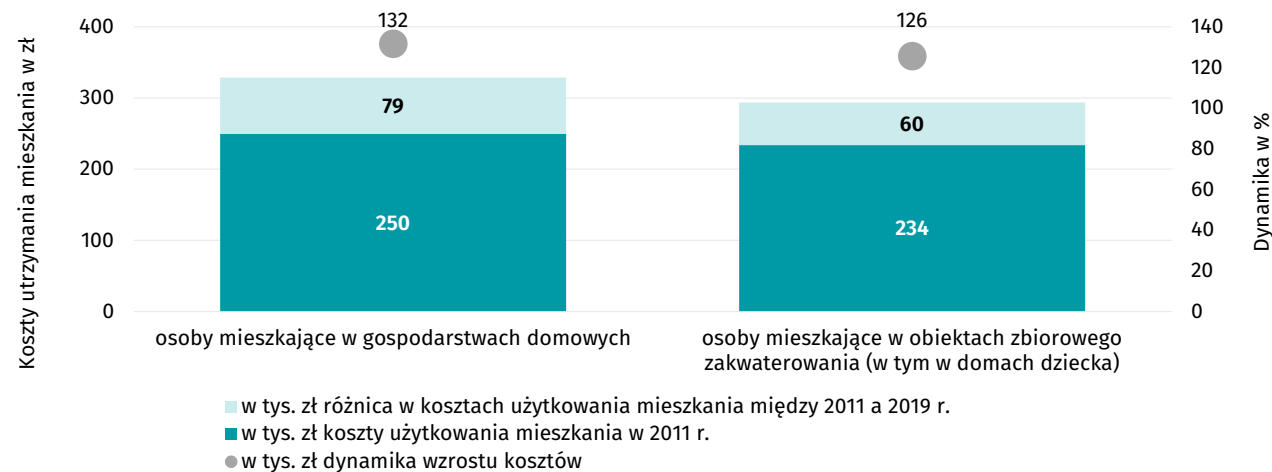

3.3.1.2. Wydatki

Zgodnie z wcześniejszymi wyjaśnieniami analiza wydatków w okresie badania, oparta została o jedną ich kategorię tzn. koszty ponoszone na utrzymaniu mieszkania lub domu.

Różnica w wysokości przeciętnych kosztów związanych z zamieszkiwanym lokalem (przeliczonych na osobę) w obu zbiorowościach była niewielka. Jednak wzrost kosztów między 2011 a 2019 rokiem, był nieco wyższy dla osób, które mając 14 lat mieszkały w gospodarstwach domowych.

Wykres 33. Zmiany w miesięcznych kosztach użytkowania mieszkania/domu według typu gospodarstwa w okresie gdy mieli 14 lat

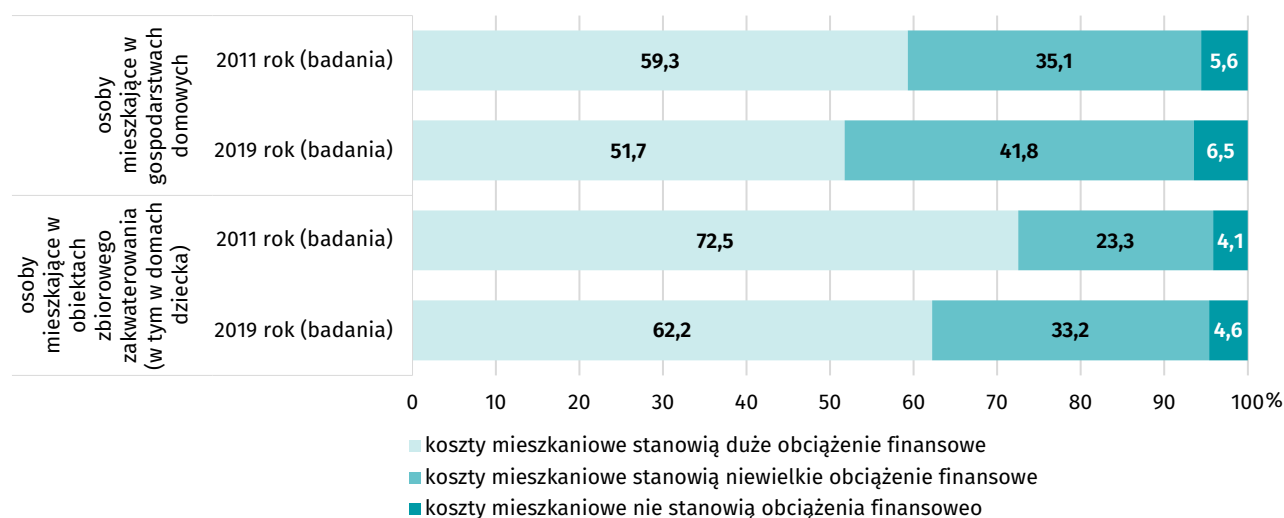
⁴² W roku badania, tj. 2011 lub 2019.

Obie zbiorowości bardziej zdecydowanie różniła ocena obciążenia jakie te koszty stanowiły dla ich gospodarstwa domowego. Większym odsetkiem osób dla których koszty związane z utrzymaniem mieszkania stanowiły duże obciążenie, charakteryzowała się ta część populacji, która w dzieciństwie mieszkała w obiektach zbiorowego zakwaterowania. W 2011 roku różnica między osobami tworzącymi w dzieciństwie analizowane typy gospodarstw wynosiła ok. 13 p. proc. a osiem lat później była nieco niższa (o ok. 10 p. proc.).

Między oboma latami badania ocena dużego obciążenia kosztami mieszkaniowymi dla obu typów gospodarstw spadła. Jednak w obu latach wyższy odsetek charakteryzował osoby z obiektów zbiorowego zakwaterowania (w 2011 r. – 73% i w 2019 r. – 62%).

Opisane zmiany dotyczyły spadku odsetka dużego obciążenia na korzyść niewielkiego obciążenia. Odsetki osób dla których koszty ponoszone z tytułu użytkowanego mieszkania nie stanowiły obciążenia, pozostały na podobnym poziomie a ich zmiany nie były istotne statystycznie.

Wykres 34. Obciążenie miesięcznymi kosztami użytkowania mieszkania/domu według typu gospodarstwa w okresie gdy osoby miały 14 lat

3.3.1.3. Zadłużenie

Sytuacja braku zadłużenia zbiorowości osób badanych w ramach modułu opisana została w oparciu o odsetki osób z gospodarstw domowych, których sytuacja finansowa w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie spowodowała opóźnień lub zadłużeń w dokonywaniu opłat związanych z mieszkaniem lub domem⁴³.

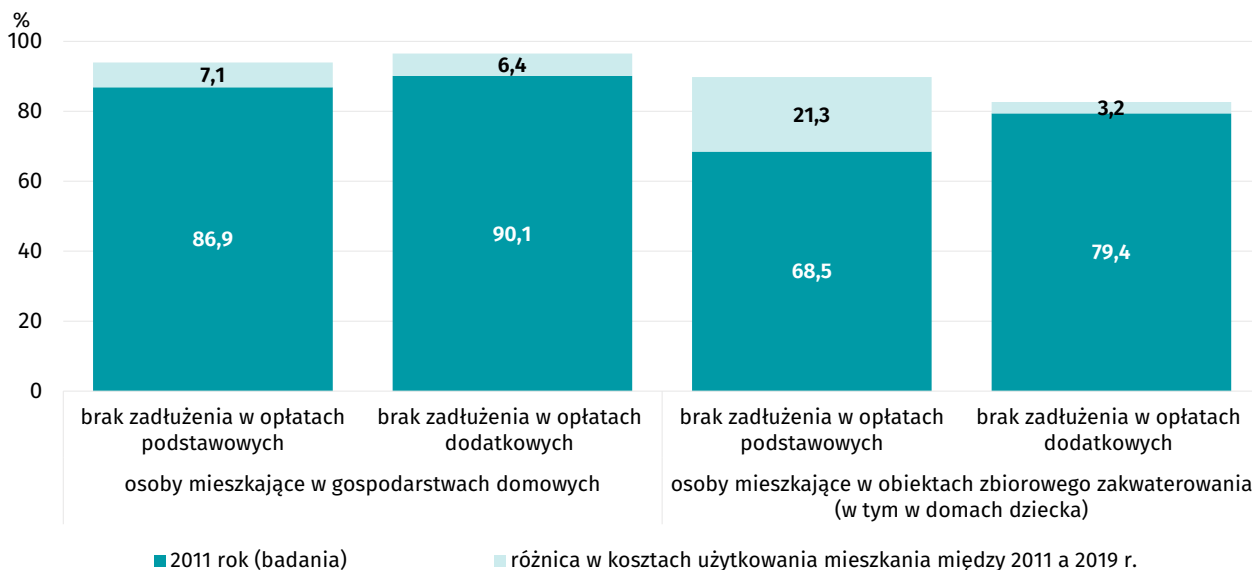
Znacznie lepiej z ponoszeniem tych opłat radziły sobie finansowo osoby wychowywane w gospodarstwach domowych. W 2011 roku 87% nie wykazało zadłużenia a osiem lat później – 94%.

Gorzej radziły sobie, zwłaszcza w 2011 roku osoby, które w okresie dzieciństwa mieszkały w obiektach zbiorowego zakwaterowania. W pierwszym roku tylko 69% tych osób nie miało opóźnień lub zadłużeń w opłatach mieszkaniowych. W 2019 roku odsetek ten znacząco wzrósł (do 90%) jednak był i tak niższy w porównaniu do odsetka osób z gospodarstw domowych (94%), choć dystans ten bardzo się zmniejszył (z 18 p. proc w 2011 r. do 4 p. proc. w 2019 r.).

Obie części zbiorowości badanej w ramach modułu podobnie radziły sobie w ponoszeniu kosztów związanych ze spłatą kredytu hipotecznego czy też opłatami za najem lub podnajem. Wyższe odsetki osób, które przez 12 miesięcy nie opóźniły tych opłat wystąpiły dla osób, które mając 14 lat mieszkały w gospodarstwach domowych. Również dla tej części populacji nastąpił wyższy wzrost analizowanego odsetka między rokiem 2011 a 2019.

⁴³ 12 miesięcy poprzedzające dzień badania.

Wykres 35. Odsetek osób mieszkających w gospodarstwach domowych w których w okresie 12 miesięcy nie nastąpiło zadłużenie z powodów finansowych w opłatach z związanych z użytkowaniem mieszkaniem według typu gospodarstwa w okresie gdy osoby miały 14 lat

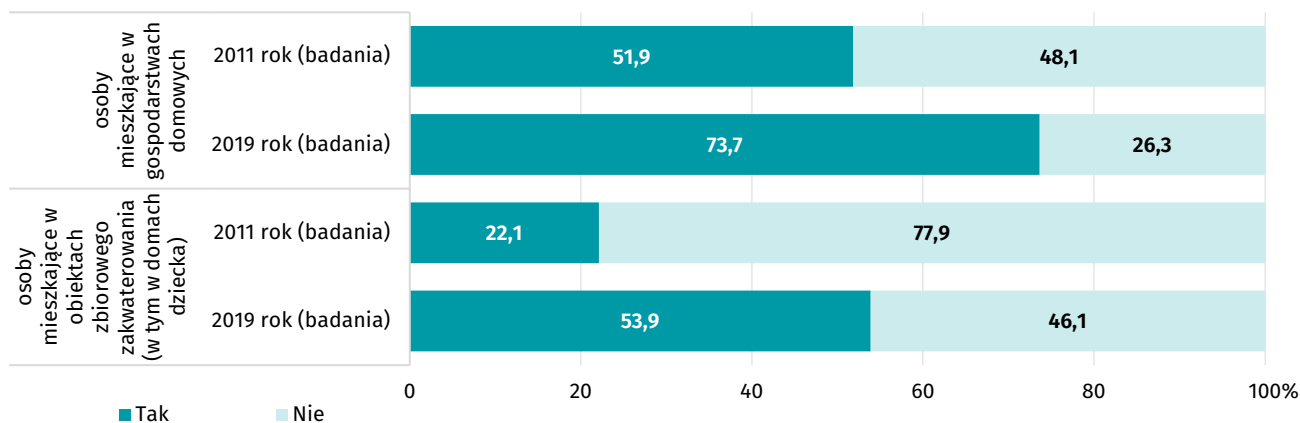
3.3.1.4. Oszczędności

Czy między obiema częściami populacji modułu wyodrębnionych na podstawie typu gospodarstwa z dzieciństwa, wystąpiły różnice w odsetkach osób będących w stanie pokryć z własnych środków nieoczekiwany wydatek w wysokości miesięcznego progu zagrożenia ubóstwem dla jednej dorosłej osoby?

Częścią populacji z większym odsetkiem osób posiadających zasoby finansowe, z których można by pokryć nieoczekiwany wydatek, była grupa osób mieszkająca w okresie dzieciństwa w gospodarstwach domowych. W 2011 roku odsetek ten przekraczał 50% tej grupy a w 2019 roku istotnie wzrósł o 22 p. proc. do 74%.

W drugiej części populacji czyli wśród osób, które w dzieciństwie dorastały w obiektach zbiorowego zakwaterowania, odsetki osób posiadających pewne zasoby finansowe⁴⁴ w obu latach badania były znacznie niższe, ale wzrost między nimi w ciągu ośmiu lat dla tej grupy był wyższy – o 32 p. proc. do 54%.

Wykres 36. Zdolność do pokrywania nieoczekiwanego wydatku z własnych środków według typu gospodarstwa w okresie gdy osoby miały 14 lat

⁴⁴ Przynajmniej w wysokości miesięcznego progu zagrożenia ubóstwem dla jednej dorosłej osoby (w 2011 roku był to kwota 900 zł a w 2019 roku 1350 zł).

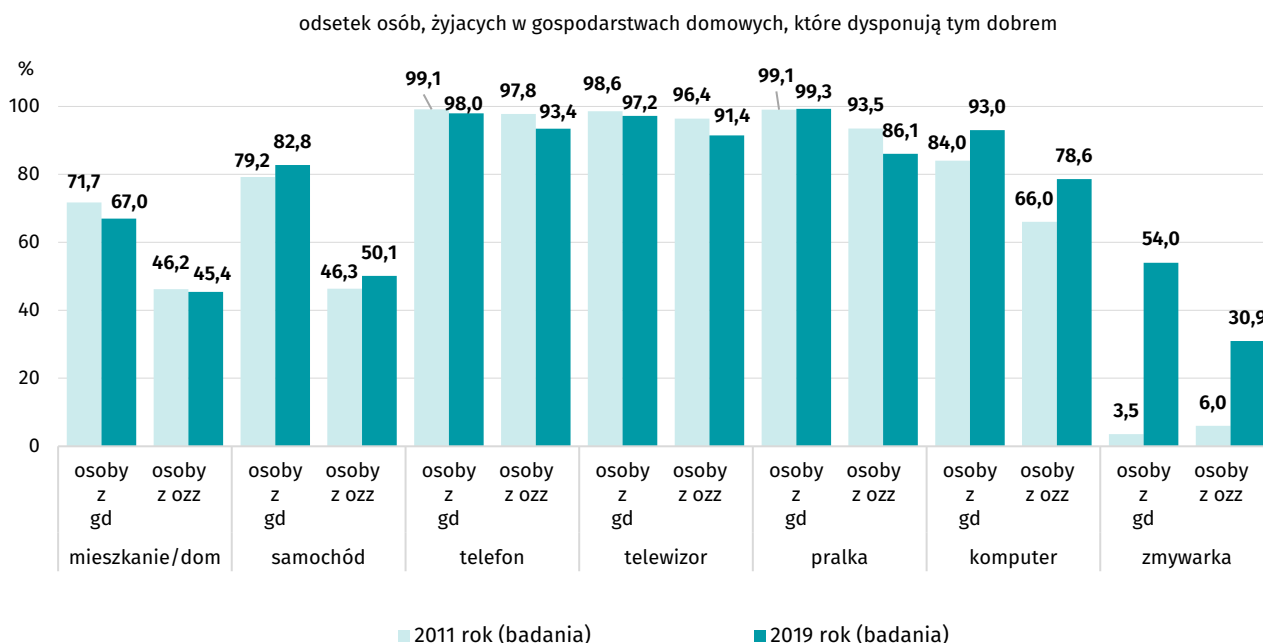

3.3.1.5. Majątek rzeczowy

Wyposażenie gospodarstw domowych w różne dobra trwałego użytkowania tj. telewizor, telefon czy pralka dotyczy już przeważnie ponad 90% całej populacji modułu. Jednak i w tym przypadku odsetki posiadających te dobra w przypadku części populacji, która w dzieciństwie mieszkała w obiektach zbiorowego zakwaterowania są nieco niższe.

Jednak z punktu widzenia zabezpieczenia finansowego bardziej istotne jest posiadanie na własność lokalu mieszkalnego oraz samochodu. I tu zdecydowanie widać różnicę. Osoby, które w wieku 14 lat mieszkały w gospodarstwie domowym, charakteryzowały się odsetkami posiadania tych dóbr na poziomie 70% w przypadku lokalu mieszkalnego (72% w 2011 i 67% w 2019 roku) oraz ok. 80% w przypadku samochodu (79% w 2011 i 83% w 2019 roku). Odsetki osób pozostałej części populacji modułu, które w okresie badania posiadały lokal mieszkalny lub samochód były znacznie niższe. Mieszkanie własnościowe lub dom posiadało tylko ok. 45% – 46% a samochód 46% – 50% (w zależności od roku realizacji modułu).

Wykres 37. Odsetek osób żyjących w gospodarstwie domowym posiadającym dane dobro według typu gospodarstwa w okresie gdy osoby miały 14 lat

Objaśnienia do oznaczeń na wykresie: gd – gospodarstwo domowe, ozz – obiekt zbiorowego zakwaterowania

3.3.1.6. Podsumowanie

Analizując populację modułu porównując dwie jej części, tę która w okresie dzieciństwa⁴⁵ mieszkała w gospodarstwach domowych (stanowiącej ok. 99%) oraz mieszkającej w obiektach zbiorowego zakwaterowania można zauważyć, że ta ostatnia w życiu dorosłym uzyskała gorsze warunki bytowe.

Wpływ na niższy uzyskany dochód przez osoby przebywające w okresie 14 roku życia w gospodarstwach zbiorowych z pewnością miały dwa wcześniej omówione czynniki. Niższe wykształcenie i słabsza sytuacja na rynku pracy wyrażona niższym odsetkiem pracujących osób.

⁴⁵ Określona jako czas w którym respondent miał około 14 lat.

Niższe dochody powodowały, że część tych osób gorzej radziła sobie z problemami finansowymi. Znacznie częściej koszty związane z utrzymaniem mieszkania stanowiły dla nich duże obciążenie. Brak zaplecza finansowego w postaci oszczędności (choćby bieżących) powodowała, że wskaźnik braku zadłużeń w opłatach mieszkaniowych oraz spłatach kredytów hipotecznych i opłat na rzecz najemców i podnajemców były niższe niż w grupie osób żyjących w dzieciństwie w gospodarstwie domowym. Oznacza, to że zjawisko zadłużenia kosztami użytkownika lokalu mieszkalnego częściej dotyczyło osoby, które w okresie dzieciństwa mieszkały w obiektach zbiorowego zakwaterowania, zwłaszcza w 2011 roku. Mimo zdecydowanej poprawy w 2019 roku około 17% osób tej części populacji w ciągu 12 miesięcy przynajmniej raz mało opóźnienie w realizacji opłat dodatkowych (kredyt hipoteczny, opłaty na rzecz najemcy lub podnajemcy), dla porównania w grupie osób wychowujących się w indywidualnych gospodarstwach domowych w 2019 r. było to ok. 4%.

Grupa ta charakteryzowała się również niskimi wskaźnikami posiadania takich dóbr jak nieruchomości mieszkalna czy samochód.

Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost analizowanych wskaźników między oboma latami badania niezależnie od grupy osób z populacji modułu.

Niektóre zmiany w poziomach wskaźników były nawet wyższe dla osób z obiektów zbiorowego zakwaterowania co wskazuje na szybsze zmiany zachodzące w tej części populacji i zbliżanie się poziomu życia obu jej części.

Dynamika wzrostu dochodu była wyższa dla osób z obiektów zbiorowego zakwaterowania. Wzrosły również wskaźniki osób pracujących i różnica w poziomach odsetków znów była wyższa dla części populacji żyjącej w okresie dzieciństwa poza gospodarstwem domowym. Dużym wzrostem dla tej grupy osób charakteryzował się również wskaźnik braku zadłużenia zwł. w opłatach mieszkaniowych oraz wskaźnik zdolności pokrycia nieoczekiwanego wydatku z własnych zasobów.

Mimo pozytywnych zmian, które dokonały się na przestrzeni ośmiu lat, w 2019 roku w dalszym ciągu sytuacja osób, które w okresie gdy miały 14 lat mieszkały w obiektach zbiorowego zakwaterowania, była mniej korzystna w stosunku do osób które wychowywały się w rodzinie.

3.3.2. Poziom ukończonego wykształcenia rodziców w okresie kiedy respondenci mieli 14 lat a poziom dochodów uzyskiwanych współcześnie przez osoby w wieku 25 – 59 lat

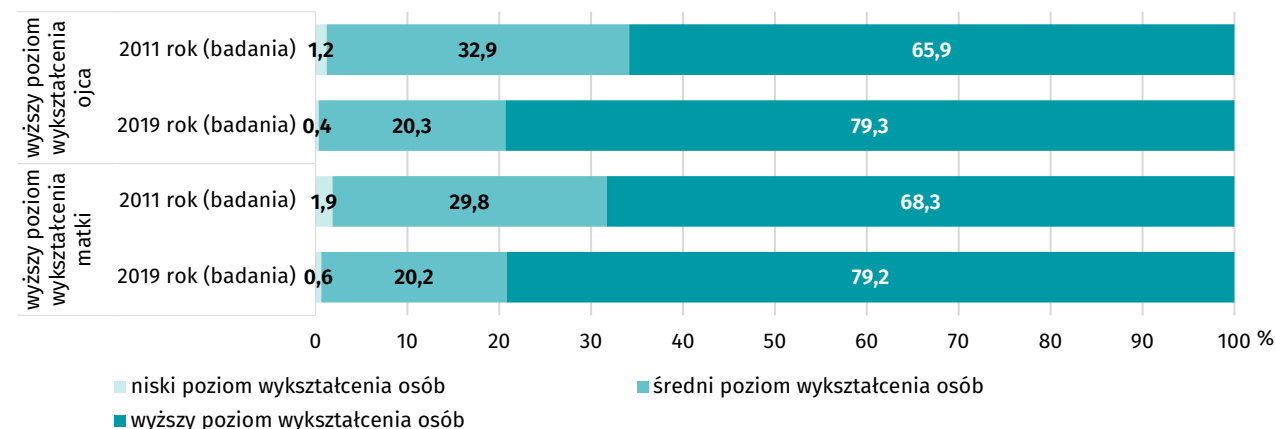
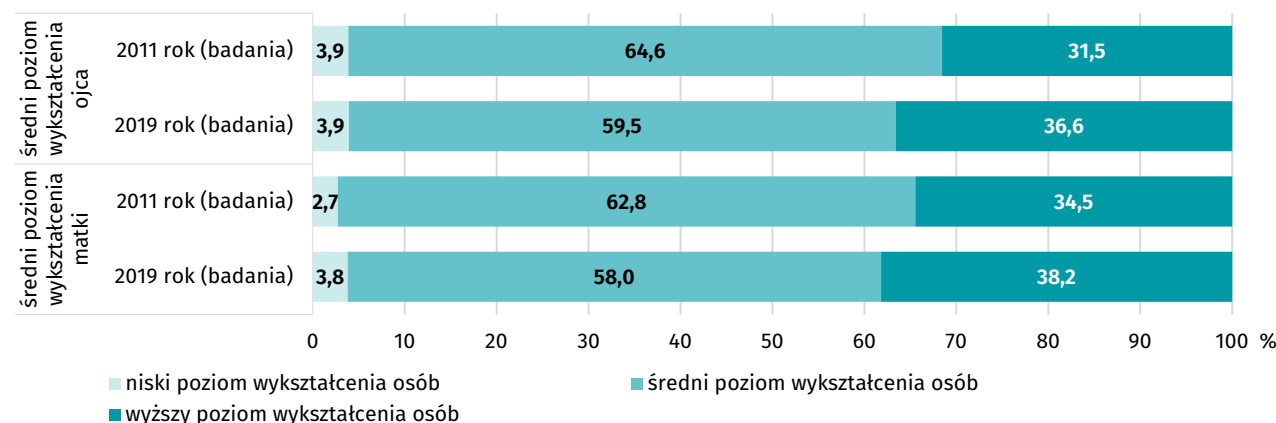
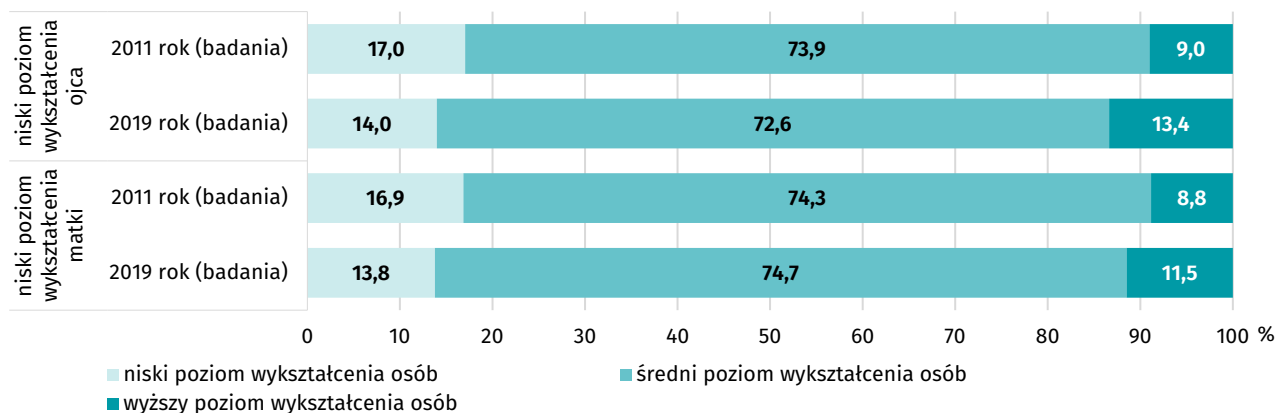
3.3.2.1. Poziom wykształcenia osób należących do populacji w wieku 25 – 59 lat i ich rodziców

W ostatnich latach nastąpił wyraźny wzrost popularności kształcenia na poziomie wyższym oraz istotnie zmniejszył się odsetek osób, które zakończyły edukację na poziomie szkoły podstawowej. Jednak w dalszym ciągu poziom wykształcenia dzieci w pewnym stopniu uzależniony był od poziomu wykształcenia ich rodziców.

Analizując niski poziom ukończenia wykształcenia rodziców widać zmianę pokoleniową w myśleniu i dążeniu ich dzieci do osiągnięcia wyższego poziomu edukacji. Z jednej strony najwyższy odsetek osób w wieku 25 – 59 lat z niskim poziomem wykształcenia, to osoby których rodzice charakteryzowali się właśnie tym poziomem edukacji (ok. 14% w przypadku matki i 17% w przypadku ojca) z drugiej strony ponad 70% dzieci rodziców z niskim wykształceniem uzyskało średni poziom wykształcenia a nawet część z nich uzyskało wykształcenie wyższe (od 9% do 13%).

Dzieci rodziców, którzy uzyskali średnie lub wyższe wykształcenie osiągnęli w przeważającej części ten sam poziom. Od 58% do 65% osób ze średnim wykształceniem miało rodziców (matkę lub ojca) z tym samym wykształceniem. Podobnie z kolejnym poziomem: od ok. 66% (w 2011 roku) do 80% (w 2019 roku) populacji z wykształceniem wyższym wychowało się w rodzinie, w której przynajmniej jedno z rodziców miało to wykształcenie.

Wykres 38. Poziom ukończonego wykształcenia rodziców w okresie kiedy respondent miał ukończone 14 lat a obecny poziom wykształcenia respondenta

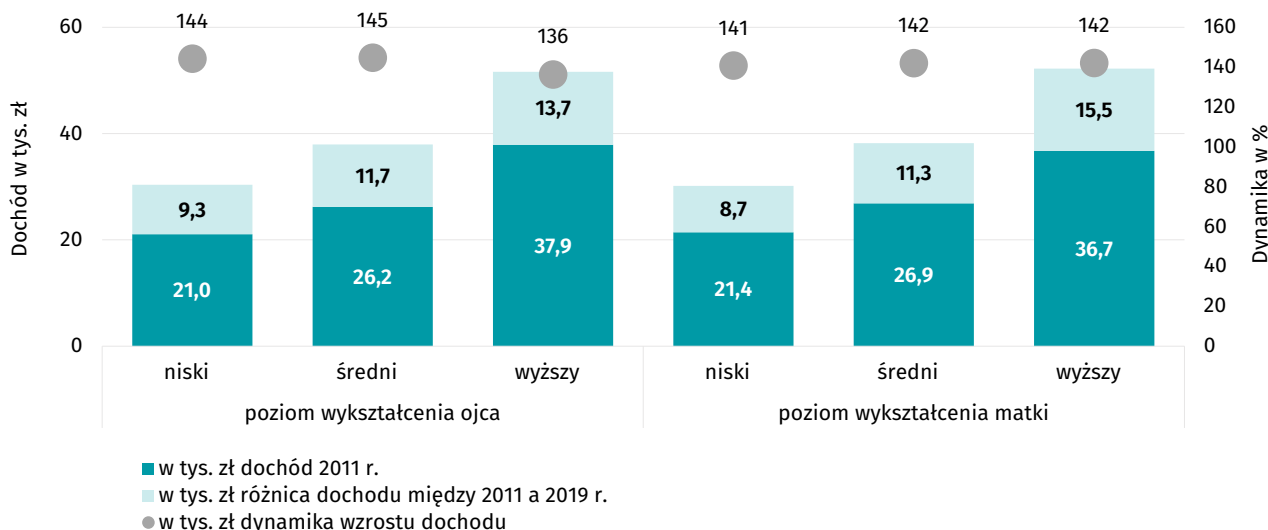

3.3.2.2. Dochody uzyskiwane współcześnie

Niezależnie od tego czy rozpatrujemy poziom wykształcenia ojca czy matki, zależność była taka sama: obecnie uzyskiwane dochody populacji osób w wieku 25 – 59 lat są tym wyższe im był wyższy poziom wykształcenia rodziców w okresie kiedy te osoby były dziećmi. Wynika to między innymi z opisanych wcześniej zależności między wykształceniem rodziców i dzieci.

Bez względu na płeć rodzica branego pod uwagę odnośnie do poziomu jego wykształcenia respondenci uzyskiwali podobną dynamikę wzrostu dochodów do dyspozycji wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia rodzica między rokiem 2011 a 2019 na poziomie ok. 141%-145%. Wyjątkiem jest nieco niższa wartość (136%) w przypadku respondentów, których ojciec osiągnął wyższe wykształcenie.

Wykres 39. Przeciętny dochód do dyspozycji uzyskiwany wspólnie przez respondentów według poziomu wykształcenia rodziców w okresie w którym respondenci mieli 14 lat

3.3.2.3. Podsumowanie

W 2011 roku ponad 40% ojców i niemal 47% matek osób należących do populacji modułu charakteryzowało się niskim poziomem wykształcenia (wykres 5). W kolejnym roku badania odsetek ten znacznie spadł (o 13 p. proc. w przypadku ojców i 16 p. proc. matek). Jednak w dalszym ciągu odsetek ten był bliski 30% populacji. Miało to znaczenie gdyż w obu latach badania zaobserwowano wyraźne różnice w rozkładzie poziomu wykształcenia respondentów w zależności od poziomu osiągniętego wykształcenia rodziców.

Pozytywnym jest jednak zaobserwowane zjawisko dążenia do osiągnięcia wyższego poziomu wykształcenia, niż to, które było dostępne dla rodziców. Dlatego wśród osób, których rodzice charakteryzowali się niskim wykształceniem znalazły się osoby z wykształceniem średnim (ponad 70% w obu latach badania) oraz wyższym (poniżej 10% w 2011 roku i nieco powyżej 10% w 2019)⁴⁶. Im wyższe wykształcenie rodziców tym większy był odsetek dzieci z wyższym wykształceniem a niższy lub nawet marginalnie mały – z wykształceniem niskim..

3.4. Sytuacja finansowa gospodarstwa domowego respondentów w okresie gdy mieli 14 lat

3.4.1. Porównanie sytuacji finansowej gospodarstw osób w wieku 25 – 59 lat w okresie kiedy skończyli 14 rok życia i współcześnie

Subiektywna ocena sytuacji finansowej gospodarstwa domowego w okresie gdy respondent miał około 14 lat dokonana została na podstawie retrospekcji. Wpływ na ocenę mógł mieć okres jaki upłynął od ocenianego punktu w życiu tej osoby (im dłuższy okres tym bogatsze doświadczenie życiowe respondenta) a także okres na jaki w sytuacji społeczno-ekonomicznej Polski przypadał 14 rok życia respondenta.

Ocena współczesnej sytuacji finansowej dokonana została w oparciu o kilka wybranych wskaźników użytych we wcześniejszej części opracowania.

⁴⁶ Dane z wykresu 39.

Tablica 3. Ocena sytuacji finansowej współcześnie i w okresie gdy respondent miał 14 lat

Wybrane mierniki oceny sytuacji finansowej współcześnie	Rok realizacji modułu:	
	2011	2019
Zła i bardzo zła sytuacja finansowa – ocena sytuacji w 14 roku życia respondenta		
przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji na osobę	20 804 zł	32 355 zł
przeciętne miesięczne koszty z tytułu użytkowania mieszkania	222 zł	280 zł
ocena obciążenia kosztami z tytułu użytkowania mieszkania: duże obciążenie finansowe	72,5%	63,7%
brak zadłużenia w opłatach mieszkaniowych	79,1%	88,5%
brak zadłużenia w kredycie hipotecznym lub opłacie za najem lub podnajem	86,2%	91,9%
zdolność do pokrycia nieoczekiwanego wydatku z własnych zasobów finansowych	33,2%	55,4%
posiadanie lokalu mieszkalnego mieszkania na własność ^a	74,5%	65,0%
posiadanie samochodu	69,7%	75,0%
Umiarkowanie zła – ocena sytuacji w 14 roku życia respondenta		
przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji na osobę	22 332 zł	33 090 zł
przeciętne miesięczne koszty z tytułu użytkowania mieszkania	223 zł	293 zł
ocena obciążenia kosztami z tytułu użytkowania mieszkania: duże obciążenie finansowe	66,1%	63,3%
brak zadłużenia w opłatach mieszkaniowych	85,5%	91,1%
brak zadłużenia w kredycie hipotecznym lub opłacie za najem lub podnajem	91,3%	93,8%
zdolność do pokrycia nieoczekiwanego wydatku	44,6%	63,7%
posiadanie lokalu mieszkalnego mieszkania na własność ^a	74,9%	69,7%
posiadanie samochodu	73,4%	79,4%
Umiarkowanie dobra – ocena sytuacji w 14 roku życia respondenta		
przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji na osobę	24 791 zł	35 505 zł
przeciętne miesięczne koszty z tytułu użytkowania mieszkania	249 zł	318 zł
ocena obciążenia kosztami z tytułu użytkowania mieszkania: duże obciążenie finansowe	59,4%	53,6%
brak zadłużenia w opłatach mieszkaniowych	88,4%	95,2%
brak zadłużenia w kredycie hipotecznym lub opłacie za najem lub podnajem	91,2%	97,6%
zdolność do pokrycia nieoczekiwanego wydatku	54,3%	74,7%
posiadanie lokalu mieszkalnego mieszkania na własność ^a	72,3%	70,4%
posiadanie samochodu	81,3%	83,1%
Dobra i bardzo dobra sytuacja finansowa – ocena sytuacji w 14 roku życia respondenta		
przeciętny roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji na osobę	27 492 zł	40 766 zł
przeciętne miesięczne koszty z tytułu użytkowania mieszkania	275 zł	369 zł
ocena obciążenia kosztami z tytułu użytkowania mieszkania: duże obciążenie finansowe	50,1%	41,8%
brak zadłużenia w opłatach mieszkaniowych	88,3%	94,9%
brak zadłużenia w kredycie hipotecznym lub opłacie za najem lub podnajem	88,8%	97,1%
zdolność do pokrycia nieoczekiwanego wydatku	59,4%	81,3%
posiadanie lokalu mieszkalnego mieszkania na własność ^a	68,4%	62,1%
posiadanie samochodu	82,6%	85,2%

a Uwzględniono tylko mieszkania bez kredytu hipotecznego (własność pełna i spółdzielcza).

Między dzieciństwem danej osoby a jej dorosłym okresem życia wydarza się wiele sytuacji, które mają wpływ na warunki społeczne i materialne określające jej poziom dorosłego życia. Dlatego nie możemy przyjąć, że sytuacja finansowa, w której dana osoba wychowała się ma bezpośredni wpływ na jej obecną sytuację ale jednak zestawienie informacji z tabeli pozwala na określenie pewnych zależności.

3.4.1.1. Dochody

W obu latach badania zauważalna jest zasada, że współczesne dochody osiągane przez osoby będące w zainteresowaniu badania są wyższe jeśli ocena sytuacji finansowej z okresu gdy te osoby były dziećmi była bardziej pozytywna. Udział dochodów osób, które określiły swoją przeszłą sytuację jako „złą lub bardzo złą” do dochodów osób określających ją jako „dobrą lub bardzo dobrą” wyniosła w zależności od roku badania od 76% do 80%.

Między 2011 a 2019 rokiem nastąpił wzrost dochodów we wszystkich grupach osób, ale najwyższą dynamiką wzrostu charakteryzowała się grupa o najniższych dochodach i najniższych ocenach sytuacji finansowej z okresu dzieciństwa (156%).

3.4.1.2. Wydatki

Różnice dot. przeciętnych miesięcznych kosztów związanych z utrzymaniem lokalu mieszkalnego jakie ponosiły w 2011 i 2019 roku osoby podzielone w grupy charakteryzujące się określoną oceną sytuacji finansowej w okresie 14 roku życia nie były duże. O sytuacji danej grupy lepiej jednak mogą powiedzieć oceny obciążenia tymi kosztami lub możliwości dokonania nieprzewidzianego wydatku. Osoby, które oceniły sytuację w okresie dzieciństwa jako „złą lub bardzo złą” czy też „umiarkowanie złą” gorzej radziły sobie w badaniach w latach 2011 i 2019 z tymi wydatkami niż osoby z pozytywnymi ocenami sytuacji z dzieciństwa. Jako duże obciążenie finansowe kosztami utrzymania lokalu mieszkaniowego odczuwało w 2011 roku ok. 73% osób z grupy o najtrudniejszej sytuacji finansowej w okresie dzieciństwa, ale grupa ta była o niemal 9 p. proc. mniejsza w 2019 roku (64%). Odsetek dużego obciążenia wśród osób z najwyższymi ocenami sytuacji w okresie 14 roku życia, wyniósł w 2011 roku 50% i 42% w 2019 roku badania.

3.4.1.3. Zadłużenie

Również odsetki zadłużenia dotyczącego kosztów związanych z utrzymaniem lokalu mieszkalnego wskazują na to, że osoby z grup, które oceniły sytuację finansową swojego gospodarstwa domowego negatywnie trudniej sobie z nimi radziły. W 2011 roku brak zadłużenia z powodu kosztów mieszkaniowych wykazało 79% osób z oceną „złą lub bardzo złą”. W pozostałych grupach te odsetki były bardziej zbliżone: 86% osób z oceną „umiarkowanie złą” i ok. 88% w grupach osób z ocenami pozytywnymi. W 2019 roku sytuacja poprawiła się w każdej z analizowanych grup jednak przy zachowaniu prawidłowości, że najniższe odsetki osób bez zadłużeń kosztami mieszkaniowymi dotyczyły osób z ocenami negatywnymi („zła i bardzo zła” – 89% i „umiarkowanie zła” – 91%; pozytywne – ok. 95%).

Wyższe odsetki braku zadłużenia odnotowano w przypadku kosztów związanych z kredytem hipotecznym lub opłatami za najem lub podnajem. Najniższym odsetkiem braku zadłużenia z powodu tego typu kosztów charakteryzowała się część populacji z najniższymi ocenami kondycji finansowej swojego gospodarstwa domowego w okresie dzieciństwa (86% w 2011 roku i 92% w 2019). W 2011 roku również grupa osób oceniających swoją sytuację finansową w wieku 14 lat jako dobrą i bardzo dobrą uzyskała odsetek osób, żyjących w gospodarstwach domowych bez zadłużeń w kredytach hipotecznych i opłat najmu i podnajmu poniżej 90%. W 2019 roku wszystkie grupy przekroczyły poziom 90% osób ze zdolnością do ponoszenia kosztów związanych ze spłatą kredytu hipotecznego czy opłat za najem lub podnajem w okresie badania. Przy czym i w tym roku nastąpiło zróżnicowanie. Osoby wywodzące się z gospodarstw domowych ze „złą lub bardzo złą” oraz „umiarkowanie złą” sytuacją finansową w okresie 14 roku życia nieco rzadziej od osób w pozostałych grupach posiadały zdolność do dokonywania tych opłat (92% wobec 94% i 97% w lepiej sytuowanych grupach w wieku 14 lat).

3.4.1.4. Oszczędności

Możliwość pokrycia nieoczekiwanego wydatku z zasobów finansowych pozostających w dyspozycji gospodarstwa domowego osób podlegających analizie w okresie badania wskazuje na posiadanie choćby niewielkiej kwoty oszczędności⁴⁷, która może być finansowym zabezpieczeniem nagłej sytuacji kryzysowej w gospodarstwie domowej.

W 2011 roku 33% osób z grupy o najniższej ocenie sytuacji finansowej w okresie dzieciństwa charakteryzowało się w okresie badania pewnym zasobem oszczędności. W kolejnej grupie ocen negatywnych ten odsetek wyniósł 45%. W grupach ocen pozytywnych odsetek przekroczył 50% (odpowiednio: 54% i 59%).

W kolejnym okresie realizacji badania nastąpił zdecydowany wzrost odsetka osób, których gospodarstwo domowe dysponowało kwotą na pokrycie nieoczekiwanego wydatku. Wzrosty nastąpiły równomiernie we wszystkich grupach osób i przekroczyły w każdej z nich 50%. W grupie z ocenami najniższymi („zła i bardzo zła sytuacja finansowa”) odsetek ten wynosił ok. 55% (wzrost o 22 p. proc.) i rósł w każdej kolejnej grupie do ok. 81% dla części populacji, której oceny sytuacji finansowej były najwyższe.

3.4.1.5. Majątek rzeczowy⁴⁸

W 2011 roku największym odsetkiem osób mieszkających w gospodarstwach domowych, do którego należało mieszkanie lub dom⁴⁹, charakteryzowała się grupa osób z najniższymi ocenami sytuacji finansowej z okresu 14 roku życia tych osób. Jest to związane z faktem, iż osoby z gospodarstw mniej zamożnych rzadziej posiadały zdolność kredytową do zaciągnięcia kredytu na zakup lokalu mieszkalnego lub dysponowało kwotą na najem lub podnajem mieszkania. Stąd w tym przypadku zależność jest odwrotna, tzn. grupy z ocenami negatywnymi sytuacji finansowej z dzieciństwa charakteryzowały się wyższymi odsetkami osób z gospodarstw domowych z lokalami mieszkalnymi będącymi własnością, ponieważ młodzi ludzie częściej pozostawali przy rodzinie.

Wzrost dochodów między 2011 a 2019 rokiem spowodował dla części populacji możliwość podjęcia działań w kierunku usamodzielnienia się. W 2019 roku odsetki osób mieszkających w lokalach własnościowych (bez kredytu) we wszystkich grupach spadły. Wzrosły natomiast odsetki osób, których gospodarstwa domowe posiadały mieszkania lub domy z kredytem hipotecznym lub wynajmowały mieszkania.

Największy spadek wskaźnika posiadania lokalu mieszkalnego na własność charakteryzował osoby, które oceniły swoją sytuację finansową z dzieciństwa jako złą lub bardzo złą (o ok. 10 p. proc. do 65%). Niestety w tym przypadku nie oznacza to, że dochody wszystkich tych osób wzrosły do poziomu, który umożliwił kupno lub wynajem lokalu. Tylko ok. 4 p. proc. z tych osób było na to stać. Pozostałe 6 p. proc. to osoby, które zmieniły lokale mieszkalne ale ich status prawny to najem bez opłat na rzecz właściciela, co oznacza, iż mogły to być mieszkania komunalne lub socjalne, itp. Ten fakt wskazuje na dużą rozpiętość dochodów w tej części populacji. Podobna sytuacja zaszła również w grupie osób z oceną „umiarkowanie zła”. Z 5 p. proc. spadku (do ok. 70%) wskaźnika posiadania lokalu na własność tylko ok. 2 p. proc. to osoby, które między 2011 a 2019 rokiem zmieniły mieszkanie lub dom na własność obciążoną kredytem a pozostała część przeniosła się do lokali z niższymi opłatami (tj. mieszkania komunalnego lub socjalnego).

Jak już wspomniano, im wyższe oceny sytuacji finansowej z okresu dzieciństwa, tym wyższe obecnie dochody i finanse na usamodzielnienie się (przez kupno domu, mieszkania lub ich wynajęcie). Dlatego w tych grupach spadki wskaźnika posiadania lokalu mieszkalnego zdecydowanie wynikał z zakupu lokalu.

Drugim wybranym elementem do analizy majątku rzeczowego jest posiadany przez gospodarstwo domowe danej osoby samochód.

We wszystkich grupach ocen sytuacji finansowych okresu dzieciństwa osób objętych modułem, odsetek osób, które żyły w gospodarstwach domowych posiadających samochód osiągnął lub lekko przekroczył w 2011 roku 70% w przypadku dwóch grup z negatywnymi ocenami oraz 80% w grupach z ocenami pozytywnymi. Po ośmiu latach wskaźnik ten lekko wzrósł we wszystkich grupach, ale w przypadku grup osób z ocenami negatywnymi nie przekroczył 80% a u osób z ocenami pozytywnymi zbliżył się do 90% choć go nie przekroczył.

⁴⁷ Przynajmniej w wysokości miesięcznego progu zagrożenia ubóstwem dla jednej dorosłej osoby (w 2011 roku był to kwota 900 zł a w 2019 roku 1350 zł).

⁴⁸ Analizę ograniczono do dwóch najbardziej różnicujących populację dóbr: mieszkania/domu stanowiącego własność nieobciążoną kredytem oraz samochodu będąc własnością gospodarstwa domowego osób podlegających badaniu.

⁴⁹ Lokale mieszkalne tylko nie obciążone kredytem hipotecznym.

3.4.1.6. Podsumowanie

W obszarze zainteresowań modułu, którego wyniki w tym rozdziale zostały zaprezentowane było przekazywanie między pokoleniami niekorzystnych sytuacji życiowych szczególnie w kontekście warunków finansowych i materialnych oraz czynników silnie wpływających na tę sytuację (poziom wykształcenia).

Doświadczenie ubóstwa w dzieciństwie powoduje nie tylko brak możliwości zaspokojenia wielu potrzeb koniecznych do prawidłowego rozwoju w tym okresie ale może mieć również konsekwencje w życiu dorosłym co potwierdzają wyniki przedstawione powyżej. Powodem tego jest ograniczenie możliwości edukacyjnych dziecka oraz jego udziału w kulturze czy też korzystania z pewnych dóbr cywilizacyjnych. Efektem tego może być niższy poziom wykształcenia, brak umiejętności przydatnych na rynku pracy a w konsekwencji mniejsze szanse na zatrudnienie z wynagrodzeniem, które może wpłynąć na zmianę poziomu życia w stosunku do okresu dzieciństwa.

Analiza relacji wykazała zależność między sytuacją finansową z dzieciństwa (opartą o ocenę respondenta dokonaną w okresie dorosłego życia) a współczesną (na podstawie szeregu wskaźników określających stan bieżący).

Odsetek osób wskazujących na pozytywne zjawiska w życiu dorosłym populacji był tym wyższy im bardziej pozytywna była ocena sytuacji z okresu dzieciństwa. Trzeba jednak zaznaczyć, że w okresie pomiędzy 2011 r. a rokiem 2019 w wielu aspektach sytuacja osób z gorszą sytuacją w wieku 14 lat istotnie się poprawiła, choć wyraźna poprawa różnych aspektów sytuacji materialnej dotyczyła także grup osób lepiej sytuowanych w dzieciństwie.

SYNTHESIS

I. Average yearly equivalised disposable income per person

The following analysis is entirely based on the **average annual equivalised disposable income per person**. This income was calculated on the basis of data from the survey carried out in 2018, but **refers to the yearly income from the year preceding the survey, i.e. from January to December 2018**. When indicating income, this publication uses **the year of the survey**, as done by the Eurostat.

This income is calculated on the basis of the sum of the annual net monetary income⁵⁰ of all household members less property taxes, money transfers to other households and the balance of settlements with the tax office. The income of households, calculated using such a method, is divided by the sum of equivalent units assigned to individuals, which takes into account the size and structure of a given household. Next, the income calculated using such a method is assigned to every member of a household. The modified OECD equivalence scale was used: this assigns a value of 1 to the first household member; of 0.5 to each additional member aged 14 or more; of 0.3 to each child under 14.

Two reference periods were used to compare incomes⁵¹ at a national level. 2008 as the period to measure the implementation of commitments in the area of poverty in the Strategy for smart, sustainable and inclusive growth – Europe 2020⁵². The second period introduced to the analysis of short-term changes is the previous year of the survey, i.e. 2018.

The next chapter will be devoted to the regional coverage of income data. It will present the analysis of income from EU-SILC 2019 at NUTS 2 level. This is possible due to the introduction of the project's conclusions to the research methodology: Action Plan for EU-SILC Improvement Objective 1: EU-SILC regional data at the NUTS 2 level co-financed by the European funds⁵³.

Based on the disposable income, the relative at-risk-of-poverty rate⁵⁴ is calculated, which has been used in this study as a measure to determine the percentage of people in relatively the most difficult income situation (i.e. in the bottom of the income distribution).

The income situation of people in households was described in the context of their place of residence (based on the NUTS 2 division). To analyse this aspect, the basic measures of income differentiation were used: the Gini coefficient, income quintile share ratio (S80/S20), disposable income ratio. Quintile groups were also used from two perspectives. Disposable income according to quintile groups was determined by dividing the following collectivities into five equal parts:

- for the purposes of analysing the distribution of income, it was the collectivity of a given section;
- to examine the share of individual groups of households in the quintile groups, they were separated for the entire Polish collectivity surveyed.

---

⁵⁰ After deduction of income tax advances, property income taxes, social security contributions, health insurance payments, etc.

⁵¹ Further in the study, the average yearly equivalised disposable income per person is called, for simplicity, disposable income or average disposable income.

⁵² The goal in the area of poverty: reduce the number of poor people by protecting at least 20 million Europeans from poverty or exclusion.

⁵³ Informations about changes to the survey are presented in the chapter on p. 199.

⁵⁴ A detailed description of the indicators can be found in the methodological part of the publication.

1. Income inequalities of households in Poland in 2008 – 2019

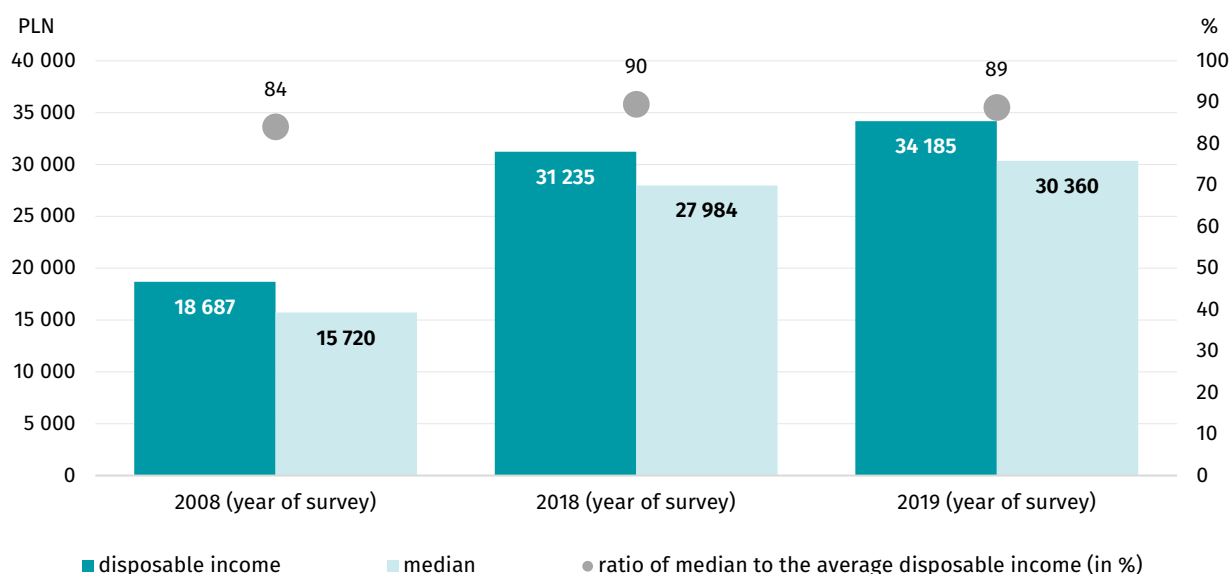
Based on the results of the 2019 survey⁵⁵, the average yearly equivalised disposable income in Poland was PLN 34 185.

Compared to 2008, as a reference point for measuring changes in the standard of living of household members, caused by changes in social and economic policies introduced to mitigate the effects of the economic crisis⁵⁶, the income increased by almost 83% (from PLN 18 685). The increase between the adjacent years would be much lower, amounting to 9% (from PLN 31 235).

In 2008 survey, the income below the average value was reported by approximately 63% of people, in 2018 this percentage decreased to 60% and remained at that level in the following year.

In the analysed period there was also a steady increase in the median of average disposable income. Between 2008 and 2019 surveys, the median value of income increased by 93%, but compared to the 2018 survey, this difference was approx. 8%. The median's share in the national average income was the lowest in 2008 (84%) and the highest in 2018 (90%). In 2019, the upward trend was not sustained – the value of the median to average dropped slightly to 89%.

Graph 1. The average disposable income, median and the ratio of median to income^a in 2008, 2018, 2019

a The ratio of the median to the average disposable income (in %).

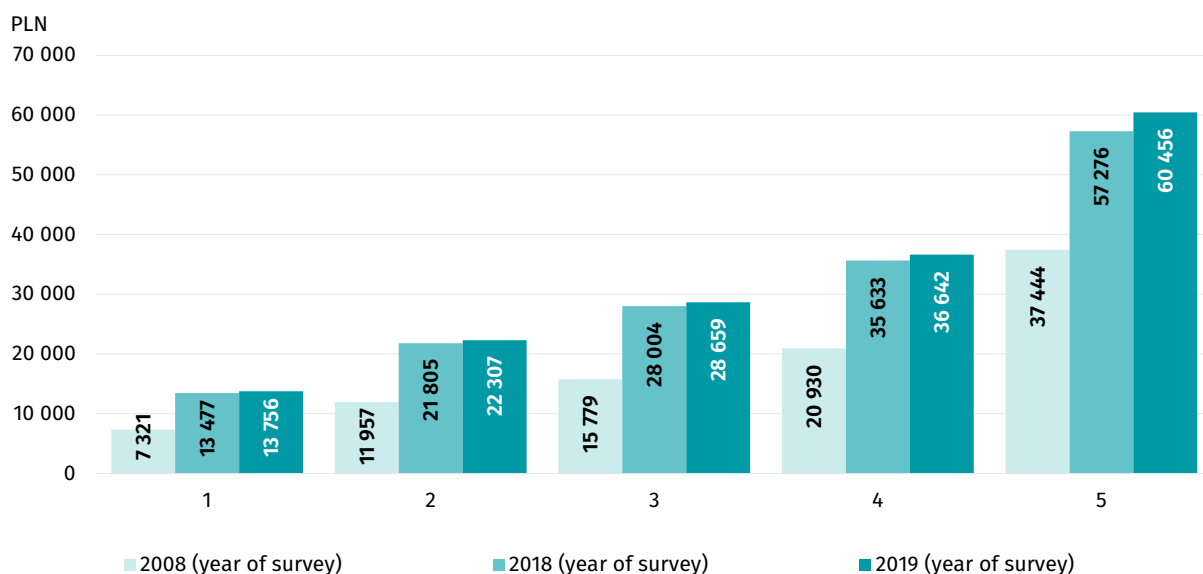
Analysing the average disposable income in terms of its amount in 5 ranges (quintile groups) with an equal number of persons (20% each), there is a noticeable, uneven increase in different groups. Between 2008 survey and two following years (2018 and 2019), the biggest increase occurred in the first quintile group (increase between 2008 and 2018 – 84%; between 2008 and 2019 – 88%). The lowest increase of income (with a gradual decrease with another quintile group) for the wealthiest group (increase between 2008 and 2018 – 53%; between 2008 and 2019 – 64%). This indicates that the incomes of those who earned less increased faster than those of the wealthier population groups.

Comparing the average incomes in the quintile groups in the last two years, further, although small increases with the opposite tendency are noticeable. The highest increase (6%) occurred in the fifth quintile group. The first three groups between the 2018 and 2019 surveys saw an increase of 2% in each.

⁵⁵ The reference year for income from EU-SILC 2019 is 2018 and similarly in previous years.

⁵⁶ The financial crisis of 2007-2009, to which the European Union's response was to develop the Strategy for smart, sustainable and inclusive growth – Europe 2020 and, within the strategy, to reduce poverty by lifting at least 20 million people out of poverty or social exclusion.

Graph 2. The average disposable income by quintile groups^a in 2008, 2018, 2019

a Quintile group constitutes 1/5 of the population ranked according to the increasing income.

The Gini coefficient is the most commonly applied method of measuring the level of income inequality. The lower the coefficient value, the more evenly distributed income. In Poland, since 2008, the value of the coefficient has been gradually decreasing (with periods of stabilisation), which indicated a decrease in income inequality. Between 2008 and 2018, there was a decrease of approx. 4 percentage points, and in the following year, a slight change in the other direction – a increase of 0.7 percentage points.

The income quintile share ratio (S80/S20) defines the ratio of the total disposable income earned by 20% of the population with the highest income (the highest quintile population) with the lowest income (the lowest quintile group). The ratio indicates how many times the income of the wealthiest population is higher than the income of the poorest. The closer the value is to 1, the more evenly distributed the income in the whole population.

The values of the S80/S20 income quintile share ratio presented in Table 1 show a gradual decrease in the stratification in income between the wealthiest and poorest group of the Polish population. Between 2008 and 2018, the value of S80/S20 decreased from 5.1 to 4.3, but, as with the Gini coefficient, in 2019, the value slightly increased to 4.4. This is confirmed by the results of the analysis of relations between the quintile groups. Earlier trends of faster increase among the poorer groups in the 2019 survey (2018 income) were inhibited.

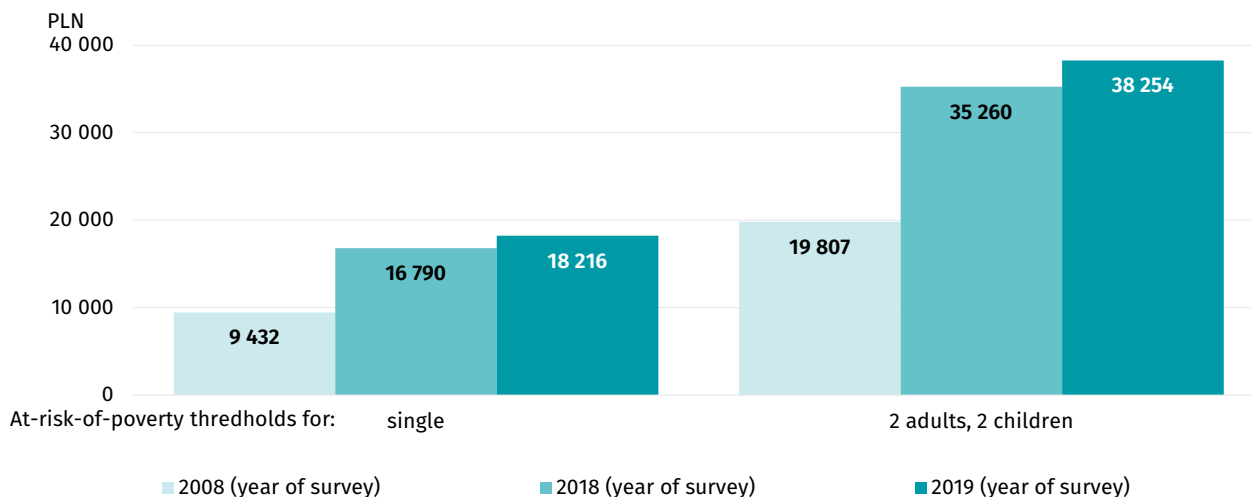
Table 1. Selected measures of diversification of the average disposable income in Poland in 2008-2019

Measures of income differentiation	2008 ^a	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gini coefficient	32.0	31.4	31.1	31.1	30.9	30.7	30.8	30.6	29.8	29.2	27.8	28.5
S80/S20	5.1	5.0	5.0	5.0	4.9	4.9	4.9	4.9	4.8	4.5	4.3	4.4

a The reference year in the Europe 2020 Strategy for measuring the area of poverty.

The graph below contains information on changes in the at-risk-of-poverty thresholds for the analysed years, divided into two types of households. These values are calculated according to the adopted methodology common to the European Union countries as 60% of the national median of yearly equivalised disposable income after social transfers.

Graph 3. The at-risk-of-poverty thresholds in 2008, 2018, 2019

Based on the thresholds, the relative at-risk-of-poverty rate has been calculated, as a percentage of the population whose income is below this limit. The graph below contains the values of the basic rate and its two modifications. To calculate the income for at-risk-of-poverty rate before social transfers other than old-age and survivors' benefits, a part of the social transfers was removed – only pensions and survivors' benefits were left. In the next indicator (at-risk-of-poverty rate before social transfers including old-age and survivors' benefits), all transfers were removed from the income. By comparing the values of these three indicators, it is possible to analyse the impact of the share of transfers on the poverty level in the country.

The relative at-risk-of-poverty rate, which includes all types of transfers in income, indicates a positive phenomenon of a decrease in the share of persons with income below the poverty threshold in the Polish population, between 2008 and 2018 surveys (from approx. 17% to 15%). The values of the other two indicators, which omit some or all of the transfers, have not changed significantly over the 10 years analysed.⁵⁷

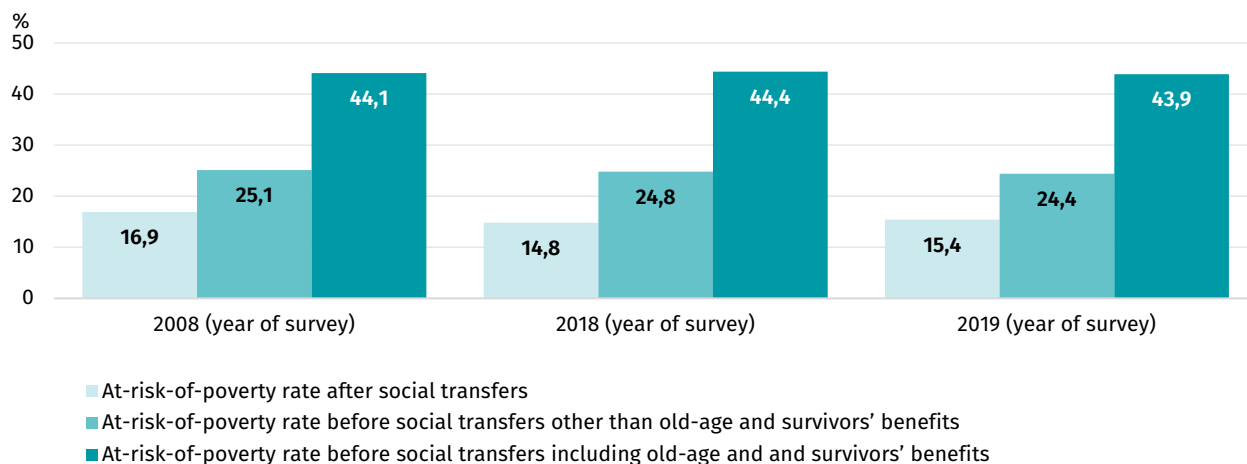
It shows that if the poorest part of the society were deprived of social transfers, the level of poverty in Poland would increase to approx. 25% in the case only pensions and survivors' benefits are included in the income, and up to approx. 44% after removing all transfers from the income. Levels of these indicators that do not take into account social transfers does not indicate a decrease in poverty. It must therefore be concluded that this positive decline of poverty was due to transfers of various types of social benefits to the society.

Between 2018 and 2019, the value of the basic poverty indicator changed from 14.8% to 15.4%. This was not a statistically significant change but may indicate a possible change in the trend.

In the case of the other two indicators, the differences in values between the two years in question were also not statistically significant, which indicates that the previously described phenomena of a high share of transfers in the decrease of poverty in Poland persist.

⁵⁷ The differences are statistically insignificant due to the burden of error.

Graph 4. The relative at-risk-of-poverty rate in 2008, 2018 and 2019

Summary:

- The average yearly equivalised disposable income per person in 2019 survey amounted to PLN 34 185 and was 83% higher than the income in 2008, as well as 9% higher than in 2018.
- Between 2008 and 2018 surveys, a greater increase in the average disposable income constituted a characteristic of persons whose income was included in the first quintile group. In the 2019 survey, the highest increase compared to the previous year concerned the income of people in the fifth quintile group.
- In 2019 survey, the long-term decrease in the value of indicators demonstrating a decrease in income distribution in Poland was inhibited.
- Between 2008 and 2018 surveys, there was a gradual decrease in the risk of relative poverty (from approx. 17% to 15%). In 2019 survey, the ratio remained at a similar level to the previous year.

2. Income situation of persons in households in Poland, according to results of the 2019 survey by regions⁵⁸

2.1. Disposable income⁵⁹

The following chapter deals with the differentiation of the obtained average yearly equivalised disposable income of persons living in Poland, based on the place of residence. Since 2018, to present data by territory, the public statistics have been using, among others, the modified division of Poland into regions (voivodeships or parts of voivodeships). Due to the exceptionally large differentiation in terms of e.g. wealth of the Mazowieckie Voivodeship, it was additionally divided into two regions. Therefore, the following analysis was based on 15 voivodeships (regions) and two parts of the Mazowieckie Voivodeship, i.e. 17 regions in total⁶⁰.

In 2019, the average equivalised disposable income for the country amounted to PLN 34.2 thousand. The income below this average was available to the inhabitants of 10 regions of Poland, the lowest of which occurred in the Lubelski region (PLN 28.5 thousand). 7 regions were characterised by an above-average income, including the highest average income in the Warszawski stołeczny region (PLN 45.6 thousand). The second part of the Mazowieckie voivodeship, i.e. the Mazowiecki regionalny region, turned out to be the second region in Poland with the lowest average income (PLN 29.4 thousand)

In total, the value of the average disposable income below the Polish average occurred in 10 regions, apart from the voivodeships mentioned above Lubelski and the regional Mazowieckie region also in the province (in ascending

⁵⁸ The reference year for income from EU-SILC 2018 is 2017 and similarly in previous years.

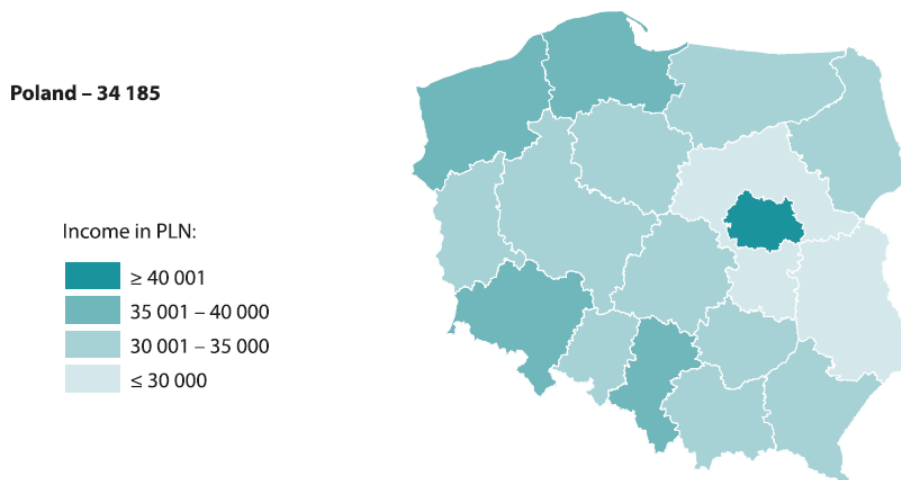
⁵⁹ Further in the study, the average yearly equivalised disposable income per person is referred to as disposable income or average disposable income.

⁶⁰ For more information, please refer to the content section 5 Concepts and definitions pp. 219.

order): Podkarpacki, Świętokrzyski, Warmińsko-Mazurski, Podlaski, Wielkopolski, Kujawsko-Pomorski, Małopolski and Opolski.

The highest income was recorded in the Warszawski stołeczny region (PLN 45.6 thousand), that is approx. 8% of the Polish population⁶⁰. Also in 6 voivodships, the average value of disposable income was above the average for Poland (in descending order) in the following voivodships: Dolnośląskie, Śląskie, Zachodniopomorskie, Pomorskie, Łódzkie and Lubuskie.

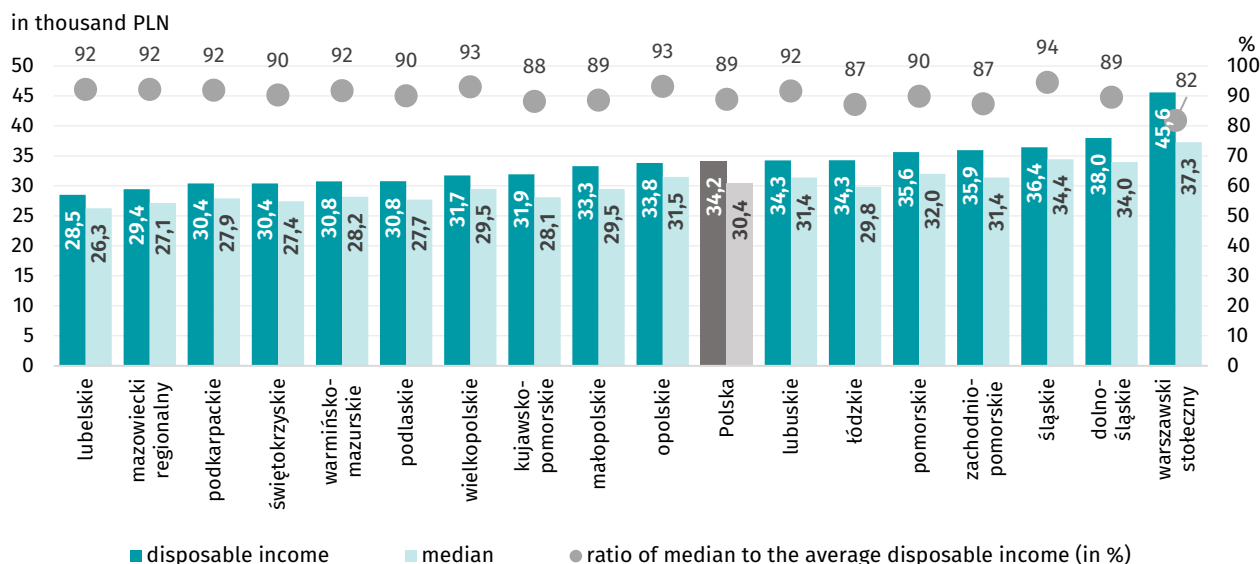
Map 1. The average yearly equivalised disposable income according to NUTS 2 in 2019

The median income constitutes the middle value and indicates that half of the population earned an income below its value and the other half above it. The closer the median value differs from the average, the weaker extending the income distribution at its upper end (towards higher income).

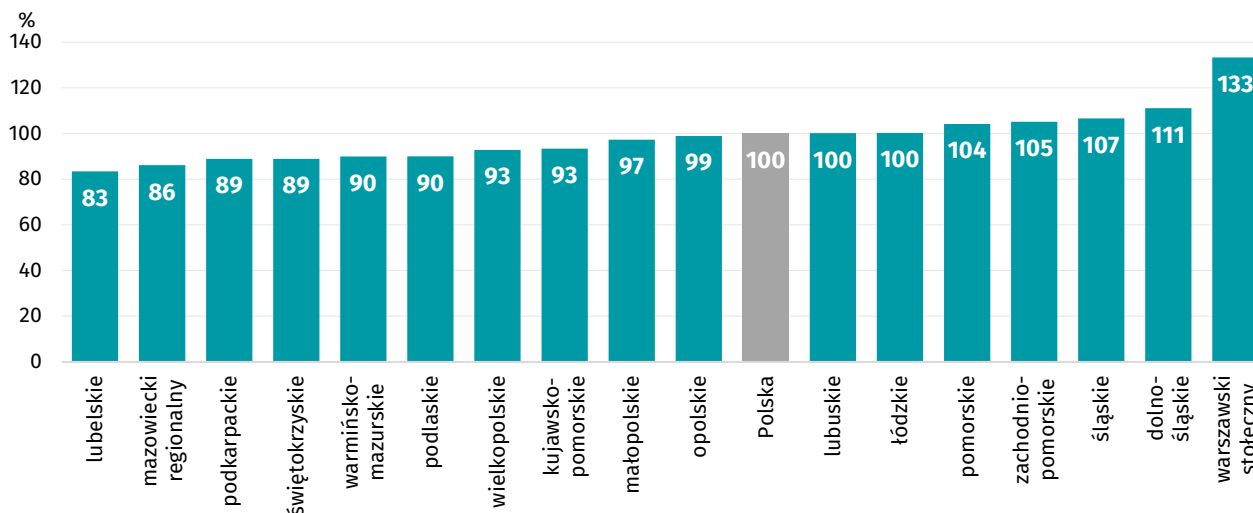
For the vast majority of regions, the median's share in the average income oscillated or exceeded 90%. In regions with higher income, the share was more varied. In the third region, i.e. Śląski, as far as the average income is concerned, the share was high and amounted to approx. 94%, while in the Warszawski stołeczny region, where the disposable income was the highest, the median's share in the average value amounted to about 82% (the least from all regions).

Graph 5. The average disposable income, median and the ratio of median to income of 2019 by NUTS 2

It is worth emphasizing that in case of 4 of 17 regions analysed (Lubelskie, Mazowiecki regionalny, Podkarpackie and Świętokrzyskie) the average annual disposable income was below 90% of the national average. The lowest average income recorded in Lubelskie region amounted to 83% of the national average income. On the other hand in two regions it was above 110% of the national average (111% in region Dolnośląskie and 133% in Warszawski stołeczny – Graph below). The difference between the lowest and the highest scores referred to the national average income amounted to 50 percentage points.

Graph 6. Disposable income ratio⁶¹ by NUTS 2 in 2019

The regions in Table 2 have been ranked according to the Gini coefficient. Lubelskie region was characterised by the lowest variation of the average income expressed in this coefficient (24.1). Moreover, the income quintile share ratio in this region assumed the lowest value (3,5). On the opposite side was the Warszawski stołeczny region, which was characterized not only by definitely the highest average disposable income but also by a strong distribution of income.

The Gini coefficient for this region amounted to 34.5 and the sum of incomes of 20% of the wealthiest inhabitants was six times higher than the total income of the poorest.

Table 2. Selected measures of average disposable income distribution in Polish regions (NUTS 2) in 2019

Regions NUTS 2	lubuskie	wielkopolskie	śląskie	opolskie	świętokrzyskie	podkarpackie	mazowiecki regionalny	podlaskie	pomorskie	dolnośląskie	warmińsko-mazurskie	zachodnio-pomorskie	małopolskie	łódzkie	Polska	kujawsko-pomorskie	lubelskie	warszawski stołeczny
Coefficient Gini	24.1	25.3	25.4	25.8	25.8	26.2	26.4	27.4	27.5	27.9	28.0	28.0	28.3	28.4	28.5	28.6	28.8	34.5
S80/S20	3.5	3.7	3.8	3.9	3.7	4.0	4.0	4.1	4.1	4.3	4.4	4.2	4.3	4.1	4.4	4.3	4.8	6.0

⁶¹ The quotient of average yearly equivalised disposable income for a given region (NUTS 2) to total income for Poland. The value of 100% of the ratio is assigned to total disposable income for Poland.

2.2. The relative at-risk-of-poverty rate after social transfers

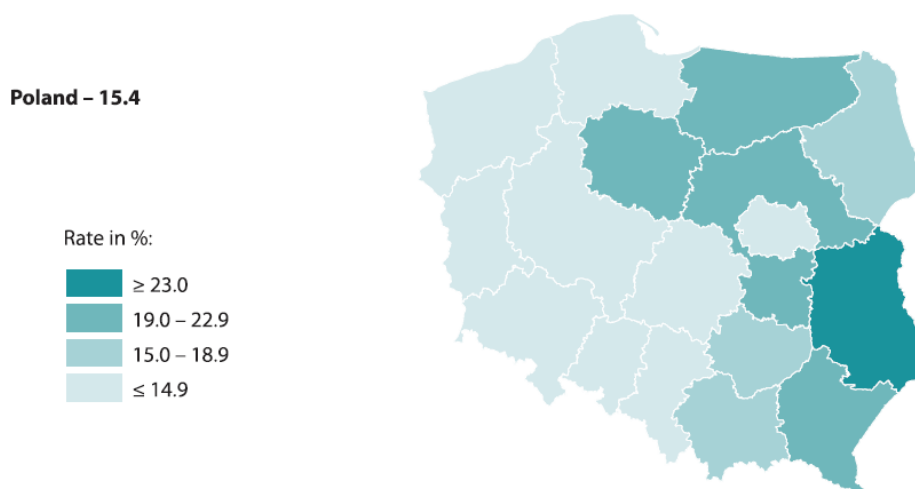
In 2019, approx. 15% of Poland's population realized income below the relative poverty threshold (Graph 3). Due to the differentiation in the average disposable income in different regions of the country, it can be assumed that the phenomenon of relative poverty, based on the thresholds set by this income, will also be unevenly distributed.

The percentage of the poorest population defined by an international measure (common to EU Member States), as already mentioned in the previous chapter, refers to persons whose average disposable income does not exceed 60% of the national median of yearly equivalised disposable income, covering all social transfers.

In eight regions, the percentage of the population at risk of poverty exceeded the national average (regions: Małopolskie, Świętokrzyskie, Podlaskie, Podkarpackie, Kujawsko-Pomorskie, Mazowiecki regionalny, Warmińsko-Mazurskie, Lubelskie). It is worth noting that the group consists of all regions of Eastern Poland, and regions: Kujawsko-Pomorski, Małopolski and Mazowiecki regionalny.

The rapid development of Warsaw and the adjacent municipalities caused a significant stratification between the standard of living among the inhabitants of this part of the Mazowiecki Voivodeship covering Warsaw and its close surroundings. This is proved not only by different levels of average disposable income (Warszawski stołeczny – PLN 45.6 thousand; Mazowiecki regionalny – PLN 29.4 thousand), but also by the relative at-risk-of-poverty rate. The difference between the indicator values for both regions amounted to over 8 percentage points (11.6% and 19.8% respectively).

Map 2. The At-risk-of-poverty rate after social transfers by NUTS 2 in 2019

The only region where the percentage of the poor population exceeded 20% in 2019, was the Lubelskie region (26.5%)⁶². It was characterised by both the lowest average yearly income and the lowest median (PLN 28.5 thousand and PLN 26.3 thousand respectively), as well as high (second highest in value) income inequality measures (Gini: 28.8 and S80/S20: 4.8). All persons whose income was included in the first quintile group were also those, whose income was below the poverty threshold. About 30% of the population in the second quintile group found themselves at risk of poverty due to the low income.

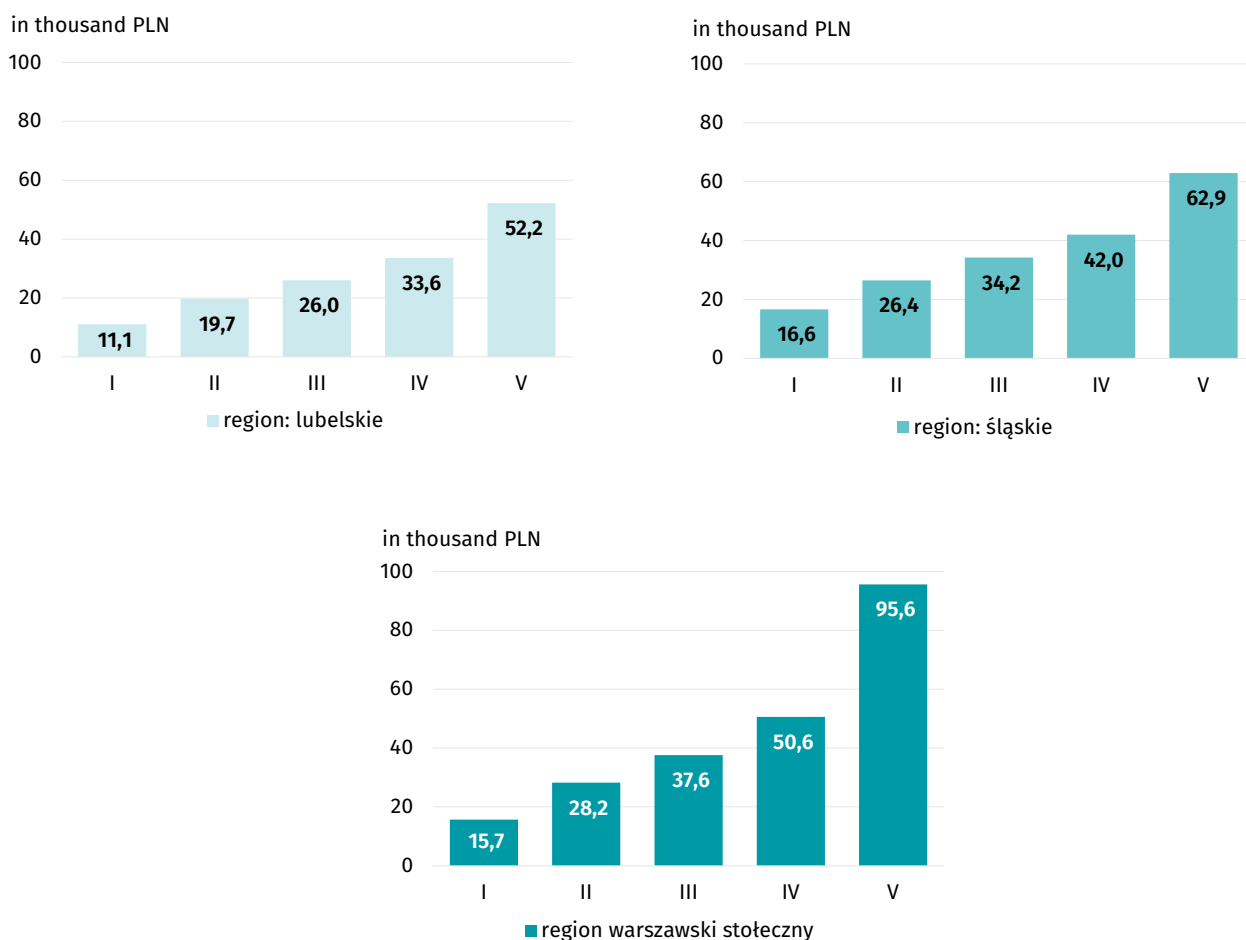
In 2019, the lowest percentage of the relative at-risk-of-poverty occurred in the third in terms of wealth region, i.e. Śląskie (10.1%), with an average disposable income of PLN 36.4 thousand, but also the high median value of this income, amounting to PLN 34.4 thousand (with the median share in the highest income in the country of 94%). The Śląskie region achieved relatively low income differentiation, expressed by the Gini coefficient (25.4 – third of the lowest value among all Polish regions) and S80/S20 (3.8 – also third of the lowest value among 17 regions).

⁶² Table with the exact values of the indicators on p. 149.

Despite a much higher average disposable income in the Warszawski stołeczny region, the percentage of the population with incomes below the poverty threshold in 2019 remained at a similar level as, for example, in the Śląskie region. In the analysed period, the wealthiest of the Polish regions was characterised by an average income of PLN 45.6 thousand. Its median value, however, was much lower – PLN 37.3 thousand (the lowest share in income – 82%), which means a strong extending of the income differentiation at its upper end. The measures of income differentiation in this region were the highest in the country (Gini: 34.5, S80/S20: 6.0).

Graph 7. The average disposable income according to quintile groups for regions: Lubelskie, Śląskie and Warszawski Stołeczny in 2019

2.3. Disposable income according to quintile groups

The highest percentage of persons with the lowest income at the level of the first quintile group for the whole country (up to PLN 20,032) occurred in the already-mentioned Lubelskie region (approx. 29%). More than 20% of the population with income from the lowest income group consisted of the inhabitants of the following regions: Kujawsko-Pomorskie, Mazowiecki regionalny (both of them approx. 23% each), Warmińsko-Mazurskie (22%), Podkarpackie, Podlaskie, Świętokrzyskie – 21% each. These regions have been already presented as the poorest in this chapter. Having such a high percentage of the population with the lowest incomes, it is natural that the percentage of persons with higher incomes was correspondingly lower. In the above-mentioned regions, the income from the two highest quintile groups (i.e. average yearly equalised income above PLN 34 159) had from 35% of the population in the Lubelskie and Mazowiecki regionalny regions to 38% of the population in the Kujawsko-Pomorskie region. In the three wealthiest regions of Poland, the percentage of inhabitants with income

from the two highest quintile groups had 61% of the population in the Warszawski stołeczny, 57% in Śląskie and 55% in the Dolnośląskie regions. The percentage of the population with the highest income in Poland (only the fifth quintile group above PLN 44 545) in the Warszawski stołeczny amounted to almost 42%, while in the next (Dolnośląskie Voivodeship) it amounted to almost 32%. At the same time, in these wealthiest regions, the percentage of the poorest population amounted to 12% (I quintile group).

Table 3. The share (%) of persons from a specific quintile group in the Polish population of a given region in 2019

Regions (NUTS 2):	Quintile groups					Total
	I	II	III	IV	V	
dolnośląskie	12.3	13.9	18.8	23.7	31.3	100.0
kujawsko-pomorskie	22.5	17.2	22.1	20.3	17.9	100.0
lubelskie	28.6	19.0	18.4	18.4	15.7	100.0
lubuskie	13.1	16.6	20.8	24.8	24.7	100.0
łódzkie	17.0	18.6	20.9	20.9	22.7	100.0
małopolskie	18.4	18.4	20.4	19.4	23.4	100.0
warszawski stołeczny	12.5	11.3	15.6	19.0	41.6	100.0
mazowiecki regionalny	22.6	21.2	22.1	19.5	14.7	100.0
opolskie	15.7	17.5	17.7	25.0	24.0	100.0
podkarpackie	20.7	21.0	21.6	19.7	17.0	100.0
podlaskie	20.7	21.0	21.8	22.2	14.3	100.0
pomorskie	14.2	18.0	17.6	22.6	27.6	100.0
śląskie	12.0	16.5	14.8	27.7	28.9	100.0
świętokrzyskie	20.9	21.9	20.7	19.6	16.8	100.0
warmińsko-mazurskie	21.9	18.6	23.0	20.1	16.4	100.0
wielkopolskie	17.0	21.4	20.3	24.5	16.8	100.0
zachodniopomorskie	13.8	17.3	20.7	19.8	28.5	100.0
Polska	17.3	17.9	19.3	21.9	23.6	100.0

2.4. Summary:

- The lowest average yearly equivalised disposable income per person, considering the division of Poland into 17 regions, exhibited the inhabitants of the Lubelskie region (PLN 28.5 thousand while the highest – persons from the Warszawski stołeczny (PLN 45.6 thousand).
- Among the regions with the lowest average disposable income, there are 5 regions of Eastern Poland (Lubelskie, Podkarpackie, Podlaskie, Świętokrzyskie, Warmińsko-Mazurskie), as well as the Mazowiecki regionalny region.
- The difference between the highest incomes for regions, i.e. the Warszawski stołeczny (PLN 45.6 thousand) and the second in terms of value Dolnośląskie region (PLN 38.0 thousand), amounted to 7.6 thousand.
- The highest internal income disparities occurred in the region with the highest average income, i.e. the Warszawski stołeczny (Gini coefficient: 34.5; S080/S020: 6.0).
- The strongest concentration of income in the group with the highest income – in the fifth quintile group for Poland – was in region Warszawski stołeczny – almost 42% and in the Voivodeship Dolnośląskie – almost 32%. In 2019, the Lubelskie region was the only one to achieve the at-risk-of-poverty rate after social transfers at the level exceeding 20% (26,5%). Also other measures based on income pointed this voivodeship as having the lowest average income and the highest percentage of people belonging to the lowest nationwide income group (I quintile group).

II. Intergenerational transmission of disadvantages (module 2019)⁶³

1. Introduction

1.1. Population

In 2019, the modular survey conducted under the EU-SILC survey focused on intergenerational transmission of disadvantages. The questions were answered only by persons aged 25-59, i.e. all persons born between 1959-1993 who are current members of the surveyed households. It was advisable to conduct a personal interview with the respondent; however, in exceptional cases, e.g. in case of temporary absence of the respondent or impossibility to give an interview, a proxy interview was allowed.

The question about the type of household in which people lived when they were 14 years old divided the population into persons living in households and in a collective accommodation facilities (i.e. orphanage).

The rest of the module referred to the family situation and therefore covered only part of the population living in households. The questions included factors affecting the standard of living of the household and its members at that time (mainly citizenship, education and status of parents on the labour market) and material conditions (expressed by e.g. tenure status where the household lived when the respondent was 14 years old).

Due to the fact that the 2011 modular survey already focused on intergenerational transmission of disadvantages, the results obtained in both years were compared in the study. The analysis was conducted only on the basis of information common to the modules from both years.

1.2. Reference period

The questions referred to the situation of the respondents at the time when they were about 14 years old, i.e. as a childhood reference⁶⁴.

1.3. Definitions of important terms

Respondent's parent (father/mother) – the person the interviewee considered to be his/her parent when he/she was around 14 years old. Usually, it was the biological parent, but it could also be a different person if the respondent considered him to be his / her parent (even if the biological parent was alive and known).

Type of household:

- **private household**, is a household where the respondent lived when he was about 14 years old;
- **household in collective accommodation facilities** – formed by a person who was usually a child brought up in an orphanage or other care and educational institution.

Educational attainment level:

- people with a **low educational attainment level** include: without writing and reading skills, with less than primary education, primary education and lower secondary education;
- people with a **medium educational attainment level** include: with basic vocational education, general secondary education, secondary vocational education, post-secondary and post-secondary non-tertiary education;
- people with a **high educational attainment level** include: with tertiary education (completed at both private and public institutions).

---

⁶³ The module was introduced on the basis of the Intergenerational transmission of disadvantages, household composition and evolution of income Commission Regulation (EU) N ° 2018/174 of 2 February 2018. The regulation contains a list of survey variables and methodological explanations prepared on the basis of consultations from 28 Member States.

⁶⁴ In the study, the term "childhood period" is used very narrowly and should be understood as a designated point in the past of the surveyed population, defined as 14 years of age.

In the 2011 edition of the survey, teacher training colleges and foreign language colleges were included in tertiary education, but in the 2019 edition, they were part of secondary education.

Labour market status:

Employed persons – employees or self-employed persons in agriculture and outside of agriculture as well as family workers.

Unemployed persons – people who did not work but were looking for a job and were ready to take it up.

Retired persons – people who received pensions, early retirement pensions and structural pensions.

Other inactive persons – this category includes both people receiving disability pensions, fulfilling domestic tasks and care responsibilities and other people who are not classified in any of the above categories.

Dwelling:

understood as an apartment or house in which the respondents live at the time of the survey

Tenure status:

Ownership – means that the household had a dwelling (apartment or house), by one of the members of the household or by several members on a co-ownership basis (e.g. spouses as co-owners of the dwelling), and it was confirmed by a notarial deed, regardless of whether a mortgage had to be paid for the dwelling or not.

Rental – the dwelling was rented directly from the owner (rent) or was subleased from the main user who rented this flat/house from the direct owner. In both cases, the household incurred additional costs for the owner of the dwelling.

Accommodation provided rent-free – the household did not pay any fees for renting or subletting the dwelling, e.g. housing cooperative tenancy, dwelling provided by the employer, by relatives (e.g. respondent's grandparents).

Costs related to the use of the dwelling (concerning both the apartment and the house):

The following types of costs have been identified:

costs common to all types of dwellings (basic) include: water, electricity, gas, heating, waste disposal and maintenance fees, repair fund, use of the elevator, maintenance costs of common areas, administrative costs, services related to pavement cleaning, snow removal, etc. as well as taxes (property tax, perpetual usufruct of land, etc.);

and **additional costs:**

for dwellings for which a mortgage has to be paid – mortgage repayment in the form of instalments (principal and interest);

for dwellings rented or sublet – payment made to the owner for allowing residence in a given dwelling (without costs described as common to all types of dwellings).

Financial situation of the household when the respondent was around 14 years old:

The persons participating in the survey in both 2011 and 2019 answered the question: How would they describe the financial situation of their household when they were 14 years old. The set of answers included the following categories: "very bad", "bad", "moderately bad", "moderately good", "good", and "very good". The "very good" and "very bad" answers were aggregated in the results due to their small percentage. The "very bad" answer was included in the "bad" answer, while the "very good" answer in the "good" answer.

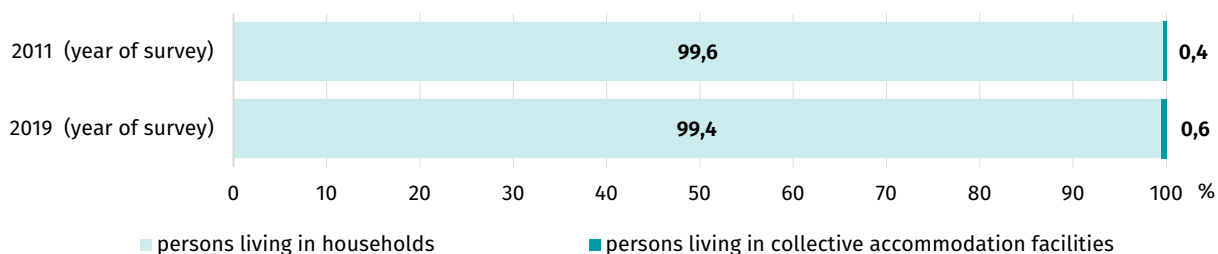
2. General characteristics of economic and social conditions in which people lived when they were 14 years old.

In both editions of the "Intergenerational transmission of disadvantages" module, information from the period when the respondents were about 14 years old was collected. The scope of this information included those important facts from the lives of the respondents that may affect their situation today. In the years when this module is included in the EU-SILC survey, information is therefore available on the social and economic as well as family situation for the population of people aged 25-59 at the time of the survey and from childhood (defined as 14 years of age)⁶⁵.

With this set of data, it is possible to characterise the financial situation of people in these two reference periods and try to answer the question whether any of the factors from childhood could have influenced the conditions in which these people live today.

The following chapter is devoted to the description and analysis of the situation in the childhood of the persons examined in this module. The vast majority of them lived in households when they were about 14 years old. The remaining part of the population was brought up in a care and educational institution, i.e. they lived in a collective accommodation facilities (approx. 0.4 % in 2011 and 0.6 % in 2019).

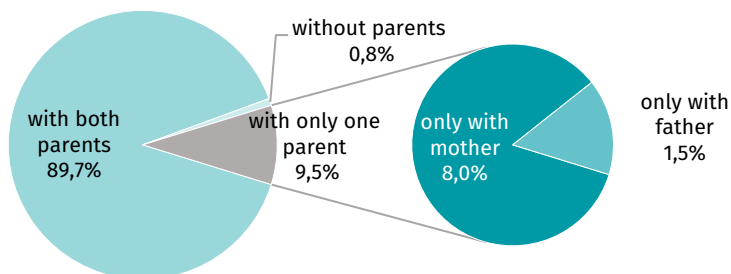
Graph 1. Percentage of persons aged 25-59 by household type

The description of the family situation in the following section concerns the part of the population that lived in households at the age of 14.

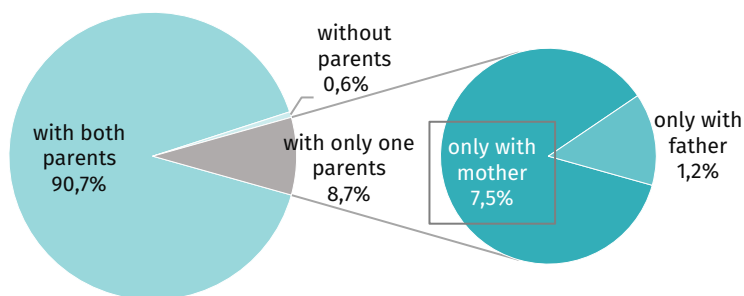
The structure of the households for the population aged 25-59 in terms of living with parents during childhood has not changed significantly between 2011 and 2019. The majority of these people lived with both parents (about 90%). Less than 10% of them lived with one parent, with the vast majority living only with their mother (8%). Less than 1% of the population lived with persons other than parents (e.g. grandparents, distant relatives, etc.).

Graph 2. Household structure in the module population at the time when the people were 14 years old for 2011

⁶⁵ In the further part of the study, the term "childhood" is used as a synonym for the period in which the population of the module was about 14 years old.

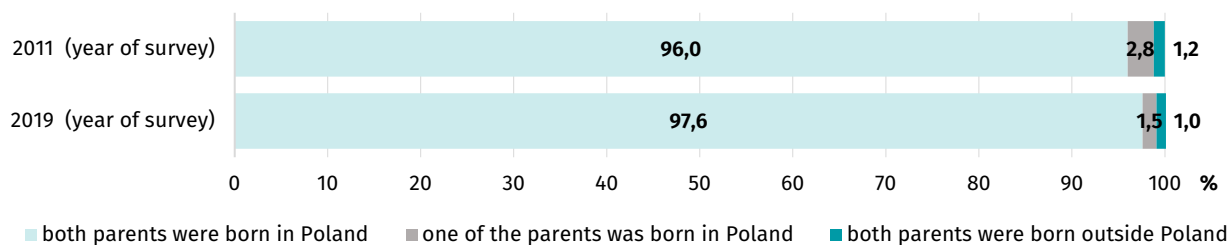
Graph 3. Household structure in the module population at the time when the persons were 14 years old for the year 2019

2.1. Selected socio-economic characteristics of the parents in the period when the persons surveyed were 14 years old

The results obtained in both years analysed indicate that in most cases in the population both parents were born in Poland (96% in 2011 and about 98% in 2019, respectively). Cases of only one parent being born in Poland were much less frequent in both reference periods studied. The percentage of such responses was about 3% in 2011 and 2% in 2019. Persons whose parents were both born in a country other than Poland amounted to about 1% of the population.

Graph 4. Country of birth of the parents

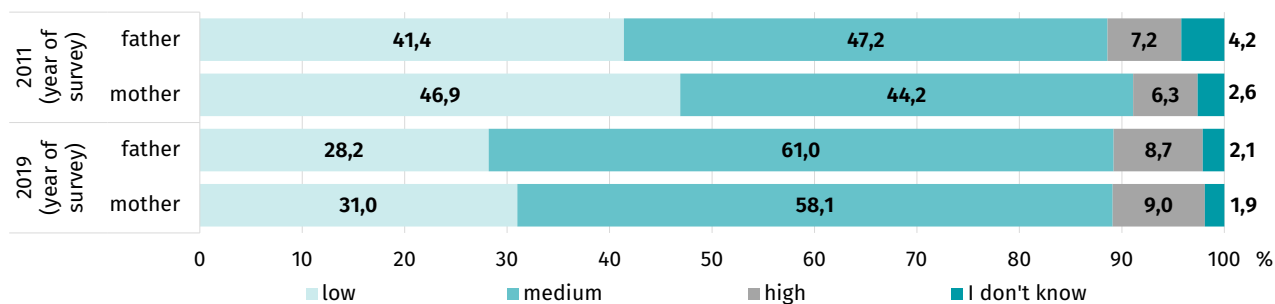

The data obtained in the 2011 edition of the survey indicates that in the period when the respondents were about 14 years old, most parents had either primary or secondary education (almost 90%). Fathers had a secondary education more often than mothers (respectively: ca. 47% and 44%).

Eight years later, the percentage of parents with secondary education – both in the case of fathers and mothers – definitely exceeded 50% and the percentage of parents with a low level of education decreased significantly. A slightly greater decrease in people with low education was recorded among mothers (approx. 16 percentage points) than among fathers (approx. 13 percentage points).

In both years, the percentage of parents who had high education during the childhood period of the persons surveyed did not exceed 10%.

Graph 5. Level of education of the parents

The percentage of employed parents vastly exceeded that of unemployed ones both in 2011 and 2019. The share of working fathers in this category exceeded 90%. Mothers were more likely to be inactive on the labor market, therefore, the percentage of the employed ones there was not higher than 80%. Women were also more likely to be on a disability pension due to the inability to work or stay home and take care of the household members. However, between 2011 and 2019, the percentage of employed mothers slightly increased and their percentage in the economically inactive category decreased (by approx. 2 percentage points).

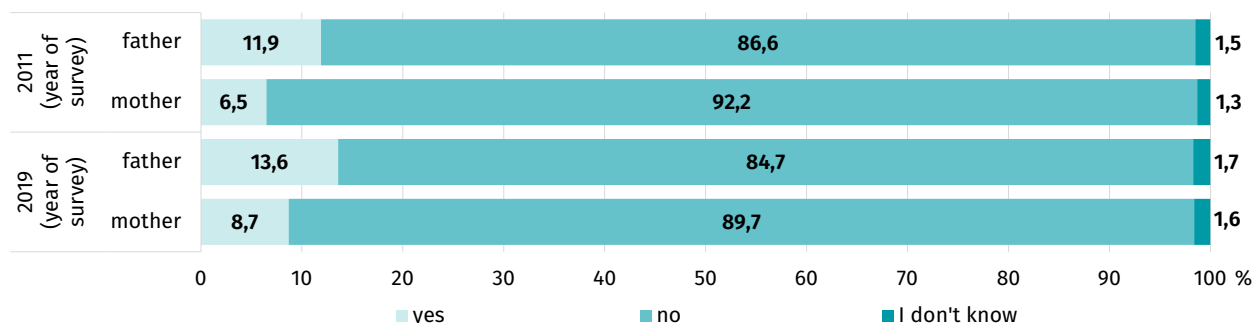
Another positive phenomenon, especially considering the module population's financial situation in their childhood, was the marginal unemployment of the parents. Regardless of the parent's gender, the percentage of unemployed persons did not exceed 1% in either year. It should be remembered, however, that the assessment of the parents' labor market situation was made by their children (as adults) several years after it occurred. It can be assumed that some parents, answering independently at that time, could assess themselves as unemployed, while their children qualified a given parent as an inactive person due to their disability or remembering the mother as a person taking care of family members. Based on the fact that in both years of the survey a similar scale of unemployment among parents was obtained, it can be assumed that the described differences in the assessment of parents' status on the labor market were not significant enough to change the ranking of these statuses.

Graph 6. Professional status of the parents

The parents of the persons included in the module typically did not hold managerial positions. At the time when the population examined was 14 years old, only slightly more than 10% of fathers (ca. 12% in 2011 and 14% in 2019) and less than 10% of mothers (ca. 7% in 2011 and 9% in 2019) held managerial positions.

Graph 7. Employed parents holding managerial positions

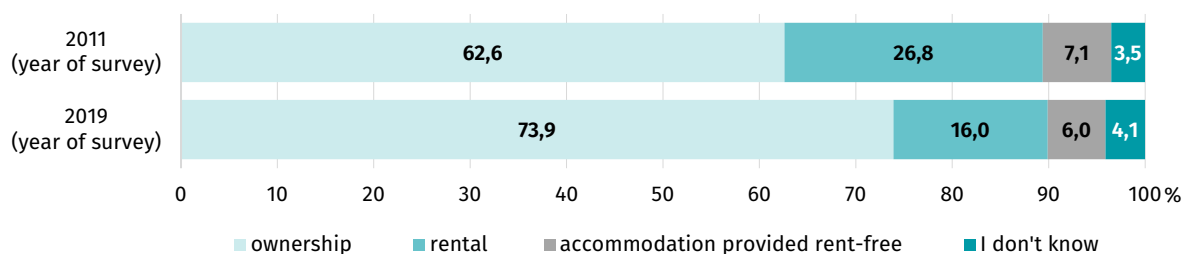

2.2. Tenure status to the dwelling occupied by the household members at the time when the person was 14 years old

Ownership was the dominant tenure status to the dwelling in both reference periods (ca. 63% in 2011 and nearly 74% in 2019).

The growth by approx. 11 percentage points of people from households who live in owned premises was made at the expense of people from households who rent premises (here, a decrease of nearly 11 percentage points).

Graph 8. Tenure status to the dwelling at the time when the persons surveyed were 14 years old

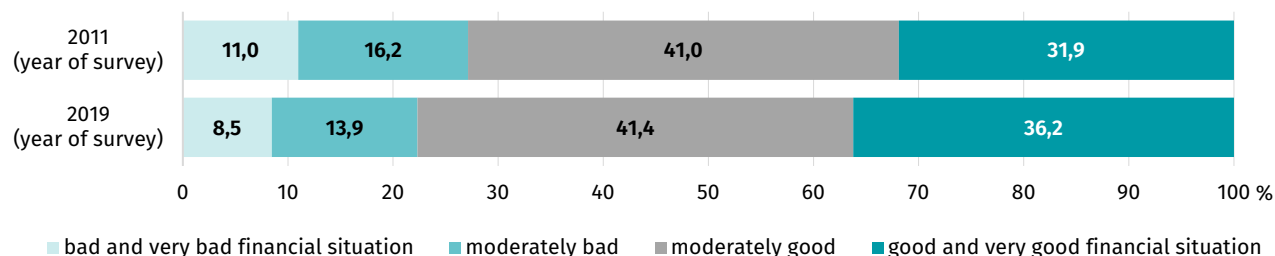

2.3. Assessment of the household financial situation at the time the persons were 14 years old

This assessment was made from the perspective of an adult, at least eleven years after the period assessed. Most assessments were positive ("moderately good" and "good and very good"). Their sum in each year analysed exceeded 70% of the population ratings. In 2011, 73% of the persons assessed their household's financial situation during their childhood in this way; in 2019, this percentage increased to 77%.

The "bad and very bad" option was chosen by ca. 10% of the population (a slight decrease from 11% in 2011 to 9% in 2019 is visible).

Graph 9. The financial situation of the household when the respondent was around 14 years old

2.4. Conclusion

During their childhood, the majority of the population was characterised by the following features:

- they lived in a household (ca. 99%) in a complete family (ca. 90%);
- both parents were born in Poland (over 95%);
- about 90% of the population's parents had low or medium level of education;
- the vast majority of parents were working (ca. 95% of fathers and 80% of mothers), although about 20% of the population's mothers were inactive on the labor market;
- more than 85% of the fathers and 90% of mothers worked in positions that did not require them to manage people;
- in most cases, the apartments or houses that the persons surveyed lived in were owned by their household (63% in 2011 and 74% in 2019);
- more than 70% of them recalls that the financial situation in their childhood was positive; less than 10% believes that it was "bad or very bad" (the lowest grade).

However, it should also be mentioned that nearly 10% of the population are persons from single-parent households and less than 1% of the population surveyed lived in collective accommodation facilities during this period.

Considering the aspects analysed, the above description shows that the vast majority of the population had favourable conditions for a good start and entry into adulthood during their childhood. In 2011, approx. 27% of people assessed the financial situation of their household in childhood negatively (as "bad or very bad" and "moderately bad"), including 11% as "bad" or "very bad", and in 2019 about 22% and 9% respectively. This indicates that at least some of their needs required for proper development during this period were not met, which may negatively impact their adult life.

3. Financial situation for population aged 25 – 59

3.1. Reference periods in the financial situation analysis

The population in question concerning the module are, as already mentioned, all individuals who at the time of the interview were 25 to 59 years old. The analysis of financial situation concerns two periods. The first period concerns the current situation (at the time of the interview or, if it concerns income, the period from 1 January to 31 December of the year preceding the survey). The second is related to the childhood of current adults and refers to the period when they were 14 years old. This reference period for the entire population does not cover a particular point in time, or several months, but a period of several decades. This is due to the fact that the age range of the population is more than 30 years which means that individuals included in this study reached the age of 14 over the 30 years. The respondents participating in the survey in 2011 reached the age of 14 between 1965 and 1999, and those participating in 2019, between 1973 and 2007.

Therefore, it should be noted that the analysis of the situation concerning childhood will include a very diverse social and political situation in Poland. A respondent aged 14 in 1965, 1980 or in the 1990s was raised in different conditions. Political and economic systems in the above-mentioned periods influenced the differences in the preparation of a young person to enter the labor market and his professional development in the following years.

3.2. Financial situation for the households during the survey period (i.e. in the years 2011 and 2019)⁶⁶

The financial situation of a household consists mainly of: income, expenses, savings, debt and property of all its members.

EU-SILC survey provides extensive data on the financial and material situation of households. For the purpose of the analysis of the situation of the population covered by the module, a few items of data were selected to be used in the further part of the study to assess the level of its individual elements.

When assessing the financial situation of a given population, one should take into account factors shaping its individual components. In the case of income, such a factor is undoubtedly the education of the person whose financial situation is being assessed. However, the module, the results of which are being presented, as already mentioned, allows to include factors from a given person's past. Can the situation in which a person lived at the age of 14 have an impact on their current social and financial situation?

Further study will assess the current situation of the population aged 25 -59 in the years 2011 and 2019 based on current factors and next, the analysis will include factors from persons' childhood.

3.2.1. Income

One of the most important elements of a household's financial situation is its income. This element influences the satisfaction of household member's needs and, as income increases, their consumer aspirations increase as well and their needs change.

In the case of the "European Union Statistics on Income and Living Conditions", disposable income is understood as the **average yearly equivalised disposable income per capita**.⁶⁷ It is calculated based on the sum of the annual net monetary income of **all household members** less property taxes, money transfers to other households and the balance of settlements with the tax office. The income of households, calculated using such a method, is divided by the sum of equivalent units assigned to individuals, which takes into account the size and structure of a given household. The modified OECD equivalence scale was used: This assigns a value of 1 to the first household member; r, of 0.5 to each additional member aged 14 or more; of 0.3 to each child under 14. Next, the income calculated using such a method is assigned to every member of a household.

This means that the income is calculated per capita but based on the income of all household members and takes into account its composition using the OECD scale.

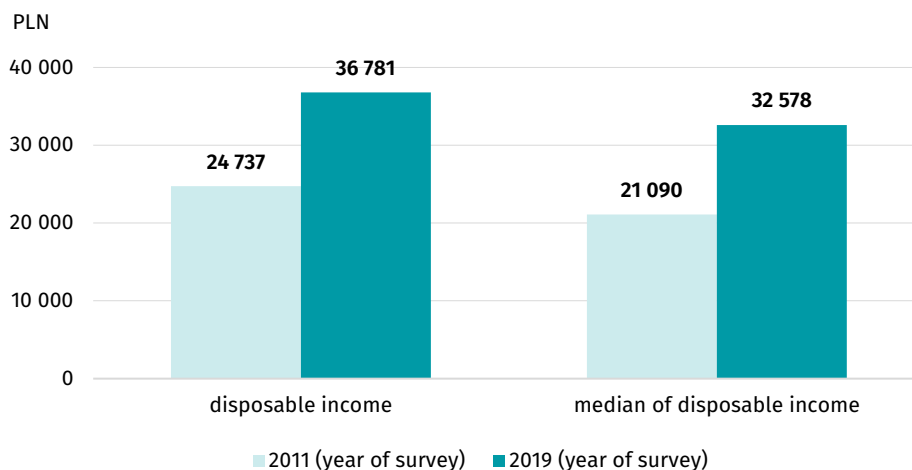
⁶⁶ The modules of the EU-SILC survey were implemented in 2011 and 2019, that the income data comes from the years preceding the survey year – from 2010 and 2018 respectively.

⁶⁷ Further in the study, the average yearly equivalised disposable income per capita is referred to as disposable income or average disposable income.

In 2011, the population aged 25 – 59 had a disposable income of PLN 24,7 thousand and eight years later (in 2019) it increased to PLN 36,8 thousand. The growth of income was 149%.

The median of the income in the 2011 survey was PLN 21.1 thousand. In 2019, 50% of the population had less than PLN 32.6 thousand, i.e. below the median amount. The growth of median was higher than the growth rate of income (154%).

Graph 10. Average yearly equivalised disposable income and median of this income in surveys in 2011 and 2019

The disposable income distribution is mainly dependent on the following factors: the educational attainment level of household members⁶⁸, the labour market status of its members and their place of residence.

3.2.1.1. Factors influencing income levels: education, labour market status, place of residence

Education

In recent years, there has been a considerable increase in the popularity of tertiary education and a significant decrease in the percentage of people who have only completed primary education.

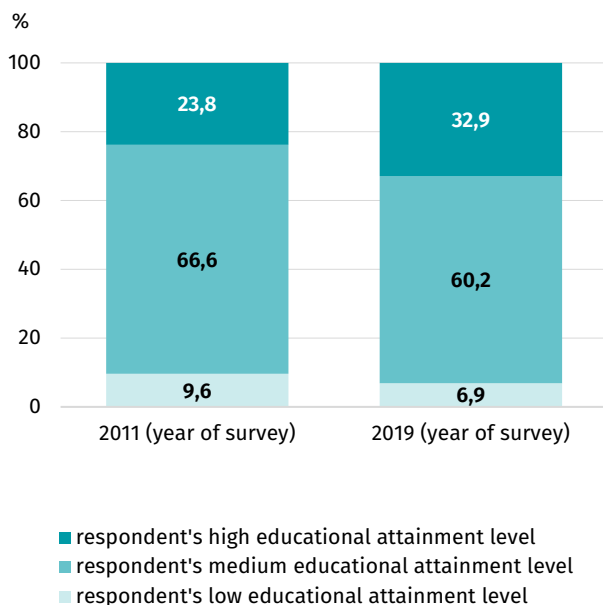
The level of knowledge resulting from the completed stage of education affects the scope of professional duties and responsibility for their performance, which in turn determines the amount of remuneration. The current situation can be described as follows: the higher the education, the higher the wages and the lower the risk of unemployment.

Over the eight years between successive editions of the survey, the percentage of people aged between 25 and 59 with low and medium education dropped by a total of 9 percentage points to the benefit of people with higher education.

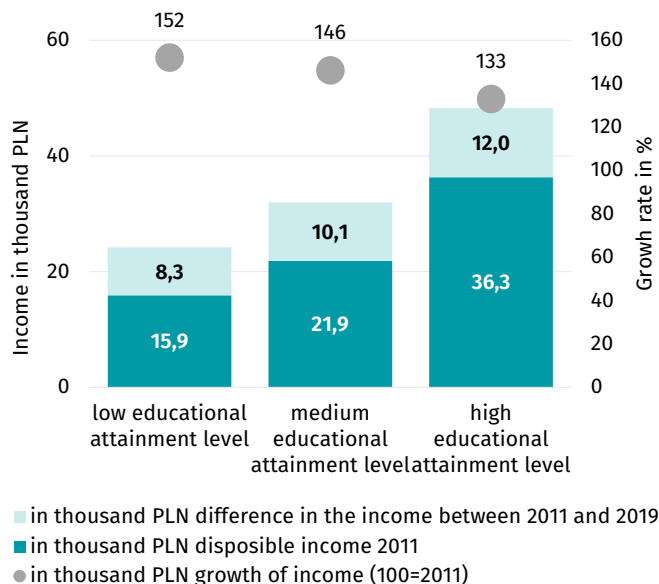
Graph 12 shows average disposable income characterising people with a certain educational attainment level. It shows the relationship between the level of education and the amount of income. The average disposable income of people with a low educational attainment level was approx. half of the income of people with a high level in both reference periods (in the 2011 survey – 44%, and in 2019 – 50%). However, the lower the level of education, the higher the growth rate of this income. Therefore, there was a phenomenon of reducing income differences in relative terms, depending on the level of education.

⁶⁸ This income is calculated based on the income of all household members.

Graph 11. Percentage of people aged 25-59 by the level of completed education and the year of the survey

Graph 12. Average current disposable income by level of completed education and the year of the survey

Labour market status

Another factor influencing people's income is their labour market status. It is related to the previously discussed educational attainment level successfully completed. The higher it is, the more likely it is to find a job or start professional activity and, in turn, the remuneration received is higher.

The average disposable income is influenced by the income of all household members. In this context, a correlation between the education of the spouses should be stressed. This gives them similar opportunities on the labour market and thus the effect on the household scale is greater than the individual effect.

The standard of living is mainly influenced by work⁶⁹ and income from it. Persons belonging to the statuses "unemployed persons" or "other inactive persons" are dependent on the rest of the household members or receive benefits which partially compensate for the lack of income from work, if they meet certain conditions.

In Poland, the working age⁷⁰ for a woman is 18-59, for men 18-64.

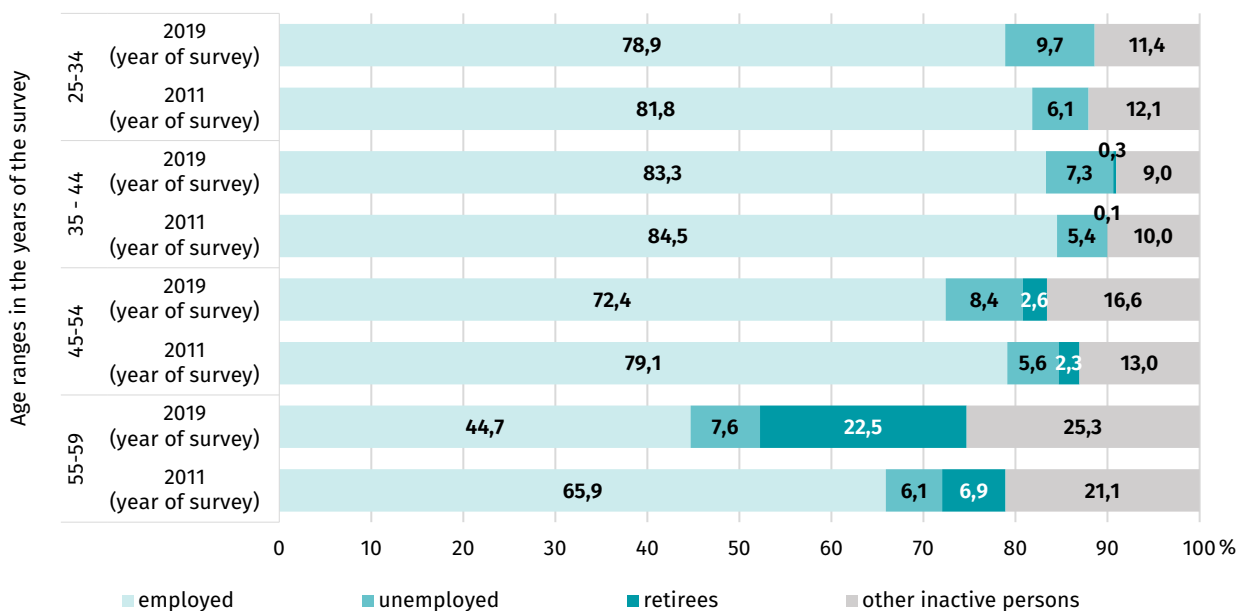
The population analysed in this module consists of people between 25 and 59 years old. The group of the youngest people (15-24 years old), who are usually less educated and face many problems with entering the labour market, and, in the case of men, the last five years before retirement age, have been omitted. For this reason, the results of the analysis of the surveyed population will not fully reflect the situation of working age people.

Between the years in survey, there have been positive changes in all age groups, consisting in an increase in the percentage of working people with a simultaneous decrease in all other labour market statuses. The highest increase was recorded in the oldest group of respondents (aged 55 – 59, increase by 21 percentage points to almost 66%). In 2019, in the 55-59 age group, there was a much lower percentage of retirees than in 2011 (a decrease by almost 16% to less than 7%). These are still people of working age, but at the end of the working life cycle. Every fourth person in this age group in 2011 was economically inactive for other reasons (almost 60% of the passive were people on disability pensions) – in 2019 there were about 21% of them.

⁶⁹ This applies to both employment and self-employment.

⁷⁰ Age at which a person is able to work

Graph 13. Percentage of people with a certain labour market status by age

The analysis of the group of persons at immobile age⁷¹ in terms of labour market activity, these positive changes can be seen even more clearly.

In the younger part of the immobile population (45-54 years old), the percentage of people working between 2011 and 2019 increased by almost 7 percentage points. up to approx. 79%. On the other hand, in this age group, compared to 2011, the percentage of economically inactive people fell about 4 percentage points and by 3 percentage points for unemployed people. As a small percentage of people aged 45 – 54 had the right to retirement pension, this group of respondents remained at a similar level of approx. 2.5%.

Graph 14. Percentage of people at immobile age in the year of the survey by labour market status

⁷¹ Immobile age, i.e. persons aged between 45 and 64. In case of the module population limited to 59 years of age, the analysis concerns persons aged 45 – 59.

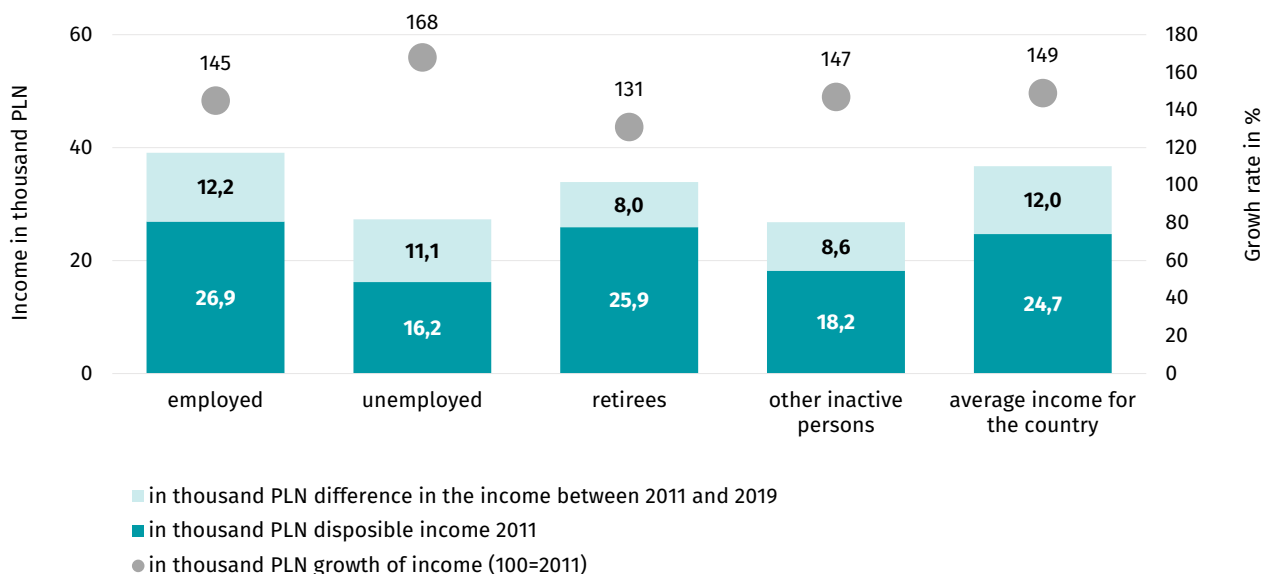
Did the labour market status differentiate the amount of the average yearly equivalised disposable income obtained?

In 2011, the highest disposable income was by far the highest among the employed persons (PLN 26.9 thousand). From the remaining groups, the income of retired persons was also high (PLN 25.9 thousand). The income of the remaining people was far lower than the average national income, which was almost PLN 25.0 thousand (unemployed persons – PLN 16.2 thousand and other inactive persons – PLN 18.2 thousand). Despite the increase in income in 2019 (up to approx. PLN 36.8 thousand – Graph 10), the disparity between the same groups was still present. Over PLN 30.0 thousand was the average income of employed persons (PLN 39.1 thousand) and retirees (PLN 34.0 thousand), and below this limit was the income of the unemployed (PLN 27.3 thousand) PLN) and those inactive for other reasons (PLN 26.9 thousand). Contrary to 2011, retirees in 2019 did not reach the level of the average national income.

However, high changes in the income of the unemployed persons (168% – the highest among the analysed groups) should also be pointed out. Changes in the income of employed and other inactive persons were similar (145% and 147% respectively). The income of retired persons changed least favourably (131%).

However, it should be remembered that the income of a person whose labour market status has been discussed is also affected by the income of other household members, which may come from other sources.

Graph 15. Average yearly equivalised disposable income currently obtained by labour market status

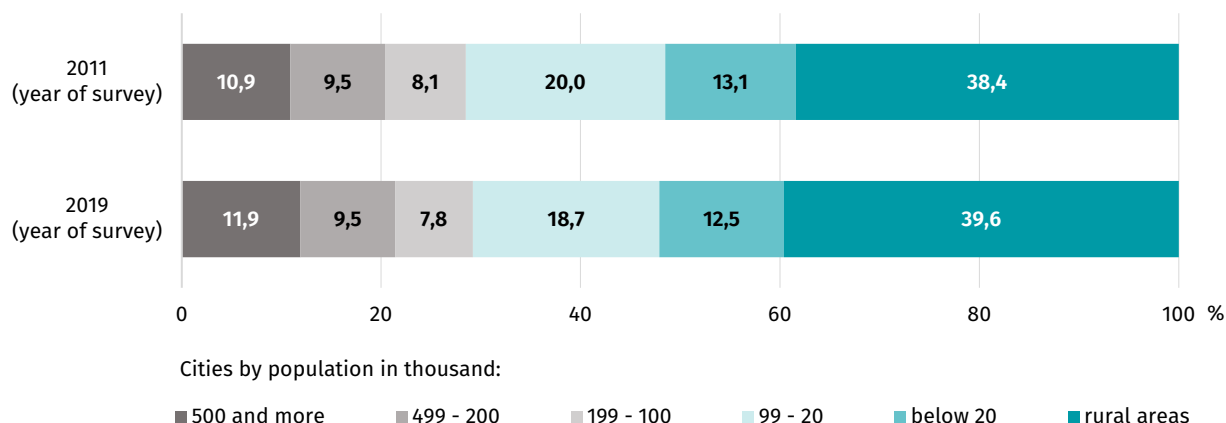

Place of residence

The place of residence of the household also determines the level of income. This is due to differences in social and economic development of classes of locality, conditions on local labour markets and differences in the development of commercial, technical, cultural and recreational and educational infrastructure.

The percentage of respondents living in particular classes of locality has not changed significantly – even after eight years. About 40% of them lived in rural areas and the rest of them in towns or cities of different sizes. More than 30% of the respondents were inhabitants of the two smallest classes of towns (99-20 thousand and below 20 thousand inhabitants). More than 10% of the survey population lived in the largest cities (500 thousand and more inhabitants).

Graph 16. Percentages of respondents by class of place of residence⁷²

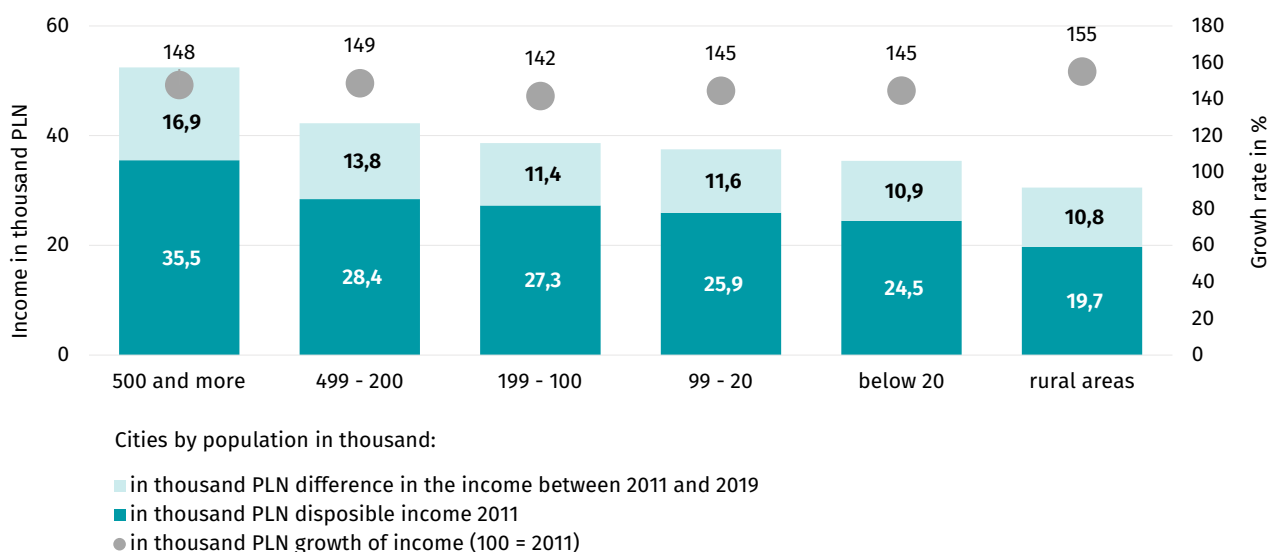

How were the incomes of the inhabitants of particular classes of localities shaped?

The amount of the respondents' household income depended on the size of the class of their place of residence. The bigger the city, the higher the income. The lowest income was in rural areas. This relationship was present in both survey years. The percentage of people living in rural areas and in the two smallest classes of towns was about 70% (Graph 16) both in 2011 and 2019. In accordance with the data presented in the graph below, these persons had an average disposable income of PLN 19.7 thousand (rural residents) to PLN 24.5 thousand (inhabitants of cities below 20 thousand) in 2011 and PLN 30.5 thousand (rural residents) to PLN 35.4 thousand (inhabitants of cities below 20 thousand) in 2019. This means that approx. 70% of the population between 25 and 59 years old recorded the lowest average income in both surveys.

A similar relationship was also found in the amounts of income growth in particular classes of locality between 2011 and 2019. The highest income difference between the two years was almost PLN 17.0 thousand and was found in cities with 500 thousand inhabitants and more. The lowest income difference was recorded for rural areas and amounted to PLN 10.8 thousand. However, the highest income changes were in fact recorded for the inhabitants of rural areas (155%).

Graph 17. Average yearly equivalised disposable income currently obtained by class of place of residence

⁷² Distribution from module survey data (2011 and 2019).

3.2.2. Expenses

In the EU Statistics on Income and Living Conditions, income is the main focus of interest in household budgets. Expenses are examined periodically (in the module on consumption, wealth, and debt⁷³), while only information on expenses related to the use of the apartment or house is collected annually. Therefore, for the purpose of the analysis, the full structure of expenses was not included, but only one – important – element of it. Based on the data from the household budget survey, the share of average monthly expenditure per capita on housing and energy carriers in total household expenses in 2019 is known and amounted to approx. 18%⁷⁴ and it is the second-highest share in the expenses after the item concerning food and non-alcoholic beverages (25%).

On one hand, an apartment or house is one of the basic material goods, and, on the other, it gives a sense of security. It is also an extremely important factor influencing our physical and mental health. The fear of losing an apartment or house can lead to many life tragedies. Therefore, an analysis of the financial situation of the households was made on the basis of expenses for maintaining a dwelling or house, which constitute such a high share in the expense structure in terms of including them in the household budget for individual households.

For the purposes of the publication, dwellings were divided into three groups in terms of the type of costs incurred for their use: dwellings for which a mortgage has to be paid⁷⁵, dwellings with a rent or sublet fee⁷⁶, dwellings without additional costs⁷⁷.

The costs common to residents of all these types of dwellings were basic fees⁷⁸. In the case of apartment and houses with a mortgage, the average monthly mortgage installment was added to this amount. In the case of using a rented or sublet dwelling, a fee for the owner of that dwelling has been added to the basic fees.

Table 1. Types of costs incurred by type of dwelling

Type of dwelling	Type of housing costs incurred		
	basic fees	additional fees:	
		mortgage instalment (principal and interest)	fee for the owner or main tenant of the dwelling
with a mortgage	x	x	
with charges for rent or sublease	x		x
with no extra costs	x		

X – type of costs for a given type of dwelling (apartment or house)

⁷³ The first year of implementation of this module in Poland is 2020.

⁷⁴ Data from the household budget survey, publication: Household budget survey in 2019: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/budzety-gospodarstw-domowych-w-2019-roku,9,14.html>

⁷⁵ Dwellings/houses owned based on a mortgage, housing cooperative tenancy owned and for which a mortgage has to be paid.

⁷⁶ Dwellings/houses rented/sublet at market prices, dwellings/houses rented/sublet below market prices.

⁷⁷ Dwellings/houses owned without a mortgage, dwellings/houses rented/sublet free of charge to the owner (municipal, social, employer-provided, business, housing cooperative tenancy, housing association, living based on kinship or life estate rights, and occupied without a legal title (e.g. squatters)).

⁷⁸ Costs of water, electricity, gas, heating, waste disposal; maintenance fees, repair fund, use of the elevator, maintenance costs of common areas, administrative costs, services related to pavement cleaning, snow removal, etc. as well as taxes (property tax, perpetual usufruct of land, etc.);

The table below (Table 2) presents the percentages of types of dwellings in terms of the place of residence. The highest percentages, regardless of the class of locality, were undoubtedly achieved by dwellings without additional costs. It is the broadest category of dwellings, including both apartments and houses owned without a mortgage as well as⁷⁹ housing cooperative tenancy and company flats or those provided by a family that did not charge any fee for their use. This results in such a high percentage of such dwellings. When analysing the frequency of occurrence of particular types of dwellings in a given class of locality, one additional issue should be emphasised. People belonging to the module population did not always form a separate household. A situation when a person lives in a dwelling owned by another person in the household, who may or may not belong to the module population, is often. The improvement of the material situation may lead to the decision to become independent and buy or rent a dwelling. The existence of this phenomenon is indicated by the decrease in the percentage of people living in households without additional costs in favour of dwellings with a mortgage (an increase between 2011 and 2019 in cities in general by approx. 7 percentage points and in rural areas by approx. 3 percentage points) and dwellings rented or sublet (an increase by less than 3 percentage points in cities in general).

In 2018 and 2019, the (core) EU-SILC survey introduced a several of questions on topics related to the readiness of persons aged 25 or more, who were not owners, co-owners or spouses of such persons, to decide to live independently. In both years, approx. 5% of such persons declared that they had taken action⁸⁰ that led to the purchase or rental of a dwelling. This also confirms that part of the population had the need to move out of the existing dwelling (owned by another person) and purchase or rent a dwelling for independent living.

Dwellings with a mortgage are the second most common type of dwelling. In 2011, about 13% of people in cities lived in dwellings with a mortgage, with the percentage soaring to over 20% eight years later. The higher the class of locality, the higher the increase in this percentage (from 6 percentage points in towns below 20,000 inhabitants to 9 percentage points in the largest cities – i.e. with more than 500,000 inhabitants). For rural areas, this percentage increased to a smaller extent (by 3 percentage points).

In 2011, the percentage of persons living in rented or subleased dwellings exceeded 10% only in the largest cities. This amount increased in 2019, but not as much as the purchasing of apartments using a mortgage. The table 2 shows that the rent or sublease of residential premises was characteristic for large and medium-sized cities. As the number of inhabitants of a given city decreased, a lower percentage of persons renting or subleasing apartments was recorded.

The most numerous group in both the 2011 and 2019 surveys were dwellings without additional costs, and their share in rural areas was significantly higher than in cities in general. In 2019, it was almost 90% for rural areas and less than 69% for cities in general (in 2011, it was over 93% and over 79%, respectively).

---

⁷⁹ 85% of the population of the dwellings without additional fees lived in houses or dwellings owned by the household without a mortgage.

⁸⁰ It means that a person: has made a decision to move out and has performed actions which will result in the purchase or rental of the dwelling, e.g. finalising the purchase or rental of the apartment; moves out to a dwelling to which he/she will not have any legal title, e.g. move to a spouse who is the owner of the dwelling; wait for the move – a shared dwelling is temporary, e.g. the house is under construction and the move will take place after its completion, etc.

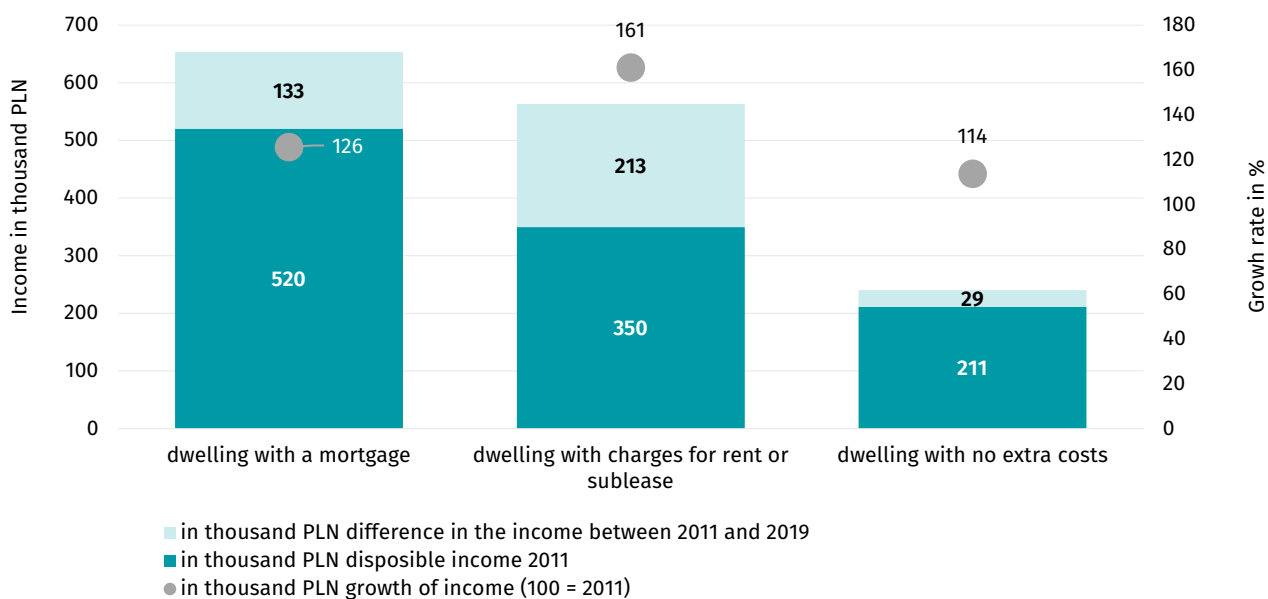
Table 2. Percentage of dwellings types by class of locality and years of the survey

According to the number of inhabitants in thousands:	Survey year	Dwelling type:		
		with a mortgage	with charges for rent or sublease	with no extra costs
		in %		
Urban total	2011	12.6	8.2	79.1
	2019	20.4	10.9	68.6
500 and above	2011	18.8	11.1	70.1
	2019	27.9	16.2	55.9
499 – 200	2011	15.1	6.9	78.0
	2019	23.3	12.2	64.5
199 – 100	2011	9.8	9.6	80.6
	2019	18.4	12.2	69.4
99 – 20	2011	11.1	7.9	81.0
	2019	18.4	9.1	72.5
below 20	2011	9.7	6.3	84.0
	2019	15.5	7.0	77.5
countryside	2011	5.6	1.1	93.3
	2019	9.1	1.0	89.9

The highest average monthly housing costs per capita were incurred by persons who purchased their houses or apartments with a mortgage (PLN 520 in 2011 and PLN 653 in 2019).

However, the highest increase in these costs was observed in the case of persons who rented or subleased apartments (PLN 350 in 2011 and PLN 563 in 2019), and in this case, the growth of cost was 161%.

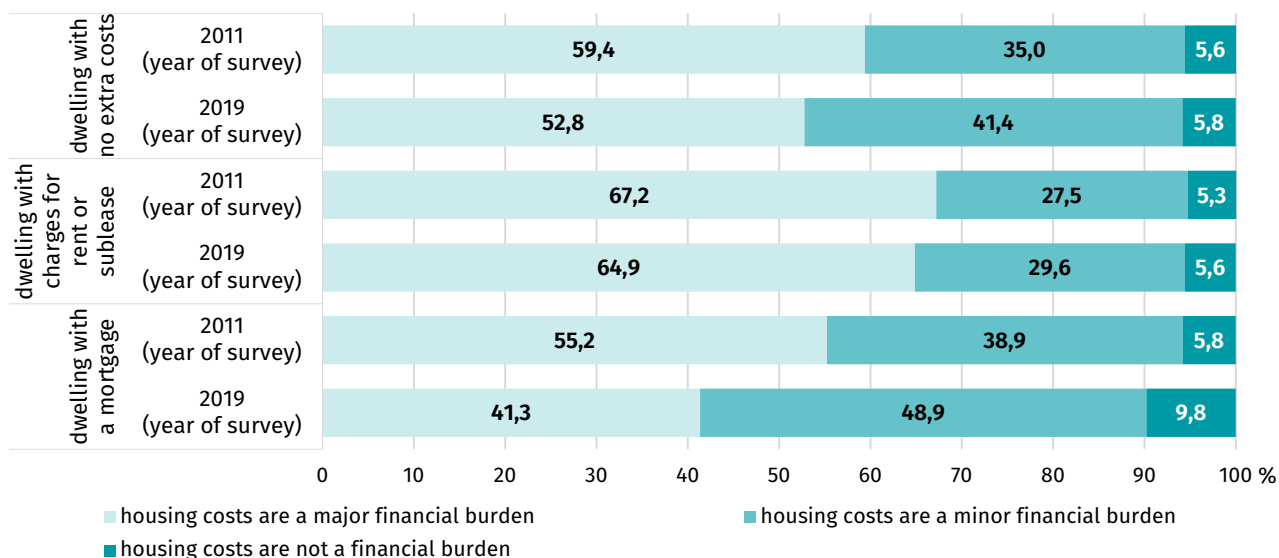
Graph 18. Changes in monthly housing costs by dwelling type

Regardless of the dwelling type, the monthly costs of its use were a major financial burden for more than half of the persons aged 25-59 included in the population. In 2019, owners of apartments or houses with mortgages were an exception in this case, as there was a significant decrease in the percentage of such persons between the module years examined (from 55% to 41%). It should be emphasized that in the other two categories, the percentage of people declaring a major financial burden with the housing cost also decreased, although to a much lesser extent, between 2011 and 2019.

Housing costs were the biggest burden for tenants and subtenants in both survey periods (over 67% in 2011 and almost 65% in 2019). Slightly lower for people living in dwellings with no extra costs (without rent, mortgage and sublease fees), who thus assessed their expenses in relation to income (59% in 2011 and 53% in 2019). The smallest percentage of assessments of high cost burden was characteristic for the group of people living in dwellings with a mortgage and this group recorded the already mentioned largest decrease in this rating between 2011 and 2019 (by 14 percentage points), with a simultaneous significant increase in the percentage (by 4 percentage points) for people who do not feel the cost of using the dwellings as a burden. Other groups of persons in this category remained at a similar level.

Graph 19. Monthly housing costs by dwelling type

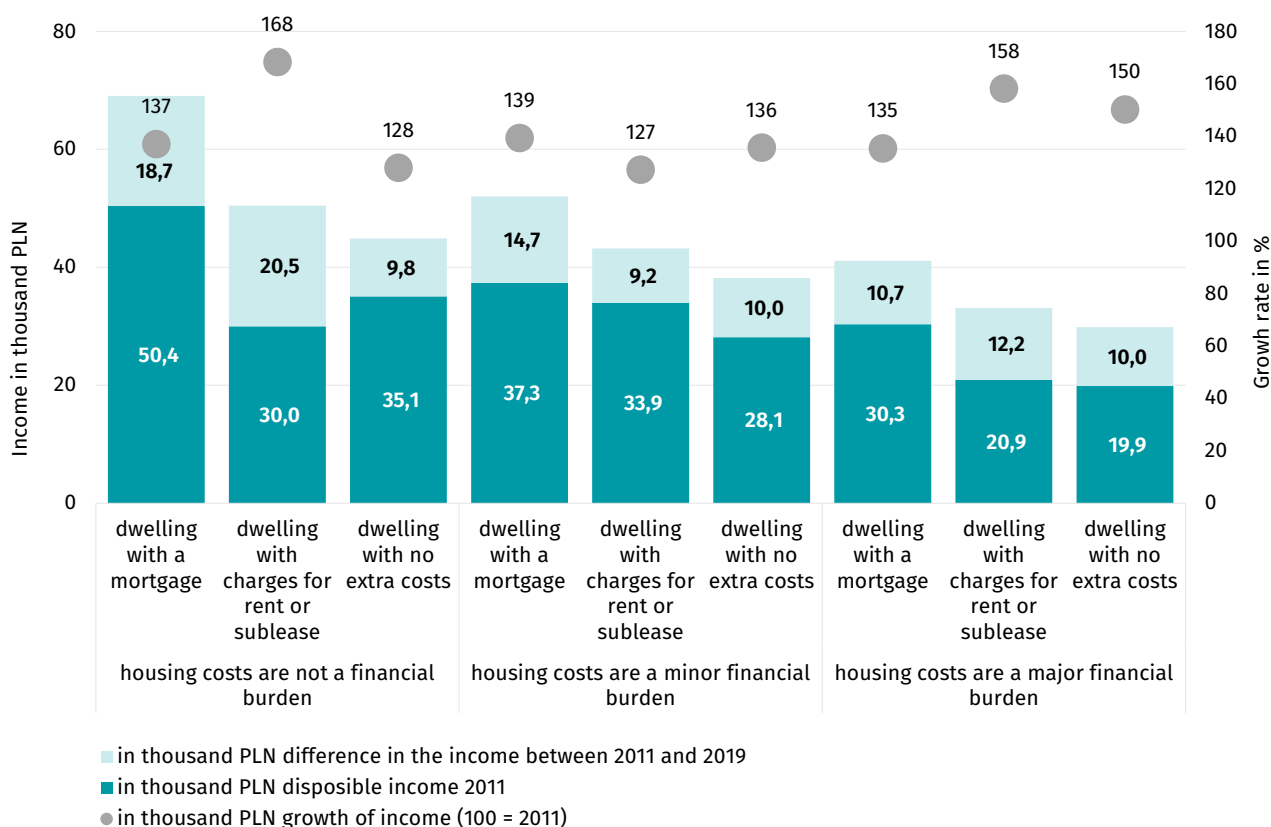

In the case of each dwelling type in the graph below, the population living in houses and apartments with a mortgage had the highest average disposable income. Taking out a mortgage requires a certain level of income, which explains the higher income level of this group. Nevertheless, considering the long time frame of repaying mortgages, the financial situation of the borrowers can change either for better or worse. In both editions of the survey – from 2011 and 2019 – the average disposable income of people in this group remained at the highest level according to the analyzed types of dwelling premises.

The second most affluent group in the population of persons between 25 and 59 years of age were people who rented or subleased a dwelling. They also achieved the highest growth of income in two groups of housing cost burden assessments. In the case of those who deemed the burden to be high, the income growth rate reached 158% while for those who deem such costs not to be any burden at all, it reached as much as 168%.

The remainder of the population (people living in dwellings with no extra costs) is the most diverse group in terms of the tenure status. It includes persons living in proprietary dwellings (ca. 85%), social and public housing, as well as those living in dwellings due to kinship relations or life estate deeds.

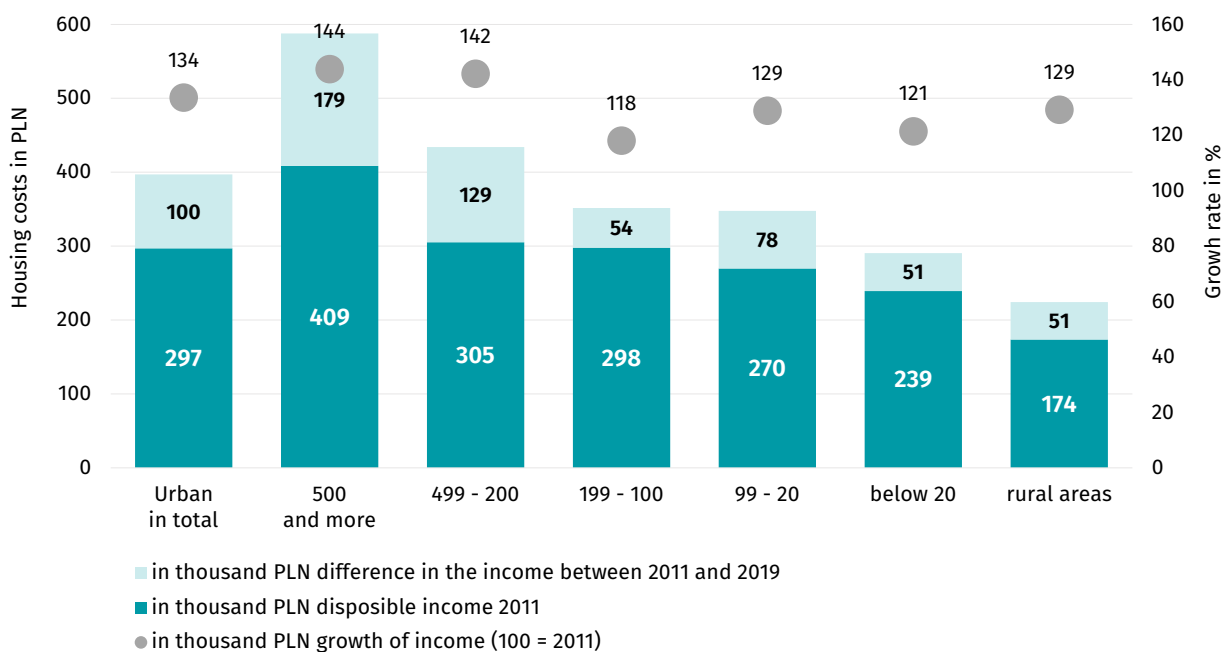
Graph 20. Average disposable income currently obtained by the population of module by the type of dwelling and burden with the costs of its use

The housing costs also depended on the class of locality. Dwellings belonging to people from urban households were characterised by higher costs (nearly PLN 300 per capita in 2011 and PLN 400 in 2019). There were major differences in housing costs between the different city and town classes. In 2011, housing costs in towns (below 20 thousand inhabitants) amounted to ca. 60% of the costs incurred by residents of the largest cities (500 thousand inhabitants and more). In 2019, this differentiation increased – costs in the smallest cities accounted for 50% of those in the largest cities.

The growth rate of costs between 2011 and 2019 was the highest in the largest cities with at least thousand inhabitants (144%) and cities from the group of 200-499 thousand inhabitants (142%).

Graph 21. Changes in monthly housing costs by class of locality

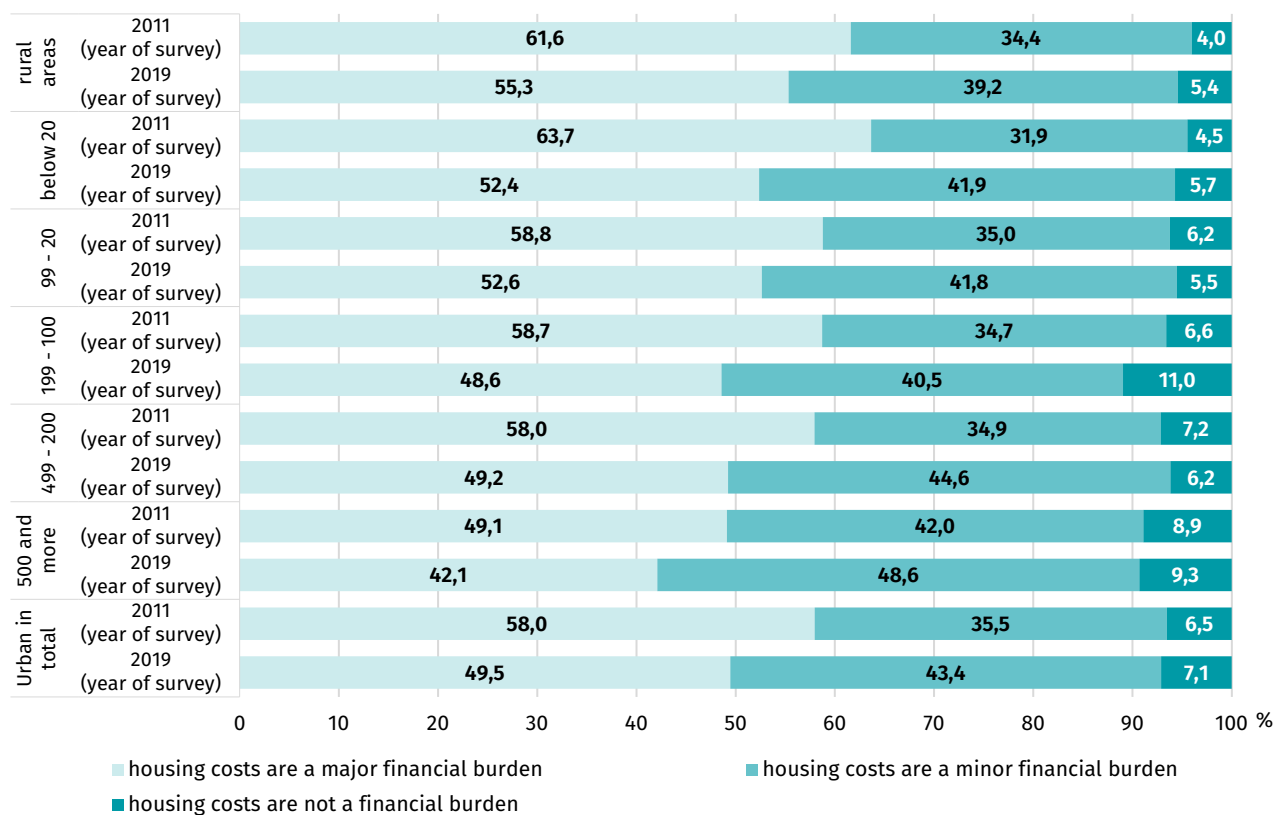

In 2011, the highest percentage of people who felt that their housing costs were high occurred in rural areas and the smallest towns (respectively: ca. 62% and 64% in 2011), the smallest in towns with at least 500,000 inhabitants (49%) and the remaining city classes achieved a similar percentage (approx. 58% – 59%). Cities with 500 thousand and more inhabitants had the smallest percentage of such persons (49%), whereas other town and city classes showed similar percentages 58% – 59%). In 2019 year of the module's implementation, the share of people who felt a financial burden due to their housing costs decreased in each category by a few or even a dozen percentage points. However, in rural areas and small towns (with 99 thousand inhabitants and less – the last two categories) one in two people still lived in a household for which these costs were a heavy burden (from 52-53% in towns to 55% in rural areas). The change in the share of ratings between 2011 and 2019 occurred between the ratings "high financial burden" (decrease) and "low financial burden" (increase).

The least varied category were the persons who deemed their housing costs not to be a burden at all. Between 2011 and 2019 there was also a significant increase in the town class with a population ranging between 199 and 100 thousand (an increase of more than 4 percentage points). In other cases, the interest remained at a similar level as in 2011 or increased slightly.

The inhabitants of the largest cities constituted the highest percentage of persons who did not deem housing costs to be a burden (ca. 9%). The smaller the number of inhabitants in the class of locality, the lower the percentage of people for whom the cost of using a dwelling was not a burden in relation to income.

Graph 22. Monthly housing costs by class of locality

Separation of three groups from the module population based on the assessment of the degree of burdening with housing costs resulted in dividing the population into three parts according to the level of average disposable income.⁸¹ Of course, there was a simple relationship between these groups, because the assessment of the housing cost burden depended on the amount of income realized (the higher the income, the lower the burden).

In turn, in each group of assessments, the average disposable income of rural residents in both editions of the module was significantly lower than that of people living in cities.

There were also disproportions between city classes. The lowest income was characteristic for the population of the smallest towns, and the highest – the cities with the largest number of inhabitants. The middle classes of localities were usually characterized by smaller differences in the obtained average income.

The above-mentioned relationships explain the high percentage of inhabitants of rural areas and smallest towns (below 20 thousand inhabitants) indicating a high burden of housing costs (Graph 22), despite the fact that these areas had the lowest average housing costs in both periods of the survey (Graph 21).

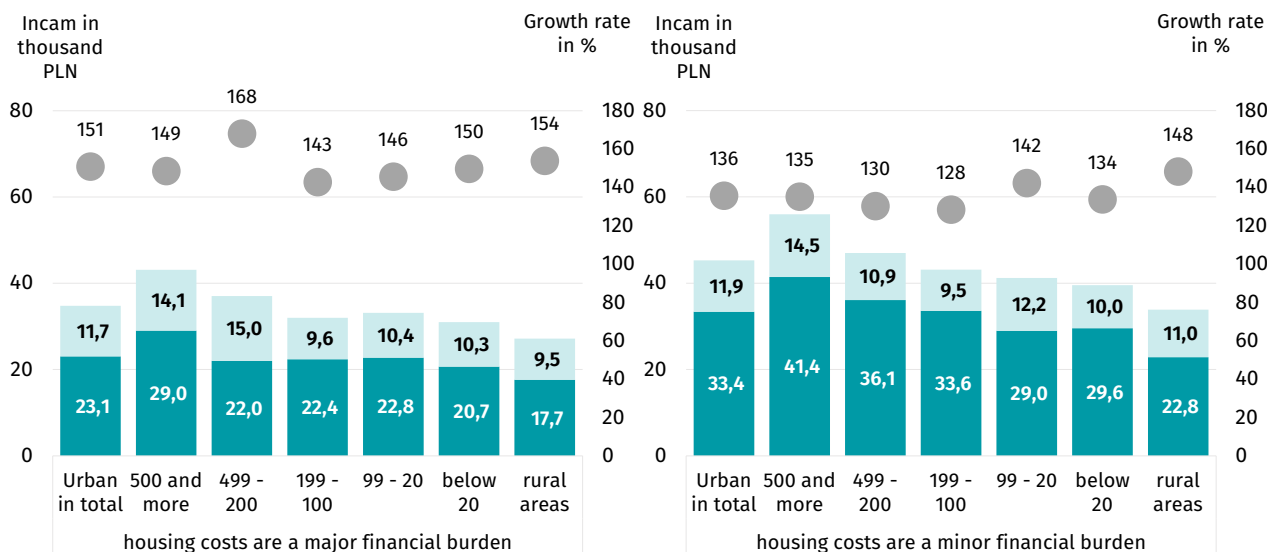
Comparing the dynamics of income between 2011 and 2019 in individual groups of burden assessments, it can be noticed that in each of them the highest increase was characterized by the income of rural residents. Whereas, the disproportions between the dynamics of rural and urban incomes (together) were at different levels depending on the group of assessments. In the part of the population that assessed the housing costs as not a financial burden (people with the highest incomes), the difference between the dynamics of rural and urban incomes was 31 percentage points (168% and 137% respectively). The smallest difference was noted in the group of people who felt housing costs as a major burden (people with the lowest income): 3 percentage points (154% and 151%, respectively).

⁸¹ The group of people with high burden of housing costs had the lowest income, and the group not feeling these costs as a burden had the highest income in both editions of the module.

Despite the relatively rapid growth of income of rural residents, expressed by dynamics, after eight years, the percentage of people who feel housing costs as a major burden in this class of localities account for over 50% of its population.

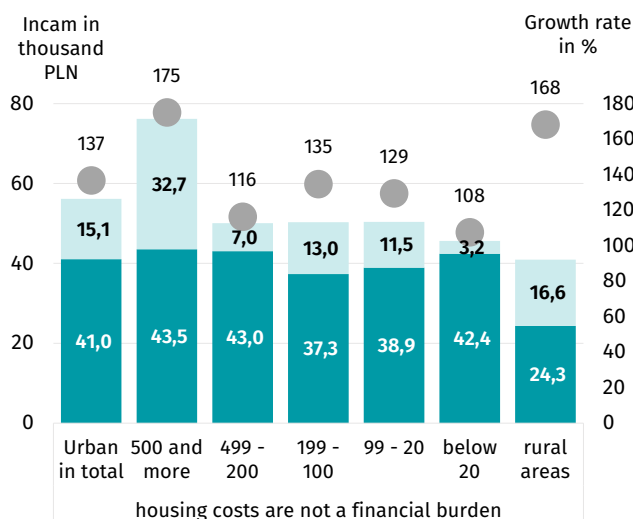
The disproportions between the dynamics of the average disposable income in cities depended on the analyzed group of assessments. Income of people who did not assess housing costs as a burden (the group with the highest income) showed various levels of growth, the lowest was recorded in cities with the smallest number of inhabitants (i.e. below 20 thousand) – dynamics 108% and the highest in the largest cities (500 thousand inhabitants and more) – 175% dynamics. In the other two groups of assessments (costs constituted a minor burden and a major burden), there were no such large disproportions in the increases in incomes of city inhabitants.

Graph 23. The current average disposable income of the population of module based on the class of locality and the burden of the housing costs

■ in thousand PLN difference in the income between 2011 and 2019
 ■ in thousand PLN disposable income 2011
 ● in % growth of income (100 = 2011)

■ difference in the income between 2011 and 2019
 ■ disposable income 2011
 ● growth of income (100 = 2011)

■ in thousand PLN difference in the income between 2011 and 2019
 ■ in thousand PLN disposable income 2011
 ● in % growth of income (100 = 2011)

3.2.3. Debt

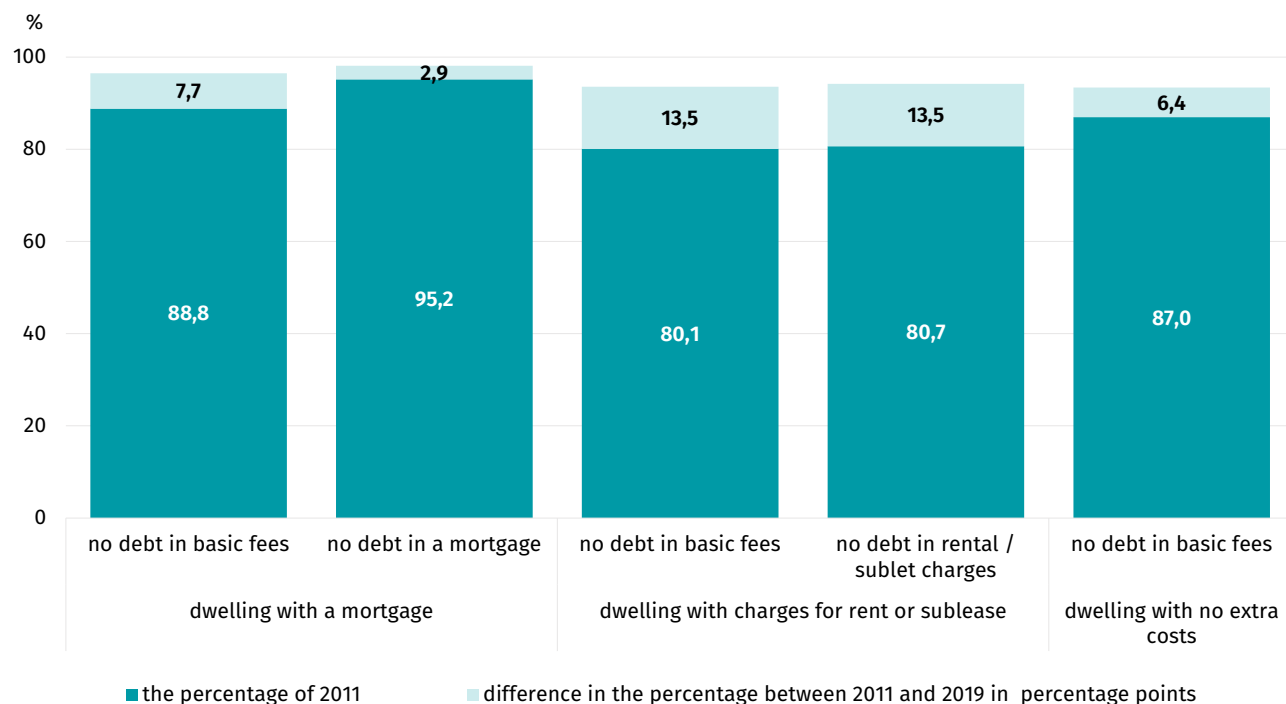
Based on the average disposable income amount (Graph 20), it can be assumed that the group of persons in dwelling units with a mortgage should include the largest percentage of people without debt in housing cost. The results in the graph below confirm this. In 2011, nearly 89% of persons in this group lived in households without even a one month's housing cost-related debt while 95% of them lived in households that did not have to delay mortgage payments due to financial reasons. In 2019, both percentages increased to 97% and 98%, respectively which proves the improvement of the financial situation in this group of people between 2011 and 2019.

People who rented or subleased dwellings were in a more difficult situation. In 2011, approximately 20.0% of them were unable to pay their housing fees and payments owed to the owner due to financial reason at least one. The situation of this group of persons has improved significantly over the next eight years and in 2019 there were about 94% of such people).

Additionally, between 2011 and 2019 the situation of the third group of persons improved as well, as the percentage of persons living in debt-free households increased from 87% to ca. 93%.

However, it should be noted that people living in the third type of housing constitute approx. 85% of the total population aged 25-59. Therefore, 6% of people with problems with paying housing fees from this group in absolute numbers constituted a much larger group than the sum of people with these problems in the other two groups.

Graph 24. The percentage of persons living in households which have had no debt in housing cost due to financial reasons in the last 12 months by dwelling type and housing cost type

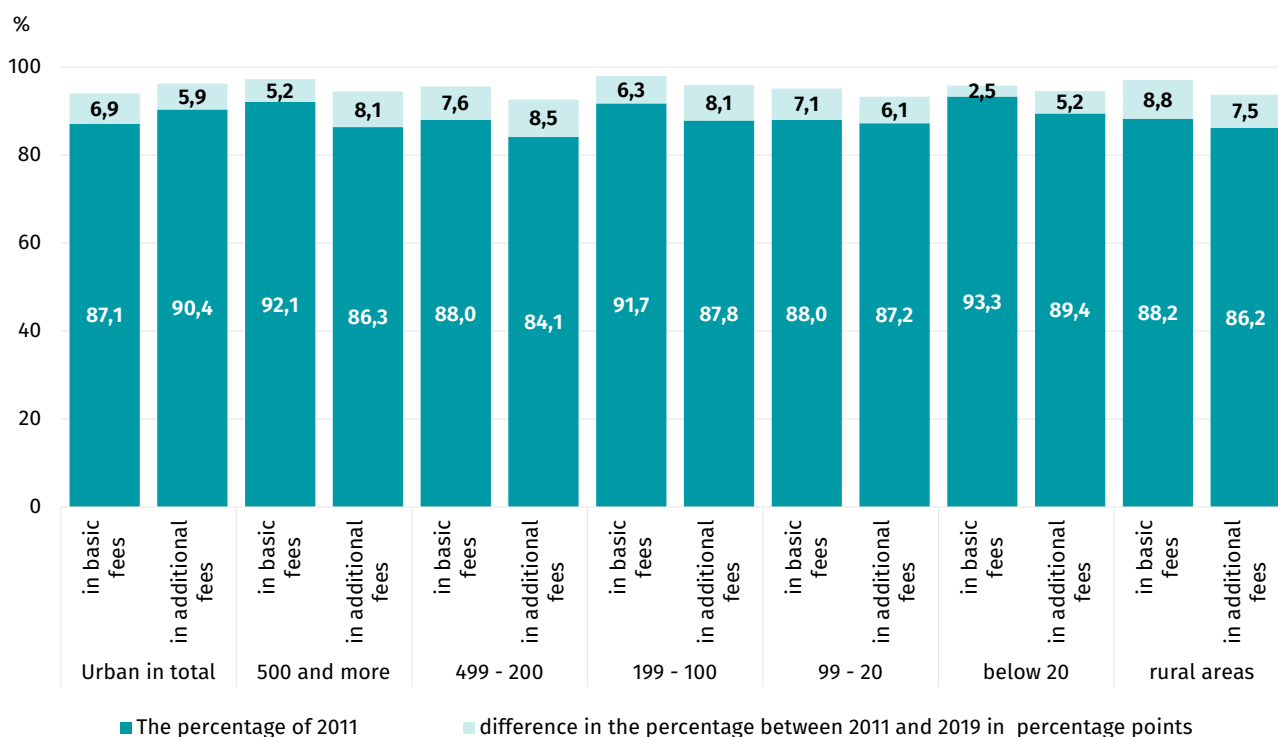
In 2011, in each classes of locality, the percentage of persons living in households which have had no delays in fee payment within the last 12 months was higher in the case of basic fees, but several percentage points lower in the case of mortgage, rent and sublease payments⁸².

The values of the debt-free indicators have increased over the eight years in all classes of locality. In 2019, more than 90% of persons in all of them declared that they have no delays in the case of both types of fees. The highest increases were observed in rural households (basic fees – approx. 9 percentage points and additional fees: mortgage and charges for rent or sublease – approx. 8 percentage points), as well as in cities with between 499 and 200 thousand inhabitants (basic fees – ca. 8 percentage points and mortgage and additional fees – approx. 9 percentage points) In 2019, the indicators for the inhabitants of rural areas and those living in the largest cities (i.e. over 500 thousand inhabitants) had similar values. The smallest increases were observed in cities below 20 thousand inhabitants, because in 2011 these indicators already had high values in such localities.

Following the analysis of the debt-free indicators, that although in 2011 the scale of indebtedness with the housing costs was significant, especially in the case of tenants and subtenants (ca. 19%⁸³), the changes in income throughout the next eight years have resulted in its significant reduction (down to ca. 6%).

Also in the terms of territory, concerning persons living in households, one could spot a significant decrease in debt concerning dwelling costs. In 2019 debt ratio ranged from 2% concerning basic fees in cities with 199 – 100 thousand population up to just over 7% in the case of additional fees (loan repayment, rent and sublet fees) in localities with 499 – 200 thousand population.

Graph 25. The percentage of the population living in households in which, during the 12-month period, there was no debt for financial reasons concerning housing costs by class of locality and type of this costs

⁸² With the exception of cities with 99 to 20 thousand inhabitants.

⁸³ The difference between 100% of the population in a given category and the percentage of debt-free in that category.

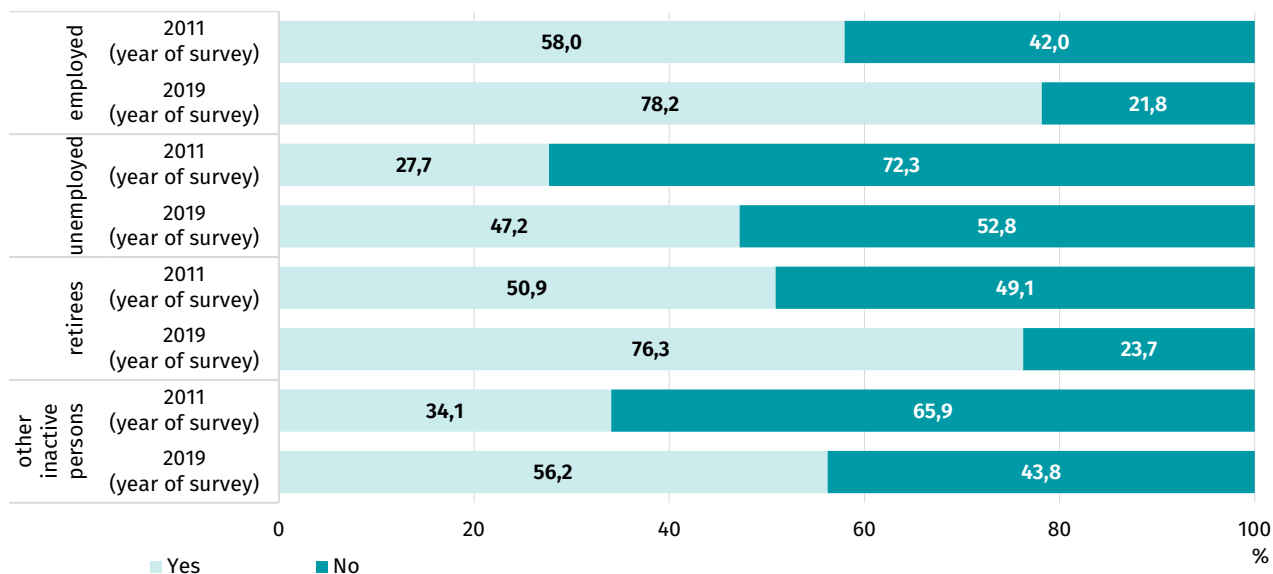
3.2.4. Savings

A part of the Polish population had problems with incurring basic fees related to their dwelling or house for financial reasons. The threat of loss of ability to occupy the dwelling unit may have a negative impact on the mental well-being of all members of a household. The feeling of security may be positively affected by the savings one has as a security measure in case of a sudden job loss, illness or other fortuitous events.

What percentage of people living in Poland would be able to cover the unexpected expenditures of the monthly at-risk-of-poverty rate for one adult⁸⁴ from their own resources? In 2011 this amount was PLN 900 and in 2019, PLN 1 350. The amounts set were not high, but a positive answer indicated the household's ability to save a certain amount of money and use it as a provision.

Between 2011 and 2019, the percentage of the population aged 25-59 that would be able to cover an unexpected expense from their own resources saw a considerable increase, regardless of their labour market status. The highest increase was noticed for retired persons (an increase by approx. 25 percentage points), which is close to the percentage obtained by employed persons (76% for retired persons and 78% for employed ones). Unemployed persons were in the most difficult situation. Despite an increase of almost 20 percentage points, the percentage of people who could cover an unexpected expense of PLN 1 350 from their own resources did not exceed 50% in 2019.

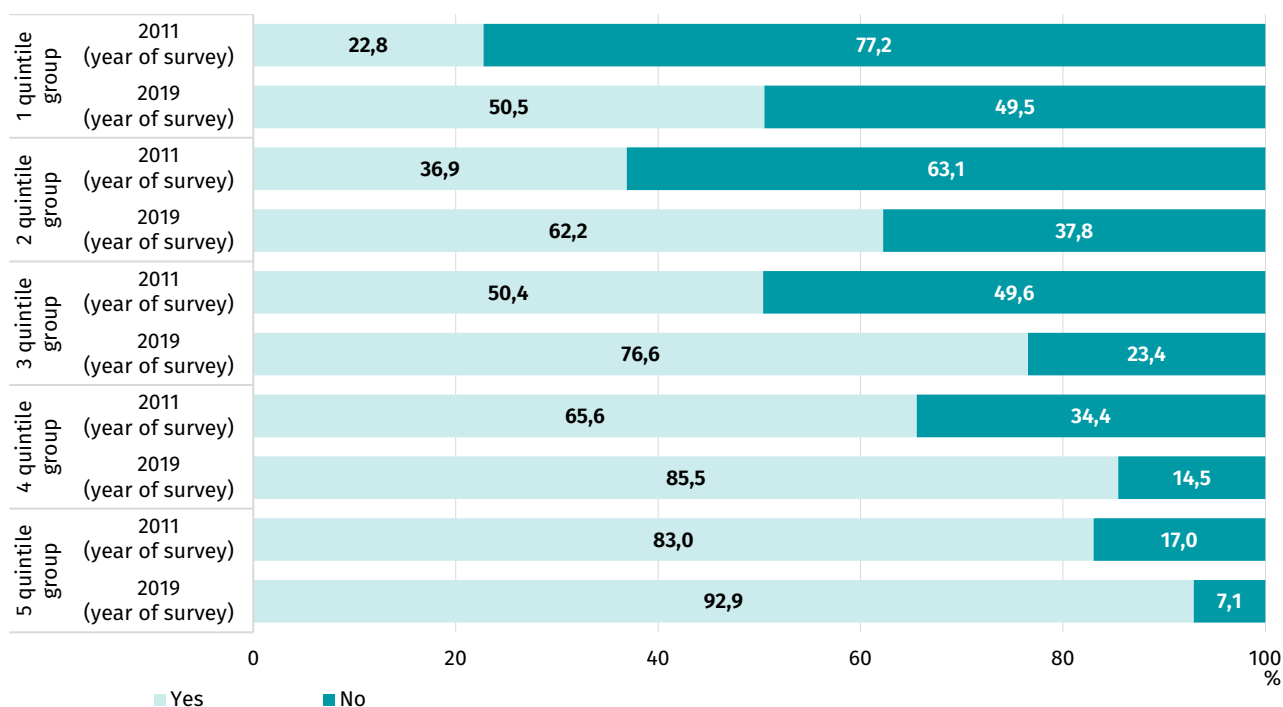
Graph 26. Ability to cover unexpected expenses from own resources by the status on the labour market

Taking into account the quintile groups of disposable income of persons, it should be noted that there is a correlation between the group and the increasing percentage of people with the financial capacity to cover an unexpected expense. The lowest income group saw the highest increase in the percentage of people living in households that could afford it (an increase of almost 28 percentage points), which resulted in a situation that in 2019, every second person in the first quintile group was able to cover such an expense. In the next two groups, the increases were similar (25-26 percentage points). The lowest increase occurred in the richest quintile group (by approx. 10 percentage points), but the percentage of people who can afford to cover an unexpected expense amounts to over 90%.

⁸⁴ At-risk-of-poverty threshold – value calculated in accordance with the methodology adopted, common to the European Union countries, as 60% of the national median of annual equivalised disposable income after social transfers.

Graph 27. Ability to cover unexpected expenses from own resources by quintile groups of average disposable income

3.2.5. Tangible property

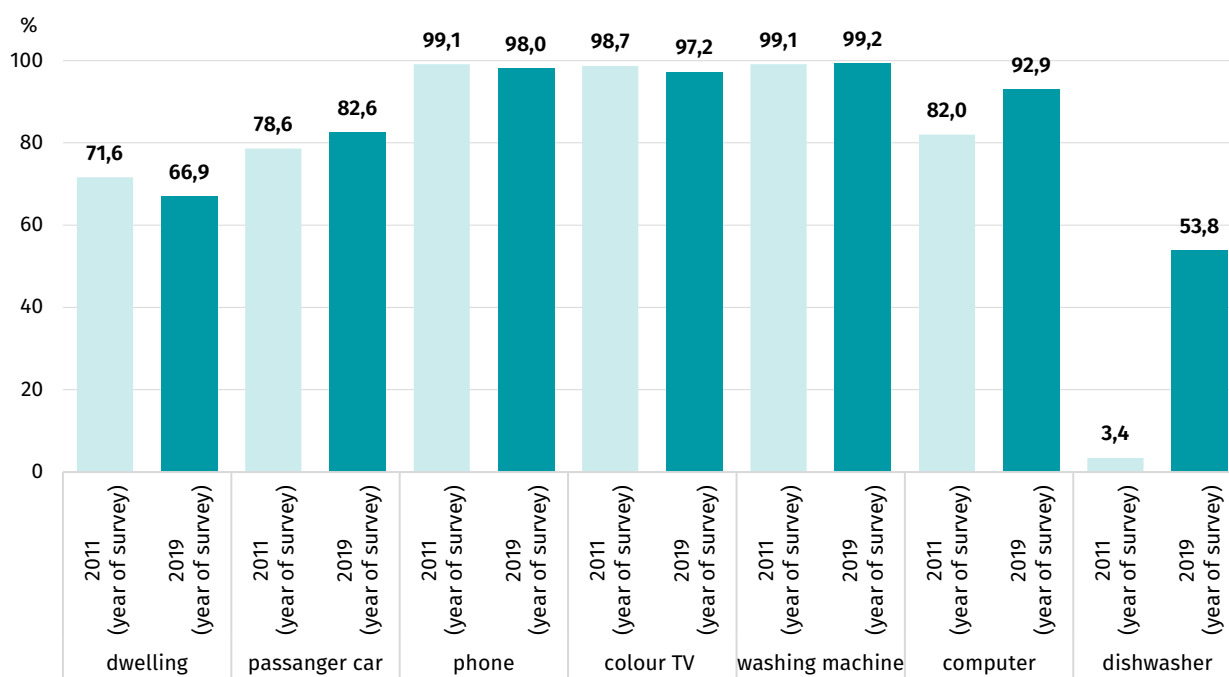
The vast majority of people aged 25-59, in both years of the survey, lived in a household that owned⁸⁵ their main dwelling (72% in 2011 and 67% in 2019). The difference between 2011 and 2019 (decline by almost 5 percentage points) results from the increase in the income of younger people and thus their acquisition of creditworthiness. In 2011, the percentage of people who lived in a household with a mortgage on their main dwelling in this population was less than 10%, and eight years later it increased to 16%. This confirms the thesis that between 2011 and 2019, some of the households owning flats/homes improved their financial situation so much that they could decide to become independent.

The second most valuable component of tangible property was a car. In 2011, 79% of the population of the module owned a passenger car, while in 2019, this percentage increased to 83%.

The remaining assets, usually of much smaller value, including: telephone, TV, washing machine, were held by more than 90.0% of the population in both years of the survey. The fact that people aged 25-59 are gradually becoming richer is indicated by the increase in the percentage of people owning goods such as a computer or dishwasher. For example, in the case of a computer, the percentage of people who had this equipment increased from about 82% to 93%. and in the case of a dishwasher – from about 3% to almost 54%.

⁸⁵ Only dwellings without a mortgage loan (full and cooperative ownership) are included.

Graph 28. Percentage of people living in a household which owns a given property

3.2.6. Conclusion

The financial situation of the population aged 25-59 during the implementation of both editions of the module (in 2011 and 2019) was heterogeneous. The differing factors can be divided into two types: factors directly related to the person and external factors. The first group includes, for example, the level of education and status on the labour market, while the external ones include the place of residence or family situation in which the person grew up during childhood.

An important factor that influenced the level of average income was the level of education of individual persons. The average income of people with low education was twice as low as that of people with higher education⁸⁶ (respectively: PLN 15.9 thousand in 2011 and PLN 24.2 thousand in 2019; PLN 36.3 thousand in 2011 and PLN 48.3 thousand in 2019). However, two positive phenomena were observed, which occurred between the years of the survey. The first is an increase in the percentage of people with the highest level of education (by about 9 percentage points to almost 33% in 2019), which may forecast an increase in income for a larger group of people in the country than before. The second is the highest growth rate for income of people with low education (152% compared to 133% the highest growth rate for people with higher education).

⁸⁶ People with **low education** are people without writing and reading skills, with less than primary education, primary education and lower secondary education. People with **medium education** are people with basic vocational education, general secondary education, secondary vocational education, post-secondary and post-secondary non-tertiary education. People with **high education** are people with tertiary education (completed at both private and public institutions).

Another factor differentiating the financial situation of the module population was the status on the labour market. The highest income was characteristic of employed persons (2011: PLN 26.9 thousand; 2019: PLN 39.1 thousand), followed by retirees (2011: PLN 25.9 thousand; 2019: PLN 33.9 thousand). In 2011, the average income of employed persons and retirees exceeded the country average (PLN 24.7 thousand). Other statuses (i.e. unemployed persons and persons who are professionally inactive for other reasons) showed much lower income. In 2019, only the income of employed persons (PLN 39.1 thousand) was higher than the country average (PLN 36.7 thousand). The lowest increase in average income was recorded for people with the status of retirees (the highest growth rate 131%), which to some extent explains the change in the relationship between such income and the average income for the country.

The place of residence of persons was also important for the level of the average disposable income obtained. 70% of the population lived in rural areas or in the two smallest classes of cities (i.e. with less than 20 000 inhabitants and between 99 and 20 thousand inhabitants). The highest income was characteristic of slightly more than 10% of people living in the 5 largest Polish cities (i.e. with 500 thousand inhabitants and more, 2011: PLN 35.5 thousand; 2019: PLN 52.4 thousand). Although the most difficult situation in both years occurred in rural areas, a favourable phenomenon in terms of income was observed here. The growth rate for the income of people living in rural areas was definitely the highest (155%).

The housing costs burdens also show the financial variation of the module population. In the population structure by type of housing fees, the highest percentage of people, regardless of the locality class and the year of the survey, lived in dwellings without additional fees (Table 2). The next group in terms of the number according to the type of fees paid for a flat or a house, were those burdened with a mortgage (Table 2). In 2019, the percentage of people occupying this type of dwellings increased (in urban areas by 7.8 percentage points in total and by 3.5 percentage points in rural areas), which meant that for a part of the population the level of income changed so significantly that they could decide to become independent by purchasing their own dwelling and obtaining a mortgage. The smallest part of the population were people living in households renting or subletting an apartment or house. In cities, the percentage of these people increased in the period between the 2011 and 2019 surveys (by 2.7 percentage points). However, it was not as big an increase as in the case of dwellings with a mortgage. On a significant scale, the renting of dwellings applies only to medium and large cities (from 100 thousand to 500 thousand inhabitants and more).

The highest average housing costs in both years of the survey were incurred by people living in apartments or houses with a mortgage (2011: PLN 520 per person; 2019: PLN 653 per person). However, the highest percentages of assessing the housing costs as a heavy burden were characterised both in 2011 and in 2019 by the type of rented or sublet premises (respectively: 67.2% and 64.9%). The second type of dwelling in terms of cost burden were apartments and houses with no extra costs. Dwellings with a mortgage (despite the highest average costs per capita) were only on the last place in the ranking. This is due to the fact that this part of the population had the highest average income, which is the basis for creditworthiness.

Persons living in households renting or subletting a dwelling are characterized by the lowest decrease in the percentage of highly burdened assessments (by 2.3 percentage points), despite the fact that they obtained a high the growth of income (168%). On the other hand, the highest increase in the housing costs was recorded for this type of dwellings (by PLN 213 per month per person).

The housing costs in terms of the place of residence were determined by the class of the city or town. The lower the class, the lower the average cost per capita (Graph 21). However, these costs were most often rated as high in rural areas and the smallest cities. This results from the relationship between the housing costs and the income obtained. Despite the high growth rate of average disposable income for rural areas and people from the smaller cities (rural areas: 155%; cities with up to 20 thousand inhabitants and between 99-20 thousand: 145%), the growth rate of costs in these areas was also high (for rural areas and towns between 99-20 thousand inhabitants, it was 129%). Also the richest part of the population, that is people living in the largest cities, saw these costs as a heavy burden (in 2011, almost every second person assessed the relationship between the level of costs and income as such).

The housing costs were a heavy financial burden for most of the population in both years of the survey; yet more than 80% of the population had no delay in the payment of any kind of fees for financial reasons within 12 months.

The highest percentages of no debt in fees for the occupied dwellings were for people living in apartments and houses with mortgages (in 2011: 88.8% for housing fees and 95.2% for a mortgage and in 2019: 96.5% and 98.1% respectively). The lowest, especially in 2011, was recorded for people living in rented or sub-leased dwellings (in 2011: for housing fees 80.1% and for rental / sublet fees 80.7%, and in 2019: 93.6% and 94.2%, respectively). On the other hand, these dwellings experienced the highest increases in the lack of debts in 2019.

Despite significant differences between the largest cities and villages in the assessment of the burden of housing costs of a dwelling, the percentages of no debt for these fees in 2019 definitely exceeded 90% (Figure 25).

The percentage of people having an amount that can cover an unexpected expense (in 2011 – PLN 900; and in 2019 – PLN 1 350) in the period of eight years between successive editions of the module, they significantly increased, in each group, both by the status of a person on the labor market and by income quintile ranges. The largest percentage of people having such an amount were employed persons (2011: 58.0%; 2019: 78.2%) and retirees (2011: 50.9%; 2019: 76.3%). The smallest share of people with their own financial resources allowing for this amount of unexpected expenditure occurred in the group of the unemployed (2011: 27.7%; 2019: 47.2%).

In turn, the share of people who are able to cover an unexpected expense in subsequent quintile groups is the higher the higher the income is in the group.

One of the most important components of tangible property is an own apartment or house, which can provide financial security in more difficult periods that a person and their household may experience over the years.

One of the most important elements of tangible property is your own flat or house. The vast majority of the population lived in houses or apartments owned by one of the household members and not encumbered with a mortgage. However, in the next edition of the survey, this percentage fell by 4.7 percentage points up to 66.9%. At the same time, the percentage of people living in own flats with a mortgage increased by 6.0 percentage points up to 15.9%. Another phenomenon indicating an increase in the wealth of the population is the purchase of a wide range of goods such as a dishwasher or a computer.

3.3. Selected facts from the period when the persons were 14 years old and the level of income obtained nowadays

3.3.1. Type of household in which the persons lived at the age of 14⁸⁷ and their current financial situation

Less than 1.0% of the population aged 25-59 lived outside the household (and therefore outside the family⁸⁸) at the age of 14. Collective accommodation facilities, such as an orphanage, should ensure a young person's basic development and prepare them for their adult life. In the context of income analysis, an important question is whether the groups of people who grew up in a family at the age of 14 and those who had institutional care at that time achieved a similar financial level of their own household in the future?

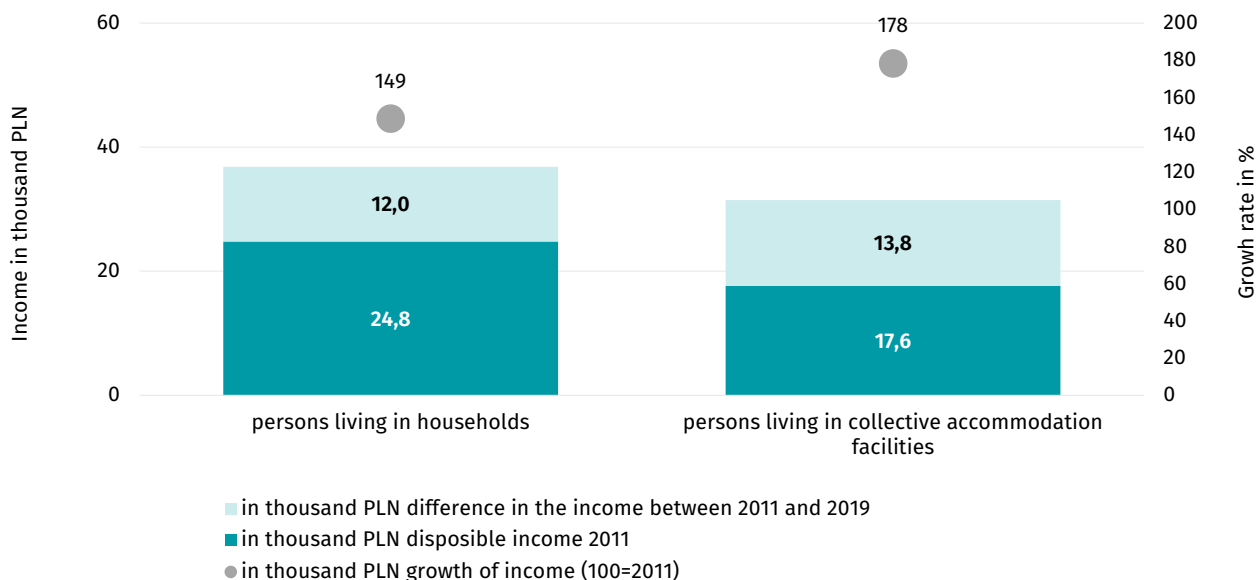
⁸⁷ Due to the small size of the population of people who lived in collective households or institutions at the age of 14, some sections were aggregated into fewer categories, e.g. in the class of the city or town in this subsection, the urban and rural populations were compared without any division into city sizes.

⁸⁸ In EU-SILC, the basic research unit is the household living together and supporting it. A household can consist of one or more families.

3.3.1.1. Income

In both editions of the survey, higher average income was observed in the population of people who lived in a household at the age of 14. However, the increase between the two reference periods (2011 and 2019) was higher for the disposable income of people who have lived in collective accommodation facilities at the age of 14. The changes in the income of these people were much higher and amounted to 178% while for people growing up in households 149%.

Graph 29. Average disposable income obtained nowadays by type of household at the age of 14

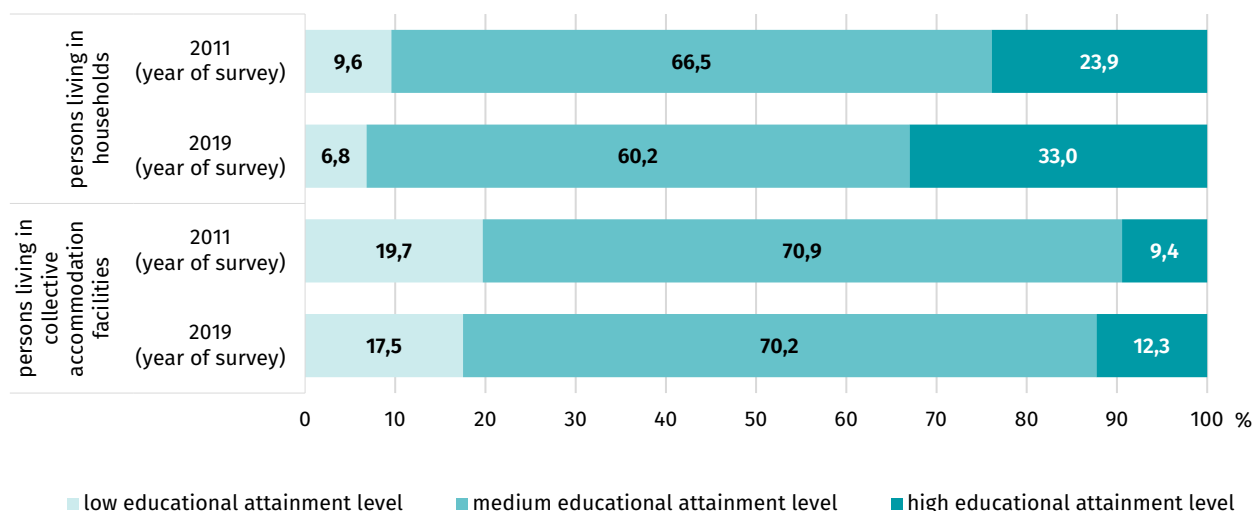

3.3.1.1.1. Factors influencing income levels: education, labour market status, place of residence

Education

The graph below shows the change in the educational structure of the population aged 25 -59 between 2011 and 2019. The population raised in households were better educated. This group have both a lower percentage of the low educated (less than 10% of the population) and a higher percentage of the higher educated (from 24% to 33% over 8 years). In the case of persons raised in a collective accommodation facilities, one could spot a positive change. Between 2011 and 2019 there was a decrease in the percentage of the low educated (by approx. 2 percentage points to approx. 18%) and a similar increase in the percentage of the highly educated (by approx. 3 percentage points to approx. 12%). Despite the increase in the percentage of people with higher education in both groups the distance between them widened (from 15 percentage points to 21 percentage points), which proves the widening difference in access to higher education between people growing up in family households and people who, at the age of 14, grew up in care institutions (i.e. an orphanage).

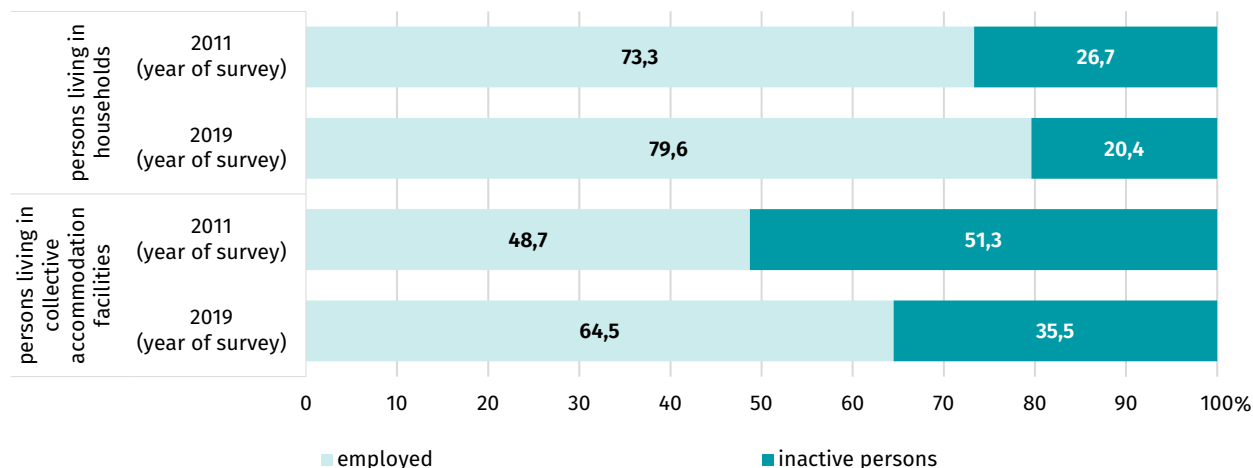
Graph 30. Percentage of population aged 25 – 59 by their education and type of dwelling in the period when the persons were 14 years old⁸⁹

Labour market status

Concerning the population aged 25 – 59 who lived in households when they were 14 years old, 73.0% to 80.0% of persons were employed in the period of the survey (2011 and 2019). One can see that the second part of the population, which during childhood (i.e. when they were 14 years old) lived in a collective accommodation facilities, is characterised by a significantly lower percentage of the employed (48.7% in 2011 and 64.5% in 2019). In both parts of the population subject to the module, the percentage of the employed increased in the period 2011-2019. However, the above-mentioned increase was more significant for those, who at the beginning of their adult life, was raised in the institutions, i.e. orphanage (increase by 16 percentage points compared to increase by 7 percentage points for a group living in households). As a consequence, the difference in the percentage of employed persons between persons aged 14 and over in care institutions and persons growing up in households decreased by 10 percentage points up to 15 percentage points in 2019 (65% and 80% of the employed, respectively).

Graph 31. Percentage of population aged 25 – 59 by their labour market status and type of dwelling in the period when the respondents were 14 years old⁹⁰

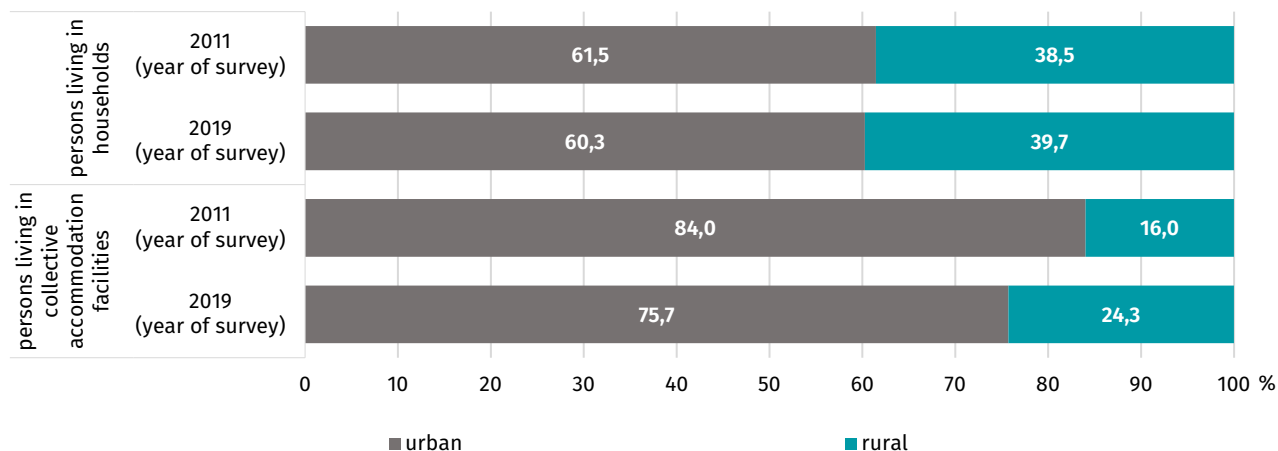
⁸⁹ In the year of the survey, i.e. 2011 or 2019.

⁹⁰ In the year of the survey, i.e. 2011 or 2019.

Place of residence

The vast majority of the residents of a collective accommodation facilities, such as orphanages, lived in cities, although this percentage dropped by 8 percentage points between 2011 and 2019 up to approx. 76%. The framework of the survey and this publication does not allow for an unambiguous statement to what extent it is a consequence of the location of orphanages and how many more job offers in cities.

Graph 32. Percentage of population aged 25 – 59 by their place of residence and type of household in the period when the respondents were 14 years old⁹¹

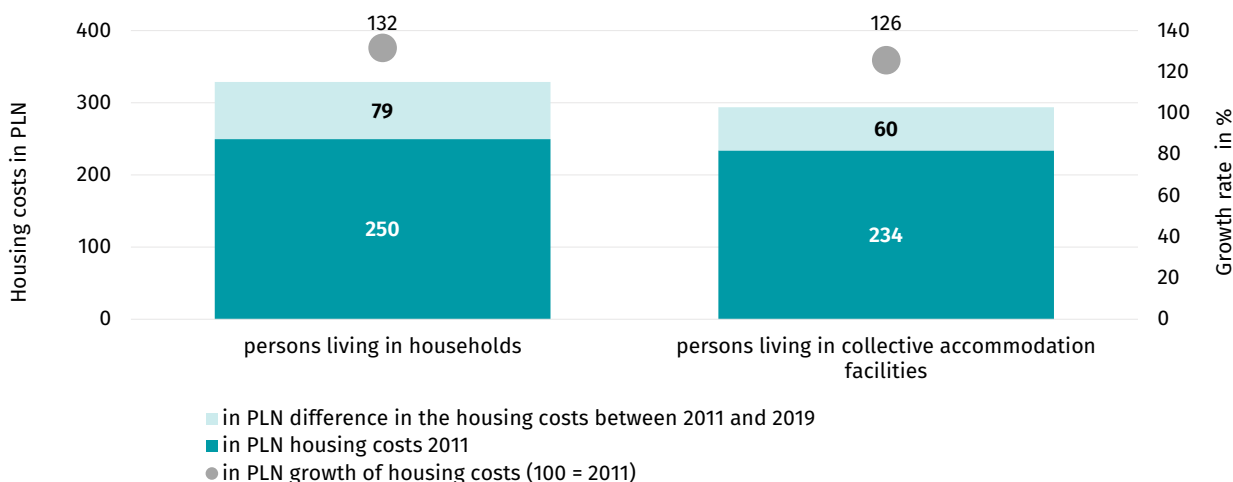

3.3.1.2. Expenses

As explained earlier, the analysis of expenses during the survey period was based on one category of expenses, i.e. incurred expenses related to the housing costs.

The difference in the amount of average housing costs, related to the dwelling, (per capita) in both communities was minor. However, the increase between 2011 and 2019 was slightly higher for the population living in households when they were 14 years old.

Graph 33. Changes in monthly housing costs by the type of dwelling in the period when the respondents were 14 years old

⁹¹ In the year of the survey, i.e. 2011 or 2019.

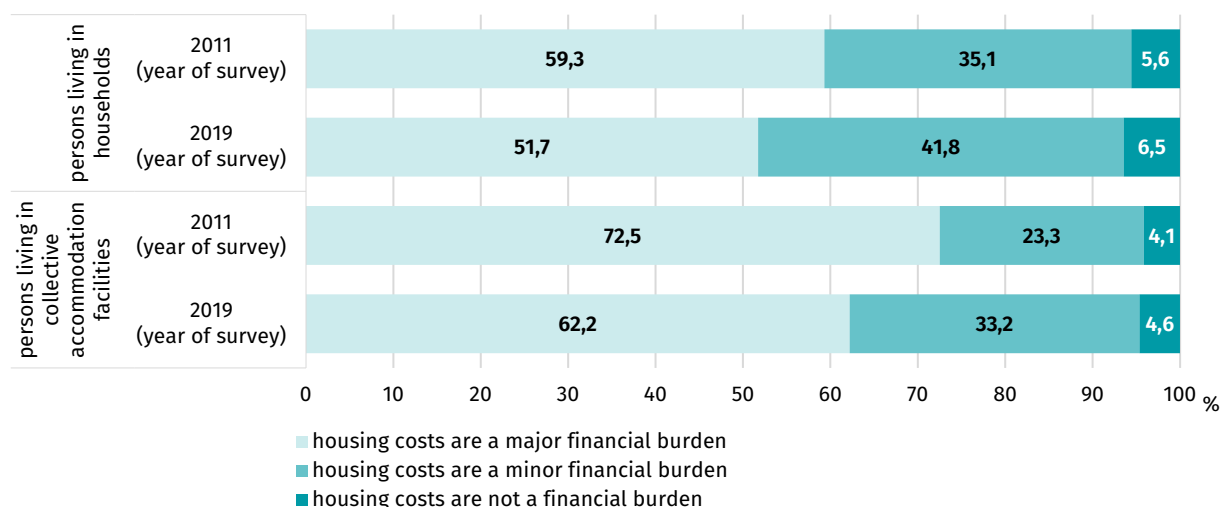

The more distinct difference between the communities could be spotted concerning the assessment of the burden of these costs for their households. The higher percentage of persons for whom the costs of maintaining the premises were a heavy burden was characterised by the part of the population that lived in a collective accommodation facilities during childhood. In 2011, the difference between the population constituting the analysed types of dwelling during their childhood was approx. 13 percentage points, and eight years later it was slightly smaller (by approx. 10 percentage points).

Comparing both years when the survey was carried out, the number of respondents assessing dwelling costs as heavy financial burden decreased for both types of dwellings. However, in both years a higher percentage was characteristic for respondents living in a collective accommodation facilities (in 2011 – 73% and in 2019 – 62%).

The described changes were related to the decrease of heavy financial burden into a minor financial burden. Percentage of population for which the dwelling costs were not assessed as a heavy burden, remained at a similar level and their changes were not statistically significant.

Graph 34. Monthly housing costs burden by the type of dwelling in the period when the respondents were 14 years old

3.3.1.3. Debt

The lack of debt in the module's group of respondents was described on the basis of the percentage of persons living in households whose financial situation within last 12 months did not cause persons to make late payments concerning dwelling.⁹²

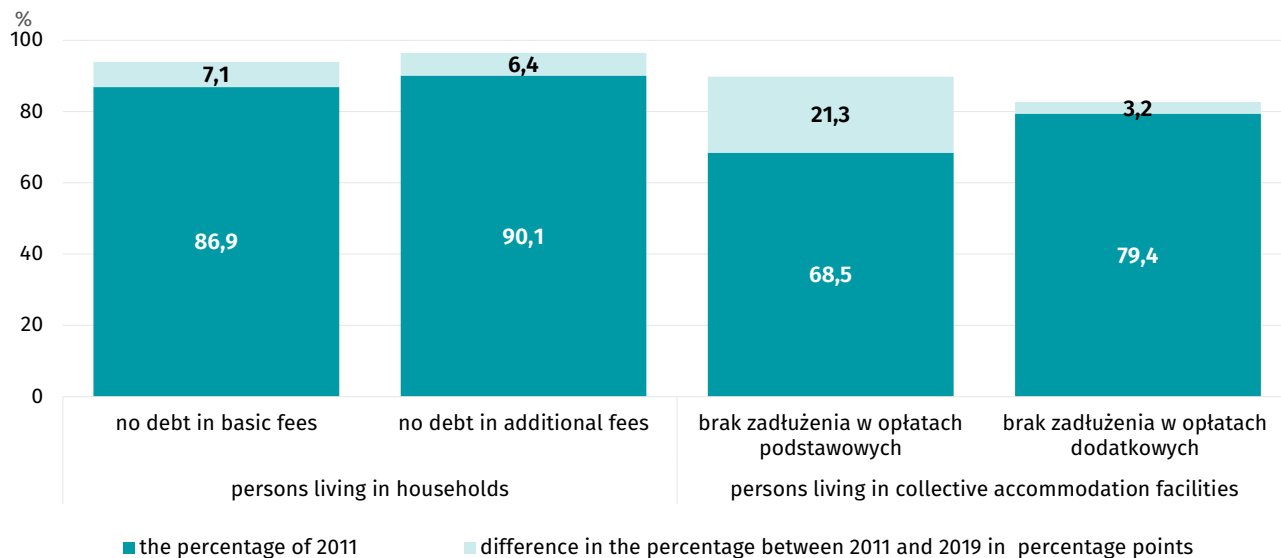
Persons raised in living in households proved to deal better with incurring such expenses. In 2011, 87% of the population did not have any debt and eight years later it was 94%.

Those living in a collective accommodation facilities during their childhood had more problems with incurring dwelling costs. In the first surveyed year, from this group, only 69% did not have late payment or debt concerning dwelling costs. In 2019 this percentage increased significantly (up to 90%) but was still lower than the percentage for the population living in households (94%), although this distance has narrowed significantly (from 18 percentage points in 2011 to 4 percentage points in 2019).

Both parts of the module's population were similarly successful concerning incurring the expenses associated with mortgage, rent or sublet fee. Higher percentages of the population which did not make late payments concerning the above-mentioned expenses occurred for persons who lived in households in the period when they were 14. What is more, this part of the population was characterised by a higher increase in the analysed percentage between 2011 and 2019.

⁹² 12 months prior to the survey.

Graph 35. Percentage of the population living in households in which, during the 12-month period, there was no debt for financial reasons concerning dwelling costs by the type of dwelling in the period when the persons were 14 years old

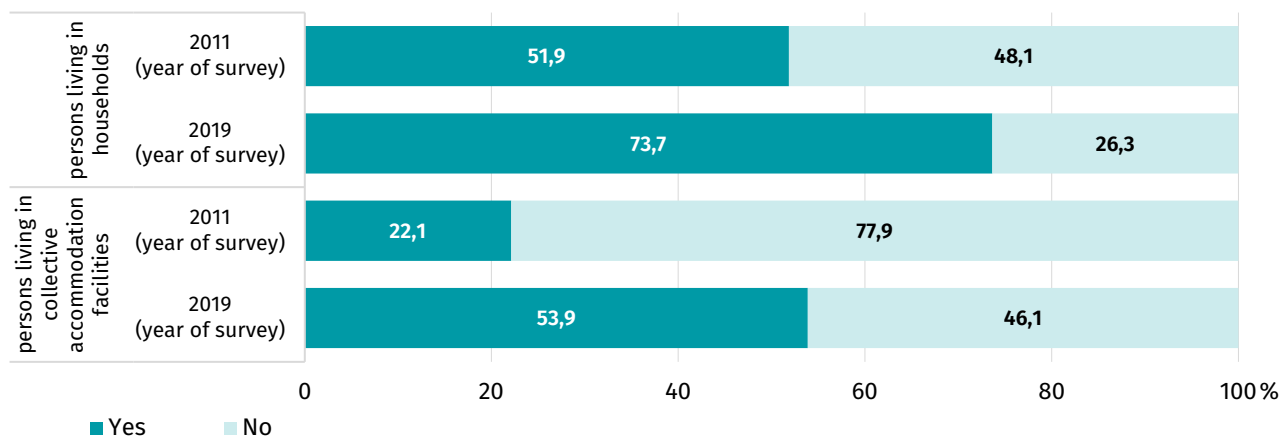
3.3.1.4. Savings

Did the two parts of the module's population separated by the type of childhood household differ in the percentage of people able to cover – from their own resources – an unexpected expenditure in the amount of the monthly poverty risk threshold for one adult?

A part of the population with a higher percentage of people with financial resources from which an unexpected expense could be covered was the group of people living in households during their childhood. In 2011, this percentage exceeded 50% of this group and in 2019 it increased significantly by 22 percentage points to 74%.

In the second part of the population, i.e. among people who grew up in collective accommodation facilities in childhood, the percentage of people with certain financial resources⁹³ in both years of the study was much lower, but the increase between them over the eight years for this group was higher – by 32 percentage points up to 54%.

Graph 36. Ability to cover an unexpected expense from their own resources by type of household at the time when they were 14 years old

⁹³ At least in the amount of the monthly poverty threshold for one adult (PLN 900 in 2011 and PLN 1 350 in 2019).

3.3.1.5. Tangible property

Households with various durable goods i.e. a TV, a telephone, or a washing machine already make up over 90% of the entire module population. However, even in this case, the percentage of having these goods is slightly lower for the part of the population that lived in a collective accommodation facilities.

However, from the point of view of financial security, it is more important to own a dwelling and a passenger car. Here, the difference is considerable. The percentage of people who lived in a household at the age of 14 and owned a dwelling was around 70% (72% in 2011 and 67% in 2019) and the percentage of those people but owning a car instead was around 80% (79% in 2011 and 83% in 2019). Percentage of persons for the remainder of the module population who had a dwelling or a car during the survey period was much lower. Only 45% of them were outright owners of a dwelling, Only approx. 45% – 46% of them were outright owners of a dwelling and a car 46% – 50% (depending on the year of module implementation).

Graph 37. The percentage of persons living in a household with a given good by type of household in the period when persons were 14 years old

Graph explanation: HH – household, CAF – a collective accommodation facilities

3.3.1.6. Conclusion

By analysing the population of the module by comparing two of its parts, the one that lived in households during childhood⁹⁴ (which is approx. 99%) and the other that lived in a collective accommodation facilities, you can see that the latter suffered from living conditions as adults.

The two previously discussed factors undoubtedly had an impact on the lower income earned by persons living in a collective accommodation facilities when they were 14 years old. Lower education and worse situation on the labour market were expressed by a lower percentage of working people.

⁹⁴ Defined as the time when the respondent was about 14 years old.

Lower incomes caused some of these people to fare worse when faced with financial problems. The costs associated with the maintenance of the dwelling were much more often a heavy burden for them. The lack of financial resources in the form of savings (even current ones) meant that the indicator revealing no debts in terms of housing fees and mortgage and payments to tenants and subtenants was lower than in the group of people living in households as 14-year-olds. This means that indebtedness caused by the costs of using the dwelling more often affected people who lived in collective households and institutions during their childhood, especially in 2011. Despite a significant improvement in 2019, about 17% of this part of the population delayed the payment of additional costs (mortgage, fees to the tenant or subtenant) at least once in 12 months. For comparison, in the group of people growing up in households in 2019 it was approx. 4%.

This group was also characterised by low indicators of having goods such as residential property or a passenger car.

An increase in the analysed indicators between both survey years, regardless of the group of people in the module population, is a positive sign.

Some changes in the levels of indicators were even higher for people who lived in collective households and institutions, which indicates faster changes in this part of the population and the approaching equalisation of the standard of living of both population parts.

The income growth rate was higher for people who lived in collective households and institutions. The working population indicators also increased and the difference in the percentage was, again, higher for the part of the population living in collective households and institutions during childhood. The indicator revealing no debts, especially debts concerning housing fees, and the indicator of the ability to cover an unexpected expense from their own resources also saw an increase for this group of people.

Despite the positive changes that have occurred over a period of eight years, in 2019 the situation of people who lived in collective households and institutions when they were 14 years old was still less favourable than that of people who lived in households.

3.3.2. Educational attainment level of parents in the period when the respondents were 14 years old and the income currently earned by people aged 25-59

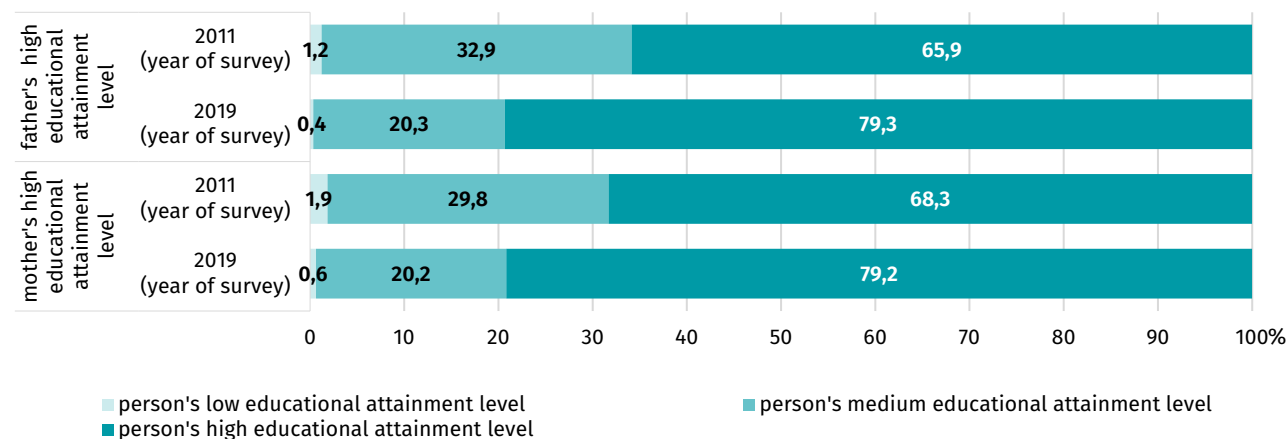
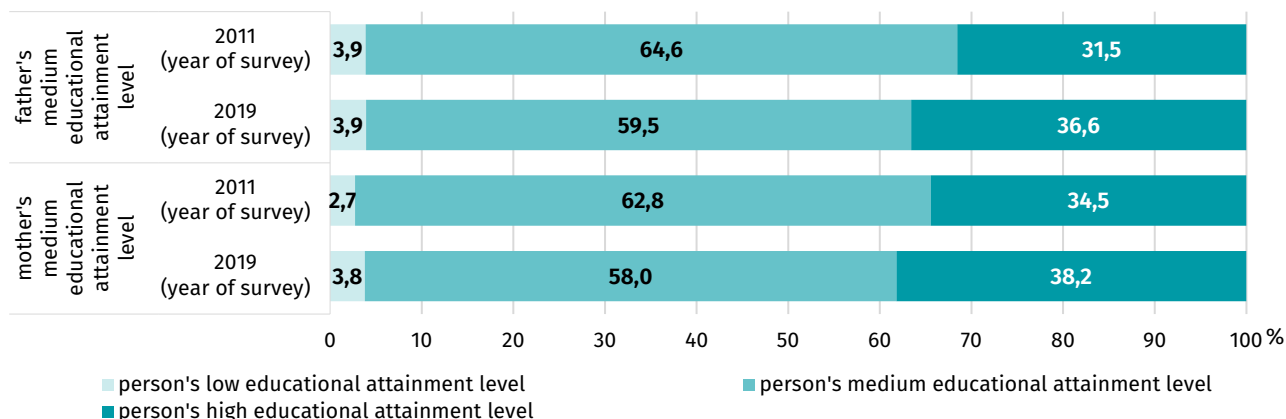
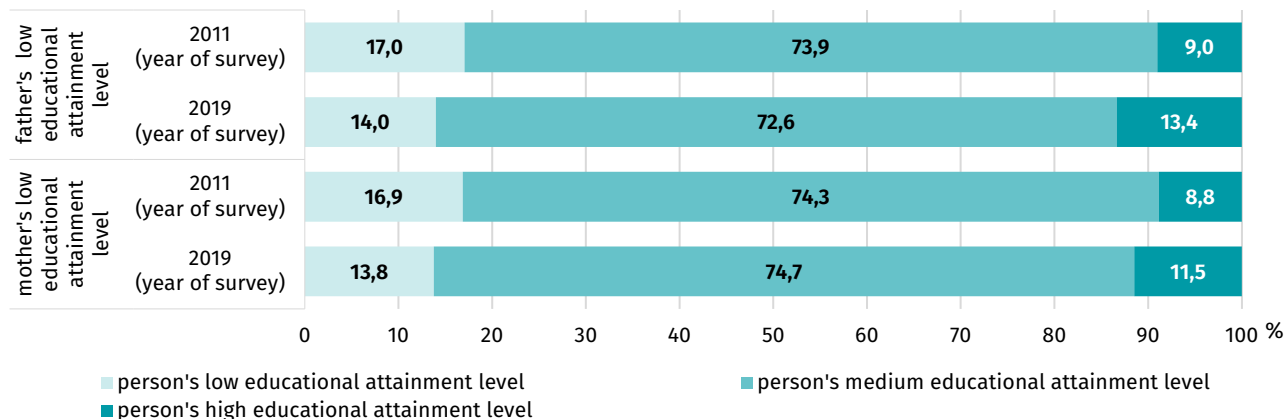
3.3.2.1. Educational attainment level of people aged 25 – 59 belonging to the population and their parents

In recent years, there has been a considerable increase in the popularity of tertiary education and a significant decrease in the percentage of people who have only completed primary education. However, the level of education of children still depended to some extent on the level of education of their parents.

Analysing the low educational attainment level of parents, a generational change in their children's thinking and aspirations to achieve higher educational attainment levels is noticed. On one hand, the highest percentage of people aged 25-59 with a low educational attainment level includes those whose parents were characterised by this level of education (approx. 14% for mother and 17% for father), but, on the other, more than 70% of the children of parents with a low educational attainment level completed a medium educational attainment level, with some of them even obtaining tertiary education (from 9% to 13%).

Children of parents who completed secondary or tertiary education mostly had the same educational attainment level. 58-65% of people with secondary education had parents (mother or father) with the same educational attainment level. The same goes for the next level: from 66% (in 2011) to 80% (in 2019) of the population with higher education grew up in a family where at least one parent had this educational attainment level.

Graph 38. Educational attainment level successfully completed by parents when the respondent was 14 years old and the current educational attainment level of the persons

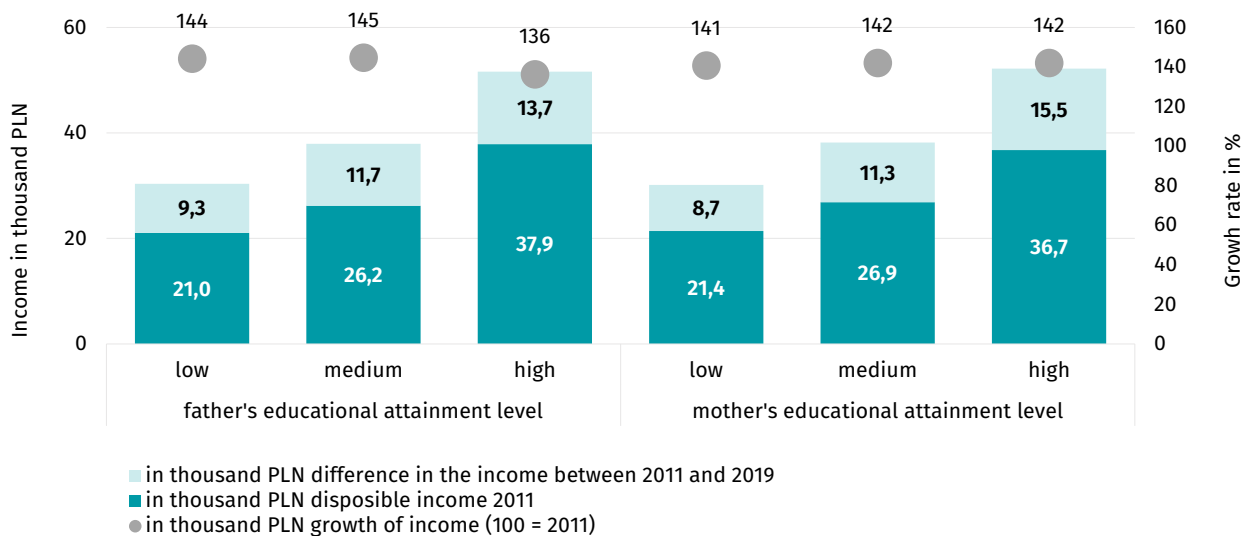

3.3.2.2. Current income

Regardless of whether the educational attainment level of the father or the mother is considered, the correlation was the same: the higher the level of education of parents at the time when the population of people were children, the higher the current income of the population of people aged 25-59. This is due, among other things, to the relationships between the education of parents and children, which were described above.

Regardless of the gender of the parent taken into account with regard to the level of his education, the respondents obtained a similar growth of disposable income along with the increase in the level of parent's education between 2011 and 2019 at the level of approx. 141% -145%. The exception is a slightly lower value (136%) in the case of respondents whose father has completed higher education.

Graph 39. Average disposable income currently earned by the respondents by their parents' level of education in the period when the respondents were 14 years old

3.3.2.3. Conclusion

In 2011, more than 40% of fathers and almost 47% of mothers belonging to the module population had a low educational attainment level (Graph 5). In 2019, this percentage went down considerably (by 13 percentage points for father and 16 percentage points for mothers). Still, the percentage amounted to nearly 30% of the population. This was important because in both survey years there were clear differences in the distribution of the level of education of the respondents depending on the level of the parents' education.

However, aspirations to reach a higher educational attainment level than that available to parents were observed, which is a positive sign. Therefore, the people whose parents were characterised by a low educational attainment level included people with secondary education (over 70% in both survey years) and tertiary education (less than 10% in 2011 and slightly more than 10% in 2019)⁹⁵. The higher the parents' education, the greater the percentage of children with higher education, and the lower or even marginally low – with low education.

3.4. Financial situation of the respondents' household when they were 14 years old

3.4.1. Comparison of the financial situation of households of the population aged 25 – 59 in the period when they were 14 and currently

The subjective assessment of the financial situation of household at the time when the respondent was about 14 years old was achieved asking retrospective questions. The assessment could have been influenced by the period that elapsed from the evaluated point in the life of the respondent (the longer the period, the more experience gained) as well as the social and economical situation in Poland at the time the respondent was 14 years old.

The assessment of the current financial situation based on several selected indicators used earlier in this study.

⁹⁵ Data from Graph 39.

Table 3. Assessment of the financial situation both currently and when respondent was around 14 years old

Selected indicators for assessing current financial situation	Year of module development:	
	2011	2019
Bad and very bad financial situation – assessment of the situation when respondent was around 14 years old		
average yearly equivalised disposable income per capita	PLN 20 804	PLN 32 355
average monthly housing costs	PLN 222	PLN 280
assessment of the housing cost burden: a major financial burden	72.5 %	63.7%
no debt in basic fees	79.1%	88.5%
no debts in additional fees: mortgage, rental / sublet charges	86.2%	91.9%
ability to cover unexpected expenses from own resources	33.2%	55.4%
ownership of a dwelling ^a	74.5%	65.0%
passenger car ownership	69.7%	75.0%
Moderately bad financial situation – assessment of the situation when respondent was around 14 years old		
average yearly equivalised disposable income per capita	22 332 zł	33 090 zł
average monthly housing costs	223 zł	293 zł
assessment of the housing cost burden: a major financial burden	66.1%	63.3%
no debt in basic fees	85.5%	91.1%
no debts in additional fees: mortgage, rental / sublet charges	91.3%	93.8%
ability to cover unexpected expenses from own resources	44.6%	63.7%
ownership of a dwelling ^a	74.9%	69.7%
passenger car ownership	73.4%	79.4%
Moderately good financial situation – assessment of the situation when respondent was around 14 years old		
average yearly equivalised disposable income per capita	24 791 zł	35 505 zł
average monthly housing costs	249 zł	318 zł
assessment of the housing cost burden: a major financial burden	59.4%	53.6%
no debt in basic fees	88.4%	95.2%
no debts in additional fees: mortgage, rental / sublet charges	91.2%	97.6%
ability to cover unexpected expenses from own resources	54.3%	74.7%
ownership of a dwelling ^a	72.3%	70.4%
passenger car ownership	81.3%	83.1%
Good and very good financial situation – assessment of the situation when respondent was around 14 years old		
average yearly equivalised disposable income per capita	27 492 zł	40 766 zł
average monthly housing costs	275 zł	369 zł
assessment of the housing cost burden: a major financial burden	50.1%	41.8%
no debt in basic fees	88.3%	94.9%
no debts in additional fees: mortgage, rental / sublet charges	88.8%	97.1%
ability to cover unexpected expenses from own resources	59.4%	81.3%
ownership of a dwelling ^a	68.4%	62.1%
passenger car ownership	82.6%	85.2%

a Only dwellings without a mortgage loan (full and cooperative ownership) are included.

In the period between a person's childhood and their adult life, there are many situations that influence the social and material conditions determining one's standard of living. Therefore, one cannot assume that the financial situation in which a person was raised has a direct impact on their current situation, but nevertheless, the data included in the table allow for determining certain relationships.

3.4.1.1. Income

One might notice that concerning both years, the contemporary income earned by the people in question is higher if the assessment of the financial situation in the period when these respondents were children was more positive. The share of income of respondents who described their past situation as "bad or very bad" is, compared to respondents who described it as "good or very good", 76% to 80%, depending on the year of the survey.

Between 2011 and 2019 there was an increase in income in all groups, but the group that can be characterised by the highest growth rate is the one with the lowest income and the lowest financial situation assessment concerning the childhood period (156%).

3.4.1.2. Expenses

Differences concerning the average monthly housing costs incurred in 2011 and 2019 by respondents divided into groups according to the assessment of their financial situation when they were 14 years old, were minor. However, the situation of a given group can be characterised better by the assessment of the burden of these costs or ability to cover unexpected expenses. Individuals who assessed the situation during their childhood as "bad or very bad" or "moderately bad" did worse concerning these costs in the periods covered by the survey than those with a positive assessment of the situation in their childhood. In 2011, the housing costs burdened were indicated as high by approx. 73% of respondents from the group with the worst in 2011 and 2019 surveys financial situation during their childhood but this group was by almost 9 percentage points lower in 2019 (64%). The percentage of indication of costs burdened as high in the group with the most positive assessment in the period when they were 14 years old was 50% in 2011 and 42% in 2019.

3.4.1.3. Debt

The percentage of those debt in housing costs indicates that the respondents from the group that assessed the financial situation of their household negatively had more problems dealing with it. In 2011, 79% of respondents assessing their situation as "bad or very bad" was not in debt concerning dwelling costs. In the remaining groups, these percentages were similar: 86% assessing their situation as "moderately bad" and approx. 88% assessing their situation positively. In 2019, the situation improved in each of the analysed groups, however, while observing the regularity that the lowest percentages of respondents with no debt concerned those assessing their situation negatively ("bad and very bad" – 89% and "moderately bad" – 91%; positive – approx. 95%).

The higher percentage of respondents without a debt were noted when concerning costs related to mortgage, rent or sublet fee. The lowest percentage of respondents without debt for this type of costs was characteristic for the part of the population who assessed the financial condition of their household in their childhood negatively (86% in 2011 and 92% in 2019). In 2011, the percentage of the respondents assessing their situation at the age of 14 as "good and very good" and not in debt related to mortgage, rent and sublet fee was 90%. In 2019, all groups exceeded 90% when it came to the percentage of respondents able to incur costs related to mortgage, rent or sublet fee during the survey period. Taking into account that this year one could spot some differences. For persons assessing the financial situation in their households as "bad or very bad" and "moderately bad" when they were 14 years old it was less likely to be able to incur those costs (92% versus 94% and 97% in the better off groups at the age of 14).

3.4.1.4. Savings

The ability to cover unexpected expenses from own resources being at the disposal of the household of persons subject to analysis during the survey period indicated having even a small amount of savings⁹⁶, which may constitute financial security in case of sudden crisis concerning household

In 2011, 33% of the respondents from the group assessing their financial situation during their childhood as the most negative had at least a little amount of savings. In the next group assessing their situation negatively, this was 45%. In the groups assessing their situation positively, this exceeded 50% (54% and 59% respectively).

In the next period of the survey, there was a significant increase in the percentage of people whose household had the amount enabling to incur unexpected expenses. The increases occurred evenly in all groups and exceeded 50% in each group. In the group assessing their financial situation most negatively ("bad and very bad") it was approx. 55% (increase by 22 percentage points) and was higher in each subsequent group up to approx. 81% (increase by 22 percentage points) for the population who assessed their financial situation most positively.

3.4.1.5. Tangible property⁹⁷

In 2011, the highest percentage of people living in the households, which owned a dwelling or a house⁹⁸, was characterised by a group of people with the lowest assessments of their financial situation when they were 14 years of age. This is related to the fact that people from less affluent households were less likely to have the creditworthiness to take out a mortgage for the purchase of a dwelling or had the money for renting or subletting a dwelling. Therefore, in this case the relationship is opposite, i.e. groups giving negative assessments of the financial situation from childhood were characterised by a higher percentage of people from households with owned dwellings because young people more often stayed with their families.

The increase in income between 2011 and 2019 has resulted in the possibility for part of the population to take action to become independent. In 2019, the percentage of people living in outright-owned dwellings went down in all groups. On the other hand, the percentage of people whose households owned dwellings or houses with mortgages or rented dwellings saw an increase.

The greatest decrease in the indicator of being an outright owner of a dwelling was characteristic of those who assessed their childhood financial situation as bad or very bad (by approx. 10 percentage points to 65%). Unfortunately, in this case, it does not mean that the income of all these people has increased to the level which made it possible to buy or rent a dwelling. Only approx. 4 percentage points of these persons were able to afford it. The remaining 6 percentage points included persons who have changed their dwellings but their legal status is rental free of charge, which means that they are municipal or social dwellings, etc. This indicates a large income gap in this part of the population. A similar case also occurred in the group of people giving a "moderately bad" assessment. Out of 5 percentage points, describing a decrease (up to approx. 70%) of the indicator of being an outright owner of a dwelling, only 2 percentage points included persons who between 2011 and 2019 changed their apartment or house into an apartment or house with a mortgage and the rest moved to dwellings with lower fees (i.e. municipal or social dwellings).

As already mentioned, the higher the financial situation in childhood, the higher the contemporary income and finances allowing to become independent (by buying a house, apartment or renting it). Therefore, in these groups, the decrease in the indicator of being an outright owner of a dwelling definitely resulted from the purchase of the dwelling.

Another element chosen for the analysis of tangible property is a car owned by the household of a given person.

In 2011, in all groups of financial situation assessments of the module population's childhood, the percentage of people who lived in households having passenger cars reached or slightly exceeded 70% in the case of two groups with negative assessments and 80% in groups with positive assessments. After eight years, this indicator increased slightly in all groups, but in the case of groups of people with negative assessments it did not exceed 80%, and in the case of people with positive assessments it was near 90% but did not exceed it.

---

⁹⁶ At least in the amount of the monthly poverty threshold for one adult (PLN 900 in 2011 and PLN 1 350 in 2019).

⁹⁷ The analysis was limited to the two goods that differentiate populations the most: dwelling/house without a mortgage and a car being owned by the members of the household subject to the survey.

⁹⁸ Dwelling only not burdened with a mortgage.

3.4.1.6. Conclusion

The area of interest of the module, the results of which were presented in this chapter, was intergenerational transmission of disadvantages especially in terms of financial and material conditions and factors strongly influencing this situation (education level).

Experiencing poverty in childhood not only makes it impossible to meet proper development needs during this period, but can also have consequences in adult life which is confirmed by the results presented above. The reason for this is limiting the child's educational opportunities and his or her participation in the culture or limiting the use of certain goods offered by the civilisation. This may result in a lower educational attainment level, a lack of skills useful on the labour market and, consequently, a lower chance of employment with remuneration possibly changing the standard of living compared to childhood.

The analysis of the relationships showed a correlation between the financial situation in childhood (based on the respondent's assessment made as an adult) and the present one (based on a number of indicators determining the current state).

The more positive the assessment of the childhood situation, the higher the percentage of people giving a positive assessment of the situation in the adult life within the population. It should be noted, however, that in the period between 2011 and 2019, the situation of people with a worse situation at the age of 14 in many respects improved significantly, although a marked improvement in various aspects of the financial situation also concerned groups of people who were better off in childhood.

TABLICE PRZEGLĄDOWE

REVIEW TABLES

TABL. 1. DANE OGÓLNE O ZBADANYCH GOSPODARSTWACH DOMOWYCH ^a
GENERAL INFORMATION ON HOUSEHOLDS SURVEYED ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Liczba zbadanych gospodarstw domowych Number of households surveyed	Liczba osób ogółem Total number of persons	Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym Average number of persons in a household	Liczba osób w wieku 16 lat i więcej Number of persons at the age of 16 years and more
OGÓŁEM ..... TOTAL	19874	50788	2,56	42377
Grupy społeczno-ekonomiczne: Socio-economic groups of:				
pracowników	9223	28177	3,06	22417
employees				
rolników	354	1258	3,55	1014
farmers				
pracujących na własny rachunek	955	2904	3,04	2236
self-employed				
emerytów	7142	13009	1,82	12700
retirees				
rencistów	1048	1624	1,55	1577
pensioners				
utrzymujących się z innych nie-zarobkowych źródeł	1152	3816	3,31	2433
living on unearned sources				
Klasa miejscowości: Class of locality:				
miasta razem	12323	28362	2,3	23797
urban total				
o liczbie mieszkańców w tysiącach: town by size in thousand:				
500 i więcej	1842	4035	2,19	3343
500 and more				
499-200	1942	4408	2,27	3697
199-100	1651	3701	2,24	3123
99-20	3979	9295	2,34	7840
poniżej 20	2909	6923	2,38	5794
less than 20				
wieś	7551	22426	2,97	18580
rural				
Makroregiony (NUTS 1): Macroregions (NUTS 1):				
centralny	2134	5305	2,49	4497
południowy	2845	7509	2,64	6309
wschodni	3490	9458	2,71	7895
północno-zachodni	3445	8693	2,52	7259
południowo-zachodni	2159	5152	2,39	4379
północny	3430	8801	2,57	7175
województwo mazowieckie	2371	5870	2,48	4863

a Dane z próby.

a Data from the sample.

TABL. 1. DANE OGÓLNE O ZBADANYCH GOSPODARSTWACH DOMOWYCH ^a (dok.)
GENERAL INFORMATION ON HOUSEHOLDS SURVEYED ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Liczba zbadanych gospodarstw domowych Number of households surveyed	Liczba osób ogółem Total number of persons	Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym Average number of persons in a household	Liczba osób w wieku 16 lat i więcej Number of persons at the age of 16 years and more
Regiony (NUTS 2): Regions (NUTS 2):				
dolnośląskie	1340	3161	2,36	2679
kujawsko-pomorskie	1141	2996	2,63	2459
lubelskie	1194	3069	2,57	2591
lubuskie	779	1818	2,33	1537
łódzkie	1210	2927	2,42	2481
małopolskie	1422	4005	2,82	3332
warszawski stołeczny	1102	2608	2,37	2112
mazowiecki regionalny	1269	3262	2,57	2751
opolskie	819	1991	2,43	1700
podkarpackie	1159	3463	2,99	2889
podlaskie	1137	2926	2,57	2415
pomorskie	1195	3104	2,60	2492
śląskie	1423	3504	2,46	2977
świętokrzyskie	924	2378	2,57	2016
warmińsko-mazurskie	1094	2701	2,47	2224
wielkopolskie	1420	3990	2,81	3284
zachodniopomorskie	1246	2885	2,32	2438

^a Dane z próby.
^a Data from the sample.

TABL. 2. STRUKTURA LUDNOŚCI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG GRUP SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH ORAZ PŁCI I WIEKU
STRUCTURE OF POPULATION IN HOUSEHOLDS BY SOCIO-ECONOMIC GROUP, SEX AND AGE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gospodarstwa domowe Households of					
		pracownik employees	rolników farmers	pracujących na własny rachunek self-employed	emerytów retirees	rencistów pensioners	utrzymujących się z niezarobkowych źródeł living on unearned sources
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
TOTAL							
0-15 lat	16,4	18,6	17,7	20,9	4,0	3,3*	33,6
16-24	9,0	10,6	12,0	10,5	2,3	4,4	13,3
25-54	42,9	51,6	44,2	53,3	15,2	24,7	37,0
55-64	13,9	12,8	15,0	10,3	16,6	33,1	11,0
65 lat i więcej and more	17,8	6,4	11,2	5,1	61,9	34,6	5,0
Mężczyźni	48,4	49,9	52,7	50,5	43,8	37,2	47,5
Males							
0-15 lat	8,4	9,6	9,5	10,9	1,9	1,6*	17,0
16-24	4,6	5,6	6,2	4,7	1,2	1,8*	5,8
25-54	21,7	25,8	23,4	27,2	8,5	13,9	17,3
55-64	6,6	6,6	8,3	5,6	5,4	17,3	6,0
65 lat i więcej and more	7,1	2,3	5,3*	2,1	26,8	2,7	1,5*
Kobiety	51,7	50,1	47,3	49,5	56,2	62,8	52,5
Females							
0-15 lat	8,0	9,0	8,2	10,0	2,1	1,8*	16,6
16-24	4,4	5,0	5,8	5,8	1,1	2,6*	7,6
25-54	21,2	25,8	20,8	26,1	6,7	10,8	19,7
55-64	7,3	6,2	6,7	4,7	11,2	15,8	5,1
65 lat i więcej and more	10,8	4,1	5,8	3,0	35,1	31,9	3,5

TABL. 3. STRUKTURA LUDNOŚCI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG KLASY MIEJSCOWOŚCI ORAZ PŁCI I WIEKU
STRUCTURE OF POPULATION IN HOUSEHOLDS BY CLASS OF LOCALITY, SEX AND AGE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Miasta Urban						Wieś Rural
		razem total	o liczbie mieszkańców w tysiącach town by size in thousand					
			500 i więcej 500 and more	499-200	199-100	99-20	poniżej 20 less than 20	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
TOTAL								
0-15 lat	16,4	16,3	17,2	15,2	16,1	15,8	17,0	16,7
16-24	9,0	8,0	7,4	8,9	8,7	8,0	7,5	10,5
25-54	42,9	43,5	46,6	45,2	41,9	42,6	41,8	41,9
55-64	13,9	13,4	10,5	12,6	13,7	14,3	15,0	14,6
65 lat i więcej and more	17,8	18,8	18,3	18,1	19,7	19,3	18,7	16,4
Mężczyźni	48,4	47,4	47,2	47,7	47,8	47,1	47,7	49,7
Males								
0-15 lat	8,4	8,5	9,4	7,8	9,3	7,6	8,8	8,4
16-24	4,6	3,9	3,6	4,6	4,1	4,0	3,7	5,6
25-54	21,7	21,5	22,6	22,6	20,2	21,3	21,0	21,8
55-64	6,6	6,2	4,9	5,7	6,3	6,7	7,0	7,1
65 lat i więcej and more	7,1	7,3	6,6	7,0	7,9	7,6	7,2	6,7
Kobiety	51,7	52,6	52,8	52,3	52,2	52,9	52,3	50,3
Females								
0-15 lat	8,0	7,8	7,9	7,4	6,8	8,2	8,3	8,2
16-24	4,4	4,1	3,8	4,3	4,6	4,1	3,8	4,9
25-54	21,2	22,0	24,0	22,6	21,7	21,4	20,8	20,1
55-64	7,3	7,1	5,6	6,9	7,4	7,6	7,9	7,5
65 lat i więcej and more	10,8	11,6	11,7	11,1	11,8	11,7	11,5	9,6

TABL. 4. STRUKTURA LUDNOŚCI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG MAKROREGIONÓW (NUTS 1) ORAZ PŁCI I WIEKU
STRUCTURE OF POPULATION IN HOUSEHOLDS BY MACROREGIONS (NUTS 1), SEX AND AGE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Makroregiony (NUTS 1) Macroregions (NUTS 1)						województwo mazowiec- kie
		centralny	południowy	wschodni	północno- zachodni	południowo- zachodni	północny	
OGÓŁEM ..... TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0-15 lat	16,4	15,2	16,2	16,2	16,9	15,2	17,3	17,3
16-24	9,0	8,8	8,9	9,7	9,1	8,6	9,3	8,3
25-54	42,9	41,9	43,0	42,8	43,0	42,9	42,8	43,2
55-64	13,9	14,6	13,9	13,7	13,9	14,6	13,8	13,0
65 lat i więcej	17,8	19,5	18,0	17,6	17,1	18,8	16,8	18,1
and more								
Mężczyźni ..... Males	48,4	47,9	48,4	48,7	48,5	48,3	48,5	47,8
0-15 lat	8,4	7,7	8,3	8,3	8,6	7,9	8,8	9,0
16-24	4,6	4,6	4,6	5,0	4,7	4,4	4,8	4,2
25-54	21,7	21,3	21,7	21,9	21,8	21,7	21,6	21,5
55-64	6,6	6,9	6,6	6,6	6,6	6,9	6,6	6,1
65 lat i więcej	7,1	7,5	7,2	6,9	6,9	7,4	6,7	7,1
and more								
Kobiety ..... Females	51,7	52,1	51,6	51,3	51,5	51,7	51,5	52,2
0-15 lat	8,0	7,5	7,9	7,9	8,3	7,3	8,4	8,3
16-24	4,4	4,3	4,4	4,7	4,4	4,2	4,6	4,1
25-54	21,2	20,6	21,3	20,9	21,3	21,1	21,2	21,8
55-64	7,3	7,7	7,3	7,1	7,3	7,7	7,2	7,0
65 lat i więcej	10,8	12,0	10,7	10,6	10,3	11,4	10,1	11,0
and more								

TABL. 5. STRUKTURA LUDNOŚCI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG REGIONÓW (NUTS 2) ORAZ PŁCI I WIEKU
STRUCTURE OF POPULATION IN HOUSEHOLDS BY REGIONS (NUTS 2), SEX AND AGE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Regiony (NUTS 2) Regions (NUTS 2)																
		dolno- śląskie	kujaw- sko- pomor- skie	lubel- skie	lubu- skie	łódzkie	mało- polskie	war- szaw- ski stołecz- ny	mazo- wiecki regio- nalny	opol- skie	pod- kar- packie	pod- laskie	pomor- skie	śląskie	święto- krzyskie	war- miń- sko- mazur- skie	wielko- polskie	zacho- dno- pomor- skie
OGÓŁEM ..... TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0-15 lat	16,4	15,3	16,5	15,9	16,3	15,3	17,3	17,7	16,9	14,9	16,4	16,5	18,1	15,4	15,0	17,0	17,6	15,7
16-24	9,0	8,4	9,3	9,5	8,9	8,6	9,5	7,2	9,8	9,0	10,1	9,5	9,2	8,5	9,4	9,6	9,3	8,7
25-54	42,9	42,9	42,7	42,3	42,7	41,9	43,6	44,2	42,0	42,6	43,4	42,4	43,0	42,6	41,8	42,7	43,5	42,3
55-64	13,9	14,6	14,2	13,9	14,6	14,7	12,8	12,2	14,1	14,6	13,4	13,9	13,1	14,7	14,4	14,3	13,2	14,9
65 lat i więcej	17,8	18,8	17,3	18,5	17,5	19,5	16,8	18,7	17,2	18,9	16,7	17,7	16,6	18,8	19,4	16,5	16,5	18,4
and more																		
Meżczyźni ..... Males	48,4	48,2	48,4	48,3	48,7	47,6	48,6	46,9	49,1	48,6	49,0	48,8	48,6	48,3	48,6	48,5	48,5	48,4
0-15 lat	8,4	8,0	8,5	8,1	8,4	7,8	8,9	9,2	8,7	7,7	8,4	8,5	9,2	8,0	7,7	8,7	9,0	8,0
16-24	4,6	4,3	4,8	4,9	4,6	4,4	4,9	3,6	5,1	4,6	5,2	4,9	4,7	4,3	4,8	4,7	4,8	4,5
25-54	21,7	21,7	21,6	21,6	21,6	21,2	22,0	21,2	21,8	21,8	22,2	21,7	21,6	21,5	21,5	21,8	21,9	21,5
55-64	6,6	6,8	6,8	6,6	6,9	6,9	6,2	5,6	6,7	7,1	6,5	6,7	6,3	6,9	7,0	6,9	6,3	7,0
65 lat i więcej	7,1	7,4	6,9	7,1	7,1	7,3	6,8	7,3	6,8	7,5	6,7	7,0	6,8	7,5	7,7	6,5	6,6	7,4
and more																		
Kobiety ..... Females	51,7	51,8	51,6	51,7	51,3	52,4	51,4	53,1	50,9	51,4	51,0	51,2	51,5	51,7	51,4	51,5	51,5	51,6
0-15 lat	8,0	7,3	8,0	7,9	7,9	7,6	8,4	8,5	8,2	7,2	8,0	7,9	8,9	7,5	7,3	8,3	8,6	7,7
16-24	4,4	4,1	4,5	4,6	4,3	4,1	4,7	3,6	4,7	4,5	4,9	4,6	4,4	4,1	4,6	4,8	4,5	4,2
25-54	21,2	21,3	21,1	20,7	21,1	20,8	21,6	23,0	20,2	20,8	21,2	20,8	21,5	21,1	20,3	20,9	21,5	20,8
55-64	7,3	7,7	7,5	7,2	7,6	7,8	6,6	6,7	7,4	7,6	6,9	7,2	6,9	7,8	7,5	7,4	7,0	7,9
65 lat i więcej	10,8	11,4	10,5	11,3	10,5	12,2	10,1	11,4	10,5	11,4	9,9	10,7	9,8	11,3	11,7	10,0	9,9	11,0
and more																		

TABL. 6. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU 16 LAT I WIĘCEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG GRUP SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH ORAZ PŁCI I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
STRUCTURE OF POPULATION AT THE AGE OF 16 YEARS AND MORE IN HOUSEHOLDS BY SOCIO-ECONOMIC GROUP, SEX AND LEVEL OF EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gospodarstwa domowe Households of					
		pracownik employees	rolników farmers	pracują- cych na własny rachunek self- employed	emerytów retirees	rencistów pensioners	utrzymują- cych się z niezarobko- wych źródeł living on unearned sources
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
TOTAL							
Wyższe	23,4	27,8	8,8	36,2	14,6	5,8	9,4
Higher							
Średnie	34,4	34,7	33,9	35,2	35,9	28,7	27,1
Secondary							
Zasadnicze zawodowe	25,7	24,9	36,0	18,0	26,9	33,4	31,3
Elementary vocational							
Gimnazjalne	4,1	4,7	4,7	5,4	1,1	1,9*	9,9
Lower secondary							
Podstawowe ukończone	11,7	7,6	15,6	4,9	20,1	28,1	20,1
Completed primary							
Bez wykształcenia	0,8	0,4	.	.	1,4	2,1*	2,2*
No school education							
Mężczyźni	47,7	49,5	52,5	50,1	43,6	36,8	45,8
Males							
Wyższe	9,5	11,0	3,7*	16,9	6,4	1,7*	3,5
Higher							
Średnie	15,6	17,1	16,8	16,2	13,2	8,3	10,5
Secondary							
Zasadnicze zawodowe	15,4	15,3	21,4	11,9	15,3	18,0	16,6
Elementary vocational							
Gimnazjalne	2,3	2,8	3,0*	2,7	0,5*	1,2*	4,7
Lower secondary							
Podstawowe ukończone	4,7	3,2	7,2	2,3	7,8	7,1	9,6
Completed primary							
Bez wykształcenia	0,3	0,1*	.	.	0,5	.	1,0*
No school education							
Kobiety	52,3	50,5	47,5	49,9	56,4	63,2	54,2
Females							
Wyższe	13,9	16,8	5,1*	19,3	8,3	4,1	6,0
Higher							
Średnie	18,8	17,6	17,1	19,0	22,7	20,4	16,6
Secondary							
Zasadnicze zawodowe	10,4	9,6	14,6	6,1	11,6	15,5	14,7
Elementary vocational							
Gimnazjalne	1,8	1,9	1,7*	2,7	0,5	0,7*	5,3
Lower secondary							
Podstawowe ukończone	7,0	4,4	8,4	2,6	12,3	21,0	10,5
Completed primary							
Bez wykształcenia	0,5	0,3	.	.	1,0	1,5*	1,2*
No school education							

TABL. 7. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU 16 LAT I WIĘCEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG KLASY MIEJSCOWOŚCI ORAZ PĘCI I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
STRUCTURE OF POPULATION AT THE AGE OF 16 YEARS AND MORE IN HOUSEHOLDS BY CLASS OF LOCALITY, SEX AND LEVEL OF EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Miasta Urban						Wieś Rural
		razem total	o liczbie mieszkańców w tysiącach town by size in thousand					
			500 i więcej 500 and more	499-200	199-100	99-20	poniżej 20 less than 20	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
TOTAL								
Wyższe	23,4	30,5	48,6	34,3	28,9	24,3	21,4	12,6
Higher								
Średnie	34,4	37,1	32,9	37,8	38,4	39,1	36,7	30,4
Secondary								
Zasadnicze zawodowe	25,7	20,8	10,9	18,5	21,2	23,7	27,2	33,1
Elementary vocational								
Gimnazjalne	4,1	3,6	2,8	3,4	4,1	3,7	4,0	4,8
Lower secondary								
Podstawowe ukończone	11,7	7,5	4,6	5,7	7,0	8,7	10,0	18,0
Completed primary								
Bez wykształcenia	0,8	0,5	.	.	.	0,4*	0,7	1,2
No school education								
Mężczyźni	47,7	46,5	45,6	47,0	45,8	46,9	47,0	49,5
Males								
Wyższe	9,5	12,7	22,5	14,3	11,5	9,6	8,0	4,6
Higher								
Średnie	15,6	16,5	14,0	17,3	16,5	17,8	16,5	14,2
Secondary								
Zasadnicze zawodowe	15,4	12,3	6,1	11,1	12,9	13,8	16,2	20,0
Elementary vocational								
Gimnazjalne	2,3	2,0	1,2	2,2	2,3	2,0	2,3	2,8
Lower secondary								
Podstawowe ukończone	4,7	2,8	1,8	1,9	2,4	3,5	3,7	7,5
Completed primary								
Bez wykształcenia	0,3	0,2*	.	.	.	.	.	0,4
No school education								
Kobiety	52,3	53,5	54,4	53,0	54,2	53,1	53,0	50,5
Females								
Wyższe	13,9	17,8	26,1	19,9	17,4	14,7	13,4	8,0
Higher								
Średnie	18,8	20,6	18,9	20,6	21,9	21,3	20,2	16,2
Secondary								
Zasadnicze zawodowe	10,4	8,6	4,8	7,4	8,3	9,9	11,1	13,1
Elementary vocational								
Gimnazjalne	1,8	1,6	1,5	1,2*	1,8	1,7	1,7	2,0
Lower secondary								
Podstawowe ukończone	7,0	4,7	2,8	3,7	4,7	5,2	6,3	10,4
Completed primary								
Bez wykształcenia	0,5	0,3	.	.	.	0,3*	0,5*	0,8
No school education								

TABL. 8. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU 16 LAT I WIĘCEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG MAKROREGIONÓW (NUTS 1) ORAZ PŁCI I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
STRUCTURE OF POPULATION AT THE AGE OF 16 YEARS AND MORE IN HOUSEHOLDS BY MACROREGIONS (NUTS 1), SEX AND LEVEL OF EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Makroregiony (NUTS 1) Macroregions (NUTS 1)						województwo mazowiec- kie
		centralny	południowy	wschodni	północno- zachodni	południowo- zachodni	północny	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
TOTAL								
Wyższe	23,4	22,0	23,3	21,7	19,7	23,2	21,0	33,0
Higher								
Średnie	34,4	35,9	35,2	35,1	32,9	34,5	34,2	33,6
Secondary								
Zasadnicze zawodowe	25,7	23,8	27,5	24,4	29,6	26,7	26,9	19,5
Elementary vocational								
Gimnazjalne	4,1	4,5	3,7	4,3	4,6	3,8	4,4	3,4
Lower secondary								
Podstawowe ukończone	11,7	12,7	9,9	13,4	12,5	11,0	13,0	9,9
Completed primary								
Bez wykształcenia	0,8	1,3	0,5*	1,2	0,8	0,7*	0,6	0,6*
No school education								
Mężczyźni	47,7	47,4	47,8	48,2	48,0	47,7	47,8	47,0
Males								
Wyższe	9,5	8,4	9,4	8,7	7,8	9,7	8,1	14,5
Higher								
Średnie	15,6	16,8	15,8	16,1	14,7	15,8	15,7	14,7
Secondary								
Zasadnicze zawodowe	15,4	14,5	16,8	14,4	17,6	15,6	16,1	11,4
Elementary vocational								
Gimnazjalne	2,3	2,4	2,1	2,7	2,5	2,1	2,5	2,0
Lower secondary								
Podstawowe ukończone	4,7	5,0	3,5	6,0	5,0	4,3	5,2	4,3
Completed primary								
Bez wykształcenia	0,3	.	.	0,3*	0,3*	.	0,3*	.
No school education								
Kobiety	52,3	52,6	52,2	51,9	52,0	52,3	52,2	53,0
Females								
Wyższe	13,9	13,6	13,9	13,0	11,9	13,6	12,9	18,5
Higher								
Średnie	18,8	19,0	19,4	19,0	18,2	18,7	18,5	18,9
Secondary								
Zasadnicze zawodowe	10,4	9,3	10,6	10,0	12,0	11,2	10,8	8,1
Elementary vocational								
Gimnazjalne	1,8	2,1	1,6	1,6	2,1	1,7	1,9	1,5
Lower secondary								
Podstawowe ukończone	7,0	7,7	6,3	7,4	7,5	6,8	7,8	5,6
Completed primary								
Bez wykształcenia	0,5	1,0*	.	0,9	0,4*	0,5*	0,4*	0,4*
No school education								

TABL. 9. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU 16 LAT I WIĘCEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG REGIONÓW (NUTS 2) ORAZ PŁCI I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
STRUCTURE OF POPULATION AT THE AGE OF 16 YEARS AND MORE IN HOUSEHOLDS BY REGIONS (NUTS 2), SEX AND LEVEL OF EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Regiony (NUTS 2)					
		dolno- śląskie	kujawsko- pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	mało- polskie
OGÓŁEM ..... TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Wyższe	23,4	23,9	19,1	22,7	20,1	22,7	24,2
Higher							
Średnie	34,4	35,2	32,0	34,9	34,5	36,7	32,2
Secondary							
Zasadnicze zawodowe	25,7	25,3	30,9	23,7	25,3	22,8	27,4
Elementary vocational							
Gimnazjalne	4,1	3,9	4,0	4,5	4,5	4,8	4,2
Lower secondary							
Podstawowe ukończone	11,7	10,8	13,5	13,1	15,2	12,0	11,3
Completed primary							
Bez wykształcenia	0,8	0,9*	.	1,0*	.	1,1*	.
No school education							
Mężczyźni ..... Males	47,7	47,5	47,8	47,8	48,1	47,0	48,1
Wyższe	9,5	9,9	7,3	9,4	7,9	8,9	9,6
Higher							
Średnie	15,6	16,3	14,9	16,0	14,9	16,7	14,1
Secondary							
Zasadnicze zawodowe	15,4	14,6	18,3	13,3	15,9	13,9	17,1
Elementary vocational							
Gimnazjalne	2,3	2,2	2,3	2,7	2,4*	2,6	2,4
Lower secondary							
Podstawowe ukończone	4,7	4,3	4,7	6,0	6,9	4,7	4,6
Completed primary							
Bez wykształcenia	0,3	.	.	.	.	.	.
No school education							
Kobiety ..... Females	52,3	52,5	52,2	52,2	51,9	53,0	51,9
Wyższe	13,9	14,0	11,8	13,3	12,1	13,8	14,6
Higher							
Średnie	18,8	18,9	17,1	18,9	19,6	20,0	18,1
Secondary							
Zasadnicze zawodowe	10,4	10,8	12,6	10,4	9,4	8,9	10,3
Elementary vocational							
Gimnazjalne	1,8	1,8	1,7*	1,9*	2,1*	2,2*	1,9
Lower secondary							
Podstawowe ukończone	7,0	6,5	8,8	7,1	8,3	7,3	6,7
Completed primary							
Bez wykształcenia	0,5	0,6*	.	0,7*	.	0,9*	.
No school education							

Regions (NUTS 2)

warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko- mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
45,4	17,2	21,4	20,0	23,0	24,5	22,6	20,6	17,8	18,4	22,3
32,1	35,4	32,4	35,8	34,0	36,0	37,5	34,3	34,4	31,8	34,3
13,3	27,5	31,0	27,4	20,2	24,4	27,5	25,7	24,9	33,1	24,5
2,8	4,2	3,3	3,8	4,6	4,2	3,4	3,8	5,3	4,5	4,7
6,1	14,8	11,7	12,1	16,4	10,5	8,8	14,1	16,4	11,7	12,8
.	0,9*	.	0,9*	1,9*	.	.	1,5*	1,2*	.	1,3*
45,7	48,6	48,1	48,5	48,2	47,9	47,7	48,1	47,8	48,0	47,9
20,3	7,0	9,1	8,0	8,8	9,4	9,2	7,3	7,0	7,1	9,3
14,0	15,6	14,3	16,4	15,6	16,7	17,1	17,1	15,3	14,4	15,1
7,3	16,6	18,6	16,6	12,1	14,8	16,6	15,7	15,0	19,6	14,5
1,5*	2,6	1,8*	2,4	3,1	2,4	1,9	1,9*	2,8	2,3	2,9
2,6*	6,6	4,3	4,9	8,0	4,3	2,7	5,7	7,5	4,3	5,5
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
54,3	51,5	51,9	51,5	51,8	52,1	52,3	51,9	52,2	52,0	52,1
25,1	10,2	12,3	12,0	14,2	15,1	13,4	13,3	10,8	11,3	13,0
18,2	19,8	18,1	19,4	18,3	19,3	20,4	17,3	19,1	17,3	19,2
5,9	11,0	12,4	10,7	8,1	9,6	10,9	10,0	9,9	13,6	10,1
1,3*	1,6*	1,5*	1,4*	1,5*	1,8*	1,4	1,9*	2,5	2,2	1,8*
3,5	8,3	7,5	7,2	8,4	6,2	6,0	8,4	8,9	7,4	7,3
.	.	.	0,7*	1,4*	.	.	1,0*	1,0*	.	0,7*

**TABL. 10. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY NETTO NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
WEDŁUG GRUP SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH ^a**
AVERAGE YEARLY PER CAPITA NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY SOCIO-ECONOMIC GROUP ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gospodarstwa domowe			Households of	
			pracowników employees	rolników farmers	pracujących na własny rachunek self- employed	emerytów retirees	rencistów pensioners
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys							
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys							
v – błąd względny w % relative error in %							
Dochód do dyspozycji	x	22120	23971	13255	26135	20204	15994
Disposable income	s	139	181	431	869	169	395
	v	0,6	0,8	3,3	3,3	0,8	2,5
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem oraz renty rodzinne	x	20619	22709	11686	24899	19522	11467
Disposable income before social transfers other than old-age and survivors' benefits	s	148	188	446	870	178	415
	v	0,7	0,8	3,8	3,5	0,9	3,6
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych łącznie ze świadczeniami związanymi z wiekiem oraz rentami rodzinnymi	x	15660	20801	9685	23572	2537	1728
Disposable income before social transfers including old-age and survivors' benefits	s	154	186	399	863	89	172
	v	1,0	0,9	4,1	3,7	3,5	10,0
Dochód z pracy najemnej	x	13318	19789	1357	4168	2040	1361
Income from hired work	s	142	169	195	218	82	141
	v	1,1	0,9	14,4	5,2	4,0	10,4
Dochód z pracy na własny rachunek (w rolnictwie i poza rolnictwem)	x	2054	764	8363	19288	452	251
Income from self-employment (in farming and outside farming)	s	77	38	304	786	38	54
	v	3,7	4,9	3,6	4,1	8,5	21,7
Świadczenia dla bezrobotnych	x	54	50	.	16*	39	52*
Unemployment benefits	s	4	5	16	6	6	14
	v	8,0	10,7	58,1	38,5	14,8	26,8
Świadczenia związane z wiekiem	x	4622	1754	1949	1250	16921	1772
Old-age benefits	s	58	52	192	122	170	158
	v	1,3	3,0	9,9	9,8	1,0	8,9
Renty rodzinne	x	355	180	52*	77*	67	7967
Survivors' benefits	s	14	14	21	30	12	387
	v	3,9	7,6	40,3	38,9	18,3	4,9
Świadczenia chorobowe	x	24	24	.	.	13	33*
Sickness benefits	s	3	4	3	17	4	16
	v	13,4	15,3	51,5	54,2	29,6	47,1
Świadczenia dla osób niepełnosprawnych	x	423	292	357	195	293	3991
Disability benefits	s	15	16	67	34	20	217
	v	3,5	5,4	18,8	17,7	6,9	5,4

TABL. 10. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY NETTO NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG GRUP SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH^a (dok.)
AVERAGE YEARLY PER CAPITA NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY SOCIO-ECONOMIC GROUP^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gospodarstwa domowe			Households of	
			pracowników employees	rolników farmers	pracujących na własny rachunek self- employed	emerytów retirees	rencistów pensioners
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys							
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys							
v – błąd względny w % relative error in %							
Stypendia	x	28	24	66*	28	8	.
Education-related allowances	s	3	3	30	10	3	5
	v	10,4	12,8	46,0	35,9	32,4	72,2
Dochód z wynajmu nieruchomości.....	x	101	82	.	256	82	.
Income from rental of a property	s	8	9	7	43	12	5
	v	7,6	11,2	99,1	16,9	15,2	41,7
Świadczenia dotyczące rodziny	x	930	855	1105	962	300	348
Family-related allowances	s	18	19	96	69	24	58
	v	1,9	2,2	8,7	7,1	7,9	16,7
Świadczenia dotyczące wykluczenia społecznego	x	29	11	.	.	21	54
Social exclusion benefits	s	2	2	7	1	4	12
	v	7,6	17,0	97,1	46,9	17,0	23,2
Dotatki mieszkaniowe	x	12	7	-	.	7	43
Housing allowances	s	1	1	0	0	1	11
	v	9,3	16,5	0,0	58,0	17,3	25,0
Regularne transfery pieniężne otrzymywane od osób spoza gospodarstwa domowego	x	121	78	.	101	76	200
Regular inter-household cash transfer received	s	6	5	18	28	9	42
	v	5,2	7,0	57,3	27,5	12,1	20,8
Dochód z własności finansowej (kapitałowy)	x	75	35	.	46	34	.
Income from the financial property (the capital)	s	18	16	1	18	10	1
	v	24,0	44,7	71,6	38,4	28,4	83,6
Dochód dzieci do lat 16	x	10	11	.	.	.	22*
Income received by people aged under 16	s	1	2	10	1	1	9
	v	13,2	16,4	70,4	59,3	50,7	40,3
Podatki od nieruchomości	x	87	74	84	116	126	129
Property tax	s	1	1	10	6	3	7
	v	1,3	1,8	11,9	5,4	2,4	5,1
Regularne transfery pieniężne przekazywane osobom spoza gospodarstwa domowego	x	114	109	73	311	98	68*
Regular inter-household cash transfer paid	s	8	10	23	70	10	18
	v	7,0	8,9	31,9	22,3	10,3	26,7
Rozliczenia z urzędem skarbowym	x	-166	-198	-67	-139	-73	-81
Statements for the Treasury Office	s	5	6	23	30	5	14
	v	-2,8	-3,1	-33,6	-21,5	-7,0	-17,4

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.
a The reference period for income is the year 2018.

TABL. 11. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY EKWIWALENTNE NETTO W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG GRUP SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH ^a
AVERAGE YEARLY EQUIVALISED NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY SOCIO-ECONOMIC GROUP ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gospodarstwa domowe Households of				
			pracowników employees	rolników farmers	pracujących na własny rachunek self- employed	emerytów retirees	rencistów pensioners
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys							
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys							
v – błąd względny w % relative error in %							
Dochód do dyspozycji	x	34185	38183	22372	41009	27058	19732
Disposable income	s	226	301	672	1267	214	495
	v	0,7	0,8	3,0	3,1	0,8	2,5
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem oraz renty rodzinne	x	31598	35952	19517	38790	25985	13709
Disposable income before social transfers other than old-age and survivors' benefits	s	242	311	692	1260	223	490
	v	0,8	0,9	3,6	3,3	0,9	3,6
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych łącznie ze świadczeniami związanymi z wiekiem oraz rentami rodzinnymi	x	24753	32894	16052	36730	3901	2556
Disposable income before social transfers including old-age and survivors' benefits	s	248	308	597	1255	143	274
	v	1,0	0,9	3,7	3,4	3,7	10,7
Dochód z pracy najemnej	x	21019	31187	2341	6715	3119	2015
Income from hired work	s	228	272	341	342	131	224
	v	1,1	0,9	14,6	5,1	4,2	11,1
Dochód z pracy na własny rachunek (w rolnictwie i poza rolnictwem)	x	3242	1245	13740	29756	705	358
Income from self-employment (in farming and outside farming)	s	118	62	410	1129	62	82
	v	3,6	5,0	3,0	3,8	8,8	22,8
Świadczenia dla bezrobotnych	x	79	77	.	25*	54	72*
Unemployment benefits	s	6	8	24	10	8	19
	v	8,0	10,6	58,1	39,2	14,8	26,9
Świadczenia związane z wiekiem	x	6416	2825	3381	1939	21993	2299
Old-age benefits	s	88	91	338	197	189	206
	v	1,4	3,2	10,0	10,2	0,9	9,0
Renty rodzinne	x	464	286	83*	121*	95	8854
Survivors' benefits	s	19	23	34	48	18	407
	v	4,2	8,0	40,6	39,6	19,4	4,6
Świadczenia chorobowe	x	37	36	.	.	18	50*
Sickness benefits	s	5	6	5	31	6	24
	v	12,8	15,4	51,5	55,6	30,4	48,2
Świadczenia dla osób niepełnosprawnych	x	638	464	593	298	436	5211
Disability benefits	s	23	26	114	55	31	299
	v	3,7	5,5	19,2	18,4	7,1	5,7

TABL. 11. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY EKWIWALENTNE NETTO W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG GRUP SPOŁĘCZNO-EKONOMICZNYCH^a (dok.)
AVERAGE YEARLY EQUIVALISED NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY SOCIO-ECONOMIC GROUP^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gospodarstwa domowe Households of				
			pracowników employees	rolników farmers	pracujących na własny rachunek self- employed	emerytów retirees	rencistów pensioners
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys							
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys							
v – błąd względny w % relative error in %							
Stypendia	x	43	37	113*	45	13	.
Education-related allowances	s	4	5	51	17	4	5
	v	10,4	12,9	45,5	37,4	33,5	71,1
Dochód z wynajmu nieruchomości.....	x	150	132	.	381	106	.
Income from rental of a property	s	12	15	13	63	17	7
	v	7,7	11,5	98,5	16,6	15,8	43,5
Świadczenia dotyczące rodziny	x	1730	1588	2088	1791	515	564
Family-related allowances	s	34	36	186	128	41	98
	v	2,0	2,2	8,9	7,2	8,0	17,4
Świadczenia dotyczące wykluczenia społecznego	x	41	17	.	.	28	67
Social exclusion benefits	s	3	3	10	2	5	16
	v	8,5	18,0	97,1	52,2	17,7	24,0
Dotatki mieszkaniowe	x	18	12	-	.	8	51
Housing allowances	s	2	2	0	1	1	14
	v	10,1	17,2	0,0	60,0	17,8	28,3
Regularne transfery pieniężne otrzymywane od osób spoza gospodarstwa domowego	x	179	124	.	161	97	248
Regular inter-household cash transfer received	s	10	9	33	49	13	62
	v	5,6	7,2	61,0	30,5	13,7	25,1
Dochód z własności finansowej (kapitałowy)	x	107	54	.	64	44	.
Income from the financial property (the capital)	s	26	26	2	24	13	1
	v	24,5	47,5	70,1	37,2	29,2	83,5
Dochód dzieci do lat 16	x	16	19	.	.	.	35*
Income received by people aged under 16	s	2	3	18	1	2	14
	v	13,4	16,6	72,6	57,4	50,8	40,4
Podatki od nieruchomości	x	129	117	134	178	163	155
Property tax	s	2	2	16	10	4	8
	v	1,4	1,8	11,8	5,6	2,5	5,3
Regularne transfery pieniężne przekazywane osobom spoza gospodarstwa domowego	x	158	155	109	426	125	76*
Regular inter-household cash transfer paid	s	12	15	36	95	13	20
	v	7,4	9,6	33,5	22,3	10,3	26,0
Rozliczenia z urzędem skarbowym	x	-293	-352	-117	-253	-110	-114
Statements for the Treasury Office	s	8	10	39	48	8	22
	v	-2,8	-2,9	-32,9	-19,0	-7,3	-19,6

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.
a The reference period for income is the year 2018.

**TABL. 12. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY NETTO NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
WEDŁUG KLASY MIEJSCOWOŚCI ^a**
AVERAGE YEARLY PER CAPITA NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY CLASS OF LOCALITY ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Miasta Urban					Wieś Rural	
			razem total	o liczbie mieszkańców w tysiącach town by size in thousand					
				500 i więcej 500 and more	499-200	199-100	99-20		20 i mniej less than 20
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys									
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys									
v – błąd względny w % relative error in %									
Dochód do dyspozycji	x	22120	24974	30939	25855	24278	23381	21648	17846
Disposable income	s	139	197	613	403	519	314	410	170
	v	0,6	0,8	2,0	1,6	2,1	1,3	1,9	1,0
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem oraz renty rodzinne	x	20619	23563	29802	24437	22850	21979	19984	16212
Disposable income before social transfers other than old-age and survivors' benefits	s	148	207	624	424	534	323	436	185
	v	0,7	0,9	2,1	1,7	2,3	1,5	2,2	1,1
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych łącznie ze świadczeniami związanymi z wiekiem oraz rentami rodzinnymi	x	15660	17968	24429	18890	16660	16225	14762	12204
Disposable income before social transfers including old-age and survivors' benefits	s	154	219	689	455	559	351	431	184
	v	1,0	1,2	2,8	2,4	3,4	2,2	2,9	1,5
Dochód z pracy najemnej	x	13318	15473	20187	16146	14344	14477	12840	10091
Income from hired work	s	142	199	606	445	531	321	354	173
	v	1,1	1,3	3,0	2,8	3,7	2,2	2,8	1,7
Dochód z pracy na własny rachunek (w rolnictwie i poza rolnictwem)	x	2054	2138	3822	2329	1889	1495	1555	1929
Income from self-employment (in farming and outside farming)	s	77	116	403	267	229	147	218	80
	v	3,7	5,4	10,6	11,5	12,2	9,8	14,0	4,1
Świadczenia dla bezrobotnych	x	54	58	31	44	85	67	61	47
Unemployment benefits	s	4	6	9	10	26	12	11	5
	v	8,0	10,5	30,3	22,5	30,5	17,2	17,5	10,7
Świadczenia związane z wiekiem	x	4622	5237	5121	5132	5751	5315	4977	3701
Old-age benefits	s	58	88	228	203	252	155	209	65
	v	1,3	1,7	4,5	4,0	4,4	2,9	4,2	1,8
Renty rodzinne	x	355	385	258	415	439	444	360	310
Survivors' benefits	s	14	19	40	53	55	39	34	19
	v	3,9	4,9	15,5	12,7	12,4	8,8	9,5	6,2
Świadczenia chorobowe	x	24	31	36*	32	38*	29	25	15
Sickness benefits	s	3	5	15	10	18	8	7	3
	v	13,4	16,6	41,4	32,3	48,7	26,3	28,4	17,9
Świadczenia dla osób niepełnosprawnych	x	423	390	246	385	413	398	499	473
Disability benefits	s	15	19	36	46	53	32	44	22
	v	3,5	4,8	14,5	11,9	12,9	8,1	8,8	4,7

TABL. 12. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY NETTO NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG KLASY MIEJSCOWOŚCI ^a (dok.)
AVERAGE YEARLY PER CAPITA NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY CLASS OF LOCALITY ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Miasta Urban					Wieś Rural	
			razem total	o liczbie mieszkańców w tysiącach town by size in thousand					
				500 i więcej 500 and more	499-200	199-100	99-20		20 i mniej less than 20
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys									
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys									
v – błąd względny w % relative error in %									
Stypendia	x	28	31	48	61	22	19	17	24
Education-related allowances	s	3	4	14	16	8	5	5	4
	v	10,4	13,6	29,4	26,2	36,7	25,4	32,9	16,8
Dochód z wynajmu nieruchomości.....	x	101	143	319	153	74	94	90	37
Income from rental of a property	s	8	12	46	28	17	17	16	7
	v	7,6	8,3	14,4	18,5	23,6	17,7	17,9	18,4
Świadczenia dotyczące rodziny	x	930	851	735	843	803	838	1013	1049
Family-related allowances	s	18	22	53	67	59	37	47	29
	v	1,9	2,6	7,2	7,9	7,3	4,5	4,6	2,7
Świadczenia dotyczące wykluczenia społecznego	x	29	33	29	28	44	31	35	24
Social exclusion benefits	s	2	3	7	8	11	6	7	3
	v	7,6	10,2	25,2	27,6	24,0	17,9	19,8	11,2
Dodatki mieszkaniowe	x	12	18	13	25	23	20	14	2
Housing allowances	s	1	2	4	6	5	3	4	1
	v	9,3	9,9	28,3	25,3	23,4	14,3	24,9	22,9
Regularne transfery pieniężne otrzymywane od osób spoza gospodarstwa domowego	x	121	158	234	217	158	116	108	64
Regular inter-household cash transfer received	s	6	10	30	32	26	13	13	5
	v	5,2	6,2	13,0	14,6	16,3	11,3	12,5	8,1
Dochód z własności finansowej (kapitałowy)	x	75	74	63	88	.	66	.	78
Income from the financial property (the capital)	s	18	20	17	28	121	26	23	32
	v	24,0	27,0	26,2	31,9	78,5	40,3	67,0	41,0
Dochód dzieci do lat 16	x	10	10	7*	9	.	12	14	8
Income received by people aged under 16	s	1	2	3	3	5	4	4	2
	v	13,2	16,7	42,2	33,0	55,8	33,2	30,0	20,3
Podatki od nieruchomości	x	87	83	111	67	71	75	88	94
Property tax	s	1	2	5	4	3	2	3	2
	v	1,3	1,9	4,9	5,2	4,7	3,2	3,5	2,1
Regularne transfery pieniężne przekazywane osobom spoza gospodarstwa domowego	x	114	138	247	136	65	133	92	79
Regular inter-household cash transfer paid	s	8	12	46	37	12	16	14	9
	v	7,0	8,9	18,7	27,0	19,2	11,8	14,7	11,0
Rozliczenia z urzędem skarbowym	x	-166	-166	-151	-150	-168	-169	-187	-165
Statements for the Treasury Office	s	5	7	23	15	22	10	13	6
	v	-2,8	-4,2	-15,5	-10,1	-12,8	-5,8	-6,8	-3,4

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.

a The reference period for income is the year 2018.

TABL. 13. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY EKWIWALENTNE NETTO W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG KLASY MIEJSCOWOŚCI ^a
AVERAGE YEARLY EQUIVALISED NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY CLASS OF LOCALITY ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Miasta Urban					Wieś Rural	
			razem total	o liczbie mieszkańców w tysiącach town by size in thousand					
				500 i więcej 500 and more	499-200	199-100	99-20		20 i mniej less than 20
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys									
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys									
v – błąd względny w % relative error in %									
Dochód do dyspozycji	x	34185	37635	45505	38580	36329	35557	33602	29019
Disposable income	s	226	321	948	637	781	505	728	277
	v	0,7	0,9	2,1	1,7	2,2	1,4	2,2	1,0
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem oraz renty rodzinne	x	31598	35256	43576	36201	34002	33192	30755	26122
Disposable income before social transfers other than old-age and survivors' benefits	s	242	336	965	656	809	516	766	301
	v	0,8	1,0	2,2	1,8	2,4	1,6	2,5	1,2
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych łącznie ze świadczeniami związanymi z wiekiem oraz rentami rodzinnymi	x	24753	27820	36724	28954	25795	25446	23594	20160
Disposable income before social transfers including old-age and survivors' benefits	s	248	351	1047	718	859	559	760	300
	v	1,0	1,3	2,9	2,5	3,3	2,2	3,2	1,5
Dochód z pracy najemnej	x	21019	23944	30460	24686	22081	22700	20427	16639
Income from hired work	s	228	316	940	689	817	514	584	285
	v	1,1	1,3	3,1	2,8	3,7	2,3	2,9	1,7
Dochód z pracy na własny rachunek (w rolnictwie i poza rolnictwem)	x	3242	3272	5585	3625	3007	2306	2480	3197
Income from self-employment (in farming and outside farming)	s	118	176	565	438	377	231	356	133
	v	3,6	5,4	10,1	12,1	12,6	10,0	14,4	4,2
Świadczenia dla bezrobotnych	x	79	84	46	61	114	97	94	72
Unemployment benefits	s	6	9	15	14	33	17	17	8
	v	8,0	10,6	33,2	23,5	29,1	18,0	18,5	10,7
Świadczenia związane z wiekiem	x	6416	7013	6560	6738	7704	7185	6932	5523
Old-age benefits	s	88	132	299	275	363	221	358	105
	v	1,4	1,9	4,6	4,1	4,7	3,1	5,2	1,9
Renty rodzinne	x	464	477	300	509	503	568	468	444
Survivors' benefits	s	19	25	47	67	65	56	50	30
	v	4,2	5,3	15,5	13,1	12,8	9,9	10,8	6,7
Świadczenia chorobowe	x	37	46	43*	47	60*	45	39	25
Sickness benefits	s	5	7	16	15	29	12	12	5
	v	12,8	15,8	37,6	32,0	48,1	26,7	29,4	18,9
Świadczenia dla osób niepełnosprawnych	x	638	568	341	571	582	585	740	744
Disability benefits	s	23	28	52	70	77	49	67	37
	v	3,7	5,0	15,3	12,3	13,2	8,4	9,1	5,0

TABL. 13. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY EKWIWALENTNE NETTO W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG KLASY MIEJSCOWOŚCI ^a (dok.)
AVERAGE YEARLY EQUIVALISED NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY CLASS OF LOCALITY ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Miasta Urban					Wieś Rural	
			razem total	o liczbie mieszkańców w tysiącach town by size in thousand					
				500 i więcej 500 and more	499-200	199-100	99-20		20 i mniej less than 20
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys									
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys									
v – błąd względny w % relative error in %									
Stypendia	x	43	44	69	73	34	31	25	42
Education-related allowances	s	4	6	22	17	14	8	8	7
	v	10,4	13,8	32,1	23,6	40,1	25,5	30,3	17,1
Dochód z wynajmu nieruchomości.....	x	150	212	477	224	102	144	129	57
Income from rental of a property	s	12	18	69	40	24	27	24	11
	v	7,7	8,5	14,5	17,9	23,3	18,6	18,8	18,4
Świadczenia dotyczące rodziny	x	1730	1564	1362	1548	1452	1534	1877	1977
Family-related allowances	s	34	43	104	132	106	70	91	55
	v	2,0	2,8	7,6	8,5	7,3	4,6	4,9	2,8
Świadczenia dotyczące wykluczenia społecznego	x	41	46	47	37	57	43	49	34
Social exclusion benefits	s	3	5	13	13	14	8	11	4
	v	8,5	11,3	28,9	33,9	24,9	18,6	23,3	12,2
Dodatki mieszkaniowe	x	18	28	21	40	28	30	23	3
Housing allowances	s	2	3	7	11	7	4	6	1
	v	10,1	10,7	32,3	27,6	23,4	15,0	26,8	23,3
Regularne transfery pieniężne otrzymywane od osób spoza gospodarstwa domowego	x	179	231	316	307	237	183	169	102
Regular inter-household cash transfer received	s	10	16	48	51	41	22	21	9
	v	5,6	6,8	15,2	16,6	17,2	11,8	12,7	8,8
Dochód z własności finansowej (kapitałowy)	x	107	104	89	123	.	82	.	112
Income from the financial property (the capital)	s	26	30	24	41	201	30	31	44
	v	24,5	29,3	27,4	33,3	79,9	37,3	68,3	39,6
Dochód dzieci do lat 16	x	16	17	11*	15	.	19	23	14
Income received by people aged under 16	s	2	3	4	5	8	6	7	3
	v	13,4	16,7	41,5	33,8	55,3	33,4	29,8	21,1
Podatki od nieruchomości	x	129	119	154	97	102	109	129	144
Property tax	s	2	2	8	5	5	4	5	3
	v	1,4	2,0	5,0	5,6	4,9	3,4	3,5	2,1
Regularne transfery pieniężne przekazywane osobom spoza gospodarstwa domowego	x	158	187	342	189	87	181	116	116
Regular inter-household cash transfer paid	s	12	18	67	58	17	21	16	13
	v	7,4	9,5	19,5	30,9	19,9	11,6	14,2	11,4
Rozliczenia z urzędem skarbowym	x	-293	-293	-275	-261	-291	-295	-328	-293
Statements for the Treasury Office	s	8	12	40	26	36	16	21	10
	v	-2,8	-4,0	-14,4	-9,9	-12,3	-5,6	-6,4	-3,5

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.

a The reference period for income is the year 2018.

TABL. 14. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY NETTO NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG MAKROREGIONÓW (NUTS 1) ^a
AVERAGE YEARLY PER CAPITA NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY MACROREGIONS (NUTS 1) ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Makroregiony (NUTS 1) Macroregions (NUTS 1)						województwo mazowiec- kie
			centralny	południowy	wschodni	północno- zachodni	południowo- zachodni	północny	
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys									
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys									
v – błąd względny w % relative error in %									
Dochód do dyspozycji	x	22120	21377	22668	18816	21377	24259	21383	25343
Disposable income	s	139	456	322	253	262	460	304	510
	v	0,6	2,1	1,4	1,3	1,2	1,9	1,4	2,0
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem oraz renty rodzinne	x	20619	19849	21247	17282	19654	23072	19731	23974
Disposable income before social transfers other than old-age and survivors' benefits	s	148	474	340	267	282	487	322	513
	v	0,7	2,4	1,6	1,6	1,4	2,1	1,6	2,1
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych łącznie ze świadczeniami związanymi z wiekiem oraz rentami rodzinnymi	x	15660	14849	15727	12809	14979	17697	15150	18939
Disposable income before social transfers including old-age and survivors' benefits	s	154	497	351	280	296	506	337	552
	v	1,0	3,3	2,2	2,2	2,0	2,9	2,2	2,9
Dochód z pracy najemnej	x	13318	11845	13729	10936	12774	15464	12784	15848
Income from hired work	s	142	366	336	278	275	430	315	498
	v	1,1	3,1	2,5	2,5	2,2	2,8	2,5	3,1
Dochód z pracy na własny rachunek (w rolnictwie i poza rolnictwem)	x	2054	2588	1722	1637	1919	1957	2094	2791
Income from self-employment (in farming and outside farming)	s	77	375	143	103	148	245	191	249
	v	3,7	14,5	8,3	6,3	7,7	12,5	9,1	8,9
Świadczenia dla bezrobotnych	x	54	49	71	48	43	46	63	45
Unemployment benefits	s	4	8	13	8	9	12	8	12
	v	8,0	16,7	18,3	16,8	20,4	25,9	12,5	25,7
Świadczenia związane z wiekiem	x	4622	4703	5047	4235	4313	4993	4167	4915
Old-age benefits	s	58	154	143	121	124	192	125	215
	v	1,3	3,3	2,8	2,9	2,9	3,9	3,0	4,4
Renty rodzinne	x	355	300	476	247	362	384	414	227
Survivors' benefits	s	14	37	40	28	33	40	36	30
	v	3,9	12,2	8,5	11,2	9,1	10,4	8,7	13,2
Świadczenia chorobowe	x	24	35	14	16	23	23	34	32
Sickness benefits	s	3	10	5	4	6	7	10	13
	v	13,4	27,7	34,0	25,9	26,5	28,3	30,0	40,5
Świadczenia dla osób niepełnosprawnych	x	423	371	403	406	543	337	480	367
Disability benefits	s	15	42	34	33	37	40	38	36
	v	3,5	11,4	8,4	8,1	6,9	11,9	8,0	9,8

TABL. 14. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY NETTO NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG MAKROREGIONÓW (NUTS 1) ^a (dok.)
AVERAGE YEARLY PER CAPITA NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY MACROREGIONS (NUTS 1) ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Makroregiony (NUTS 1) Macroregions (NUTS 1)						województwo mazowiec- kie
			centralny	południowy	wschodni	północno- zachodni	południowo- zachodni	północny	
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys									
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys									
v – błąd względny w % relative error in %									
Stypendia	x	28	39	22	34	14	22	42	29
Education-related allowances	s	3	15	6	8	4	8	10	7
	v	10,4	38,3	25,2	22,3	31,0	35,5	24,4	24,9
Dochód z wynajmu nieruchomości.....	x	101	83	76	48	91	94	99	222
Income from rental of a property	s	8	23	16	10	15	20	17	36
	v	7,6	27,8	20,7	20,0	16,2	21,8	17,2	16,1
Świadczenia dotyczące rodziny	x	930	986	872	991	1048	722	987	866
Family-related allowances	s	18	62	41	42	47	54	39	43
	v	1,9	6,3	4,7	4,2	4,5	7,5	4,0	5,0
Świadczenia dotyczące wykluczenia społecznego	x	29	38	25	29	37	28	32	20
Social exclusion benefits	s	2	8	5	5	6	6	6	5
	v	7,6	21,2	19,4	17,1	17,0	22,8	17,7	25,8
Dodatki mieszkaniowe	x	12	10	14	9	14	9	16	10
Housing allowances	s	1	4	3	2	3	2	3	2
	v	9,3	38,8	19,8	19,6	22,9	25,8	22,4	21,0
Regularne transfery pieniężne otrzymywane od osób spoza gospodarstwa domowego	x	121	155	94	84	134	138	136	130
Regular inter-household cash transfer received	s	6	25	12	9	15	19	17	18
	v	5,2	16,5	12,9	10,7	11,3	13,6	12,3	14,2
Dochód z własności finansowej (kapitałowy)	x	75	.	.	56	18	111	.	40
Income from the financial property (the capital)	s	18	113	52	23	7	51	34	14
	v	24,0	62,5	50,6	41,0	37,1	46,4	57,2	35,5
Dochód dzieci do lat 16	x	10	7	6	9	13	10	11	13
Income received by people aged under 16	s	1	3	2	3	4	3	3	5
	v	13,2	38,0	38,5	34,3	28,2	34,3	30,1	39,0
Podatki od nieruchomości	x	87	84	85	71	83	87	85	117
Property tax	s	1	4	3	2	3	4	3	4
	v	1,3	4,9	3,1	2,7	3,2	4,1	3,6	3,8
Regularne transfery pieniężne przekazywane osobom spoza gospodarstwa domowego	x	114	94	83	81	79	136	112	235
Regular inter-household cash transfer paid	s	8	14	10	11	13	24	23	42
	v	7,0	15,2	12,4	13,8	16,1	17,7	20,3	17,7
Rozliczenia z urzędem skarbowym	x	-166	-166	-161	-182	-193	-146	-164	-141
Statements for the Treasury Office	s	5	12	12	10	13	15	11	16
	v	-2,8	-7,2	-7,3	-5,3	-6,7	-10,4	-6,4	-11,2

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.

a The reference period for income is the year 2018.

TABL. 15. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY EKWIWALENTNE NETTO W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG MAKROREGIONÓW (NUTS 1) ^a
AVERAGE YEARLY EQUIVALISED NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY MACROREGIONS (NUTS 1) ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Makroregiony (NUTS 1) Macroregions (NUTS 1)						województwo mazowiec- kie
			centralny	południowy	wschodni	północno- zachodni	południowo- zachodni	północny	
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys									
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys									
v – błąd względny w % relative error in %									
Dochód do dyspozycji	x	34185	32946	35079	29741	33240	36941	33119	38554
Disposable income	s	226,2	709,9	488,1	405,5	404,1	710,6	487,5	893,6
	v	0,7	2,2	1,4	1,4	1,2	1,9	1,5	2,3
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem oraz renty rodzinne	x	31598	30316	32646	27047	30287	34905	30277	36190
Disposable income before social transfers other than old-age and survivors' benefits	s	242	743	518	427	434	757	518	897
	v	0,8	2,5	1,6	1,6	1,4	2,2	1,7	2,5
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych łącznie ze świadczeniami związanymi z wiekiem oraz rentami rodzinnymi	x	24753	23436	24989	20645	23742	27549	23997	29525
Disposable income before social transfers including old-age and survivors' benefits	s	248	775	536	442	455	776	536	931
	v	1,0	3,3	2,1	2,1	1,9	2,8	2,2	3,2
Dochód z pracy najemnej	x	21019	18754	21795	17571	20154	24107	20217	24637
Income from hired work	s	228	594	509	442	425	666	505	817
	v	1,1	3,2	2,3	2,5	2,1	2,8	2,5	3,3
Dochód z pracy na własny rachunek (w rolnictwie i poza rolnictwem)	x	3242	4040	2722	2668	3096	2986	3336	4302
Income from self-employment (in farming and outside farming)	s	118	577	236	168	236	365	311	353
	v	3,6	14,3	8,7	6,3	7,6	12,2	9,3	8,2
Świadczenia dla bezrobotnych	x	79	69	100	75	66	69	90	69
Unemployment benefits	s	6	12	18	13	15	19	11	18
	v	8,0	17,1	17,7	17,2	22,3	27,8	12,5	25,8
Świadczenia związane z wiekiem	x	6416	6498	7050	6082	6049	6872	5732	6599
Old-age benefits	s	88	234	210	188	185	291	187	342
	v	1,4	3,6	3,0	3,1	3,1	4,2	3,3	5,2
Renty rodzinne	x	464	386	611	333	496	486	547	286
Survivors' benefits	s	19	55	56	40	48	58	52	37
	v	4,2	14,2	9,2	12,0	9,7	12,0	9,5	12,8
Świadczenia chorobowe	x	37	53	22	27	37	35	55	44
Sickness benefits	s	5	15	8	7	11	10	16	16
	v	12,8	28,0	35,1	26,0	28,5	28,6	29,8	35,7
Świadczenia dla osób niepełnosprawnych	x	638	560	605	626	823	512	726	536
Disability benefits	s	23	67	52	54	60	66	61	54
	v	3,7	12,1	8,7	8,6	7,3	12,9	8,4	10,0

TABL. 15. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY EKWIWALENTNE NETTO W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG MAKROREGIONÓW (NUTS 1) ^a (dok.)
AVERAGE YEARLY EQUIVALISED NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY MACROREGIONS (NUTS 1) ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Makroregiony (NUTS 1) Macroregions (NUTS 1)						województwo mazowiec- kie
			centralny	południowy	wschodni	północno- zachodni	południowo- zachodni	północny	
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys									
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys									
v – błąd względny w % relative error in %									
Stypendia	x	43	64	34	56	21	31	60	45
Education-related allowances	s	4	24	9	13	7	11	14	11
	v	10,4	37,9	26,4	23,6	31,9	35,1	23,0	25,7
Dochód z wynajmu nieruchomości	x	150	124	107	72	132	141	150	339
Income from rental of a property	s	12	38	23	14	22	32	25	54
	v	7,7	30,5	21,5	20,1	16,5	22,7	16,7	15,8
Świadczenia dotyczące rodziny	x	1730	1813	1616	1856	1935	1340	1844	1628
Family-related allowances	s	34	117	78	81	90	106	77	86
	v	2,0	6,5	4,8	4,4	4,6	7,9	4,2	5,3
Świadczenia dotyczące wykluczenia społecznego	x	41	56	36	40	50	37	44	28
Social exclusion benefits	s	3	14	8	7	9	9	8	9
	v	8,5	25,0	21,8	18,4	17,3	24,0	18,4	32,5
Dodatki mieszkaniowe	x	18	16	20	14	22	13	24	14
Housing allowances	s	2	7	4	3	5	3	6	3
	v	10,1	44,7	20,7	21,0	24,7	26,5	24,3	23,0
Regularne transfery pieniężne otrzymywane od osób spoza gospodarstwa domowego	x	179	230	143	127	208	199	195	188
Regular inter-household cash transfer received	s	10	42	20	14	26	29	25	29
	v	5,6	18,1	13,7	11,1	12,6	14,7	13,0	15,6
Dochód z własności finansowej (kapitałowy)	x	107	.	.	82	25	156	.	59
Income from the financial property (the capital)	s	26	147	85	34	9	75	45	22
	v	24,5	62,8	53,4	41,7	37,2	48,1	57,1	36,6
Dochód dzieci do lat 16	x	16	12	9	15	21	16	18	22
Income received by people aged under 16	s	2	4	4	5	6	6	6	8
	v	13,4	38,0	38,1	35,3	28,8	34,9	30,9	38,8
Podatki od nieruchomości	x	129	124	126	106	124	128	128	168
Property tax	s	2	7	4	3	4	5	5	6
	v	1,4	5,4	3,3	2,8	3,3	4,2	3,9	3,8
Regularne transfery pieniężne przekazywane osobom spoza gospodarstwa domowego	x	158	126	110	116	108	191	155	335
Regular inter-household cash transfer paid	s	12	20	14	16	17	35	36	61
	v	7,4	15,6	12,6	13,8	16,2	18,2	22,9	18,2
Rozliczenia z urzędem skarbowym	x	-293	-290	-286	-319	-338	-260	-285	-259
Statements for the Treasury Office	s	8	21	19	17	22	26	18	27
	v	-2,8	-7,2	-6,8	-5,3	-6,5	-10,0	-6,2	-10,5

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.

a The reference period for income is the year 2018.

TABL. 16. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY NETTO NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG REGIONÓW (NUTS 2) ^a
AVERAGE YEARLY PER CAPITA NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY REGIONS (NUTS 2) ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Regiony (NUTS 2)					
			dolno- śląskie	kujawsko- pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	mało- polskie
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys								
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys								
v – błąd względny w % relative error in %								
Dochód do dyspozycji	x	22120	25027	20645	18211	22203	22405	20985
Disposable income	s	139	574	530	450	557	661	406
	v	0,6	2,3	2,6	2,5	2,5	3,0	1,9
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem oraz renty rodzinne	x	20619	23834	18911	16741	20197	20925	19479
Disposable income before social transfers other than old-age and survivors' benefits	s	148	607	565	471	610	686	432
	v	0,7	2,5	3,0	2,8	3,0	3,3	2,2
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych łącznie ze świadczeniami związanymi z wiekiem oraz rentami rodzinnymi	x	15660	18425	14266	12152	15382	15648	15183
Disposable income before social transfers including old-age and survivors' benefits	s	154	625	612	498	596	715	456
	v	1,0	3,4	4,3	4,1	3,9	4,6	3,0
Dochód z pracy najemnej	x	13318	16132	11477	10080	13630	12176	12936
Income from hired work	s	142	537	513	489	585	497	408
	v	1,1	3,3	4,5	4,9	4,3	4,1	3,2
Dochód z pracy na własny rachunek (w rolnictwie i poza rolnictwem)	x	2054	2009	2420	1901	1481	3013	1980
Income from self-employment (in farming and outside farming)	s	77	304	375	186	253	542	223
	v	3,7	15,1	15,5	9,8	17,1	18,0	11,3
Świadczenia dla bezrobotnych	x	54	45	71	39	37*	40	48
Unemployment benefits	s	4	14	14	10	12	8	14
	v	8,0	32,1	19,2	26,3	32,5	20,5	28,4
Świadczenia związane z wiekiem	x	4622	5063	4156	4397	4564	4969	4000
Old-age benefits	s	58	224	220	216	262	212	174
	v	1,3	4,4	5,3	4,9	5,7	4,3	4,3
Renty rodzinne	x	355	348	489	193	251	312	299
Survivors' benefits	s	14	45	65	36	65	48	42
	v	3,9	12,8	13,3	18,5	26,1	15,3	14,2
Świadczenia chorobowe	x	24	25	22*	20	.	42	8*
Sickness benefits	s	3	8	10	7	19	14	4
	v	13,4	32,9	47,3	36,2	66,5	33,6	44,6
Świadczenia dla osób niepełnosprawnych	x	423	343	545	419	613	329	440
Disability benefits	s	15	48	71	62	95	56	51
	v	3,5	14,1	13,0	14,7	15,5	17,1	11,6

Regions (NUTS 2)

warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
30566	18559	21925	18821	19893	22921	23933	19384	19913	20045	23782
857	376	567	390	517	516	455	479	534	349	500
2,8	2,0	2,6	2,1	2,6	2,3	1,9	2,5	2,7	1,7	2,1
29355	16983	20758	17222	18363	21320	22575	17761	18297	18324	22230
857	401	598	421	538	531	477	504	579	370	546
2,9	2,4	2,9	2,5	2,9	2,5	2,1	2,8	3,2	2,0	2,5
23675	12786	15486	12850	13916	16719	16135	13299	13848	13997	16879
918	432	597	409	565	555	500	526	591	411	584
3,9	3,4	3,9	3,2	4,1	3,3	3,1	4,0	4,3	2,9	3,5
20204	10189	13435	11537	11380	14286	14325	11202	12232	11733	14522
823	424	512	405	543	539	485	480	545	377	521
4,1	4,2	3,8	3,5	4,8	3,8	3,4	4,3	4,5	3,2	3,6
3012	2504	1797	1078	2182	2142	1528	1765	1522	2006	2001
400	233	260	151	211	289	187	262	270	205	332
13,3	9,3	14,5	14,0	9,7	13,5	12,2	14,9	17,8	10,2	16,6
37*	55	48*	70	24*	63	88	67	51	48	36*
18	13	19	17	11	14	21	19	12	14	11
48,2	24,4	39,4	23,8	44,9	22,6	23,3	28,4	24,6	29,5	30,3
5650	3959	4780	4039	4301	4135	5834	4185	4238	3973	4902
353	188	327	194	195	203	220	181	227	167	235
6,3	4,7	6,8	4,8	4,5	4,9	3,8	4,3	5,4	4,2	4,8
218	238	493	335	183	466	610	276	211	354	449
46	35	89	57	39	60	63	62	44	45	65
20,9	14,5	18,0	17,0	21,5	12,9	10,4	22,4	20,9	12,7	14,5
48*	12*	16*	14*	.	15*	18*	23	85	25	17*
23	5	6	6	9	6	8	10	40	9	6
47,3	37,0	38,5	43,5	60,4	43,0	42,7	42,7	46,6	35,4	34,8
327	420	319	413	373	402	375	452	512	518	554
51	48	69	49	54	59	46	61	72	52	63
15,7	11,4	21,5	11,9	14,5	14,7	12,1	13,6	14,1	10,0	11,4

TABL. 16. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY NETTO NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG REGIONÓW (NUTS 2) ^a (dok.)
AVERAGE YEARLY PER CAPITA NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY REGIONS (NUTS 2) ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Regiony (NUTS 2)					małopolskie
			dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys								
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys								
v – błąd względny w % relative error in %								
Stypendia	x	28	20*	31*	22	27*	.	28
Education-related allowances	s	3	9	13	7	13	21	9
	v	10,4	46,6	41,3	31,0	48,4	54,1	33,7
Dochód z wynajmu nieruchomości	x	101	98	133	55	79	111	101
Income from rental of a property	s	8	26	32	17	29	34	29
	v	7,6	27,0	24,2	31,1	36,4	30,9	28,3
Świadczenia dotyczące rodziny	x	930	726	997	935	1204	989	954
Family-related allowances	s	18	68	68	72	122	83	62
	v	1,9	9,3	6,9	7,7	10,1	8,4	6,5
Świadczenia dotyczące wykluczenia społecznego	x	29	26*	39	32	89	29	24
Social exclusion benefits	s	2	8	10	9	22	11	7
	v	7,6	31,1	25,0	28,8	24,8	36,9	29,1
Dodatki mieszkaniowe	x	12	8*	28	3*	.	13*	5*
Housing allowances	s	1	3	9	1	4	6	2
	v	9,3	34,1	31,8	45,8	53,2	45,4	42,1
Regularne transfery pieniężne otrzymywane od osób spoza gospodarstwa domowego	x	121	137	154	68	111	168	68
Regular inter-household cash transfer received	s	6	21	36	13	20	35	12
	v	5,2	15,5	23,3	18,7	18,2	20,7	18,0
Dochód z własności finansowej (kapitałowy)	x	75	.	59*	5*	.	.	.
Income from the financial property (the capital)	s	18	62	29	26	4	156	43
	v	24,0	56,2	48,9	47,5	63,7	82,0	61,9
Dochód dzieci do lat 16	x	10	10*	24	.	.	.	.
Income received by people aged under 16	s	1	4	9	2	14	3	4
	v	13,2	43,0	37,9	51,8	64,0	60,0	62,4
Podatki od nieruchomości	x	87	85	82	69	97	89	74
Property tax	s	1	4	6	4	8	6	4
	v	1,3	5,2	6,7	5,3	8,4	6,6	5,0
Regularne transfery pieniężne przekazywane osobom spoza gospodarstwa domowego	x	114	123	87	120	55*	102	79
Regular inter-household cash transfer paid	s	8	29	23	22	23	19	16
	v	7,0	23,6	27,0	18,6	41,1	18,8	19,5
Rozliczenia z urzędem skarbowym	x	-166	-135	-168	-178	-205	-171	-174
Statements for the Treasury Office	s	5	18	18	20	21	16	19
	v	-2,8	-13,5	-10,6	-11,2	-10,3	-9,4	-10,7

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.
a The reference period for income is the year 2018.

Regions (NUTS 2)

warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
33	25	30*	48	30	57	18*	38*	33	5*	.
11	8	15	16	14	21	7	18	14	2	13
34,4	32,9	49,8	34,0	46,3	37,3	38,5	46,6	41,8	46,0	50,2
376	20*	81	36*	56	106	58*	29*	36*	90	100
62	8	24	16	17	28	19	11	12	21	26
16,5	41,2	29,7	43,4	30,8	26,4	32,2	39,3	34,1	23,6	25,8
738	1031	708	1019	1040	1023	811	981	909	1091	858
62	63	73	72	77	61	56	84	78	61	92
8,4	6,1	10,3	7,1	7,4	6,0	7,0	8,6	8,6	5,6	10,7
18*	22	34	25	30	32	26	56	20	21*	42
8	6	9	8	8	11	7	13	7	7	11
42,1	27,1	25,1	32,4	27,5	33,5	25,1	22,6	35,1	33,3	27,5
10*	10	12*	10	17	9*	20	5*	7*	13	20
3	3	4	3	5	3	4	2	2	3	9
30,5	27,3	33,3	30,8	29,4	31,0	22,0	46,1	35,1	26,4	44,7
173	73	141	82	118	136	114	128	108	107	206
31	14	37	15	24	20	20	31	25	17	42
17,7	18,7	26,2	18,6	20,1	14,9	17,3	24,1	23,6	16,3	20,3
48	.	.	.	.	.	.	.	.	25	.
16	27	80	3	93	80	85	133	3	11	6
32,7	88,8	71,0	61,6	61,6	88,2	65,9	81,5	52,3	44,1	65,1
.	.	10*	.	25*	5*	5*	9*	3*	11	.
4	10	5	3	12	2	3	4	1	4	5
52,4	51,0	49,6	67,2	48,0	46,8	49,6	45,7	41,9	39,0	52,5
149	77	94	69	77	88	93	75	82	84	74
7	4	5	3	4	6	4	5	5	4	3
4,8	5,1	5,4	4,2	4,8	6,3	4,0	6,9	6,1	4,5	4,5
306	144	176	37	92	126	86	78	126	92	64
68	32	39	11	21	48	14	20	31	21	15
22,1	22,1	22,4	30,5	22,6	38,3	16,5	25,4	24,3	22,3	23,7
-120	-168	-178	-211	-136	-168	-152	-157	-150	-201	-168
25	15	24	12	14	18	15	16	19	19	26
-20,9	-9,1	-13,2	-5,6	-10,3	-10,6	-9,9	-10,4	-13,0	-9,3	-15,2

TABL. 17. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY EKWIWALENTNE NETTO W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG REGIONÓW (NUTS 2) ^a
AVERAGE YEARLY EQUIVALISED NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY REGIONS (NUTS 2) ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Regiony (NUTS 1)					
			dolno- śląskie	kujawsko- pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	mało- polskie
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys								
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys								
v – błąd względny w % relative error in %								
Dochód do dyspozycji	x	34185	37973	31909	28507	34253	34263	33271
Disposable income	s	226	882	852	736	838	1032	638
	v	0,7	2,3	2,7	2,6	2,5	3,0	1,9
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem oraz renty rodzinne	x	31598	35916	28963	25944	30841	31724	30612
Disposable income before social transfers other than old-age and survivors' benefits	s	242	939	912	763	935	1077	684
	v	0,8	2,6	3,2	2,9	3,0	3,4	2,2
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych łącznie ze świadczeniami związanymi z wiekiem oraz rentami rodzinnymi	x	24753	28562	22513	19497	24243	24550	24408
Disposable income before social transfers including old-age and survivors' benefits	s	248	958	981	806	876	1116	708
	v	1,0	3,4	4,4	4,1	3,6	4,6	2,9
Dochód z pracy najemnej	x	21019	25042	17999	16068	21311	19181	20808
Income from hired work	s	228	833	792	784	867	805	643
	v	1,1	3,3	4,4	4,9	4,1	4,2	3,1
Dochód z pracy na własny rachunek (w rolnictwie i poza rolnictwem)	x	3242	3055	3939	3128	2457	4648	3150
Income from self-employment (in farming and outside farming)	s	118	452	632	312	433	830	354
	v	3,6	14,8	16,1	10,0	17,6	17,9	11,2
Świadczenia dla bezrobotnych	x	79	68	99	55*	49	54	72
Unemployment benefits	s	6	24	18	15	16	11	21
	v	8,0	34,8	18,0	27,0	31,9	20,6	28,5
Świadczenia związane z wiekiem	x	6416	6926	5788	6207	6246	6799	5786
Old-age benefits	s	88	337	333	329	401	325	270
	v	1,4	4,9	5,8	5,3	6,4	4,8	4,7
Renty rodzinne	x	464	431	661	240	352	381	423
Survivors' benefits	s	19	62	95	46	104	65	63
	v	4,2	14,3	14,4	19,0	29,6	17,0	14,9
Świadczenia chorobowe	x	37	38	37*	31	.	61	13*
Sickness benefits	s	5	13	18	11	31	21	7
	v	12,8	33,3	48,1	36,8	67,3	34,4	49,1
Świadczenia dla osób niepełnosprawnych	x	638	524	814	640	935	481	687
Disability benefits	s	23	81	106	98	151	89	83
	v	3,7	15,4	13,1	15,4	16,1	18,5	12,1

Regions (NUTS 2)

warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko- mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
45565 1513 3,3	29444 624 2,1	33809 887 2,6	30390 635 2,1	30779 781 2,5	35615 831 2,3	36437 682 1,9	30390 730 2,4	30751 836 2,7	31721 559 1,8	35940 756 2,1
43507 1511 3,5	26684 662 2,5	31835 933 2,9	27554 677 2,5	28107 815 2,9	32847 854 2,6	34173 718 2,1	27584 766 2,8	27941 914 3,3	28740 592 2,1	33331 823 2,5
36254 1562 4,3	20782 709 3,4	24474 919 3,8	21070 652 3,1	21936 835 3,8	26556 878 3,3	25426 760 3,0	21277 827 3,9	21938 934 4,3	22555 655 2,9	26030 880 3,4
30946 1359 4,4	16440 692 4,2	21271 784 3,7	18934 658 3,5	17794 813 4,6	22767 894 3,9	22536 733 3,3	17927 802 4,5	19282 849 4,4	18788 593 3,2	22430 806 3,6
4422 546 12,3	4147 403 9,7	2776 409 14,7	1725 233 13,5	3556 356 10,0	3320 433 13,0	2400 317 13,2	2861 431 15,1	2454 463 18,9	3320 346 10,4	3003 484 16,1
56* 27 48,7	86 22 25,2	74* 30 40,3	117 28 24,3	32* 14 43,3	92 21 23,3	120 27 22,6	97 28 29,2	74 19 25,4	77 24 31,6	52* 16 30,9
7378 564 7,7	5589 293 5,2	6709 512 7,6	6005 310 5,2	5997 293 4,9	5682 296 5,2	8000 321 4,0	5913 281 4,8	5731 340 5,9	5712 249 4,4	6667 355 5,3
266 53 20,1	313 48 15,3	655 141 21,5	481 86 17,8	234 57 24,2	608 89 14,6	752 87 11,6	395 107 27,1	273 64 23,5	473 63 13,4	634 102 16,1
63* 27 42,5	19* 8 38,8	25* 10 38,6	24* 11 43,8	. 15 58,8	21* 9 42,6	29* 13 44,2	37 15 41,7	137 63 45,6	41 15 38,0	24* 8 34,8
454 72 15,9	643 77 12,0	473 105 22,1	646 80 12,5	567 88 15,5	616 97 15,7	544 68 12,5	712 101 14,2	779 118 15,1	804 85 10,5	794 93 11,8

TABL. 17. PRZECIĘTNE ROCZNE DOCHODY EKWIWALENTNE NETTO W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG GIONÓW (NUTS 2) ^a (dok.)
AVERAGE YEARLY EQUIVALISED NET INCOME IN HOUSEHOLDS BY REGIONS (NUTS 2) ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Regiony (NUTS 2)					małopolskie
			dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	
x – przeciętne dochody w zł average income in zlotys								
s – błąd bezwzględny w zł absolute error in zlotys								
v – błąd względny w % relative error in %								
Stypendia	x	43	26*	42*	33	43*	.	42
Education-related allowances	s	4	12	15	10	20	34	15
	v	10,4	46,4	36,3	29,5	47,6	54,1	35,7
Dochód z wynajmu nieruchomości	x	150	150	185	82	124	168	145
Income from rental of a property	s	12	42	42	27	45	56	42
	v	7,7	28,1	22,8	32,9	36,1	33,6	28,9
Świadczenia dotyczące rodziny	x	1730	1354	1855	1753	2207	1812	1802
Family-related allowances	s	34	134	137	139	224	157	122
	v	2,0	9,9	7,4	7,9	10,2	8,6	6,8
Świadczenia dotyczące wykluczenia społecznego	x	41	36*	56	45	121	47	35
Social exclusion benefits	s	3	11	13	15	31	20	11
	v	8,5	31,8	23,9	32,6	26,0	42,1	32,6
Dodatki mieszkaniowe	x	18	11*	44	6*	.	.	8*
Housing allowances	s	2	4	15	3	6	11	3
	v	10,1	35,2	34,5	47,3	54,9	50,8	44,8
Regularne transfery pieniężne otrzymywane od osób spoza gospodarstwa domowego	x	179	192	218	100	162	252	94
Regular inter-household cash transfer received	s	10	31	56	20	30	58	17
	v	5,6	16,0	25,5	19,8	18,6	23,2	18,4
Dochód z własności finansowej (kapitałowy)	x	107	.	82*	72*	.	.	.
Income from the financial property (the capital)	s	26	92	40	33	5	209	68
	v	24,5	57,8	48,7	46,7	63,3	81,0	63,2
Dochód dzieci do lat 16	x	16	16*	40	7*	.	.	.
Income received by people aged under 16	s	2	7	15	3	27	6	6
	v	13,4	43,6	38,6	47,8	66,4	60,5	60,9
Podatki od nieruchomości	x	129	124	127	104	141	131	112
Property tax	s	2	7	9	6	12	9	6
	v	1,4	5,4	7,3	5,6	8,7	7,2	5,1
Regularne transfery pieniężne przekazywane osobom spoza gospodarstwa domowego	x	158	173	113	168	83*	139	104
Regular inter-household cash transfer paid	s	12	42	29	31	35	26	21
	v	7,4	24,4	25,5	18,4	41,6	19,0	20,1
Rozliczenia z urzędem skarbowym	x	-293	-244	-290	-314	-364	-298	-305
Statements for the Treasury Office	s	8	31	30	35	36	28	30
	v	-2,8	-12,8	-10,3	-11,1	-9,8	-9,4	-9,9

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.
a The reference period for income is the year 2018.

Regions (NUTS 2)

warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko- mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
49	39	.	85	47	78	28*	65*	56	7*	.
18	13	24	30	22	27	11	31	24	3	20
35,9	33,5	51,9	35,3	47,1	35,1	40,4	48,3	42,5	45,1	53,2
576	32*	115	51*	90	175	79*	38*	55*	127	147
93	14	31	22	29	46	27	14	18	31	39
16,2	45,2	26,8	42,1	31,8	26,4	34,2	37,0	33,5	24,3	26,3
1396	1929	1298	1915	1935	1904	1477	1813	1723	2008	1608
125	120	140	141	146	116	103	159	158	110	196
9,0	6,2	10,8	7,4	7,5	6,1	7,0	8,8	9,2	5,5	12,2
.	30	40	33	42	43	37	74	29	25*	61
15	8	10	10	13	16	11	16	11	8	18
54,1	28,4	25,0	31,0	31,8	36,7	28,4	22,1	36,2	33,6	30,2
13*	14	17*	16	25	13*	28	7*	11*	19	34
4	4	6	5	8	4	7	3	4	5	16
34,1	29,8	34,3	33,3	31,1	31,9	23,1	42,7	37,4	26,4	47,9
247	112	223	133	165	187	180	188	172	167	326
49	22	67	26	33	28	33	45	40	29	74
20,0	19,9	29,9	19,3	19,9	15,2	18,1	23,8	23,4	17,6	22,7
67	.	.	.	.	.	.	.	.	36	.
21	44	106	5	145	106	138	144	4	16	8
31,3	87,7	72,2	65,8	61,2	89,2	70,2	76,8	50,7	43,8	65,8
.	.	15*	.	42*	8*	.	15*	4*	18	.
6	18	8	6	21	4	4	7	2	7	9
51,2	50,4	49,4	68,2	49,7	45,9	50,2	45,5	42,4	37,9	52,2
210	114	141	105	112	134	136	111	120	129	105
10	6	8	5	5	9	6	8	7	6	5
4,9	5,3	5,6	4,4	4,7	6,6	4,2	7,2	6,2	4,6	4,6
428	214	245	55	131	182	115	103	173	125	87
99	49	55	18	28	80	19	27	43	28	21
23,1	23,0	22,5	31,9	21,5	43,7	16,3	26,2	25,1	22,4	24,4
-231	-296	-310	-369	-237	-297	-272	-273	-257	-353	-288
43	27	41	21	24	30	25	29	31	32	42
-18,6	-9,0	-13,3	-5,6	-10,2	-10,2	-9,3	-10,5	-12,0	-9,2	-14,4

TABL. 18. WYBRANE WSKAŹNIKI SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ W OPARCIU O BADANIE EU-SILC 2019 ^a
SELECTED SOCIAL COHESION INDICATORS BASED ON EU-SILC 2019 ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wartość Value	Błąd standardowy Standard error
Granica ubóstwa At-risk-of-poverty threshold		
1 osoba dorosła ..... single	18 216 PLN	117 PLN
2 osoby dorosłe, 2 dzieci ..... 2 adults, 2 children	38 254 PLN	245 PLN
Nierówność rozkładu dochodów S80/S20 (wskaźnik zróżnicowania kwintylowego) ... Inequality of income distribution S80/S20 (income quintile share ratio)	4,4	0,06
Współczynnik Giniego ..... Gini coefficient	28,5	0,30
WSKAŹNIK ZAGROŻENIA UBÓSTWEM PO UWZGLĘDNIENIU W DOCHODACH TRANSFERÓW SPOŁECZNYCH AT-RISK-OF-POVERTY RATE AFTER SOCIAL TRANSFERS		
Ogółem ..... Total	15,4	0,39
0-17 lat ..... 0-17 years	13,4	0,57
18-64 ..... 18-64 years	15,5	0,44
65 lat i więcej ..... and more	17,4	0,48
Mężczyźni ogółem ..... Men total	15,0	0,44
18-64 lat ..... 18-64 years	16,0	0,49
65 lat i więcej ..... and more	12,6	0,61
Kobiety ogółem ..... Women total	15,8	0,40
18-64 lat ..... 18-64 years	14,9	0,45
65 lat i więcej ..... and more	20,6	0,58
Pracujący ..... Employed	9,7	0,37
Mężczyźni ..... Men	10,7	0,44
Kobiety ..... Women	8,7	0,40
Bezrobotni ..... Unemployed	38,0	1,83
Mężczyźni ..... Men	51,1	2,99
Kobiety ..... Women	29,0	1,93
Emeryci ..... Retired	17,7	0,49
Mężczyźni ..... Men	12,9	0,62
Kobiety ..... Women	20,7	0,57
Pozostali nieaktywni zawodowo ..... Other inactive	28,3	0,86
Mężczyźni ..... Men	31,5	1,31
Kobiety ..... Women	26,6	1,00

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.

a The reference period for income is the year 2018.

TABL. 18. WYBRANE WSKAŹNIKI SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ W OPARCIU O BADANIE EU-SILC 2019 ^a (cd.)
SELECTED SOCIAL COHESION INDICATORS BASED ON EU-SILC 2019 ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wartość Value	Błąd standardowy Standard error
WSKAŹNIK ZAGROŻENIA UBÓSTWEM PO UWZGLĘDNIENIU W DOCHODACH TRANSFERÓW SPOŁECZNYCH AT-RISK-OF-POVERTY RATE AFTER SOCIAL TRANSFERS		
Bez dzieci na utrzymaniu	16,2	0,41
Without children		
Jednoosobowych ogółem	32,7	0,74
Single total		
Jednoosobowych (mężczyzna)	32,8	1,43
Single male		
Jednoosobowych (kobieta)	32,6	0,90
Single female		
Jednoosobowych poniżej 65 roku życia	30,8	1,19
Single <65 years		
Jednoosobowych w wieku 65 i więcej	34,4	0,97
Single 65+ years		
2 dorosłych bez dzieci na utrzymaniu, oboje wieku poniżej 65 lat	13,4	0,73
2 adults, no children, both <65 years		
2 dorosłych bez dzieci na utrzymaniu, co najmniej jedno w wieku powyżej 65 lat	12,0	0,64
2 adults, no children, at least 65+ years		
Z dziećmi na utrzymaniu	14,1	0,60
With children		
Rodzic z przynajmniej jednym dzieckiem na utrzymaniu	26,2	2,45
Single parent, at least one child		
2 dorosłych z jednym dzieckiem	10,8	0,85
2 adults, 1 child		
2 dorosłych z dwojgiem dzieci na utrzymaniu	11,7	0,86
2 adults, 2 children		
2 dorosłych z trojgiem i więcej dzieci na utrzymaniu	13,9	1,89
2 adults, 3+ children		
GŁĘBOKOŚĆ UBÓSTWA (W ODNIESIENIU DO MEDIANY) RELATIVE MEDIAN AT-RISK-OF-POVERTY GAP		
Ogółem	22,1	0,65
Total		
0-17 lat	20,3	1,26
18-64	24,6	1,00
65 lat i więcej	18,1	0,59
and more		
Mężczyźni ogółem	23,9	1,00
Men total		
18-64 lat	26,5	1,55
65 lat i więcej	18,2	1,00
and more		
Kobiety ogółem	21,0	0,59
Women total		
18-64 lat	23,2	0,78
65 lat i więcej	17,9	0,64
and more		

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.

a The reference period for income is the year 2018.

TABL. 18. WYBRANE WSKAŹNIKI SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ W OPARCIU O BADANIE EU-SILC 2019 ^a (cd.)
SELECTED SOCIAL COHESION INDICATORS BASED ON EU-SILC 2019 ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wartość Value	Błąd standardowy Standard error
WSKAŹNIK ZAGROŻENIA UBÓSTWEM BEZ UWZGLĘDNIENIA W DOCHODACH TRANSFERÓW SPOŁECZNYCH INNYCH NIŻ ŚWIADCZENIA ZWIĄZANE Z WIEKIEM I RENTY RODZINNE		
AT-RISK-OF-POVERTY RATE BEFORE SOCIAL TRANSFERS OTHER THAN OLD-AGE AND SURVIVORS' BENEFITS		
Ogółem ..... Total	24,4	0,49
0-17 lat	30,3	0,82
18-64	23,6	0,54
65 lat i więcej ..... and more	21,1	0,53
Mężczyźni ogółem ..... Men total	24,1	0,54
18-64 lat	23,8	0,58
65 lat i więcej ..... and more	16,0	0,70
Kobiety ogółem ..... Women total	24,6	0,51
18-64 lat	23,3	0,56
65 lat i więcej ..... and more	24,5	0,61
WSKAŹNIK ZAGROŻENIA UBÓSTWEM BEZ UWZGLĘDNIENIA W DOCHODACH OGÓŁU TRANSFERÓW SPOŁECZNYCH		
AT-RISK-OF-POVERTY RATE BEFORE SOCIAL TRANSFERS INCLUDING OLD-AGE AND SURVIVORS' BENEFITS		
Ogółem ..... Total	43,9	0,58
0-17 lat	38,1	0,89
18-64	35,3	0,61
65 lat i więcej ..... and more	80,7	0,65
Mężczyźni ogółem ..... Men total	42,2	0,61
18-64 lat	34,6	0,64
65 lat i więcej ..... and more	81,1	0,88
Kobiety ogółem ..... Women total	45,5	0,61
18-64 lat	36,1	0,65
65 lat i więcej ..... and more	80,4	0,70

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.

a The reference period for income is the year 2018.

TABL. 18. WYBRANE WSKAŹNIKI SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ W OPARCIU O BADANIE EU-SILC 2019^a (cd.)
SELECTED SOCIAL COHESION INDICATORS BASED ON EU-SILC 2019^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wartość Value	Błąd standardowy Standard error
WSKAŹNIK OSÓB ZAGROŻONYCH POGŁĘBIONĄ DEPRYWACJĄ MATERIALNĄ SEVERELY MATERIALLY DEPRIVED PEOPLE		
Ogółem ..... Total	3,6	0,19
0-17 lat	2,6	0,28
18-64	3,7	0,22
65 lat i więcej ..... and more	4,1	0,24
Mężczyźni ogółem ..... Men total	3,6	0,22
18-64 lat	4,1	0,27
65 lat i więcej ..... and more	2,8	0,29
Kobiety ogółem ..... Women total	3,5	0,19
18-64 lat	3,3	0,22
65 lat i więcej ..... and more	5,0	0,31
WSKAŹNIK OSÓB W WIEKU 0-59 LAT ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWACH O BARDZO NISKIEJ INTENSYWNOŚCI PRACY PEOPLE AGED 0-59 YEARS LIVING IN HOUSEHOLDS WITH VERY LOW WORK INTENSITY		
Ogółem ..... Total	4,7	0,22
0-17 lat	3,4	0,31
18-59 lat	5,2	0,23
Mężczyźni ogółem ..... Men total	4,6	0,23
0-17 lat	3,5	0,34
18-59 lat	4,9	0,25
Kobiety ogółem ..... Women total	4,9	0,26
0-17 lat	3,3	0,39
18-59 lat	5,4	0,28

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.

a The reference period for income is the year 2018.

TABL. 18. WYBRANE WSKAŹNIKI SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ W OPARCIU O BADANIE EU-SILC 2019 ^a (dok.)
SELECTED SOCIAL COHESION INDICATORS BASED ON EU-SILC 2019 ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wartość Value	Błąd standardowy Standard error
WSKAŹNIK ZAGROŻENIA UBÓSTWEM LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM (POWIĄZANIE TRZECH WSKAŹNIKÓW) PEOPLE AT RISK OF POVERTY OR SOCIAL EXCLUSION (UNION OF THE THREE SUB-INDICATORS)		
Ogółem ..... Total	18,2	0,41
0-17 lat	16,0	0,63
18-64	18,5	0,47
65 lat i więcej ..... and more	19,2	0,49
Mężczyźni ogółem ..... Men total	17,7	0,45
0-17 lat	15,9	0,72
18-64	19,0	0,51
65 lat i więcej ..... and more	14,0	0,63
Kobiety ogółem ..... Women total	18,7	0,43
0-17 lat	16,0	0,82
18-64	18,1	0,49
65 lat i więcej ..... and more	22,6	0,60

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.
a The reference period for income is the year 2018.

TABL. 19. WYBRANE WSKAŹNIKI SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ WEDŁUG MAKROREGIONÓW (NUTS 1) W OPARCIU O BADANIE EU-SILC 2019 ^a
SELECTED SOCIAL COHESION INDICATORS BY MACROREGIONS (NUTS 1) BASED ON EU-SILC 2019 ^a

MAKROREGIONY (NUTS 1) MACROREGIONS (NUTS 1)	Współczynnik Giniego Gini coefficient		Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych At-risk-of-poverty rate after social transfers		Nierówność rozkładu dochodów S80/S20 Inequality of income distribution s80/s20	
	wartość value	błąd standardowy standard error	wartość value	błąd standardowy standard error	wartość value	błąd standardowy standard error
	w %		in %			
Centralny	27,7	1,20	15,6	1,22	4,0	0,21
Południowy	26,8	0,56	13,0	0,83	4,1	0,12
Wschodni	27,5	0,57	22,1	1,13	4,3	0,14
Północno-zachodni	26,1	0,58	13,6	0,81	3,8	0,11
Południowo-zachodni	27,5	0,77	11,9	1,02	4,2	0,17
Północny	28,2	0,63	17,0	1,14	4,3	0,15
Województwo Mazowieckie	33,5	1,16	15,2	1,12	5,7	0,31
Polska	28,5	0,30	15,4	0,39	4,4	0,06

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.
a The reference period for income is the year 2018.

TABL. 20. WYBRANE WSKAŹNIKI SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ WEDŁUG REGIONÓW (NUTS 2) W OPARCIU O BADANIE EU-SILC 2019 ^a
SELECTED SOCIAL COHESION INDICATORS BY REGIONS (NUTS 2) BASED ON EU-SILC 2019 ^a

REGIONY (NUTS 2) REGIONS (NUTS 2)	Współczynnik Giniego Gini coefficient		Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych At-risk-of-poverty rate after social transfers		Nierówność rozkładu dochodów S80/S20 Inequality of income distribution s80/s20	
	wartość value	błąd standardowy standard error	wartość value	błąd standardowy standard error	wartość value	błąd standardowy standard error
	w %		in %			
Dolnośląskie	27,9	0,97	11,0	1,22	4,3	0,23
Kujawsko-pomorskie	28,6	1,18	19,7	2,31	4,3	0,27
Lubelskie	28,8	0,89	26,5	1,97	4,8	0,25
Lubuskie	24,1	0,89	11,6	1,50	3,5	0,15
Łódzkie	28,4	1,65	14,3	1,64	4,1	0,29
Małopolskie	28,3	0,77	16,0	1,33	4,3	0,17
Warszawski stoleczny.....	34,5	1,58	11,6	1,60	6,0	0,51
Mazowiecki regionalny	26,4	0,89	19,8	1,64	4,0	0,19
Opolskie	25,8	0,87	14,6	1,84	3,9	0,19
Podkarpackie	26,2	0,88	19,4	1,70	4,0	0,20
Podlaskie	27,4	1,26	18,8	2,04	4,1	0,27
Pomorskie	27,5	0,86	12,8	1,41	4,1	0,19
Śląskie	25,4	0,79	10,7	1,04	3,8	0,16
Świętokrzyskie	25,8	0,89	18,1	1,82	3,7	0,18
Warmińsko-mazurskie	28,0	1,15	19,9	2,08	4,4	0,31
Wielkopolskie	25,3	0,93	14,6	1,22	3,7	0,17
Zachodniopomorskie	28,0	0,88	12,7	1,34	4,2	0,20
Polska	28,5	0,30	15,4	0,39	4,4	0,06

a Rokiem odniesienia dla zmiennych dotyczących dochodów jest rok 2018.
a The reference period for income is the year 2018.

TABL. 21. GRANICA UBÓSTWA
AT-RISK-OF-POVERTY THRESHOLD

PAŃSTWA COUNTRIES		Granica ubóstwa At-risk-of-poverty threshold			
		1 osoba dorosła single person		2 osoby dorosłe, 2 dzieci 2 adults, 2 children	
		EURO	PPS	EURO	PPS
AT	Austria	15 437	14 212	32 419	29 846
BE	Belgia	14 765	13 260	31 006	27 846
BG	Bułgaria	2 534	5 022	5 322	10 547
HR	Chorwacja	4 384	6 440	9 206	13 525
CY	Cypr	9 729	11 154	20 431	23 423
CZ	Czechy	5 997	8 421	12 594	17 684
DK	Dania	18 430	13 423	38 704	28 188
EE	Estonia	6 877	8 544	14 441	17 943
FI	Finlandia	14 927	12 217	31 348	25 656
FR	Francja	13 537	12 283	28 427	25 794
EL	Grecja	4 917	5 859	10 326	12 304
ES	Hiszpania	9 009	9 703	18 919	20 376
IE	Irlandia	15 317	11 865	32 165	24 916
LT	Litwa	4 912	6 619	10 316	13 899
LU	Luksemburg	21 812	17 366	45 806	36 468
LV	Łotwa	4 552	6 905	9 559	14 501
MT	Malta	9 212	11 153	19 346	23 421
NL	Niderlandy	14 767	13 181	31 011	27 680
DE	Niemcy	14 109	13 616	29 628	28 594
PL	Polska	4 275	7 401	8 977	15 542
PT	Portugalia	6 014	6 961	12 629	14 619
RO	Rumunia	2 310	4 403	4 852	9 245
SK	Słowacja	4 872	6 302	10 230	13 234
SI	Słowenia	8 440	9 980	17 724	20 958
SE	Szwecja	14 684	12 248	30 837	25 720
HU	Węgry	3 511	5 616	7 374	11 794
UK	Wielka Brytania	12 594 ^a	10 810 ^a	26 448 ^a	22 702 ^a
IT	Włochy	10 299	10 259	21 628	21 544

a Dane dla Wielkiej Brytanii za rok 2018.

a Data for United Kingdom for 2018.

Źródło: Eurostat (wartości obowiązujące na 17.12.2020).

Source: Eurostat (these rates are valid on 17.12.2020).

TABL. 22. WSPÓŁCZYNNIK GINIEGO, WSKAŹNIK ZAGROŻENIA UBÓSTWEM PO UWZGLĘDNIENIU TRANSFERÓW SPOŁECZNYCH, NIERÓWNOŚĆ ROZKŁADU DOCHODÓW S80/S20
GINI COEFFICIENT, AT-RISK-OF-POVERTY RATE AFTER SOCIAL TRANSFERS, INEQUALITY OF INCOME DISTRIBUTION S80/S20

PAŃSTWA COUNTRIES		Współczynnik Giniego ^a Gini coefficient ^a	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych At-risk-of-poverty rate after social transfers		Nierówność rozkładu dochodów S80/S20 Inequality of income distribution S80/S20
			w %	in %	
AT	Austria	27,5		13,3	4,2
BE	Belgia	25,1		14,8	3,6
BG	Bułgaria	40,8		22,6	8,1
HR	Chorwacja	29,2		18,3	4,8
CY	Cypr	31,1		14,7	4,6
CZ	Czechy	24,0		10,1	3,3
DK	Dania	27,5		12,5	4,1
EE	Estonia	30,5		21,7	5,1
FI	Finlandia	26,2		11,6	3,7
FR	Francja	29,2		13,6	4,3
EL	Grecja	31,0		17,9	5,1
ES	Hiszpania	33,0		20,7	5,9
IE	Irlandia	28,3		13,1	4,0
LT	Litwa	35,2		22,9	6,4
LU	Luksemburg	32,2		17,5	5,3
LV	Łotwa	35,4		20,6	6,5
MT	Malta	28,0		17,1	4,2
NL	Niderlandy	26,8		13,2	3,9
DE	Niemcy	29,7		14,8	4,9
PL	Polska	28,5		15,4	4,4
PT	Portugalia	31,9		17,2	5,2
RO	Rumunia	34,8		23,8	7,1
SK	Słowacja	22,8		11,9	3,3
SI	Słowenia	23,9		12,0	3,4
SE	Szwecja	27,6		17,1	4,3
	UE 28	30,7		16,8	5,1
HU	Węgry	28,0		12,3	4,2
UK	Wielka Brytania	34,2 ^b		18,9 ^b	6,0 ^b
IT	Włochy	32,8		20,1	6,0

a Współczynnik Giniego liczony dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego. b Dane dla Wielkiej Brytanii za rok 2018.

a Gini coefficient calculated for equivalised annual disposable income of households. b Data for United Kingdom for 2018.

Źródło: Eurostat (wartości obowiązujące na 17.12.2020).

Source: Eurostat (these rates are valid on 17.12.2020).

**TABL. 23. WSKAŹNIK ZAGROŻENIA UBÓSTWEM LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM
(POWIĄZANIE TRZECH PODWSKAŹNIKÓW)
PEOPLE AT-RISK-OF-POVERTY OR SOCIAL EXCLUSION (UNION OF THREE SUB-INDICATORS)**

PAŃSTWA COUNTRIES		Wskaźnik osób żyjących w gospodar- stwach o niskiej intensywności pracy People living in households with very low work intensity	Wskaźnik pogłębionej deprywacji materialnej Severely materially deprived people	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych At-risk-of-poverty rate after social transfers	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (powiązanie trzech podwskaźników) People at-risk-of- poverty or social exclusion (union of three sub-indicators)
		w %		in %	
AT	Austria	7,8	2,6	13,3	16,9
BE	Belgia	12,4	4,4	14,8	19,5
BG	Bułgaria	9,3	19,9	22,6	32,5
HR	Chorwacja	9,2	7,2	18,3	23,3
CY	Cypr	6,8	9,1	14,7	22,3
CZ	Czechy	4,2	2,7	10,1	12,5
DK	Dania	9,3	2,6	12,5	16,3
EE	Estonia	5,4	3,3	21,7	24,3
FI	Finlandia	9,7	2,4	11,6	15,6
FR	Francja	7,9	4,7	13,6	17,9
EL	Grecja	13,8	16,2	17,9	30,0
ES	Hiszpania	10,8	4,7	20,7	25,3
IE	Irlandia	13,6	5,4	13,1	20,6
LT	Litwa	7,6	7,8	22,9	27,3
LU	Luksemburg	7,5	1,3	17,5	20,6
LV	Łotwa	7,5	9,4	20,6	26,3
MT	Malta	4,9	3,6	17,1	20,1
NL	Niderlandy	9,2	2,5	13,2	16,5
DE	Niemcy	7,6	2,6	14,8	17,4
PL	Polska	4,7	3,6	15,4	18,2
PT	Portugalia	6,2	5,6	17,2	21,6
RO	Rumunia	6,0	14,5	23,8	31,2
SK	Słowacja	6,2	7,9	11,9	16,4
SI	Słowenia	5,2	2,6	12,0	14,4
SE	Szwecja	8,6	1,8	17,1	18,8
	UE 28	8,5	5,5	16,8	21,4
HU	Węgry	5,0	8,7	12,3	18,9
UK	Wielka Brytania	8,6 ^a	4,6 ^a	18,9 ^a	23,6 ^a
IT	Włochy	10,0	7,4	20,1	25,6

a Dane dla Wielkiej Brytanii za rok 2018.

a Data for United Kingdom for 2018.

Źródło: Eurostat (wartości obowiązujące na 17.12.2020).

Source: Eurostat (these rates are valid on 17.12.2020).

TABL. 24. SUBIEKTYWNE OCENY SYTUACJI FINANSOWEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH
SELF-EVALUATION OF THE HOUSEHOLDS' FINANCIAL CONDITION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Gospodarstwa domowe deklaru- jące brak możli- wości pokrycia z własnych środków nieoczekiwanego wydatku w wyso- kości 1350 zł Households decla- ring no possibili- ty to cover an unexpe-cted expense in the amount of PLN 1350 from own resources	Gospodarstwa domowe, które określiły, że przy aktualnym dochodzie "wiążą koniec z końcem": Households which declared that with the present income position they "make ends meet":					
		z wielką trudno- ścią with great difficuly	z trudno- ścią with difficulty	z pewną trudno- ścią with some difficuly	dość łatwo fairly easily	łatwo easily	bardzo łatwo very easily
		w %	in %				
OGÓŁEM ..... TOTAL	33,5	5,9	12,4	33,4	32,7	11,5	4,1
Grupy społeczno-ekonomiczne: Socio-economic groups of:							
pracowników	26,0	3,3	9,4	32,1	37,1	13,1	5,0
employees							
rolników	22,7	.	9,6*	42,7	33,4	8,3*	.
farmers							
pracujących na własny rachunek	13,2	2,7*	5,2	26,8	38,7	19,4	7,2
self-employed							
emerytów	42,3	7,0	15,6	37,5	27,9	9,3	2,7
retirees							
rencistów	66,2	18,6	25,5	32,8	16,4	5,4	.
pensioners							
utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł	63,8	22,4	23,2	29,8	18,5	4,5	.
living on unearned sources							
Klasa miejscowości: Class of locality:							
miasta razem	31,8	5,8	11,3	31,1	33,8	13,1	5,1
urban total							
o liczbie mieszkańców w tysiącach: town by size in thousand:							
500 i więcej	25,5	5,6	8,6	26,2	33,8	16,1	9,7
500 and more							
499-200	32,2	5,1	12,6	29,9	33,3	15,0	4,2
499-200							
199-100	30,6	5,1	10,5	31,3	34,9	13,1	5,2
199-100							
99-20	33,3	6,3	12,4	31,7	34,0	12,4	3,3
99-20							
poniżej 20	36,7	6,1	12,0	36,1	33,2	9,3	3,3
less than 20							
wieś	37,1	6,3	14,6	38,2	30,4	8,4	2,2
rural							
Makroregiony (NUTS 1): Macroregions (NUTS 1):							
centralny	35,6	6,4	15,8	37,2	31,3	7,0	2,3*
centralny							
południowy	31,9	4,6	11,0	32,9	34,2	13,3	3,9
południowy							
wschodni	33,8	6,2	14,4	36,4	30,5	9,6	3,0
wschodni							
północno-zachodni	36,8	7,0	13,4	32,2	34,3	9,3	3,7
północno-zachodni							
południowo-zachodni	33,9	5,0	10,5	31,7	33,6	14,5	4,8
południowo-zachodni							
północny	36,8	7,1	12,2	31,4	32,2	12,9	4,3
północny							
województwo mazowieckie	26,9	5,7	10,4	33,4	31,4	12,7	6,4
województwo mazowieckie							

TABL. 24. SUBIEKTYWNE OCENY SYTUACJI FINANSOWEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH (dok.)
SELF-EVALUATION OF THE HOUSEHOLDS' FINANCIAL CONDITION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Gospodarstwa domowe deklaru- jące brak możli- wości pokrycia z własnych środków nieoczekiwanego wydatku w wyso- kości 1350 zł Households decla- ring no possibili- ty to cover an unexpe-cted expense in the amount of PLN 1350 from own resources	Gospodarstwa domowe, które określiły, że przy aktualnym dochodzie "wiążą koniec z końcem": Households which declared that with the present income position they "make ends meet":					
		z wielką trudno- ścią with great difficuly	z trudno- ścią with difficuly	z pewną trudno- ścią with some difficuly	dość łatwo fairly easily	łatwo easily	bardzo łatwo very easily
		w %		in %			
Regiony (NUTS 2): Regions (NUTS 2):							
dolnośląskie	34,5	4,8	10,2	30,8	34,4	14,5	5,3
kujawsko-pomorskie	42,7	8,6	12,3	33,5	32,2	10,2	3,2*
lubelskie	35,2	5,6	16,9	36,2	26,9	10,9	3,5*
lubuskie	37,4	7,2	10,5	32,3	34,5	10,8	4,7*
łódzkie	36,1	6,7	16,8	35,7	30,5	7,7	2,6*
małopolskie	33,0	5,0	11,2	35,1	35,8	9,7	3,3*
warszawski stoleczny	22,3	5,2	8,6	30,2	32,2	15,2	8,6
mazowiecki regionalny	34,4	6,4	13,4	38,5	30,2	8,7	2,9*
opolskie	32,2	5,6	11,1	34,8	30,9	14,3	3,4*
podkarpackie	34,6	6,2	14,0	39,6	29,6	7,5	3,1*
podlaskie	30,0	7,0	10,8	31,6	38,1	10,5	2,0*
pomorskie	31,8	6,8	12,7	30,6	31,8	14,5	3,7*
śląskie	31,2	4,3	11,0	31,5	33,2	15,7	4,3
świętokrzyskie	34,6	5,8	13,7	40,5	33,0	5,6	.
warmińsko-mazurskie	36,5	5,5	11,2	29,9	32,8	14,0	6,7
wielkopolskie	34,1	6,4	13,6	33,4	36,1	7,8	2,7*
zachodniopomorskie	41,6	8,0	14,9	30,0	30,9	11,2	5,0

TABL. 25. TRUDNOŚCI GOSPODARSTW DOMOWYCH W ZASPOKAJANIU POTRZEB
HOUSEHOLDS' DIFFICULTIES WITH SATISFYING THEIR NEEDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Tygodniowy wypoczynek rodziny raz w roku ^a One week annual holiday ^a	Jedzenie mięsa lub ryb co drugi dzień Meal with meat or fish every second day	Ogrzewanie mieszkania odpowiednio do potrzeb Keeping home adequately warm
	% gospodarstw domowych deklarujących brak możliwości realizacji danej potrzeby % of households declaring no possibility to satisfy a certain need		
OGÓŁEM	34,1	5,4	5,5
TOTAL			
Grupy społeczno-ekonomiczne: Socio-economic groups of:			
pracowników	24,8	3,0	3,3
employees			
rolników	54,1	.	.
farmers			
pracujących na własny rachunek	16,7	.	2,3*
self-employed			
emerytów	44,8	6,8	7,1
retirees			
rencistów	63,1	18,0	16,3
pensioners			
utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł	62,3	17,0	15,4
living on unearned sources			
Klasa miejscowości: Class of locality:			
miasta razem	27,6	4,9	5,2
urban total			
o liczbie mieszkańców w tysiącach: town by size in thousand:			
500 i więcej	18,9	3,6	3,7
500 and more			
499-200	25,5	4,7	5,3
199-100	24,4	4,5	5,6
99-20	30,2	6,0	5,7
poniżej 20	36,6	5,2	5,8
less than 20			
wieś	47,4	6,2	6,1
rural			
Makroregiony (NUTS 1): Macroregions (NUTS 1):			
centralny	37,7	5,5	6,8
południowy	29,6	5,2	5,4
wschodni	43,6	8,0	6,8
północno-zachodni	36,8	5,4	6,1
południowo-zachodni	27,7	3,9	5,3
północny	35,9	5,3	4,8
województwo mazowieckie	29,4	4,3	3,9

a W tym również wyjazd do drugiego domu/mieszkania, domku letniskowego lub do rodziny, znajomych.

a This is also to the second house /dwelling, holiday home or to the family, acquaintances.

TABL. 25. TRUDNOŚCI GOSPODARSTW DOMOWYCH W ZASPOKAJANIU POTRZEB (dok.)
HOUSEHOLDS' DIFFICULTIES WITH SATISFYING THEIR NEEDS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Tygodniowy wypoczynek rodziny raz w roku ^a One week annual holiday ^a	Jedzenie mięsa lub ryb co drugi dzień Meal with meat or fish every second day	Ogrzewanie mieszkania odpowiednio do potrzeb Keeping home adequately warm
	% gospodarstw domowych deklarujących brak możliwości realizacji danej potrzeby % of households declaring no possibility to satisfy a certain need		
Regiony (NUTS 2): Regions (NUTS 2):			
dolnośląskie	26,7	4,0	5,5
kujawsko-pomorskie	40,5	4,8	4,3
lubelskie	45,3	10,7	6,3
lubuskie	32,8	6,9	6,8
łódzkie	33,8	4,5	4,9
małopolskie	37,2	4,8	4,4
warszawski stołeczny	19,9	4,0*	0,0
mazowiecki regionalny	44,9	4,7	0,0
opolskie	30,8	3,3*	4,5
podkarpackie	43,3	7,9	8,4
podlaskie	41,0	3,5*	5,0
pomorskie	27,4	5,9	4,8
śląskie	24,7	5,4	6,1
świętokrzyskie	46,1	7,6	10,9
warmińsko-mazurskie	43,2	4,9	5,3
wielkopolskie	37,5	5,0	5,6
zachodniopomorskie	37,8	5,2	6,7

a W tym również wyjazd do drugiego domu/mieszkania, domku letniskowego lub do rodziny, znajomych.
a This is also to the second house /dwelling, holiday home or to the family, acquaintances.

**TABL. 26. WYBRANE DANE O SYTUACJI MIESZKANIOWEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH
WEDŁUG GRUP SPOŁĘCZNO-EKONOMICZNYCH**
SELECTED DATA ON THE DWELLING CONDITIONS OF HOUSEHOLDS BY SOCIO-ECONOMIC GROUP

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gospodarstwa domowe Households of					
		pracow- ników employees	rolników farmers	pracują- cych na własny rachunek self- employed	emerytów retirees	rencistów pensioners	utrzymują- cych się z niezarobko- wych źródeł living on unearned sources
		w % danej grupy gospodarstw domowych			in % of a given group of households		
Rodzaj budynku, w którym znajduje się mieszkanie: Type of building:							
dom jednorodzinny wolnostojący .. detached house	41,3	39,5	99,0	45,3	40,7	39,7	40,9
dom jednorodzinny w zabudowie szeregowej .. semi-detached house	5,4	5,5	.	8,3	4,8	4,6	6,4
budynek z mniej niż 10 lokalami mieszkalnymi .. apartment in a building with less than 10 dwellings	10,7	11,0	.	8,0	9,9	16,8	12,6
budynek z 10 i więcej lokalami mieszkalnymi .. apartment in a building with 10 or more dwellings	42,4	43,8	.	38,4	44,3	38,9	40,1
inny .. other	0,2*	0,3*	-	.	.	-	-
Mieszkanie wyposażone w: Dwelling equipped with:							
kran z zimną wodą bieżącą .. cold running water	99,4	99,7	99,7	99,8	99,2	98,8	97,7
ustęp spłukiwany bieżącą wodą .. flush toilet	97,7	98,8	96,7	99,3	96,9	94,1	92,0
łazienka z wanną i/lub prysznicem bath or shower	97,1	98,6	96,5	99,3	96,0	92,5	89,8
ciepła woda bieżąca (z sieci lub ogrzewana lokalnie) .. hot water (from the central system or heated locally)	96,9	98,2	96,6	98,4	95,8	93,5	89,1
z sieci .. from the central system	31,0	33,3	.	31,9	30,8	23,6	22,7
ogrzewana lokalnie .. heated locally	65,9	64,9	96,2	66,4	65,0	70,0	66,4
gaz (z sieci lub butli) .. gas (from the central network or from the cylinder)	89,3	87,8	93,3	80,5	93,5	91,6	89,5
z sieci .. from the central network	53,9	54,1	10,9*	55,1	59,0	49,3	39,6
z butli .. from the cylinder	35,5	33,6	82,4	25,4	34,5	42,3	49,9

TABL. 27. WYBRANE DANE O SYTUACJI MIESZKANIOWEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG KLASY MIEJSCOWOŚCI
SELECTED DATA ON THE DWELLING CONDITIONS OF HOUSEHOLDS BY CLASS OF LOCALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Miasta Urban					Wieś Rural	
		razem total	o liczbie mieszkańców w tysiącach town by size in thousand					
			500 i więcej 500 and more	499-200	199-100	99-20		poniżej 20 less than 20
w % danej grupy gospodarstw domowych		in % of a given group of households						
Rodzaj budynku, w którym znajduje się mieszkanie: Type of building:								
dom jednorodzinny wolnostojący .. detached house	41,3	20,8	10,6	11,2	18,5	23,2	37,2	82,8
dom jednorodzinny w zabudowie szeregowej .. semi-detached house	5,4	5,3	4,6	4,7	4,7	5,0	7,3	5,6
budynek z mniej niż 10 lokalami mieszkalnymi .. apartment in a building with less than 10 dwellings	10,7	12,6	7,6	10,3	15,0	12,6	18,1	6,9
budynek z 10 i więcej lokalami mieszkalnymi .. apartment in a building with 10 or more dwellings	42,4	61,2	77,1	73,6	61,9	59,0	37,4	4,5
inny .. other	0,2*	0,2*	.	.	-	.	.	.
Mieszkanie wyposażone w: Dwelling equipped with:								
kran z zimną wodą bieżącą .. cold running water	99,4	99,7	99,5	99,9	100,0	99,7	99,7	98,8
ustęp spłukiwany bieżącą wodą .. flush toilet	97,7	98,6	99,0	99,0	97,4	98,9	98,5	95,7
łazienka z wanną i/lub prysznicem bath or shower	97,1	98,0	98,1	98,8	96,6	98,4	97,8	95,4
ciepła woda bieżąca (z sieci lub ogrzewana lokalnie) .. hot water (from the central system or heated locally)	96,9	98,0	98,3	98,8	97,2	98,2	97,5	94,5
z sieci .. from the central system	31,0	44,6	67,0	55,9	39,9	40,9	20,7	3,3
ogrzewana lokalnie .. heated locally	65,9	53,4	31,3	42,9	57,3	57,2	76,8	91,2
gaz (z sieci lub butli) .. gas (from the central network or from the cylinder)	89,3	87,5	78,5	85,7	88,8	90,6	92,8	93,0
z sieci .. from the central network	53,9	69,6	74,1	78,6	79,1	69,9	51,2	21,8
z butli .. from the cylinder	35,5	17,8	4,4	7,0	9,7	20,8	41,7	71,2

TABL. 28. WYBRANE DANE O SYTUACJI MIESZKANIOWEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG MAKROREGIONÓW (NUTS 1)
SELECTED DATA ON THE DWELLING CONDITIONS OF HOUSEHOLDS BY MACROREGIONS (NUTS 1)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Makroregiony (NUTS 1)						województwo mazowiec- kie
		Macroregions (NUTS 1)						
		centralny	południowy	wschodni	północno- zachodni	południowo- zachodni	północny	
	w % danej grupy gospodarstw domowych						in % of a given group of households	
Rodzaj budynku, w którym znajduje się mieszkanie: Type of building:								
dom jednorodzinny wolnostojący ... detached house	41,3	49,1	44,8	60,4	35,2	29,5	30,8	39,7
dom jednorodzinny w zabudowie szeregowej ..... semi-detached house	5,4	4,8	3,8	2,7	8,3	6,1	7,4	4,6
budynek z mniej niż 10 lokalami mieszkalnymi ..... apartment in a building with less than 10 dwellings	10,7	4,9	9,1	3,6	16,1	21,5	14,7	5,5
budynek z 10 i więcej lokalami mieszkalnymi ..... apartment in a building with 10 or more dwellings	42,4	41,1	42,3	33,2	40,1	42,6	46,8	49,8
inny ..... other	0,2*	.	.	.	.	.	.	.
Mieszkanie wyposażone w: Dwelling equipped with:								
kran z zimną wodą bieżącą ..... cold running water	99,4	99,1	99,6	98,9	99,8	99,8	99,8	98,8
ustęp spłukiwany bieżącą wodą ..... flush toilet	97,7	96,5	97,7	96,5	98,5	98,3	98,5	97,3
łazienka z wanną i/lub prysznicem . bath or shower	97,1	96,0	97,3	96,4	98,1	97,8	97,6	96,4
ciepła woda bieżąca (z sieci lub ogrzewana lokalnie) ..... hot water (from the central system or heated locally)	96,9	95,2	97,0	95,8	98,0	97,9	97,4	96,3
z sieci ..... from the central system	31,0	33,2	19,1	26,6	27,6	27,4	41,6	45,4
ogrzewana lokalnie ..... heated locally	65,9	62,0	77,9	69,2	70,4	70,5	55,8	51,0
gaz (z sieci lub butli) ..... gas (from the central network or from the cylinder)	89,3	94,4	87,1	94,7	92,0	88,6	84,3	86,8
z sieci ..... from the central network	53,9	41,6	60,9	52,2	53,2	62,7	47,9	54,2
z butli ..... from the cylinder	35,5	52,8	26,2	42,5	38,9	26,0	36,4	32,6

TABL. 29. WYBRANE DANE O SYTUACJI MIESZKANIOWEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG REGIONÓW (NUTS 2)

SELECTED DATA ON THE DWELLING CONDITIONS OF HOUSEHOLDS BY REGIONS (NUTS 2)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Regiony (NUTS 2)					
		dolno- śląskie	kujawsko- pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	mało- polskie
w % danej grupy gospodarstw domowych							
Rodzaj budynku, w którym znajduje się mieszkanie: Type of building:							
dom jednorodzinny wolnostojący ... detached house	41,3	23,9	36,1	61,7	31,1	44,0	54,4
dom jednorodzinny w zabudowie szeregowej ..... semi-detached house	5,4	6,8	5,1	1,9*	8,4	4,8*	3,5
budynek z mniej niż 10 lokalami mieszkalnymi ..... apartment in a building with less than 10 dwellings	10,7	22,8	14,7	3,0*	22,5	5,2	4,9
budynek z 10 i więcej lokalami mieszkalnymi ..... apartment in a building with 10 or more dwellings	42,4	46,2	44,0	33,3	37,7	45,8	37,1
inny ..... other	0,2*	.	.	.	.	.	.
Mieszkanie wyposażone w: Dwelling equipped with:							
kran z zimną wodą bieżącą ..... cold running water	99,4	99,8	100,0	99,2	99,8	99,2	99,1
ustęp spłukiwany bieżącą wodą ..... flush toilet	97,7	98,1	98,4	95,4	98,9	96,7	98,4
łazienka z wanną i/lub prysznicem . bath or shower	103,8	97,9	96,4	95,4	98,8	96,2	98,4
ciepła woda bieżąca (z sieci lub ogrzewana lokalnie) ..... hot water (from the central system or heated locally)	90,2	98,1	97,6	94,3	97,9	95,6	97,0
z sieci ..... from the central system	24,3	32,3	35,7	24,1	28,7	40,0	21,8
ogrzewana lokalnie ..... heated locally	65,9	65,8	61,8	70,2	69,1	55,6	75,3
gaz (z sieci lub butli) ..... gas (from the central network or from the cylinder)	89,3	90,4	88,4	96,8	91,4	93,7	88,2
z sieci ..... from the central network	53,9	66,9	45,4	45,3	54,6	41,7	64,9
z butli ..... from the cylinder	35,5	23,5	43,0	51,6	36,8	52,0	23,3

Regions (NUTS 2)										
warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
in % of a given group of households										
25,4	63,1	47,8	67,1	47,4	28,4	38,6	60,2	27,0	43,8	21,7
4,6	4,6	3,9*	2,2*	5,1	6,6	4,0	4,6*	12,0	6,5	11,8
5,7	5,2	17,3	3,6*	4,6*	14,0	11,9	4,3*	16,0	14,0	16,3
64,0	26,6	31,1	27,0	42,6	50,4	45,6	31,0	44,8	35,5	50,0
.	.	-	.	.	.	.	-	.	.	.
99,2	98,1	100,0	98,6	98,9	99,9	99,9	99,0	99,4	99,7	99,9
98,4	95,4	98,6	97,2	97,3	98,4	97,2	96,1	98,7	98,3	98,8
159,0	113,5	97,4	97,1	97,0	98,5	96,6	95,6	97,7	97,7	98,4
36,0	75,6	97,4	96,4	97,5	98,1	96,9	94,3	96,2	97,9	98,2
-	-	11,8	18,7	43,3	49,0	17,4	18,4	38,1	24,0	33,6
36,0	75,6	85,6	77,6	54,1	49,1	79,5	75,9	58,1	73,9	64,6
81,1	96,2	83,0	95,7	89,5	80,3	86,4	95,9	84,8	93,0	90,6
68,2	31,3	49,2	74,5	29,2	51,2	58,3	41,4	46,0	47,6	62,8
12,9	64,9	33,8	21,2	60,4	29,2	28,1	54,5	38,8	45,5	27,8

TABL. 30. GOSPODARSTWA DOMOWE WEDŁUG GRUP SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH I WYPOSAŻENIA W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA
HOUSEHOLDS AND EQUIPMENT WITH SELECTED DURABLES BY SOCIO-ECONOMIC GROUP

WYPOSAŻENIE W WYBRANE PRZEDMIOTY EQUIPMENT WITH SELECTED DURABLES	Ogółem Total	Gospodarstwa domowe					Households of	utrzymujących się z niezarobkowych źródeł living on unearned sources
		pracowników employees	rolników farmers	pracujących na własny rachunek self-employed	emerytów retirees	rencistów pensioners		
1. Tak Yes								
2. Nie, z powodu braku środków finansowych No, cannot afford								
3. Nie, z innego powodu No, because of other reason								
	w % danej grupy gospodarstw domowych	in % of a given group of households						
Telefon Phone								
1.	97,1	98,1	98,2	97,6	96,3	94,5	93,3	
2.	0,7	0,4*	.	.	0,7*	.	2,7*	
3.	2,2	1,5	.	.	3,0	4,3*	4,0*	
Telewizor kolorowy Colour TV								
1.	96,9	96,7	99,2	94,3	98,5	96,7	92,3	
2.	0,6	0,4*	-	.	0,7	.	2,2*	
3.	2,5	2,9	.	5,2*	0,8	.	5,4	
Komputer Computer								
1.	78,4	93,0	87,3	97,1	52,4	38,3	76,4	
2.	3,4	1,9	.	.	4,3	9,6	11,6	
3.	18,3	5,1	11,0*	1,8*	43,4	52,1	12,0	
Zmywarka do naczyń Dishwasher								
1.	43,1	52,8	49,9	70,2	25,0	16,1	28,8	
2.	11,8	10,2	11,7*	5,3	11,6	21,7	28,7	
3.	45,2	37,0	38,4	24,6	63,5	62,2	42,5	
Pralka Washing machine								
1.	98,5	99,3	99,5	99,2	97,8	95,4	95,6	
2.	0,7	0,3*	.	.	0,7*	.	3,2*	
3.	0,8	0,3*	.	.	1,5	2,1*	.	
Samochód osobowy Passenger car								
1.	69,0	82,2	94,3	93,8	46,9	26,2	50,0	
2.	6,5	5,4	.	.	6,0	15,9	20,6	
3.	24,5	12,4	5,1*	5,0*	47,2	57,9	29,4	

TABL. 31. GOSPODARSTWA DOMOWE WEDŁUG KLASY MIEJSCOWOŚCI I WYPOSAŻENIA W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA
HOUSEHOLDS AND EQUIPMENT WITH SELECTED DURABLES BY CLASS OF LOCALITY

WYPOSAŻENIE W WYBRANE PRZEDMIOTY EQUIPMENT WITH SELECTED DURABLES	Ogółem Total	Miasta Urban						Wieś Rural
		razem total	o liczbie mieszkańców w tysiącach town by size in thousand					
			500 i więcej 500 and more	499-200	199-100	99-20	poniżej 20 less than 20	
1. Tak Yes								
2. Nie, z powodu braku środków finansowych No, cannot afford								
3. Nie, z innego powodu No, because of other reason								
	w % danej grupy gospodarstw domowych			in % of a given group of households				
Telefon Phone								
1.	97,1	97,4	98,0	97,4	96,7	97,7	96,9	96,5
2.	0,7	0,4	.	.	.	.	.	1,1
3.	2,2	2,1	1,7*	2,3*	2,8*	1,8	2,6	2,4
Telewizor kolorowy Colour TV								
1.	96,9	96,2	91,5	95,2	97,4	97,9	98,3	98,4
2.	0,6	0,6	.	.	.	0,4*	.	0,8
3.	2,5	3,3	7,9	4,5	1,6*	1,6*	1,0*	0,8
Komputer Computer								
1.	78,4	79,9	86,5	81,4	79,1	77,9	75,1	75,4
2.	3,4	3,3	1,9*	3,2	3,8	3,7	4,0	3,5
3.	18,3	16,8	11,6	15,4	17,1	18,4	21,0	21,2
Zmywarka do naczyń Dishwasher								
1.	43,1	43,7	52,1	43,2	43,9	39,3	41,5	41,8
2.	11,8	10,4	6,3	9,5	10,9	11,9	12,8	14,6
3.	45,2	45,9	41,6	47,3	45,2	48,9	45,7	43,6
Pralka Washing machine								
1.	98,5	98,6	98,3	98,9	98,7	98,6	98,8	98,3
2.	0,7	0,7	.	.	.	0,8*	.	0,8
3.	0,8	0,7	.	.	.	0,6*	0,7*	1,0
Samochód osobowy Passenger car								
1.	69,0	64,8	63,9	61,4	64,0	65,9	67,4	77,5
2.	6,5	7,3	7,4	7,3	8,4	7,4	6,5	4,8
3.	24,5	27,9	28,7	31,3	27,7	26,8	26,2	17,7

TABL. 32. GOSPODARSTWA DOMOWE WEDŁUG MAKROREGIONÓW (NUTS 1) I WYPOSAŻENIA W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA
HOUSEHOLDS AND EQUIPMENT WITH SELECTED DURABLES BY MACROREGIONS (NUTS 1)

WYPOSAŻENIE W WYBRANE PRZEDMIOTY EQUIPMENT WITH SELECTED DURABLES	Ogółem Total	Makroregiony (NUTS 1) Macroregions (NUTS 1)						województwo mazowieckie
		centralny	południowy	wschodni	północno-zachodni	południowo-zachodni	północny	
1. Tak Yes								
2. Nie, z powodu braku środków finansowych No, cannot afford								
3. Nie, z innego powodu No, because of other reason								
	w %	danej grupy gospodarstw domowych				in % of a given group of households		
Telefon Phone								
1.	97,1	97,1	97,2	97,3	96,5	96,7	98,3	96,8
2.	0,7	.	.	1,0*	0,9*	.	0,6*	.
3.	2,2	2,4	2,4	1,8	2,7	2,7	1,1*	2,6
Telewizor kolorowy Colour TV								
1.	96,9	97,3	96,5	97,7	97,8	96,6	97,6	95,0
2.	0,6	.	0,9*	0,6*	0,4*	.	.	.
3.	2,5	2,0*	2,6	1,7*	1,8	2,8*	1,9*	4,6
Komputer Computer								
1.	78,4	75,7	78,8	76,4	77,9	78,8	79,0	81,0
2.	3,4	3,2	3,8	2,6	3,7	2,7	3,6	3,5
3.	18,3	21,2	17,5	21,0	18,3	18,5	17,4	15,6
Zmywarka do naczyń Dishwasher								
1.	43,1	34,0	43,5	34,3	45,5	48,7	44,8	48,0
2.	11,8	13,8	12,6	13,0	11,6	7,3	12,1	11,2
3.	45,2	52,2	43,9	52,7	42,9	44,0	43,2	40,8
Pralka Washing machine								
1.	98,5	97,2	98,6	98,4	99,1	99,1	98,9	98,0
2.	0,7	1,2*	0,8*	0,6*	.	.	.	0,9*
3.	0,8	1,6*	.	1,0*	0,5*	.	.	1,1*
Samochód osobowy Passenger car								
1.	69,0	66,7	69,5	72,1	69,4	68,3	66,7	69,3
2.	6,5	6,9	6,9	5,3	6,4	4,7	8,0	6,8
3.	24,5	26,5	23,6	22,7	24,2	27,0	25,3	23,9

TABL. 33. GOSPODARSTWA DOMOWE WEDŁUG REGIONÓW (NUTS 2) I WYPOSAŻENIA W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA
HOUSEHOLDS AND EQUIPMENT WITH SELECTED DURABLES BY REGIONS (NUTS 2)

WYPOSAŻENIE W WYBRANE PRZEDMIOTY EQUIPMENT WITH SELECTED DURABLES	Ogółem Total	Regiony (NUTS 2) Regions (NUTS 2)																	
		dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie	
1. Tak Yes		w % danej grupy gospodarstw domowych								in % of a given group of households									
2. Nie, z powodu braku środków finansowych No, cannot afford																			
3. Nie, z innego powodu No, because of other reason																			
Telefon Phone																			
1.	97,1	96,6	99,6	96,9	96,7	96,4	97,5	97,2	96,0	97,1	97,2	98,2	97,6	97,1	98,4	97,6	96,0	97,2	
2.	0,7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3.	2,2	2,7*	.	2,2*	.	3,1*	1,9*	2,3*	3,2*	.	.	.	.	2,6*	.	1,7*	3,1*	2,6*	
Telewizor kolorowy Colour TV																			
1.	96,9	96,0	98,2	96,6	98,2	97,0	96,2	93,1	98,0	98,7	98,2	99,0	96,5	96,8	97,9	98,7	97,5	98,2	
2.	0,6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3.	2,5	3,3*	.	2,6*	.	2,5*	3,1*	6,6	1,2*	.	.	.	2,9*	2,2*	.	.	2,3*	1,3*	
Komputer Computer																			
1.	78,4	79,4	78,7	74,5	76,8	77,3	82,2	85,8	73,2	77,1	78,6	76,3	80,7	76,5	72,2	76,9	79,2	76,3	
2.	3,4	3,1*	3,0*	2,9*	3,4*	2,2*	3,7	3,1*	4,1	.	2,4*	2,3*	3,6*	3,8	5,2*	4,3	3,8	3,9	
3.	18,3	17,5	18,3	22,6	19,9	20,5	14,0	11,2	22,7	21,6	19,0	21,5	15,7	19,7	22,6	18,8	17,0	19,8	
Zmywarka do naczyń Dishwasher																			
1.	43,1	48,1	38,2	31,6	43,2	36,0	45,1	54,7	37,0	50,8	35,1	37,8	51,5	42,5	29,8	43,3	46,4	45,2	
2.	11,8	7,9	15,2	13,0	8,0	11,5	17,5	7,8	16,9	5,3	13,6	12,2	8,6	9,5	18,7	13,3	12,1	12,8	
3.	45,2	44,1	46,6	55,4	48,9	52,5	37,5	37,5	46,1	43,9	51,3	50,1	39,9	48,0	51,5	43,4	41,5	42,0	
Pralka Washing machine																			
1.	98,5	99,1	99,4	98,8	98,6	97,2	98,8	98,1	97,8	99,2	98,6	97,5	98,6	98,5	97,1	98,6	99,3	98,8	
2.	0,7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3.	0,8	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Samochód osobowy Passenger car																			
1.	69,0	67,3	67,4	71,8	71,2	65,9	71,4	68,5	70,6	71,7	73,1	71,0	65,1	68,3	68,2	68,2	74,2	59,4	
2.	6,5	5,2	9,0	5,2	4,4*	6,5	7,0	7,1	6,4	3,1*	6,0	4,3	6,5	6,8	7,7	8,9	5,9	8,5	
3.	24,5	27,6	23,6	23,1	24,4	27,6	21,6	24,5	23,0	25,2	21,0	24,7	28,4	24,9	24,1	23,0	19,9	32,1	

TABL. 34. OSOBY W WIEKU 16 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG SAMOOCENY STANU ZDROWIA
PERSONS AGED 16 YEARS AND MORE BY SELF-PERCEIVED HEALTH

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Samocena stanu zdrowia Self-perceived health				
		bardzo dobre very good	dobrze good	takie sobie, ani dobre ani złe fair, neither good, nor bad	złe bad	bardzo złe very bad
		w %		in %		
OGÓŁEM ..... TOTAL	100,0	16,5	45,4	26,0	9,8	2,3
Miasta	100,0	17,3	45,3	25,8	9,2	2,5
Urban						
Wieś	100,0	15,3	45,6	26,4	10,7	2,1
Rural						
Mężczyźni	100,0	18,2	47,2	23,5	8,8	2,2
Males						
Kobiety	100,0	14,9	43,7	28,3	10,7	2,4
Females						
16-29 lat	100,0	41,8	49,0	6,4	2,1	0,7*
30-44	100,0	23,4	59,3	13,4	3,4	0,5*
45-59	100,0	7,6	52,2	30,4	8,4	1,5
60-74	100,0	2,7	30,3	46,5	16,9	3,7
75 lat i więcej	100,0	0,9*	14,2	43,4	31,5	10,0
and more						
Wyższe	100,0	24,8	54,4	16,4	3,5	0,9
Higher						
Średnie	100,0	17,2	47,5	25,9	7,7	1,7
Secondary						
Zasadnicze zawodowe	100,0	8,6	44,7	31,9	12,1	2,7
Elementary vocational						
Gimnazjalne; podstawowe; bez wykształcenia	100,0	15,3	28,6	31,0	20,0	5,2
Lower secondary; primary; no formal education						
I grupa kwintylowa	100,0	12,6	38,0	29,9	15,3	4,2
I quintile group						
II grupa kwintylowa	100,0	13,4	41,9	29,5	12,4	2,8
II quintile group						
III grupa kwintylowa	100,0	15,4	45,1	26,9	10,5	2,1
III quintile group						
IV grupa kwintylowa	100,0	18,7	48,8	24,3	6,7	1,5
IV quintile group						
V grupa kwintylowa	100,0	22,4	53,2	19,4	4,0	1,0
V quintile group						

TABL. 35. OSOBY W WIEKU 16 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WYSTĘPOWANIA DŁUGOTRWAŁYCH PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH ORAZ OGRANICZEŃ W WYKONYWANIU CZYNNOŚCI
PERSONS AGED 16 YEARS AND MORE BY OCCURRENCE OF LONGSTANDING HEALTH PROBLEMS AND LIMITATION IN ACTIVITIES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Długotrwałe problemy zdrowotne Longstanding health problems		Ograniczenie zdolności do wykonywania czynności Limitation in activities		
		tak yes	nie no	poważnie ograniczona severely limited	ograniczona, ale niezbyt poważnie limited but not severely	bez ograniczeń not limited
		w %		in %		
OGÓŁEM ..... TOTAL	100,0	37,4	62,6	7,2	16,0	76,8
Miasta	100,0	39,4	60,6	7,6	15,7	76,7
Urban						
Wieś	100,0	34,4	65,6	6,7	16,4	77,0
Rural						
Mężczyźni	100,0	33,8	66,2	6,8	14,4	78,8
Males						
Kobiety	100,0	40,8	59,3	7,6	17,4	75,0
Females						
16-29 lat	100,0	13,6	86,5	2,1	4,4	93,6
30-44	100,0	20,9	79,1	2,9	7,7	89,5
45-59	100,0	37,3	62,8	5,7	15,9	78,4
60-74	100,0	61,0	39,0	11,2	27,3	61,5
75 lat i więcej	100,0	79,6	20,4	25,6	37,4	37,1
and more						
Wyższe	100,0	27,8	72,2	3,1	9,6	87,4
Higher						
Średnie	100,0	35,0	65,0	5,8	14,6	79,6
Secondary						
Zasadnicze zawodowe	100,0	41,2	58,9	8,0	18,8	73,2
Elementary vocational						
Gimnazjalne; podstawowe; bez wykształcenia	100,0	50,7	49,3	15,1	23,7	61,2
Lower secondary; primary; no formal education						
I grupa kwintylowa	100,0	44,6	55,4	11,0	20,9	68,1
I quintile group						
II grupa kwintylowa	100,0	40,7	59,3	9,1	17,9	73,0
II quintile group						
III grupa kwintylowa	100,0	38,9	61,1	7,3	17,1	75,6
III quintile group						
IV grupa kwintylowa	100,0	32,6	67,4	5,2	13,1	81,7
IV quintile group						
V grupa kwintylowa	100,0	30,3	69,7	3,6	10,9	85,5
V quintile group						

TABL. 36. OSOBY W WIEKU 16 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POTRZEBY SKORZYSTANIA Z LECZENIA LUB BADANIA
PERSONS AGED 16 YEARS AND MORE BY NEED TO USE TREATMENT OR EXAMINATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Wystąpienie potrzeb w zakresie The occurrence of the needs in terms of			
		leczenia lub badania ^a treatment or examination ^{a1}		leczenia lub badania u dentysty lub ortodonta treatment or examination by dentist or orthodontist	
		co najmniej raz wystąpiła taka potrzeba such a need occurred at least once	nie było takiej potrzeby no such need	co najmniej raz wystąpiła taka potrzeba such a need occurred at least once	nie było takiej potrzeby no such need
		w %		in %	
OGÓŁEM ..... TOTAL	100,0	60,8	39,2	36,5	63,5
Miasta	100,0	63,9	36,1	40,1	59,9
Urban					
Wieś	100,0	56,2	43,9	31,1	68,9
Rural					
Mężczyźni	100,0	55,2	44,8	33,9	66,1
Males					
Kobiety	100,0	66,0	34,0	39,0	61,1
Females					
16-29 lat	100,0	48,9	51,1	44,7	55,4
30-44	100,0	55,0	45,1	44,7	55,3
45-59	100,0	60,5	39,5	37,6	62,4
60-74	100,0	71,6	28,4	26,8	73,2
75 lat i więcej	100,0	77,9	22,2	15,7	84,3
and more					
Wyższe	100,0	62,0	38,0	51,2	48,8
Higher					
Średnie	100,0	59,5	40,5	39,0	61,0
Secondary					
Zasadnicze zawodowe	100,0	59,9	40,1	27,6	72,4
Elementary vocational					
Gimnazjalne; podstawowe; bez wykształcenia	100,0	63,4	36,6	23,5	76,5
Lower secondary; primary; no formal education					
I grupa kwintylowa	100,0	60,2	39,8	27,7	72,3
I quintile group					
II grupa kwintylowa	100,0	60,4	39,6	30,9	69,1
II quintile group					
III grupa kwintylowa	100,0	60,5	39,5	35,3	64,7
III quintile group					
IV grupa kwintylowa	100,0	60,9	39,1	40,5	59,5
IV quintile group					
V grupa kwintylowa	100,0	62,3	37,7	48,2	51,8
V quintile group					
Osoba bez niepełnosprawności prawnej	100,0	58,1	42,0	37,4	62,6
Person without legal disability					
Osoba z niepełnosprawnością prawną Person with legal disability	100,0	80,2	19,8	30,6	69,4

a Dotyczy:

- konsultacji z lekarzem rodzinnym, pierwszego kontaktu lub specjalistą (wyłączając dentystę i ortodonta);
- leczenia szpitalnego, rehabilitacji;
- badania w laboratorium lub pracowni diagnostycznej.

a Applies to:

- consultation with a family doctor, GP or specialist (excluding dentist and orthodontist);
- hospital treatment, rehabilitation;
- test in a laboratory or diagnostic workshop.

TABL. 37. OSOBY W WIEKU 16 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG ZASPOKOJENIA POTRZEB W ZAKRESIE LECZENIA LUB BADANIA WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA, PŁCI, WIEKU, WYKSZTAŁCENIA I NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI PRAWNEJ ^a
PERSONS AGED 16 YEARS AND MORE BY MEETING NEEDS WITH REGARD TO TREATMENT OR EXAMINATION ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Zaspokojenie potrzeb w zakresie Meeting the needs with regard to					
		leczenia lub badania treatment or examination			leczenia lub badania u dentysty lub ortodonta treatment or examination by dentist or orthodontist		
		za każdym razem every time	raz nie zaspokojono potrzeby need was not met once	więcej niż raz nie zaspokojono potrzeby need was not met more than once	za każdym razem every time	raz nie zaspokojono potrzeby need was not met once	więcej niż raz nie zaspokojono potrzeby need was not met more than once
		w %			in %		
OGÓŁEM ..... TOTAL	100,0	86,1	5,4	8,5	90,7	4,2	5,1
Miasta	100,0	85,8	5,5	8,7	90,6	4,0	5,4
Urban							
Wieś	100,0	86,7	5,2	8,1	90,8	4,5	4,7
Rural							
Mężczyźni	100,0	85,0	5,8	9,2	89,9	4,6	5,6
Males							
Kobiety	100,0	87,0	5,1	7,9	91,4	3,8	4,8
Females							
16-29 lat	100,0	87,6	4,9	7,5	93,5	3,4	3,1
30-44	100,0	84,7	5,5	9,8	90,7	4,2	5,1
45-59	100,0	83,9	6,1	10,0	88,9	4,9	6,2
60-74	100,0	87,0	5,6	7,4	89,2	4,5	6,3
75 lat i więcej	100,0	90,0	3,8	6,2	91,4	.	5,7*
and more							
Wyższe	100,0	86,1	4,7	9,2	92,9	3,3	3,8
Higher							
Średnie	100,0	86,5	5,0	8,4	92,0	3,6	4,4
Secondary							
Zasadnicze zawodowe	100,0	85,3	6,6	8,1	85,4	6,4	8,2
Elementary vocational							
Gimnazjalne; podstawowe; bez wykształcenia	100,0	86,6	5,3	8,1	88,8	4,9	6,4
Lower secondary; primary; no formal education							
I grupa kwintylowa	100,0	83,5	6,1	10,3	85,5	5,8	8,7
I quintile group							
II grupa kwintylowa	100,0	86,1	5,6	8,3	89,3	5,2	5,5
II quintile group							
III grupa kwintylowa	100,0	88,0	4,5	7,5	90,6	4,2	5,2
III quintile group							
IV grupa kwintylowa	100,0	87,7	4,9	7,4	93,0	3,5	3,6
IV quintile group							
V grupa kwintylowa	100,0	85,4	5,7	8,8	92,8	3,2	4,0
V quintile group							
Osoba bez niepełnosprawności prawnej	100,0	85,9	5,6	8,5	90,9	4,1	5,0
Person without legal disability							
Osoba z niepełnosprawnością prawną Person with legal disability	100,0	87,3	4,2	8,6	88,9	5,1	6,1

a Dotyczy osób, które potrzebowały skorzystać z leczenia lub badania.
a Concerns people who needed to use a treatment or examination.

**TABL. 38. GŁÓWNA PRZYCZYNA NIEZASPOKOJONYCH POTRZEB OSÓB W WIEKU 16 LAT I WIĘCEJ
W ZAKRESIE LECZENIA LUB BADANIA WEDŁUG PŁCI**
MAIN REASON FOR UNMET NEEDS OF PERSONS AGED 16 YEARS AND MORE WITH REGARD
TO TREATMENT OR EXAMINATION, BY SEX

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Niezaspokojone potrzeby w zakresie leczenia lub badania Unmet needs with regard to treatment or examination			Niezaspokojone potrzeby w zakresie leczenia lub badania u dentysty lub ortodonta Unmet needs with regard to treatment or examination by dentist or orthodontist		
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
	w %			in %		
OGÓŁEM ..... TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nie było mnie na to stać	10,8	8,2	13,2	34,1	25,3	42,3
Could not afford to						
Lista oczekujących	34,6	30,7	38,1	18,4	18,1	18,7
Waiting list						
Brak czasu	17,5	20,1	15,2	14,3	16,9	11,9
Lack of time						
Zbyt duża odległość/brak środka transportu	2,7	2,5*	2,9	1,4*	.	.
Too far to travel/no means of transportation						
Obawa przed badaniem, leczeniem ...	2,6	3,5	1,9	15,5	19,6	11,6
Fear of treatment						
Wolałem(am) poczekać	26,6	28,9	24,6	10,9	13,4	8,6
I preferred to wait						
Nie znam żadnego dobrego lekarza ...	0,8	.	.	.	.	.
Don't know any good doctor						
Inne powody	4,4	5,4	3,4	4,9	4,3*	5,6*
Other reasons						

**TABL. 39. GŁÓWNA PRZYCZYNA NIEZASPOKOJONYCH POTRZEB OSÓB W WIEKU 16 LAT I WIĘCEJ
W ZAKRESIE LECZENIA LUB BADANIA WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA**
MAIN REASON FOR UNMET NEEDS OF PERSONS AGED 16 YEARS AND MORE WITH REGARD
TO TREATMENT OR EXAMINATION, BY PLACE OF RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Niezaspokojone potrzeby w zakresie leczenia lub badania Unmet needs with regard to treatment or examination			Niezaspokojone potrzeby w zakresie leczenia lub badania u dentysty lub ortodonta Unmet needs with regard to treatment or examination by dentist or orthodontist		
	ogółem total	miasta urban	wieś rural	ogółem total	miasta urban	wieś rural
	w %			in %		
OGÓŁEM ..... TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nie było mnie na to stać	10,8	8,9	14,4	34,1	33,1	36,1
Could not afford to						
Lista oczekujących	34,6	38,6	27,2	18,4	19,7	15,9
Waiting list						
Brak czasu	17,5	17,3	18,0	14,3	16,6	9,8*
Lack of time						
Zbyt duża odległość/brak środka transportu	2,7	1,6*	4,7	1,4*	.	.
Too far to travel/no means of transportation						
Obawa przed badaniem, leczeniem ...	2,6	2,3	3,2*	15,5	13,4	19,7
Fear of treatment						
Wolałem(am) poczekać	26,6	25,5	28,6	10,9	10,2	12,3
I preferred to wait						
Nie znam żadnego dobrego lekarza ...	0,8*	.	.	.	.	.
Don't know any good doctor						
Inne powody	4,4	5,1	3,0*	4,9	5,8*	.
Other reasons						

TABL. 40 GŁÓWNA PRZYCZYNA NIEZASPOKOJONYCH POTRZEB OSÓB W WIEKU 16 LAT I WIĘCEJ W ZAKRESIE LECZENIA LUB BADANIA WEDŁUG NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI PRAWNEJ
MAIN REASON FOR UNMET NEEDS OF PERSONS AGED 16 YEARS AND MORE WITH REGARD TO TREATMENT OR EXAMINATION, BY LEGAL DISABILITY STATUS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Niezaspokojone potrzeby w zakresie leczenia lub badania Unmet needs with regard to healthcare services		
	ogółem total	osoba z niepełnosprawnością prawną person with legal disability	osoba bez niepełnosprawności prawnej person without legal disability
		w % in %	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0
TOTAL			
Nie było mnie na to stać	10,8	20,9	9,0
Could not afford to			
Lista oczekujących	34,6	45,9	32,5
Waiting list			
Brak czasu	17,5	4,2*	19,9
Lack of time			
Zbyt duża odległość/brak środka transportu	2,7	7,0*	2,0
Too far to travel/no means of transportation			
Obawa przed badaniem, leczeniem	2,6	.	2,7
Fear of treatment			
Wolałem(am) poczekać	26,6	12,3	29,2
I preferred to wait			
Nie znam żadnego dobrego lekarza	0,8*	.	.
Don't know any good doctor			
Inne powody	4,4	7,3*	3,8
Other reasons			

TABL. 41. SPOSÓB ZAMIESZKIWANIA RESPONDENTÓW W OKRESIE, GDY MIELI OKOŁO 14 LAT
WAY OF RESPONDENTS RESIDENT WHEN THEY WERE ABOUT 14 YEARS OLD

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2011		2019	
	w %		in %	
GDZIE MIESZKALI WHERE THEY LIVED				
W obiektach zbiorowego zakwaterowania		0,4		0,6
In collective accommodation facilities				
W gospodarstwach domowych		99,6		99,4
In households				
Z KIM MIESZKALI WITH WHOM THEY LIVED				
Z obojgiem rodziców		89,7		90,7
With both parents				
Tylko z jednym z rodziców		9,5		8,7
With only one parent				
z tego: of this:				
tylko z matką		8,0		7,5
only with mother				
tylko z ojcem		1,5		1,2
only with mother				
bez rodziców		0,8		0,6
without parents				
TYTUŁ PRAWNY ZAJMOWANEGO MIESZKANIA LEGAL TITLE OF THE APARTMENT TAKEN				
Własność ^a		62,6		73,9
Ownership ^a				
Najem/wynajem		26,8		16,0
Rental				
Mieszkanie udostępnione nieodpłatnie		7,1		6,0
Flat available free of charge				
Nie wiem		3,4		4,1
Do not know				

a Dotyczy własności obciążonej jak i nieobciążonej kredytem hipotecznym.
a It applies to mortgage both encumbered and unburdened.

TABL. 42. RODZICE RESPONDENTA W OKRESIE, GDY MIAŁ ON OKOŁO 14 LAT WEDŁUG KRAJU URODZENIA, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA ORAZ STATUSU NA RYNKU PRACY
RESPONDENT'S PARENTS WHEN HE WAS ABOUT 14 YEARS OLD BY COUNTRY OF BIRTH, EDUCATION LEVEL AND STATUS ON THE LABOUR MARKET

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ojciec Father		Matka Mother	
	2011	2019	2011	2019
	w %		in %	
KRAJ URODZENIA COUNTRY OF BIRTH				
Polska	97,3	98,3	97,6	98,4
Poland				
Inny kraj	2,7	1,7	2,4	1,6
Other country				
POZIOM WYKSZTAŁCENIA LEVEL OF EDUCATION				
Niski	41,4	28,2	46,9	31,0
Low				
Średni	47,2	61,0	44,2	58,1
Medium				
Wyższy	7,2	8,7	6,3	9,0
Higher				
Nie wiem	4,2	2,1	2,6	1,9
Do not know				
STATUS ZAWODOWY PROFESSIONAL STATUS				
Pracujący	93,9	95,6	77,6	79,4
Employed				
Bezrobotny	0,4	0,4	0,9	0,8
Unemployed				
Bierny zawodowo	2,1	2,2	19,6	18,0
Inactive				
Nie wiem	3,6	1,8	1,8	1,8
Do not know				
ZAJMOWANIE STANOWISKA KIEROWNICZEGO TAKING A MANAGEMENT POSITION				
Tak	11,9	13,6	6,5	8,7
Yes				
Nie	86,6	84,7	92,2	89,7
No				
Nie wiem	1,4	1,8	1,3	1,6
Do not know				

UWAGI METODOLOGICZNE

1. Informacje ogólne

1.1. Cel i zakres tematyczny badania

Głównym celem Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC) jest dostarczenie porównywalnych dla krajów Unii Europejskiej danych dotyczących warunków życia ludności. EU-SILC stanowi podstawowe źródło informacji wykorzystywane do obliczania dla krajów członkowskich Unii Europejskiej m.in. wskaźników w zakresie dochodów, ubóstwa i społecznego wykluczenia. Przyjęty na szczycie w Laeken (Laeken European Council) w grudniu 2001 r. zestaw wskaźników statystycznych z tego zakresu ma umożliwić monitorowanie postępu w osiągnięciu uzgodnionych przez kraje Unii wspólnych celów dotyczących zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Działania mające na celu ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego stanowią, obok działań nakierowanych na wspieranie zrównoważonego rozwoju gospodarczego i zatrudnienia, jeden z głównych obszarów zainteresowania i zarazem wsparcia Komisji Europejskiej, które znalazły odzwierciedlenie również w głównych celach Strategii Europa 2020. Unia Europejska, jako jeden z podstawowych celów w obszarze integracji społecznej postawiła sobie „wyprowadzenie” z ubóstwa 20 milionów Europejczyków do 2020 r. Miernikiem realizacji założonego celu jest wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Ponieważ jest on liczony w oparciu o dane zebrane z badania EU-SILC możliwe jest monitorowanie skutków podjętych w tym zakresie działań na poziomie europejskim oraz krajowym.

Zestaw zmiennych obowiązkowych w EU-SILC obejmuje: podstawowe informacje dotyczące cech demograficznych respondentów, ich uczestnictwa w procesie edukacji, oceny stanu zdrowia, wybrane dane dotyczące deprivacji, dane z zakresu warunków mieszkaniowych, szczegółowe informacje na temat aktywności ekonomicznej oraz szeroki zakres informacji dotyczących poziomu i źródeł dochodów. EU-SILC zakłada również prowadzenie badań modułowych, których tematyka odpowiada na aktualne zapotrzebowanie w Unii Europejskiej. W 2019 r. badanie modułowe dotyczyło międzypokoleniowego dziedziczenia niekorzystnych sytuacji życiowych.

Zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi dotyczącymi EU-SILC, w badaniu konieczne jest zbieranie informacji niezbędnych do prowadzenia zarówno analiz przekrojowych, jak i analiz zmian w czasie. W związku z tym badanie realizowane jest metodą panelu rotacyjnego w cyklu czteroletnim.

1.2. Podstawa prawna

Organizacja i metodologia badania EU-SILC regulowana jest rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1177/2003 z 16 czerwca 2003 r. (z modyfikacjami zawartymi w rozporządzeniu nr 1553/2005) dotyczącym statystyki dochodów i warunków życia ludności (EU-SILC) oraz korespondującymi z tym aktem prawnym rozporządzeniami Komisji Europejskiej. Ponadto na mocy Rozporządzenia Komisji (UE) Nr 2018/174 z dnia 2 lutego 2018 r., wprowadzono badanie modułowe odnoszące się do międzypokoleniowego dziedziczenia niekorzystnych sytuacji życiowych.

Badanie EU-SILC zostało wdrożone przez GUS w 2005 r. W 2019 roku było realizowane zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 września 2018 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2019 (Dz. U. z 2018, poz. 2103, z późn. zm.).

Wzory formularzy umieszczone są na stronie: <https://bip.stat.gov.pl>.

1.3. Termin badania

Badanie EU-SILC zostało przeprowadzone na terenie całego kraju w dniach 23 kwietnia – 28 czerwca 2019 roku.

1.4. Metoda badania

Badanie EU-SILC jest dobrowolnym, reprezentacyjnym badaniem ankietowym prywatnych gospodarstw domowych, realizowanym techniką bezpośredniego wywiadu z respondentem.

Od 2016 roku wprowadzono metodę CAPI (Computer Assisted Personal Interview) polegającą na przeprowadzeniu wywiadu z respondentem przy użyciu urządzeń mobilnych, na których zapisywane są udzielone odpowiedzi. Metodą tą zrealizowano ponad 85% wywiadów (85% EU-SILC-G oraz 86% EU-SILC-I), natomiast pozostałe tak jak dotychczas przeprowadzono metodą PAPI, (tj. Paper And Pen Personal Interview) – za pomocą formularza papierowego.

W przypadku przeważającej części wywiadu indywidualnego dopuszcza się realizację tzw. wywiadu zastępczego przeprowadzonego z inną osobą z gospodarstwa domowego, która może udzielić wiarygodnych informacji o osobie objętej badaniem (dotyczy to osób zaliczonych do składu gospodarstwa domowego, a nieobecnych w miejscu zamieszkania w okresie trwania badania).

1.5. Kwestionariusze obowiązujące w badaniu

Informacje dotyczące sytuacji całego gospodarstwa domowego spisywane są na kwestionariuszu gospodarstwa domowego (EU-SILC-G), natomiast informacje dotyczące osób w wieku 16 lat i więcej – na kwestionariuszu indywidualnym (EU-SILC-I).

2. Schemat losowania próby oraz uogólnianie wyników badania

2.1. Schemat losowania próby

Zastosowano schemat losowania dwustopniowego z różnymi prawdopodobieństwami wyboru na pierwszym stopniu. Jednostkami pierwszego stopnia (JPS) były obwody spisowe. Na drugim stopniu losowane były mieszkania. Badaniu podlegały wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach.

Jednostki pierwszego stopnia były przed losowaniem warstwowane. Warstwami były regiony (województwa lub ich części, według klasyfikacji NUTS 2), natomiast wewnątrz regionów jednostki pierwszego stopnia były warstwowane według klasy miejscowości⁹⁹. Na obszarach miejskich obwody spisowe grupowano według wielkości miast. Duże miasta stanowiły samodzielne warstwy, zaś w pięciu największych miastach warstwami były dzielnice. Z kolei, na terenach wiejskich warstwami były gminy wiejskie) w podregionie, względnie z kilku sąsiadujących z sobą powiatów. Łącznie utworzono 267 warstw.

Ustalono, że próba w pierwszym roku badania (2005) powinna liczyć ok. 24 000 mieszkań. Dokonano proporcjonalnej alokacji próby mieszkań pomiędzy warstwy. Liczba mieszkań losowanych z poszczególnych warstw była proporcjonalna do liczby mieszkań w warstwie. Z kolei liczba jednostek pierwszego stopnia losowanych z warstw wynikała z podzielenia liczby mieszkań w próbie przez ustaloną dla danej klasy miejscowości liczbę mieszkań do wylosowania z jednostki pierwszego stopnia.

W miastach powyżej 100 tys. mieszkańców losowano po 3 mieszkania w obwodzie, w miastach od 20 tys. do 100 tys. – po 4 mieszkania, zaś w miastach do 20 tys. mieszkańców – po 5 mieszkań w obwodzie. Na terenach wiejskich losowano po 6 mieszkań w każdym obwodzie.

W pierwszym roku badania do próby wylosowano łącznie 5912 obwodów spisowych i 24044 mieszkania. Obwody spisowe wylosowane zostały według schematu Hartley'a-Rao. Przed losowaniem obwody zostały, oddzielnie w każdej warstwie, posortowane losowo, po czym dokonano systematycznego wyboru ustalonej liczby jednostek z prawdopodobieństwami proporcjonalnymi do liczby mieszkań. Następnie, w każdym wylosowanym obwodzie, przeprowadzono losowanie mieszkań wykorzystując procedurę losowania prostego.

---

⁹⁹ Aglomeracja Gdańsk- Gdynia-Sopot w klasie miejscowości: 500 000 – 1 000 000 mieszkańców.

Wylosowana próba jednostek pierwszego stopnia została w sposób rozłączny podzielona na 4 podpróby o jednakowej liczebności. Poczynając od roku 2006 jedna z podprób jest eliminowana, a na jej miejsce losowana jest niezależna podpróba w sposób opisany wyżej. W roku 2019 do badania wylosowana została, w miejsce podpróby 6, podpróba 2 licząca 2392 obwody spisowe i 9994 mieszkań.

W 2019 roku wprowadzono dla nowej podpróby próbę mieszkań rezerwowych, co ma pozwolić na uzyskanie w kolejnych edycjach badania zwiększenia liczby zrealizowanych ankiet w ramach regionów (NUTS 2). Większa zrealizowana próba na poziomie klasyfikacji NUTS 2 wynika z konieczności spełnienia wymogów precyzji dla wybranych wskaźników spójności społecznej, które analizowane są w ramach Eurostatu¹⁰⁰. Po analizie danych historycznych przyjęto, że w klasie miejscowości „powyżej 20 tys. mieszkańców” do każdego mieszkania z próby zasadniczej losowane będzie 12 mieszkań rezerwowych; w klasie miejscowości „poniżej 20 tys. mieszkańców” do każdego mieszkania z próby zasadniczej losowane będzie 10 mieszkań rezerwowych; natomiast dla wsi ustalono losowanie 6 adresów rezerwowych.

Przy ustalaniu liczebności nowej podpróby w regionach zastosowano model matematyczny, który uwzględnił następujące elementy:

- postulowane przez Eurostat ograniczenia na błąd standardowy wskaźnika AROPE (wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym), które powinny być docelowo spełnione w 2019 roku
- model zależności szacowanej wielkości błędów standardowych wskaźnika AROPE od liczby zbadanych gospodarstw w danym regionie
- dane historyczne dotyczące poziomu realizacji badania dla podprób badanych w latach poprzednich
- oczekiwany wpływ zaplanowanego użycia podpróby mieszkań rezerwowych.

2.2. Obliczanie wag

Waga początkowa

Waga początkowa oznaczona jako DB080 równa jest odwrotności prawdopodobieństwa wyboru mieszkania w h-tej warstwie tj.

$$f_h = \frac{n_h * m'_h}{M_h},$$

$$DB080 = \frac{1}{f_h}$$

gdzie:

n_h - liczba obwodów losowanych z h-tej warstwy,

m'_h - liczba mieszkań losowanych w obwodzie w h-tej warstwie,

M_h - liczba mieszkań w h-tej warstwie.

Wagi DB080 były skorygowane przy wykorzystaniu wskaźnika kompletności oszacowanego oddzielnie dla każdej klasy miejscowości. W 2005 roku korekta dotyczyła wszystkich czterech prób: 1, 2, 3 i 4 składających się na próbę badaną w tym roku, zaś od roku 2006 korekta wagi DB080 dotyczy tylko prób nowo wprowadzanych.

---

¹⁰⁰ Aneks II do projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne ramy europejskich statystyk dotyczących osób fizycznych i gospodarstw domowych, opartych na danych na poziomie indywidualnym zbieranych metodą doboru próby.

Skorygowane wagi obliczone zostały według wzoru:

$$DB080_p^{skorygowane} = \frac{DB080_p}{cr_p},$$

gdzie:

cr_p – wskaźnik kompletności w klasie p-tej.

Wskaźniki kompletności wg klas miejscowości

Symbol klasy miejscowości (p)	Klasa miejscowości	Wskaźnik kompletności
		Polska
1	Warszawa	0,585
2	Miasta od 500 000 do 1 000 000 mieszkańców ^a	0,725
3	Miasta od 100 000 do 500 000 mieszkańców	0,867
4	Miasta od 20 000 do 100 000 mieszkańców	0,889
5	Miasta poniżej 20 000 mieszkańców	0,863
6	Wieś	0,864

a w tym : aglomeracja Gdańsk – Gdynia – Sopot

Użycie dla nowej podpróby (numer 2) adresów rezerwowych spowodowało (podobnie jak w roku poprzednim) konieczność modyfikacji procedury wyznaczania wag do uogólnień. Zmiana w stosunku do standardowo stosowanego do tej pory algorytmu polegała na tym, że na etapie korekty wag z losowania dla nowej podpróby obliczano wskaźniki kompletności na podstawie kartoteki z mieszkaniami, gdzie w przypadku braku realizacji ankiety dla mieszkania zasadniczego umieszczano w bazie na jego miejscu mieszkanie rezerwowe, dla którego udało się zrealizować ankietę; a w przypadku gdy wszystkie adresy rezerwowe nie doprowadziły do realizacji – w kartotece pozostawiano informacje dotyczące adresu zasadniczego. W ten sposób uzyskiwano w naturalny sposób zwiększenie wskaźników kompletności (używanych do korekty wag z losowania), co daje w sumie większą liczbę zrealizowanych ankiet. Zamieszczona powyżej tablica ze wskaźnikami kompletności dla nowej podpróby pokazuje, że na poziomie kraju średni wskaźnik kompletności dzięki powiększonej rezerwie zwiększył się w stosunku do roku poprzedniego z 0,829 do 0,835.

Wagi przekrojowe stosowane w EU-SILC

Na podstawie skorygowanej wagi DB080 obliczane były następujące wagi:

- waga DB090 dla gospodarstw domowych,
- waga RB050 dla osób – członków gospodarstwa domowego,
- waga PB040 dla osób w wieku 16 lat i więcej,
- waga RL070 dla dzieci w wieku 0 – 12 lat,
- waga PW005 dla osób w wieku 16 lat lub więcej bez wywiadów zastępczych,
- waga PB041 dla osób w wieku 16 lat lub więcej z informacjami o dochodach uzyskanych z wywiadu.

Wagi te wyznaczono na podstawie oddzielnych obliczeń dla czterech podprób składających się na próbę przekrojową w badanym roku T .

Rok badania T	Numery podprób składowych
2005	1, 2, 3, 4
2006	2, 3, 4, 5
2007	3, 4, 5, 6
2008	4, 5, 6, 7
2009	5, 6, 7, 8
2010	6, 7, 8, 1
2011	7, 8, 1, 2
2012	8, 1, 2, 3
2013	1, 2, 3, 4
2014	2, 3, 4, 5
2015	3, 4, 5, 6
2016	4, 5, 6, 7
2017	5, 6, 7, 8
2018	6, 7, 8, 1
2019	7, 8, 1, 2

Podpróba o numerze podanym jako ostatni w ciągu w powyższej tabeli w danym roku badania (od roku 2006) oznacza zawsze próbę nowo wylosowaną i badaną po raz pierwszy.

Dla każdej podpróby niezależnie obliczono tzw. wagi bazowe dla danego roku badania T , pozwalające na uogólnienie wyników dla gospodarstw i członków gospodarstwa na badaną populację w odniesieniu do roku T^{101} . Po połączeniu 4 niezależnych podprób wagi przekrojowe DB090 i RB050 uzyskuje się przez podzielenie wag bazowych przez współczynniki wynikające z ilorazu liczby wszystkich zbadanych gospodarstw do liczby zbadanych gospodarstw w danej podprób¹⁰² i zastosowanie opisanego poniżej (dla pojedynczej nowej podpróby) algorytmu kalibracji zintegrowanej, który zapewnia zgodność uogólnień z dostępnymi z zewnątrz danymi demograficznymi. Wagi DB090 podlegają, dokładnie opisanej dalej, procedurze obcinania wag ekstremalnych (tzw. *trimming*).

W przypadku prób badanych po raz pierwszy w roku T (od roku 2006) przy obliczaniu wag **DB090** dla gospodarstw domowych przyjmuje się za podstawę skorygowaną wagę DB080. Waga DB090 obliczana była przy wykorzystaniu danych demograficznych pochodzących z innych źródeł. W celu obliczenia tych wag zastosowano zalecaną przez Eurostat metodę kalibracji zintegrowanej¹⁰³. Jako zmienne dodatkowe wykorzystano informacje o liczbie gospodarstw domowych wg 4 klas wielkości tj. 1-osobowe, 2-osobowe, 3-osobowe oraz o 4 i więcej osobach w korelacji z regionem (NUTS 2), a także w podziale na miasto i wieś. Dla ludności wykorzystano informację o płci, grupie wieku (pierwsza grupa to osoby poniżej 16 lat, druga 16 – 19 lat, następnie 11 pięcioletnich grup wieku oraz grupa osób w wieku 75 lat i więcej) i regionie. Wartości tych zmiennych pochodziły z bieżących szacunków demograficznych i NSP z 2011 roku i były specyficzne dla każdego roku badania w roku T^{104} .

¹⁰¹ Pojęcie wagi bazowej zostanie wyjaśnione bardziej szczegółowo w dalszej części publikacji.

¹⁰² W przypadku podprób o jednakowych wielkościach takie współczynniki byłyby równe 4.

¹⁰³ Por. *DESCRIPTION OF TARGET VARIABLES: Cross-sectional and Longitudinal*. EU-SILC 065 (2012 operation). EUROPEAN COMMISSION. EUROSTAT. 2012. str: 30-42. WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI POLSKI W LATACH 2004 -2005. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2007. str: 94-96.

¹⁰⁴ Wykorzystano dane odnoszące się do ludności rezydującej, które uwzględniają informacje o osobach przebywających za granicą ponad 12 miesięcy.

Wagi DB090 poddawane są procedurze obcinania wag ekstremalnych (tzw. *trimming*). Użyto metody zalecanej przez Eurostat, w której sprawdza się czy iloraz analizowanej wagi oraz wagi wynikającej z losowania znajduje się w odpowiednich granicach tzn.

$$\frac{1}{3} \leq \frac{w_h / \bar{w}}{w_h^{(HD)} / \bar{w}^{(HD)}} \leq 3$$

gdzie w liczniku rozważamy analizowaną wagę dla danego gospodarstwa podzieloną przez średnią tych wag dla wszystkich rozważanych gospodarstw, natomiast w mianowniku uwzględniamy wagę z losowania podzieloną przez odpowiednią średnią.

W przypadku gospodarstwa, dla którego podane wyrażenie nie jest prawdziwe, należy tak zmienić analizowaną wagę, aby spełnić zakłóconą nierówność. Procedura dopasowania zmienia średnią wag w liczniku, co powoduje w praktyce konieczność iteracyjnego powtórzenia tej procedury aż do osiągnięcia wymaganego warunku.

W efekcie zastosowanej procedury kalibracji oraz tzw. obcinania uzyskujemy wagę przekrojową DB090 dla gospodarstw domowych i jednocześnie równą jej wagę RB050 dla członków gospodarstw, będącą tzw. wagą bazową w dalszych obliczeniach. Są to wagi wstępne, które wraz z wagami bazowymi dla pozostałych prób służą do obliczenia ostatecznych wag DB090 i RB050.

Dla podprób, które były badane drugi rok z kolei (np. próba 1 dla roku odniesienia $T=2019$ oraz próba numer 8 dla roku odniesienia $T=2018$) zastosowano następującą procedurę:

Waga bazowa dla osób w badanych gospodarstwach wyznaczana była poprzez odpowiednie korekty wagi bazowej z poprzedniego roku. Korekty polegały na uwzględnieniu zjawisk braku odpowiedzi oraz sytuacji wyłączenia gospodarstw i osób z badanej populacji¹⁰⁵. Obliczenia wykonywane były na podzbiorach tzw. *sample persons* (czyli dla osób, które w poprzednim roku były w badanej próbie oraz w odpowiednim wieku – 14 lat i więcej, a także powinny być zbadane w roku kolejnym), uwzględniając ustalone przez Eurostat reguły (np. w przypadku wyprowadzenia się osoby za granicę lub niemożności ponownego skontaktowania z gospodarstwem).

Współczynnik korygujący wyznaczano według klas miejscowości i miał on postać:

$$\frac{R(1) - M}{R(2)}$$

gdzie:

$R(t)$ - oszacowanie liczby respondentów należących do grupy „sample person” i badanej populacji w podpróbie badanej po raz t -ty,

M - oszacowanie liczby osób „sample person”, które były w badanej populacji w pierwszym roku badania, natomiast w roku kolejnym zostały zaliczone do gospodarstw uznanych za będące poza zakresem badania.

W obliczeniach wielkości z licznika i mianownika używano wag bazowych z roku $T-1$. Podane wyrażenie jest odwrotnością empirycznego oszacowania prawdopodobieństwa, że dana osoba będzie zbadana ponownie w drugim roku badania.

¹⁰⁵ Wyłączenie dotyczy: gospodarstw z poza zakresu badania – całe gospodarstwo wyprowadziło się za granicę bądź do gospodarstwa zbiorowego w kraju, wszyscy członkowie zmarli lub w gospodarstwie domowym nie ma osoby z próby panelowej; oraz braku kontaktu z danym adresem z powodu braku możliwości dotarcia do gospodarstwa lub braku jakichkolwiek informacji o gospodarstwie.

W kolejnym etapie obliczania wag bazowych dla ostatniego roku badania (tzn. T) przypisano wagi matek dzieciom osób typu „sample person” oraz wagi zerowe tzw. „co-residents”, czyli dodatkowym osobom, które znalazły się w składzie badanego gospodarstwa. Następnie uśredniono wyznaczone dla respondentów wagi na poziom gospodarstw domowych i tak obliczoną średnią wagę przypisano wszystkim członkom danego gospodarstwa. Po tym etapie obliczeń do uzyskanej wagi również zastosowano procedurę obcinania wag ekstremalnych (*trimming*).

Dla podprób, które były badane odpowiednio czwarty i trzeci rok z kolei w odniesieniu do roku T (np. dla prób 7 w roku $T=2018$ i 8 w roku $T=2019$) zastosowano procedurę opartą na opisanym powyżej (dla próby badanej drugi rok z kolei) algorytmie korygowania wagi bazowej z poprzedniego roku. Dodatkowym elementem obliczeń było odpowiednie uwzględnienie przypadków respondentów, którzy byli badani w roku $T-2$, nie zostali zbadani w roku $T-1$ oraz ponownie zbadano ich w roku T (tzw. osoby powracające do próby – ang. *re-entries*); zgodnie z wytycznymi Eurostatu osoby powracające po 2 latach nieobecności nie są uwzględniane. Wagi bazowe dla osób powracających zostały wyznaczone za pomocą zastosowania opisanej wcześniej procedury korygowania wag bazowych z roku $T-2$ (tzn. wykonano obliczenia na danych z roku $T-2$ i T , z pominięciem roku $T-1$). Dołączenie osób powracających spowodowało konieczność dodatkowej korekty już obliczonych wag bazowych dla respondentów badanych w trzech kolejnych latach. Współczynniki tej korekty obliczono oddzielnie według klas miejscowości jako ilorazy ważonej liczby respondentów badanych w trzech kolejnych latach w stosunku do ważonej liczby respondentów w ostatnim roku badania (tzn. razem z powracającymi).

Wagę w obliczeniach takiej korekty stanowiła waga dla osób (czyli RB050) z roku $T-2$. Współczynniki tak obliczonej korekty dla lat $T=2018$ oraz $T=2019$ podaje poniższa tablica.

p (klasa miejscowości)	T=2018		T=2019	
	korekta dla próby 6	korekta dla próby 7	korekta dla próby 7	korekta dla próby 8
1	1,000	0,951	0,888	0,949
2	1,000	0,994	0,990	0,964
3	0,994	0,986	0,983	0,981
4	0,999	0,990	0,994	0,978
5	0,983	0,986	0,967	0,980
6	0,994	0,998	0,988	0,988

Ostatni etap obliczania wag bazowych dla podprób badanych odpowiednio czwarty i trzeci rok z kolei w odniesieniu do roku T polegał na: przypisaniu wagi matek dzieciom osób typu „sample person” oraz wag zerowych tzw. „co-residents”, czyli dodatkowym osobom, które znalazły się w składzie badanego gospodarstwa. Następnie dokonywano uśrednienia wyznaczonych dla respondentów wag bazowych na poziom gospodarstw domowych (taką średnią wagę przypisywano wszystkim członkom danego gospodarstwa) oraz na końcu zastosowano procedurę obcinania wag ekstremalnych (*trimming*). W rezultacie opisanych kroków uzyskano zmodyfikowane wagi bazowe dla 4 podprób przekrojowych, przy czym w odniesieniu do próby badanej po raz pierwszy w danym roku za wagę bazową przyjmuje się wstępnie obliczoną wagę DB090. Dalsze obliczenia wykonuje się

na danych z połączonych podprób, gdzie waga bazowa z każdej próby jest podzielona przez współczynnik wynikający z ilorazu liczby wszystkich zbadanych gospodarstw do liczby zbadanych gospodarstw w danej podpróbie. Przy wykorzystaniu opisanej wyżej procedury kalibracji zintegrowanej uzyskuje się wagi DB090 dla każdego gospodarstwa oraz odpowiadające im wagi RB050 dla osób ze składu gospodarstwa.

Kolejną wagą wyznaczaną dla potrzeb uogólniania wyników w EU-SILC była waga **PB040**, przypisywana osobom w wieku 16 lat i więcej, z którymi przeprowadzony został wywiad indywidualny. Waga ta równa jest wadze RB050.

Waga **RL070** przypisywana jest dzieciom w wieku 0 – 12 lat. Waga ta uzyskiwana jest przez korektę wagi RB050 w 26 grupach tj. 13 roczników * płeć.

W przypadku wywiadów indywidualnych w zakresie w którym nie dopuszczono wywiadów zastępczych przypisano wagę **PW005**. Uzyskano ją przez korektę wagi RB050 w grupach zdefiniowanych jako przekroje: miasto/wieś * płeć * 13 grup wieku; przy czym użyto grup wieku zastosowanych w opisanym wcześniej algorytmie kalibracji wag.

W przypadku wywiadów indywidualnych dla których nie zastosowano imputacji dochodów przypisano im wagę **PB041**. Uzyskano ją przez korektę wagi PB040 w grupach zdefiniowanych jako przekroje: województwo * miasto/wieś * płeć * 13 grup wieku; przy czym użyto grup wieku zastosowanych w opisanym wcześniej algorytmie kalibracji wag.

2.3. Zastępowanie

W przypadku gospodarstw z wylosowanych mieszkań, odmawiających udziału w badaniu stosowano tzw. zastępowanie z próby rezerwowej (dotyczyło to tylko nowej podpróby). W edycji badania w 2019 roku wprowadzono uporządkowanie adresów z listy rezerwowej ze względu na odległości do adresu z próby zasadniczej. Rozwiązanie to wprowadzono aby zmniejszyć obciążenie sieci ankietarskiej ze względu na czas przemieszczania się między adresami (w szczególności w terenach wiejskich) oraz koszty dojazdu w przypadku konieczności kilkukrotnych wizyt pod tym samym adresem (brak kontaktu z respondentem lub dokończenie wywiadu).

3. Jakość danych

3.1. Błędy losowe

Błąd standardowy i efektywna liczebność próby

Estymacja błędów standardowych została oparta na metodzie wielokrotnego losowania podpróbek. Użyto wariantu metody bootstrap, w którym niezależnie w każdej warstwie dokonuje się wielokrotnego (w tym przypadku 500 powtórzeń) losowania ze zwracaniem podpróbek o liczebności $n_h - 1$ spośród n_h wylosowanych do badania jednostek pierwszego stopnia w h -tej warstwie (metoda McCarthy i Snowden (1985)). Po wylosowaniu odpowiedniej liczby podpróbek, oryginalne wagi dla jednostek losowania są odpowiednio modyfikowane. Następnie metodą bootstrap szacowana jest wariancja odpowiednich wskaźników przy wykorzystaniu aproksymacji typu Monte Carlo opartej na niezależnych podpróbkach.

Obliczenia wykonano w systemie SAS. Ponadto zaimplementowano metodę szacowania wariancji dla podstawowych wskaźników ubóstwa, opartą na linearyzacji. Wykonane porównania obliczeń metodą linearyzacji oraz metodą bootstrap potwierdziły dużą zgodność uzyskanych rezultatów.

Oceny błędów i efektywność schematu losowania dla wybranych wskaźników

Wyszczególnienie	Wartość	Błąd standardowy	Efektywność schematu losowania	Liczebność próby zrealizowanej	Efektywna liczebność próby
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych	15,4	0,39	1,490	50788	34086
Wskaźnik zróżnicowania kwintylowego (S80/S20)	4,4	0,06	1,445	50788	35147
Wskaźnik głębokości ubóstwa (w odniesieniu do mediany)	22,1	0,65	1,399	50788	36303
Współczynnik Giniego	28,5	0,30	1,455	50788	34906
Przeciętny ekwiwalentny dochód do dyspozycji	34184,8	226,2	1,553	50788	32703

3.2. Błędy nielosowe

Operat losowania i błędy pokrycia

Próby do badania EU-SILC losowane są z operatu losowania opartego o system TERYT, tj. Urzędowy Rejestr Podziału Terytorialnego Kraju. W operacie tym wyróżniono dwa rodzaje jednostek pierwszego stopnia – JPS:

- około 186 000 obwodów spisowych zawierających średnio około 78 mieszkań,
- około 35 000 rejonów statystycznych średnio po około 414 mieszkań.

Terytorium Polski podzielone jest na rejony statystyczne i obwody spisowe. Do badania EU-SILC jako jednostki pierwszego stopnia wykorzystuje się obwody spisowe. Jednostkami losowania drugiego stopnia są mieszkania. Dla każdego obwodu stworzony został wykaz mieszkań, który stanowi operat losowania drugiego stopnia. Wszystkie gospodarstwa domowe mieszkające w wylosowanych mieszkaniach powinny wziąć udział w badaniu.

System TERYT podlega corocznej aktualizacji. Przedmiotem aktualizacji jest podział terytorium kraju na rejony i obwody, aktualizuje się wykazy mieszkań oraz nazwy miejscowości i ulic. Ponadto, wprowadzane są inne zmiany wynikające z nowego budownictwa, wyburzeń oraz zmian w podziale administracyjnym kraju.

Próba do EU-SILC 2019 losowana była w listopadzie 2018 roku z operatu zaktualizowanego na dzień 30 czerwca 2018 r. W próbie numer 2 wylosowanej do badania w 2019 roku stwierdzono 8,3% mieszkań nie istniejących oraz mieszkań niezamieszkałych lub zamieszkałych czasowo; 2,3% wylosowanych mieszkań miało nieprawidłowy adres.

Błędy wynikające z braku odpowiedzi

Zrealizowana liczebność próby

Wielkość próby	Podpróba				
	7	8	1	2	Ogółem
A	2456	3496	5307	8615	19874
B	4873	6703	9761	15101	36438
C	6544	9120	13504	21620	50788

A - liczba zbadanych gospodarstw domowych, włączonych do zbioru danych¹⁰⁶

B - liczba osób w wieku 16 lat i więcej, z którymi został przeprowadzony wywiad indywidualny

C - liczba osób w zbadanych gospodarstwach domowych

¹⁰⁶ Warunkiem włączenia gospodarstwa domowego do zbioru danych było zrealizowanie kwestionariusza gospodarstwa domowego oraz co najmniej jednego wywiadu indywidualnego.

Jednostki niezbadane

Wskaźniki związane z realizacją wywiadów dla połączonych podprób

Symbol wskaźnika	Wskaźnik	Wartość wskaźnika	
		bez próby rezerwowej ^a	uwzględniająca próbę rezerwową ^b
Ra	tw. kontaktu z wylosowanym adresem, czyli iloraz liczby skontaktowanych adresów do liczby wszystkich poprawnych wylosowanych adresów	0,997	0,798
Rh	udział liczby zbadanych gospodarstw domowych względem liczby wszystkich gospodarstw w skontaktowanych mieszkaniach	0,872	0,463
Rp	udział liczby uzyskanych wywiadów indywidualnych względem liczby osób indywidualnych które powinny być zbadane (w ramach zbadanych gospodarstw)	0,860	0,860
*NRp	całkowitego braku odpowiedzi	25,2	68,2

a Z listy rezerwowej uwzględniono tylko te adresy, w których zrealizowano wywiad. b Z listy rezerwowej uwzględniono wszystkie adresy pod którymi był ankieter, niezależnie od tego czy wywiad zrealizowano czy nie.

Wskaźniki związane z realizacją wywiadów dla nowej podpróby (numer 2)

Symbol wskaźnika	Wskaźnik	Wartość wskaźnika	
		bez próby rezerwowej ^a	uwzględniająca próbę rezerwową ^b
Ra	tw. kontaktu z wylosowanym adresem, czyli iloraz liczby skontaktowanych adresów do liczby wszystkich poprawnych wylosowanych adresów	0,992	0,733
Rh	udział liczby zbadanych gospodarstw domowych względem liczby wszystkich gospodarstw w skontaktowanych mieszkaniach	0,871	0,287
Rp	udział liczby uzyskanych wywiadów indywidualnych względem liczby osób indywidualnych które powinny być zbadane (w ramach zbadanych gospodarstw)	0,844	0,844
*NRp	całkowitego braku odpowiedzi	27,1	82,2

a Z listy rezerwowej uwzględniono tylko te adresy, w których zrealizowano wywiad. b Z listy rezerwowej uwzględniono wszystkie adresy pod którymi był ankieter, niezależnie od tego czy wywiad zrealizowano czy nie.

Rozkład gospodarstw domowych

Kontakt z wylosowanym adresem (bez próby rezerwowej^a)

DB120	Podpróba				
	7	8	1	2	Ogółem
Nawiązany kontakt	2709	3946	6245	9892	22792
Mieszkanie nie znalezione	0	0	0	48	48
Brak możliwości dotarcia do mieszkania	0	0	0	29	29
Pod wylosowanym adresem nie ma mieszkania	0	1	1	457	459
Ogółem	2709	3947	6246	10426	23328

a Z listy rezerwowej uwzględniono tylko te adresy, w których zrealizowano wywiad.

Kontakt z wylosowanym adresem (z uwzględnieniem próby rezerwowej^b)

DB120	Podpróba				
	7	8	1	2	Ogółem
Nawiązany kontakt	2709	3946	6245	30041	42941
Mieszkanie nie znalezione	0	0	0	835	835
Brak możliwości dotarcia do mieszkania	0	0	0	437	437
Pod wylosowanym adresem nie ma mieszkania	0	1	1	10014	10016
Ogółem	2709	3947	6246	41327	54229

b Z listy rezerwowej uwzględniono wszystkie adresy pod którymi był ankieter, niezależnie od tego czy wywiad zrealizowano czy nie.

Wynik realizacji kwestionariusza gospodarstwa domowego (bez próby rezerwowej^a)

DB130	Podpróba				
	7	8	1	2	Ogółem
Wywiad przeprowadzony	2460	3500	5318	8616	19894
Odmowa	115	234	644	839	1832
Czasowa nieobecność	55	91	105	132	383
Brak możliwości nawiązania kontaktu z gospodarstwem (z powodu choroby, podeszłego wieku, alkoholizmu)	19	39	45	69	172
Inne powody	60	82	133	236	511
Ogółem	2709	3946	6245	9892	22792

a Z listy rezerwowej uwzględniono tylko te adresy, w których zrealizowano wywiad.

Wynik realizacji kwestionariusza gospodarstwa domowego (z uwzględnieniem próby rezerwowej^b)

DB130	Podpróba				
	7	8	1	2	Ogółem
Wywiad przeprowadzony	2460	3500	5318	8616	19894
Odmowa	115	234	644	13179	14172
Czasowa nieobecność	55	91	105	1877	2128
Brak możliwości nawiązania kontaktu z gospodarstwem (z powodu choroby, podeszłego wieku, alkoholizmu)	19	39	45	980	1083
Inne powody	60	82	133	5389	5664
Ogółem	2709	3946	6245	30041	42941

a Z listy rezerwowej uwzględniono wszystkie adresy pod którymi był ankieter, niezależnie od tego czy wywiad zrealizowano czy nie.

Stopień realizacji badania

DB135	Podpróba				
	7	8	1	2	Ogółem
Gospodarstwa zbadane, włączone do zbioru danych	2456	3496	5307	8615	19874
Gospodarstwa badane, niewłączone do zbioru danych	4	4	11	1	20
Ogółem	2460	3500	5318	8616	19894

Rozkład osób w wieku 16 lat i więcej

Realizacja wywiadu indywidualnego

RB250	Podpróba				
	7	8	1	2	Ogółem
Wywiad zrealizowany	4873	6703	9761	15101	36438
Utrudniony kontakt z powodu choroby, niepełnosprawności, itp.	38	59	89	172	358
Odmowa udziału w badaniu	326	559	962	1504	3351
Respondent czasowo nieobecny – niemożliwe uzyskanie informacji od innej osoby	207	330	480	1052	2069
Brak kontaktu z innego powodu	14	33	44	61	152
Brak jakichkolwiek informacji o osobie – powód nieznan	1	2	2	4	9
Ogółem	5459	7686	11338	17894	42377

Rodzaj wywiadu indywidualnego

RB260	Podpróba				
	7	8	1	2	Ogółem
Wywiad bezpośredni	3467	4887	7067	11586	27007
Wywiad zastępczy	1406	1816	2694	3515	9431
Ogółem	4873	6703	9761	15101	36438

Błędy powstałe w trakcie realizacji badania oraz rejestracji danych

Podobnie jak inne badania statystyczne, badanie EU-SILC może być obciążone błędami powstającymi na różnych etapach badania. Dotyczy to przede wszystkim błędów popełnianych przez ankietera na etapie zbierania informacji, błędów respondenta wynikających z niezrozumienia pytań bądź nieprecyzyjnych odpowiedzi oraz błędów powstałych na etapie rejestracji danych.

Według ankieterów, którzy po przeprowadzeniu wywiadu z gospodarstwem domowym byli zobligowani do odpowiedzi na kilka pytań dotyczących realizacji wywiadu, 97,4% osób odpowiadających na pytania w kwestionariuszu gospodarstwa domowego oraz 97,8% osób odpowiadających na pytania w kwestionariuszu indywidualnym okazało pozytywne nastawienie do badania, podczas gdy ponad 2% respondentów (dotyczy to zarówno wywiadu o sytuacji gospodarstwa domowego, jak i wywiadu indywidualnego) wykazało niechętną postawę.

Według ankieterów w ponad 89% kwestionariuszy gospodarstwa domowego i w ponad 90% kwestionariuszy indywidualnych jakość danych pozadochodowych była dobra lub bardzo dobra, natomiast w 0,4% kwestionariuszy gospodarstw domowych i w 0,3% kwestionariuszy indywidualnych jakość danych była wątpliwa.

3.3. Czas trwania wywiadu

Wypełnienie kwestionariusza gospodarstwa domowego w 2019 r. zajęło średnio około 35 minut, natomiast wypełnienie jednego kwestionariusza indywidualnego około 30 minuty. Przeprowadzenie wywiadu z gospodarstwem domowym (wypełnienie kwestionariusza gospodarstwa domowego oraz kwestionariuszy indywidualnych dla wszystkich osób w wieku 16 lat i więcej) zajęło średnio 91 minut.

4. Imputacja danych

4.1. Zastosowane metody imputacji zmiennych dochodowych

Metodologia badania EU-SILC wymaga przeprowadzenia imputacji brakujących danych w zakresie dochodów. Zbiór kompletny uzyskiwany jest poprzez imputację braków danych.

Imputacja jest procesem zapewniania kompletności zbioru danych poprzez zastępowanie braków danych spowodowanych odmową udzielenia odpowiedzi przez respondenta wartościami prawidłowymi z formalnego punktu widzenia (wartościami imputacyjnymi). Wartości imputacyjne otrzymywane są za pomocą sformalizowanej procedury (algorytmu), zaprojektowanej tak, by generowane wartości w możliwie najlepszy sposób odzwierciedlały prawdopodobne wartości danych brakujących z punktu widzenia informacji zawartej w zbiorze danych.

Do imputacji zmiennych dochodowych stosowanych jest kilka metod. Generalnie można je podzielić na deterministyczne i stochastyczne. W przypadku metod deterministycznych dla danego zbioru danych wybrana metoda i zestaw zmiennych objaśniających (algorytm imputacji) jednoznacznie wyznacza wartości imputacyjne dla każdego rekordu. W przypadku metod stochastycznych przy wyznaczaniu wartości imputacyjnej występuje element losowy, który powoduje, że przy tym samym algorytmie i zbiorze danych dla każdego przebiegu (realizacji algorytmu) otrzymuje się nieco inne wartości imputacyjne. Metody stochastyczne mają tę własność, że choć nieco zwiększają wariancję estymatorów (wprowadzają dodatkowy składnik błędu losowego), to nie zniekształcają wariancji i charakterystyk rozkładu danych oryginalnych, pozwalając na prawidłową ocenę błędu losowego. Imputacja deterministyczna powoduje zmniejszenie wariancji zmiennej w zbiorze i zaniżenie ocen błędu losowego, silnie zniekształca też strukturę korelacji rozkładów zmiennych. W przypadku realizacji procesu imputacji danych dochodowych w badaniu EU-SILC, preferuje się stosowanie metod zachowujących charakterystyki rozkładu (co faworyzuje metody stochastyczne).

Spośród metod stochastycznych zastosowane zostały:

- Metoda hot-deck

Polega na zastąpieniu brakujących danych w rekordzie, dla którego braki występują (rekordzie biorcy) danymi pobranymi z innego rekordu (rekordu dawcy), wybranego losowo spośród rekordów kompletnych z punktu widzenia imputowanej zmiennej, spełniających określone warunki podobieństwa do rekordu biorcy.

W metodzie hot-deck mogą być stosowane jakościowe zmienne pomocnicze (objaśniające), służące do grupowania (kategoryzacji) jednostek (rekordów). Losowy reprezentant wybierany jest wtedy spośród rekordów posiadających odpowiednie wartości zmiennych pomocniczych. W przypadku, gdy nie można znaleźć dawcy o odpowiadających wartościach wszystkich zmiennych pomocniczych, zastosowane zostało podejście sekwencyjne. Zmienne pomocnicze uszeregowane zostały od najważniejszych do najmniej ważnych. W przypadku braku dawców w grupie pomija się kolejne zmienne objaśniające, poczynając od najmniej ważnych, do uzyskania podzbioru zawierającego dawców.

W przypadku zastosowania ilościowej zmiennej pomocniczej (grupującej) w metodzie hot-deck, kryterium grupowania jest podział na grupy decylowe.

- Imputacja regresyjna z losowymi resztami empirycznymi

Zmienne pomocnicze są zmiennymi objaśniającymi modelu regresyjnego. Model ma postać liniową lub potęgowo-wykładniczą. Dopasowywany jest na podstawie rekordów kompletnych z punktu widzenia zmiennej imputowanej. Wartość imputacyjna (lub jej logarytm w przypadku modeli transformowanych) jest sumą wartości teoretycznej otrzymanej z modelu i reszty wylosowanej spośród rzeczywistych reszt otrzymanych przy estymacji modelu. Zbiór rekordów, spośród których losowana jest reszta, ograniczany jest do najbliższych rekordowi imputowanemu ze względu na wartość teoretyczną uzyskaną z modelu.

Spośród metod deterministycznych zastosowane zostały:

- Imputacja regresyjna deterministyczna (za wartość imputacyjną przyjmowana jest wartość teoretyczna z modelu);
- Imputacja dedukcyjna (wartość imputacyjna wyznaczana jest bezpośrednio na podstawie zależności między zmiennymi).

Zastosowanie stochastycznej imputacji regresyjnej wymaga znalezienia modelu dobrze opisującego kształtowanie się zmiennej o stosunkowo niewielkiej wariancji składnika losowego i dobrych własnościach statystycznych. Przy wysokiej wariancji składnika losowego istnieje niebezpieczeństwo uzyskania wartości przypadkowych i nietypowych dla prawidłowej części zbioru. Z tego powodu tam, gdzie zgodnie z opisanym wcześniej założeniem wymagana jest imputacja stochastyczna, metoda hot-deck stosowana jest częściej niż imputacja regresyjna. Ma to uzasadnienie zwłaszcza w sytuacji, gdy liczba rekordów do imputacji jest stosunkowo niewielka, lub gdy niewielka liczba rekordów kompletnych nie pozwala na dobre dopasowanie modelu.

Stochastyczna imputacja regresyjna najszerszej stosowana jest w przypadku dochodów z pracy najemnej, gdzie:

- mamy do czynienia z ważną kategorią dochodów, tj. występującą u znacznego odsetka respondentów, mającą zwykle (tam, gdzie występuje) znaczny udział w dochodzie gospodarstwa domowego,
- kategoria ta daje się stosunkowo dobrze modelować przy użyciu zmiennych występujących w formularzu,
- występuje duża (bezwzględnie) liczba braków danych, jednakże ich odsetek nie jest znaczący; odpowiednia liczebność rekordów poprawnych pozwala na budowę dobrze dopasowanego modelu.

Jest ona dość szeroko stosowana także dla innych kategorii dochodu niż dochody z pracy najemnej w sytuacji, gdy znane są dochody danej osoby/gospodarstwa domowego z poprzedniego roku. W takim przypadku stochastyczna imputacja regresyjna jest traktowana jako metoda podstawowa, choć metoda hot-deck również bywa stosowana, gdy trudno jest dopasować odpowiedni model.

W związku ze stosunkowo szerokim zakresem zastosowania stochastycznej imputacji regresyjnej wprowadzone zostało dodatkowe zabezpieczenie przed skutkami ewentualnego niedopasowania modelu. Reszty nie są generowane z rozkładu reszt dla całej próby, lecz losowane z ograniczonego podzbioru. Chociaż w idealnie dopasowanym modelu reszty powinny mieć postać białego szumu, a więc w szczególności być pozbawione jakichkolwiek zależności systematycznych, w rzeczywistych sytuacjach w rozkładzie reszt mogą pozostawać jeszcze jakieś nie wychwycone całkowicie przez model tendencje, związane np. z nieliniowością rzeczywistych zależności nie dającą się wyeliminować poprzez znane transformacje. W takim przypadku użycie reszt z ograniczonego zakresu redukuje niebezpieczeństwo wygenerowania wartości nieprzystających do rzeczywistego rozkładu zmiennej poprzez połączenie wartości teoretycznej i reszty, której wystąpienie przy takiej wartości teoretycznej byłoby zupełnie nieprawdopodobne.

Imputacja deterministyczna stosowana jest w przypadkach, gdy brak danych dotyczy mniej znaczących składowych zmiennych dochodowych (podatków, składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, dodatków do dochodów itp.) w sytuacji, gdy wartość najważniejszej składowej jest znana. W takich przypadkach zwykle stosowana jest deterministyczna imputacja regresyjna. Metodą regresji deterministycznej przeprowadzana jest konwersja wartości brutto na wartość netto i *vice versa*, gdy jest to konieczne ze względu na występowanie braku danych. Imputacja dedukcyjna stosowana jest w nielicznych przypadkach oczywistych zależności i może być traktowana jako uzupełnienie etapu redagowania danych.

Zmienne objaśniające w modelach i grupujące w przypadku metody hot-deck zostały dobrane tak, by odzwierciedlały zależności, jakie zgodnie z logiką i wiedzą merytoryczną o badanych zjawiskach powinny występować w zbiorze danych, uwzględniając dostępność potencjalnych zmiennych objaśniających na formularzu. Zależności zostały przetestowane na zbiorze danych poprawnych i w większości przypadków okazały się istotne. Niektóre zmienne objaśniające pozostawiono mimo braku statystycznego potwierdzenia ich wpływu na zmienną imputowaną, jeżeli wyrażają zależność ważną ekonomicznie lub stanowią warunek grupowania (kryterium interpretacji) w algorytmie naliczania zmiennych wynikowych.

W przypadku osób i gospodarstw nie badanych w roku poprzednim (nowa próba, osoby nowe w gospodarstwie, osoby, których poprzednio nie udało się zbadać) oraz takich, które w poprzednim roku nie posiadały danego typu dochodu, stosowane są zmienne objaśniające pochodzące ze zbioru danych bieżących. Tam, gdzie w danych za rok poprzedni występuje ten sam typ dochodu, jego wartość traktowana jest jako główna zmienna objaśniająca (grupująca), zarówno w przypadku zmiennych imputowanych regresyjnie, jak i metodą hot-deck. Zmienne bieżące mogą występować jako dodatkowe zmienne objaśniające.

4.2. Pozycyjne braki odpowiedzi (zmienne dochodowe na poziomie gospodarstwa domowego)

Wyszczególnienie	Dochód	Gospodarstwa domowe, od których uzyskano kompletną informację	Gospodarstwa domowe, od których nie uzyskano informacji (pełna imputacja)	Gospodarstwa domowe, od których uzyskano częściową informację (imputacja częściowa)
		w % gospodarstw, których dotyczy dany typ dochodu		
Składowe dochodu na poziomie gospodarstwa domowego				
Regularne transfery pieniężne – przekazywane	netto	83,8	15,8	0,4
Regularne transfery pieniężne – otrzymywane	netto	76,9	22,8	0,3
Świadczenia dotyczące wykluczenia społecznego	netto	87,9	10,4	1,8
Świadczenia dotyczące rodziny	netto	92,7	2,1	5,3
	brutto	88,9	2,1	9,1
Dodatki mieszkaniowe	netto	63,9	14,0	22,1
Dochód dzieci poniżej 16 roku życia	netto	81,8	17,5	0,6
	brutto	68,2	5,2	26,6
Dochód z wynajmu nieruchomości bądź terenu	netto	47,4	23,1	29,6
	brutto	76,9	23,1	-
Dochód z własności finansowej	netto	34,8	65,2	-
	brutto	12,8	65,2	22,0
Rozliczenia z urzędem skarbowym	netto	77,3	22,4	0,3
Podatki na poziomie gospodarstwa domowego				
Podatki od nieruchomości		69,2	30,8	-
Podatki i składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne		10,8	76,3	12,9

4.2. Pozycyjne braki odpowiedzi (zmiennie dochodowe na poziomie indywidualnym) (dok.)

Wyszczególnienie	Dochód	Osoby, dla których uzyskano kompletną informację	Osoby, dla których nie uzyskano informacji (pełna imputacja)	Osoby, dla których uzyskano częściową informację (imputacja częściowa)
		w % osób w wieku 16 lat i więcej, których dotyczy dany typ dochodu		
Składowe dochodu na poziomie indywidualnym				
Renty rodzinne	netto	77,7	16,4	5,9
	brutto	13,1	16,9	70,1
Stypendia	netto	59,9	39,8	0,4
Świadczenia związane z wiekiem	netto	73,3	22,0	4,8
	brutto	14,8	22,0	63,3
Świadczenia dla osób niepełnosprawnych	netto	72,2	26,1	1,7
	brutto	18,5	26,1	55,4
Świadczenia chorobowe	netto	65,2	33,5	1,3
	brutto	46,9	33,5	19,6
Świadczenia dla bezrobotnych	netto	70,8	28,5	0,7
	brutto	14,6	28,5	56,9
Dochód z pracy najemnej – pieniężny	netto	55,5	44,3	0,2
	brutto	12,2	44,3	43,5
Wykorzystanie samochodu służbowego do celów prywatnych	netto	41,3	58,7	-
Dochody miesięczne z głównego miejsca pracy	brutto	47,7	52,3	-
Dochód z pracy na własny rachunek	netto	44,6	51,0	4,5
	brutto	28,4	34,9	36,7

4.3. Pozycyjne braki odpowiedzi (dochód ogółem)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe, od których uzyskano kompletną informację	Gospodarstwa domowe, od których nie uzyskano informacji (pełna imputacja)	Gospodarstwa domowe, od których uzyskano częściową informację (imputacja częściowa)
	w % gospodarstw, których dotyczy dany typ dochodu		
Dochód do dyspozycji	48,5	13,6	37,9
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem oraz renty rodzinne	49,3	18,3	32,4
Dochód do dyspozycji bez uwzględnienia transferów społecznych łącznie ze świadczeniami związanymi z wiekiem oraz rentami rodzinnymi	50,1	28,1	21,7
Całkowity dochód gospodarstwa brutto	11,2	14,0	74,8

5. Pojęcia i definicje

5.1. Podstawowe pojęcia i definicje

Jednostka badania

Jednostką badania jest gospodarstwo domowe oraz wszyscy członkowie gospodarstwa, którzy do dnia 31 grudnia w roku poprzedzającym badanie ukończyli 16 lat.

Nie podlegają badaniu gospodarstwa domowe zamieszkałe w obiektach zbiorowego zakwaterowania (internat, hotel robotniczy, dom rencisty, klasztor itp.), z wyjątkiem gospodarstw domowych pracowników zamieszkałych w tych obiektach z tytułu wykonywanej pracy (np. kierownik hotelu, dozorca).

W badaniu dopuszczono udział gospodarstw domowych obcokrajowców.

Definicja gospodarstwa domowego

Za gospodarstwo domowe uznajemy grupę osób spokrewnionych ze sobą lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się (gospodarstwo domowe wieloosobowe) lub osobę utrzymującą się samodzielnie, bez względu na to czy mieszka sama, czy też z innymi osobami (gospodarstwo domowe jedno-osobowe).

Członkowie rodziny mieszkający wspólnie, ale utrzymujący się oddzielnie, tworzą odrębne gospodarstwa domowe.

Wielkość gospodarstwa domowego jest określana liczbą osób wchodzących w jego skład.

Skład gospodarstwa domowego

Do składu gospodarstwa domowego zalicza się:

- osoby mieszkające razem w gospodarstwie domowym i wspólnie utrzymujące się, przebywające w gospodarstwie domowym przez okres co najmniej sześciu miesięcy (należy wziąć pod uwagę rzeczywisty lub zamierzony okres przebywania w gospodarstwie domowym),
- osoby nieobecne w gospodarstwie domowym z racji pracy zawodowej, jeśli dochody z pracy tych osób przekazywane są rodzinie na utrzymanie,
- osoby nieobecne w gospodarstwie domowym, w wieku do 15 lat włącznie, uczące się poza miejscem zamieszkania, mieszkające w internatach lub w domach prywatnych,
- osoby nieobecne w gospodarstwie domowym w okresie badania, przebywające w zakładach opiekuńczo-wychowawczych, w domach opieki lub szpitalach, jeżeli ich rzeczywisty lub zamierzony okres pobytu poza gospodarstwem domowym jest krótszy niż 6 miesięcy.

Do składu gospodarstwa domowego nie zalicza się:

- osób nieobecnych w gospodarstwie domowym, w wieku powyżej 15 lat, pobierających naukę poza miejscem zamieszkania, mieszkających w internatach, domach akademickich lub w domach prywatnych,
- osób przebywających w zakładzie karnym,
- osób nieobecnych w gospodarstwie domowym w okresie badania, przebywających w zakładach opiekuńczo-wychowawczych, w domach opieki lub w szpitalach, jeżeli ich rzeczywisty lub zamierzony okres pobytu poza gospodarstwem domowym wynosi sześć miesięcy lub dłużej,
- osób przebywających w gospodarstwie domowym w okresie badania (gości), obecnych w gospodarstwie domowym lub zamierzających w nim przebywać przez okres krótszy niż sześć miesięcy,
- lokatorów, w tym uczniów i studentów na stacji (z wyjątkiem sytuacji, gdy są oni traktowani przez badane gospodarstwo domowe jako członkowie gospodarstwa),
- osób wynajmujących pokój lub łóżko, na okres pracy w danej miejscowości (dotyczy to np. takich prac jak melioracje, pomiar gruntów, wyręb lasów, budowa),
- osób mieszkających wspólnie z gospodarstwem domowym, zatrudnionych przez to gospodarstwo, np. pomocy domowych, robotników rolnych, uczniów i praktykantów w zawodzie.

Typy gospodarstw domowych

Do opisu omawianych w publikacji zagadnień wykorzystano dwa typy gospodarstw domowych:

1. **Typ gospodarstwa domowego (TG)** powstał na potrzeby porównań międzynarodowych. W bazach danych Eurostatu wyniki prezentowane są w ten sposób dla wszystkich krajów członkowskich:

- gospodarstwo 1-osobowe mężczyzn lub kobiet:
  - poniżej 65 lat
  - w wieku 65 lat i więcej
- jedna osoba dorosła z dziećmi na utrzymaniu
- dwie osoby dorosłe:
  - obie poniżej 65 lat, bez dzieci na utrzymaniu
  - co najmniej jedna w wieku 65 lat i więcej, bez dzieci na utrzymaniu
  - z 1 dzieckiem na utrzymaniu
  - z 2 dzieci na utrzymaniu
  - z 3 i więcej dzieci na utrzymaniu
- trzy lub więcej osoby dorosłe
  - z dziećmi na utrzymaniu
  - bez dzieci na utrzymaniu
- nieustalony typ gospodarstwa

Dziecko na utrzymaniu rozumiane jest jako osoba:

- w wieku 0-17 lat będąca w składzie gospodarstwa domowego,
- w wieku 18-24 lat, o ile jest bierna zawodowo i mieszka przynajmniej z jednym ze swoich rodziców.

2. **Typ biologiczny gospodarstwa domowego (TBGD)** powstał w celu prezentowania wyników krajowych uwzględniających wyniki z różnych badań¹⁰⁷. Uwzględnia on również stopień pokrewieństwa między członkami gospodarstwa domowego (małżeństwo/związek formalny, matka/ojciec):

- małżeństwa lub związki nieformalne:
  - bez dzieci na utrzymaniu
  - z 1 dzieckiem na utrzymaniu
  - z 2 dzieci na utrzymaniu
  - z 3 dzieci na utrzymaniu
  - z 4 i więcej dzieci na utrzymaniu
  - z przynajmniej 1 dzieckiem na utrzymaniu i innymi osobami
- samotna matka lub samotny ojciec:
  - z dziećmi na utrzymaniu
  - z dziećmi na utrzymaniu i z innymi osobami
- inne osoby:
  - z dziećmi na utrzymaniu
  - bez dzieci na utrzymaniu
- gospodarstwo 1-osobowe

Dziecko na utrzymaniu rozumiane jest jako osoba:

- w wieku 0-15 lat będąca w składzie gospodarstwa domowego,
- w wieku 16-24, o ile nie posiada własnego źródła utrzymania, nie pozostaje w związku małżeńskim lub związku formalnym i nie ma własnych dzieci.

---

¹⁰⁷ Pierwszy raz został wykorzystany w publikacji „Warunki życia rodzin w Polsce” wydanej w 2014 r.

W dziale publikacji „Synteza” w rozdziałach dot. sytuacji dochodowej osób w gospodarstwach domowych oraz warunków mieszkaniowych i sytuacji materialnej gospodarstw domowych mieszkających samodzielnie lub wspólnie z innymi gospodarstwami na podstawie typu biologicznego gospodarstwa domowego wyodrębniono 3 grupy gospodarstw:

- jednoosobowe,
- wieloosobowe bez dzieci,
- wieloosobowe z dziećmi na utrzymaniu.

Według typu gospodarstwa domowego przedstawione zostały wybrane wskaźniki spójności społecznej – tabl. 18, str. 144.

Grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych

Tradycyjnie, wyniki badań gospodarstw domowych prowadzonych przez GUS opracowywane są według grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych. Podstawowym kryterium stosowanym przy wyodrębnianiu tych grup jest rodzaj przeważającego źródła utrzymania.

- **Gospodarstwa pracowników** – gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub przeważającym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej wykonywanej w Polsce lub za granicą.
- **Gospodarstwa rolników** – gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub przeważającym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.
- **Gospodarstwa pracujących na własny rachunek** – gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub przeważającym źródłem utrzymania jest dochód z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie.
- **Gospodarstwa emerytów** – gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub przeważającym źródłem utrzymania jest dochód ze świadczeń emerytalnych.
- **Gospodarstwa rencistów** – gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub przeważającym źródłem utrzymania jest dochód ze świadczeń rentowych.
- **Gospodarstwa utrzymujących się z niezarobkowych źródeł** – gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub przeważającym źródłem utrzymania jest dochód ze źródeł niezarobkowych innych niż emerytury i renty (np. zasiłki dla bezrobotnych, regularne transfery od osób spoza gospodarstwa domowego, świadczenia dotyczące rodziny, dochody z wynajmu nieruchomości, dochody kapitałowe, itp.).
Ze względu na niską jakość uzyskanych danych dochodowych wynikającą z małej liczebności tej grupy i dużego wewnętrznego zróżnicowania, nie zostały one włączone do publikacji.

Stosowana skala ekwiwalentności

Skale ekwiwalentności to parametry pozwalające porównywać ze sobą sytuację gospodarstw domowych różniących się wielkością i strukturą demograficzną. Odzwierciedlają one wpływ, jaki na koszty utrzymania gospodarstwa domowego ma jego skład demograficzny.

Przy obliczeniach wyników z zakresu dochodów zastosowano zmodyfikowaną skalę ekwiwalentności OECD. Skala ta obliczona jest w sposób następujący: 1 – dla pierwszej osoby dorosłej w gospodarstwie, 0,5 – dla każdego kolejnego członka gospodarstwa w wieku 14 lat lub więcej, 0,3 – dla każdego dziecka w wieku poniżej 14 lat.

Okres odniesienia dla zmiennych dochodowych i pozadochodowych

W badaniu EU-SILC używane są różne okresy odniesienia. Okresem odniesienia dla zmiennych dochodowych jest ostatni pełny rok kalendarzowy poprzedzający badanie. Dla innych zmiennych prezentowanych w tablicach okresem odniesienia jest sytuacja bieżąca, jak również dwunastomiesięczny lub tygodniowy okres poprzedzający wywiad.

Makroregiony (NUTS 1) i regiony (NUTS 2)

Do prezentowanych w publikacji wyników zastosowano obowiązujący od 1 stycznia 2018 roku podział Polski na makroregiony (NUTS 1) i regiony (NUTS 2) według Rozporządzenia Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 XI 2016 r.

W skład poszczególnych makroregionów i regionów wchodzi następujące województwa lub ich części:

MAKROREGIONY (NUTS 1)	REGIONY (NUTS 2)
CENTRALNY	<ul style="list-style-type: none"> ▪ łódzkie; ▪ świętokrzyskie;
POŁUDNIOWY	<ul style="list-style-type: none"> ▪ małopolskie; ▪ śląskie;
WSCHODNI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lubelskie; ▪ podkarpackie; ▪ podlaskie;
PÓŁNOCNO-ZACHODNI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lubuskie; ▪ wielkopolskie; ▪ zachodniopomorskie;
POŁUDNIOWO-ZACHODNI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dolnośląskie; ▪ opolskie;
PÓŁNOCNY	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kujawsko-pomorskie; ▪ pomorskie; ▪ warmińsko-mazurskie;
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mazowiecki regionalny; ▪ warszawski stołeczny.

Mapa makroregionów (NUTS 1) i regionów (NUTS 2)

Standard Siły Nabywczej PPS (Purchasing Power Standard)

PPS oznacza wspólną umowną jednostkę walutową stosowaną w Unii Europejskiej do przeliczeń zagregowanych danych ekonomicznych dla potrzeb porównań przestrzennych, w taki sposób, aby wyeliminować różnice w poziomach cen między państwami członkowskimi (*definicja zamieszczona w Rozporządzeniu (WE) nr 1445/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r. ustanawiającym wspólne zasady dostarczania podstawowych informacji w sprawie parytetów siły nabywczej oraz ich wyliczenia i rozpowszechniania*).

5.2. Pojęcia i definicje kategorii dochodowych

Dochód do dyspozycji

Dochód do dyspozycji definiowany jest w badaniu jako suma rocznych dochodów pieniężnych (w przypadku dochodów z pracy najemnej uwzględniających dodatkowo korzyści niepieniężne związane z użytkowaniem samochodu służbowego) netto (po odliczeniu zaliczek na podatek dochodowy, podatków od dochodów z własności, składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne) wszystkich członków gospodarstwa domowego pomniejszona o: podatki od nieruchomości, transfery pieniężne przekazane innym gospodarstwom domowym oraz saldo rozliczeń z urzędem skarbowym.

Składowe dochodu do dyspozycji

Na dochód do dyspozycji składają się:

- dochody z pracy najemnej (w tym korzyści niepieniężne związane z użytkowaniem samochodu służbowego),
- dochody z pracy na własny rachunek w tym:
  - o dochody z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie,
  - o dochody z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie (działalność gospodarcza),
  - o dochody z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie z tytułu innego niż prowadzenie działalności gospodarczej (np. wykonywanie wolnego zawodu),
- świadczenia dla bezrobotnych,
- świadczenia związane z wiekiem (emerytury, wcześniejsze emerytury krajowe i zagraniczne, renty strukturalne rolników indywidualnych, odprawy z pracy wypłacane osobom przechodzącym na emeryturę, renty z tytułu niepełnosprawności krajowe i zagraniczne, renty socjalne, zasiłki pielęgnacyjne, emerytury z prywatnych funduszy emerytalnych),
- renty rodzinne (renty rodzinne krajowe i zagraniczne otrzymywane przez osoby w wieku 16 lat i więcej)¹⁰⁸,
- świadczenia chorobowe (w tym odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu),
- świadczenia dla niepełnosprawnych (w tym renta szkoleniowa, świadczenie rehabilitacyjne) otrzymywane przez osoby nie będące w wieku emerytalnym,
- stypendia,
- dochody z wynajmu nieruchomości,
- świadczenia dotyczące rodziny (w tym zasiłki rodzinne z dodatkami, zasiłki macierzyńskie),
- świadczenia dotyczące wykluczenia społecznego (w tym świadczenia z pomocy społecznej),
- dodatki mieszkaniowe,
- regularne transfery otrzymywane od osób spoza gospodarstwa domowego,
- dochody kapitałowe (z własności finansowej),
- dochody dzieci do lat 16 (w tym renty rodzinne, zasiłki pielęgnacyjne, stypendia).

¹⁰⁸ Od 2011 r. zmienił się sposób kwalifikowania rent rodzinnych – obecnie wszystkie renty rodzinne otrzymywane przez osoby w wieku 16 lat i więcej zaliczane są do tej grupy świadczeń.

Transfery otrzymywane przez gospodarstwa domowe:

Zgodnie z definicją przyjętą na potrzeby badania EU-SILC zamieszczoną w Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1980/2003 z dnia 21 października 2003 r. w sprawie dochodów i warunków życia (EU-SILC), w odniesieniu do definicji i uaktualnionych definicji, na transfery składają się:

1. Świadczenia społeczne;
2. Regularnie otrzymywane przelewy pieniężne pomiędzy gospodarstwami domowymi.

Świadczenia społeczne są określane jako bieżące przelewy otrzymywane przez gospodarstwa domowe podczas okresu odniesienia dochodu, przeznaczone do zmniejszenia ciężarów finansowych związanych z wieloma nieprzewidywalnymi sytuacjami lub potrzebami, dokonywane w ramach wspólnie organizowanych systemów lub poza tymi systemami przez organy rządowe lub instytucje typu non-profit świadczące usługi na rzecz gospodarstw domowych (NPISH).

Obejmują wartość dowolnych składek na ubezpieczenia społeczne lub podatku dochodowego płaconego od tych świadczeń przez beneficjenta systemom ubezpieczeń społecznych lub władzom podatkowym.

Aby transfer mógł zostać uznany za świadczenie społeczne musi spełniać jedno z dwóch kryteriów:

- objęcie nim rozpatrywanej grupy jest obowiązkowe (zgodnie z prawem, przepisami lub układem zbiorowym między pracodawcami i związkami zawodowymi),
- jest on oparty na zasadzie solidarności społecznej (tzn. jeżeli jest to emerytura wynikająca z ubezpieczenia, składka i uprawnienia nie są proporcjonalne do indywidualnego narażenia na ryzyko zabezpieczonej osoby).

Świadczenia społeczne dzielą się na:

1. Świadczenia dotyczące rodziny;
2. Dodatki mieszkaniowe;
3. Świadczenia dla bezrobotnych;
4. Świadczenia związane z wiekiem;
5. Renty rodzinne;
6. Świadczenia chorobowe;
7. Świadczenia dla osób niepełnosprawnych;
8. Stypendia;
9. Świadczenia dotyczące wykluczenia społecznego.

Świadczenia społeczne nie obejmują świadczeń płaconych z systemów, w których świadczeniobiorcy dokonywali jedynie dobrowolnych wpłat, niezależnie od pracodawcy lub rządu – ujęte w pozycji „Emerytury z indywidualnych systemów prywatnych”, tj. innych niż te objęte przez ESSPROS (europejski system statystyk ochrony socjalnej).

Regularnie otrzymywane przelewy pieniężne pomiędzy gospodarstwami domowymi odnoszą się do regularnych kwot pieniężnych otrzymywanych podczas okresu odniesienia dochodu od innych gospodarstw domowych lub osób.

Pozycja obejmuje:

- obowiązkowe alimenty i zasiłek dla dziecka,
- nieobowiązkowe alimenty i zasiłek dla dziecka otrzymywane w sposób regularny,
- regularny zasiłek pieniężny od osób innych niż członkowie rodziny,
- regularny zasiłek pieniężny od rodzin w innych krajach.

Pozycja nie obejmuje bezpłatnego lub subsydiowanego lokalu mieszkalnego zapewnianego przez inne gospodarstwo domowe.

Wskaźnik dochodu do dyspozycji

Wskaźnik dochodu do dyspozycji definiowany jest jako iloraz rocznego przeciętnego dochodu do dyspozycji dla danego przekroju do przeciętnego dochodu do dyspozycji dla Polski ogółem. Wartość wskaźnika równa 100 jest przypisana przeciętnemu dochodowi do dyspozycji dla Polski ogółem.

5.3. Definicje wybranych wskaźników spójności społecznej

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych

Odsetek osób z rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji po transferach społecznych.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem bez uwzględnienia w dochodach transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem i renty rodzinne

Odsetek osób, których roczny dochód ekwiwalentny do dyspozycji bez uwzględnienia w nim transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem oraz renty rodzinne, jest niższy od granicy ubóstwa ustalonej na poziomie 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem bez uwzględnienia w dochodach ogółu transferów społecznych

Odsetek osób, których roczny dochód ekwiwalentny do dyspozycji bez uwzględnienia w nim ogółu transferów społecznych (łącznie ze świadczeniami związanymi z wiekiem oraz rentami rodzinnymi) jest niższy od granicy ubóstwa ustalonej na poziomie 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji.

Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej

Odsetek osób w gospodarstwach domowych deklarujących brak możliwości zaspokojenia ze względów finansowych co najmniej 4 z 9 wymienionych poniżej potrzeb:

1. Opłacenia tygodniowego wyjazdu wszystkich członków gospodarstwa domowego na wypoczynek raz w roku;
2. Spożywania mięsa, ryb (lub wegetariańskiego odpowiednika) co drugi dzień;
3. Ogrzewania mieszkania odpowiednio do potrzeb;
4. Pokrycia niespodziewanego wydatku (w wysokości odpowiadającej miesięcznej wartości granicy ubóstwa relatywnego, przyjętej w danym kraju, w roku 2016);
5. Terminowego regulowania opłat związanych z mieszkaniem, spłatą rat i kredytów;
6. Posiadania telewizora kolorowego;
7. Posiadania samochodu;
8. Posiadania pralki;
9. Posiadania telefonu (stacjonarnego lub komórkowego).

Wskaźnik bardzo niskiej intensywności pracy w gospodarstwie domowym

Odsetek osób w wieku 0-59 lat mieszkających w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy, tzn. takich, w których osoby dorosłe w wieku (18 – 59 lat) w minionym roku przepracowały mniej niż 20% ich całkowitego potencjału pracy.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (wskaźnik zbiorczy trzech podwskaźników)

Odsetek osób, które są zagrożone ubóstwem lub pogłębioną deprivacją materialną lub żyją w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy. Osoby zlicza się tylko raz, nawet jeśli są obecne w więcej niż jednym podwskaźniku.

Głębokość ubóstwa (w odniesieniu do mediany)

Różnica między medianą rocznych dochodów ekwiwalentnych do dyspozycji osób żyjących poniżej granicy ubóstwa a granicą ubóstwa przyjętą na poziomie 60% mediany dochodów, wyrażona jako procent granicy ubóstwa.

Nierówność rozkładu dochodów S80/S20 (wskaźnik zróżnicowania kwintylowego)

Stosunek sumy dochodów uzyskanych przez 20% osób o najwyższym poziomie dochodów (najwyższa grupa kwintylowa) do sumy dochodów uzyskanych przez 20% osób o najniższym poziomie dochodów (najniższa grupa kwintylowa).

W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

Współczynnik Giniego

Miara nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1 (lub jeśli przemnożymy przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie.

W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

Zmiany metodologiczne wprowadzone do badania umożliwiające prezentację podstawowych wskaźników w ujęciu regionalnym (NUTS 2)

W 2019 roku po raz pierwszy w raporcie z badania „Dochody i warunki życia ludności Polski” w szerszym zakresie zaprezentowane zostały dane na poziomie NUTS 2.

W latach 2016 – 2020 GUS zrealizował projekt Plan działań dla doskonalenia EU-SILC Cel 1: Dane regionalne EU-SILC na poziomie NUTS 2 współfinansowany z funduszy europejskich.

W projekcie zaplanowano przeprowadzenie działań, w ramach których wykorzystywane są rekomendacje pochodzące z pracy badawczej pt. „Dezagregacja wskaźników Strategii Europa 2020 na poziom NUTS 2 z zakresu pomiaru ubóstwa i wykluczenia społecznego”¹⁰⁹, dotyczące zwiększenia wielkości próby, zapewniające uzyskanie rekomendowanej precyzji podmiotowych wskaźników w większości województw.

Oprócz zwiększenia próby, wnioski z pracy dotyczyły również opracowania metody zahamowania spadku wskaźnika realizacji nowej podpróby, której głównym zadaniem jest utrzymywanie odpowiedniej wielkości całej próby badania a tym samym utrzymanie odpowiedniej precyzji wyników.

Docelowa precyzja wskaźników wg ustaleń i wytycznych Eurostatu¹¹⁰ została sformułowana w postaci ograniczeń dla błędów standardowych i uzależniona od estymowanych wskaźników AROPE oraz wielkości badanej populacji gospodarstw domowych na poziomie NUTS 2.

W regulacji postulowane jest spełnienie nierówności (dla każdego poziomu NUTS 2):

$$SE < \sqrt{p(1 - p/X)}, \quad (1)$$

gdzie:

SE – oznacza ocenę błędu standardowego wskaźnika,

p – estymator wskaźnika AROPE,

X – wielkość zależną od badanej populacji N (podaną w milionach i zaokrągloną do 3 miejsc dziesiętnych), wyrażoną w postaci:

$X = 600\sqrt{N}$ (wartość 600 jest ustalona przez Eurostat na podstawie analiz danych z wielu krajów).

W celu uzyskania wyższej kompletności dla nowej podpróby **zastosowano próbę rezerwową**, co pozwoliło na zbliżenie wielkości próby zrealizowanej w każdej edycji badania do założonej wielkości.

Zastosowanie wyników i rekomendacji projektu w badaniu umożliwiło zaprezentowanie najważniejszych danych na poziomie NUTS 2. Dla większości regionów NUTS 2 spełnione zostały wymogi wynikające z powyższego wzoru (1), a w pozostałych przypadkach (poza regionem warszawskim stołecznym) różnice w stosunku do poziomu błędu określonego zgodnie z tym wzorem były niewielkie.

¹⁰⁹ Praca przygotowana przez zespół ekspertów GUS, US Poznań i US Łódź, powstała w ramach Projektu „Wsparcie systemu monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz programowania i monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020”.

¹¹⁰ Aneks II do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (2019/1700 z 10 października 2019 roku, ustanawiającego wspólne ramy europejskich statystyk dotyczących osób fizycznych i gospodarstw domowych, opartych na danych na poziomie indywidualnym zbieranych metodą doboru próby.

METHODOLOGICAL NOTES

1. General information

1.1. The objective and scope of the survey

The main objective of EU-SILC – European Survey on Income and Living Conditions is to supply EU comparable data on the living conditions of the population. EU-SILC provides the basic source of information used for the calculation of indicators, among others those related to income, poverty and social exclusion, for the EU member states. The set of statistical indicators adopted by the Laeken European Council in December 2001 is supposed to monitor progress in the achievement of the common objectives as put forward by the EU countries for combating poverty and social exclusion.

Actions aiming at reducing poverty and social exclusion in addition to actions supporting sustainable and inclusive growth are of great interest and support of the European Commission. This is reflected in the headline targets of the Europe 2020 Strategy. European Union as one of the headline targets within the area of social integration aims at reducing by at least 20 million number of those who are in or at risk of poverty and social exclusion. This aim is measured by poverty and social exclusion indicator. As it is calculated based on data collected in EU-SILC Survey it is possible to monitor results of actions undertaken at European and national level.

The set of primary target variables in EU-SILC covers: the main demographic traits of the respondents, their participation in education, assessment of their health status, selected data on deprivation, dwelling conditions, detailed information on the economic activity and a wide range of information about the level and sources of income. Moreover, EU-SILC assumes conducting module surveys on the subjects following current requirements of the authorities of the European Union. In 2019, this modular survey was concerning intergenerational transmission of disadvantages.

According to the legislation in force, the survey should collect the data allowing for both the cross-sectional and longitudinal analyses. That is why EU-SILC is carried out with the use of the rotational panel method in the four-year cycle.

1.2. Legal basis

EU-SILC organisation and methodology is governed by the Regulation (EC) No. 1177/2003 of the European Parliament and of the Council of 16 June 2003 (with amendments included in regulation No. 1553/2005) concerning Community Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC) along with regulations of the European Commission corresponding to that legal act. Furthermore, a modular survey concerning the intergenerational transmission of disadvantages was added under the Commission Regulation (EU) No 2018/174 of 2 February 2018.

EU-SILC was implemented by CSO in 2005. In 2019 it was continued following the Ordinance of the Council of Ministers of September 14, 2018 concerning the statistical survey programme for official statistics for 2019 (Journal of Laws, item 2103, as amended).

Questionnaires are available on the website: <https://bip.stat.gov.pl>.

1.3. Survey time

EU-SILC was conducted from April 23 to June 28, 2019, on the territory of the whole country.

1.4. Survey method

EU-SILC is a non-obligatory, representative questionnaire survey of individual households, carried out by the face-to-face interview technique.

Since 2016 CAPI method (Computer Assisted Personal Interview) is used, which consists in performing interviews with respondents with the use of mobile devices that record the provided answers. Above 85% interviews were made by this method (85% EU-SILC-G and 86% EU-SILC-I). Remaining, as before, were carried out by means of PAPI method (Paper And Pen Personal Interview) using paper questionnaire.

For the most part, an individual interviews a proxy interview is allowed with another household member who is able to provide reliable information concerning the person who should be covered by the survey (this is applicable to the household members who are absent in the place of residence at the time of the survey).

1.5. The questionnaire forms used in the survey

The information concerning the household as a whole is recorded in the household questionnaire (EU-SILC-G), while the information about the household members at the age of 16 years and more – in the individual questionnaire (EU-SILC-I).

2. Sample design and generalisation of results

2.1. Sample design

A two-stage sampling scheme with different selection probabilities at the first stage was used. Primary sampling units (PSU) were enumeration census areas. At the second stage dwellings were selected. All the households from the selected dwellings were supposed to enter the survey.

Prior to selection, primary sampling units were stratified. The strata were the regions (voivodships or parts of a voivodship, according to NUTS 2 classification) and within the regions primary sampling units were classified by class of locality. In urban areas census areas were grouped by size of town¹¹¹. Big cities formed independent strata, but in the five largest cities districts were treated as strata. In rural areas strata were represented by rural gminas of a subregion or of a few neighbouring powiats. Altogether, 267 strata were distinguished.

It was estimated that in the first year of the survey (2005) the sample should comprise about 24 000 dwellings. Proportional allocation of dwellings to particular strata was applied. The number of dwellings selected from a particular stratum was in proportion to the number of dwellings in the stratum. Furthermore, the number of the first-stage units selected from the strata was obtained by dividing the number of dwellings in the sample by the number of dwellings determined for a given class of locality to be selected from the first-stage unit.

In towns with over 100 000 inhabitants 3 dwellings per PSU were selected, in towns with 20-100 thousand inhabitants – 4 dwellings per PSU, in towns with less than 20 000 inhabitants – 5 dwellings per PSU, respectively. In rural areas 6 dwellings were selected from each PSU.

In the first year of the survey 5912 census areas and 24044 dwellings were selected for the sample. Census areas were selected according to the Hartley-Rao scheme. Prior to selection, census areas were put in random order for each stratum separately and then the determined number of PSUs was selected with probabilities proportionate to the number of dwellings. Then, from each of the selected census areas dwellings were selected using the simple random selection procedure.

---

¹¹¹ Agglomeration Gdańsk – Gdynia – Sopot including class of locality: 500 000 – 1 000 000 inhabitants.

The selected sample of primary sampling units was divided into four subsamples, equal in size. Starting from 2006 one of the subsamples is eliminated and replaced with a new one, selected independently as described above. In 2019 subsample 6 was replaced by subsample 2 consisting of 2392 census areas and 9994 dwellings.

In 2019, a sample of reserve dwellings was introduced for the new sample, which will allow to obtain, in subsequent editions of the survey, an increase in the number of completed surveys within regions (NUTS 2). The larger sample carried out at the level of NUTS2 classification results from the need to meet the precision requirements for selected indicators, which are analyzed by Eurostat ¹¹². After the analysis of historical data, it was assumed that in the class of locality "over 20 thousand. inhabitants ", 12 reserve dwellings will be drawn to each address from the main sample; for the class of locality "less than 20 thousand. inhabitants ", 10 reserve dwellings will be drawn; for the remaining class of rural areas a random selection of 6 reserve addresses was established.

In determining the size of the new subsample in the regions (NUTS 2 level), a mathematical model was used, which included the following elements:

- limitations for standard errors of AROPE indicator (people at risk of poverty or social exclusion) from Eurostat regulation, which should be met in 2019 year
- the model of dependence of the estimated value of standard errors of the AROPE indicator from the number of households with completed interviews in each region
- historical data on the completeness rates for the subsamples surveyed in previous years
- expected impact of the planned use of the reserve dwellings.

2.2. Weightings

Design factor

Design factor – DB080 is equal to the dwelling sampling fraction f_h reciprocal in the h-th stratum i.e.

$$f_h = \frac{n_h * m'_h}{M_h},$$

$$DB080 = \frac{1}{f_h}$$

where:

n_h - number of PSUs selected from the h-th stratum,

m'_h - number of dwellings selected from a PSU in the h-th stratum,

M_h - number of dwellings in the h-th stratum.

DB080 weights were then adjusted with the use of completeness indicator, estimated for each class of locality separately. In the year 2005 an adjustment was performed for all the four subsample 1, 2, 3, 4, forming together the sample surveyed in that year, while starting from the year 2006 only the DB080 weights of newly introduced samples were adjusted.

---

¹¹² Annex II to the draft regulation of the European Parliament and of the Council establishing a common framework for European statistics relating to persons and households, based on data at individual level collected from samples

The adjusted weights were calculated according to the formula:

$$DB080_p^{adjusted} = \frac{DB080_p}{cr_p},$$

where:

cr_p – completeness indicator in the p-th class of locality.

Completeness indicators according to class of locality

Code of class of locality (p)	Class of locality	Completeness rate
	Poland	0.835
1	Warsaw	0.585
2	Towns 500 000 – 1 000 000 inhabitants ^a	0.725
3	Towns 100 000 – 500 000 inhabitants	0.867
4	Towns 20 000 – 100 000 inhabitants	0.889
5	Towns less than 20 000 inhabitants	0.863
6	Rural areas	0.864

a including Gdańsk – Gdynia – Sopot agglomeration

Usage of the new subsample (number 2) of reserve addresses, caused the necessity to modify (as in previous year) the procedure of weights correction for estimation. A change in terms of usually applied algorithm was that on the weights correction stage for new subsample calculation was made for response rates on the basis of dwellings database where, in the case of no implementation of a questionnaire for the basic dwelling, it was replaced with a reserve dwelling, for which a questionnaire was successfully implemented; in the case when all reserve addresses could not provide implementation – the database was left with the information on the basic address. This way a natural increase in response rates was obtained (used for design weights correction), which gives in total a larger number of performed questionnaires. The table above presents the response rates for the new subsample; it shows that at the country level the average response rate has increased from to 0.829 to 0.835, as compared to the previous year.

Cross-sectional weights applied in EU-SILC

On the basis of the adjusted DB080 weight the following weights were calculated:

- DB090 – weight for households,
- RB050 – weight for persons – household members,
- PB040 – weight for persons at the age of 16 and over,
- RL070 – weight for children at the age of 0–12 years,
- PW005 – weight for persons aged 16 years or more without proxy,
- PB041 – weight for persons aged 16 years or more with information about incomes derived from interview.

Such weights were calculated separately for four subsamples forming the cross-sectional sample in the year of the survey T .

Year of the survey T	Numbers of component subsamples
2005	1, 2, 3, 4
2006	2, 3, 4, 5
2007	3, 4, 5, 6
2008	4, 5, 6, 7
2009	5, 6, 7, 8
2010	6, 7, 8, 1
2011	7, 8, 1, 2
2012	8, 1, 2, 3
2013	1, 2, 3, 4
2014	2, 3, 4, 5
2015	3, 4, 5, 6
2016	4, 5, 6, 7
2017	5, 6, 7, 8
2018	6, 7, 8, 1
2019	7, 8, 1, 2

A subsample with the last number in the sequence indicated in the above table (since 2006) is denoted to the newly selected one, surveyed for the first time in a given year.

For each of the subsamples the so called base weights were calculated separately for each year of the survey T , which allowed for the generalisation of results concerning households and household members to the surveyed population with reference to the year T ¹¹³. After combining the four independent subsamples, the primary cross-sectional weights DB090 and RB050 are obtained. These calculations are performed by dividing the base weights by coefficients arising from dividing the number of all households interviewed by the number of households interviewed in the given subsample¹¹⁴ and applying the integrated calibration algorithm described below (for a new single subsample), which ensures consistency of the generalised results with the external demographic data available. The weights DB090 are subjected to the procedure of extreme weights' trimming described below in detail.

In the case of samples surveyed for the first time in the year T (starting from the year 2006) the calculation of weights **DB090** for households has been based on the adjusted DB080 weights. The DB090 weights were calculated with the use of demographic data from other sources. For calculation of such weights the integrated calibration method recommended by Eurostat was applied¹¹⁵. Additional variables comprised the data on the number of households according to 4 size classes (1-person, 2-person, 3-person and 4 and more person household) in correlation with a region (NUTS 2) and by urban/rural area. As regards the population the data were presented by sex, age group (the first group – persons under 16 years, the second – 16-19 years, then eleven 5-year age groups and the age group of people at 75 years and over) and by region. These variables were derived from the current demographic estimates and the 2011 Census, and they were specific for each year of the survey T ¹¹⁶.

¹¹³ The concept of base weight will be explained in more detail further in this document.

¹¹⁴ In case of subsamples of equal sizes such coefficients would be equal 4.

¹¹⁵ See *DESCRIPTION OF TARGET VARIABLES: Cross-sectional and Longitudinal*. EU-SILC 065 (2012 operation). EUROPEAN COMMISSION. EUROSTAT. 2012. pp. 30 – 42. WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI POLSKI W LATACH 2004-2005. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2007. str. 94 – 96.

¹¹⁶ Resident population data was used to include information on persons residing abroad for more than 12 months.

The weights DB090 are subject to the extreme weights' trimming procedure. The method recommended by Eurostat was used, verifying whether the ratio between the analyzed weight and the design weight is within the appropriate range, i.e.

$$\frac{1}{3} \leq \frac{w_h / \bar{w}}{w_h^{(HD)} / \bar{w}^{(HD)}} \leq 3 ,$$

where in the numerator is the analyzed weight for a given household divided by the mean value of such weights for all households considered, and in the denominator is the design weight divided by the corresponding mean value.

In the case of a household for which the above inequalities do not hold, it is necessary to modify the analyzed weight so as to satisfy the violated inequality. The modification procedure changes the mean value of weights in the numerator, which in practice implies the necessity to repeat the procedure in an iterative way until the required condition is achieved.

As a result of the calibration and trimming procedures we obtain the cross-sectional DB090 weight for households and simultaneously, the RB050 weight for household members, equal to DB090, which will be base weight in further calculations. These are the initial weights which together with the base weights for other samples are used to calculate the final weights DB090 and RB050.

For the subsamples which were surveyed for the second time (e.g. the subsample 1 for the reference year $T=2019$ and the subsample 8 for the reference year $T=2018$) the following procedure was applied:

The base weight for persons in the households surveyed was determined by an appropriate adjustment of the base weight from the previous year. This weight was adjusted taking into account situation of exclusion non-response and households' and individuals' from the population surveyed¹¹⁷. The calculations were performed on the subsets of the so called sample persons (i.e. those who in the previous year belonged to the surveyed sample and were at the age of 14 years or over, and who should be surveyed in the following year), taking into account the rules set by Eurostat (e.g. in the case of individuals' moving abroad or no possibility to contact a household again).

The modifying factor was determined according to the class of locality and took the form:

$$\frac{R(1) - M}{R(2)}$$

where:

$R(t)_p$ – estimated number of respondents belonging to the “sample persons” group and the survey population in the subsample surveyed for the t-th time,

M – estimated number of “sample persons” who belonged to the surveyed population in the first year of the survey and in the next year were out of the survey scope.

For the calculation of numerator and denominator the base weights of the year $T-1$ were used. The above expression is the reciprocal of the empirical estimate of probability that a given person will be interviewed again in the second year of the survey.

---

¹¹⁷ Exclusion concerns: households that are out of scope of the survey – the whole household moved abroad or to collective accommodation households. Moreover when all of the household members died or there is no person from the panel sample in the household. Also when it is impossible to contact a given address due to lack of possibility to reach the household or lack of information on the household.

In the next stage of the base weight calculation for the last year of the survey (i.e. T) children of “sample persons” received the weights of mothers and “co-residents’ (i.e. additional persons included in the household surveyed) were ascribed zero weights. Then, the respondents’ weights were averaged at the household level and all the members of a given household were ascribed such a mean weight. Next, to the base weights thus obtained the trimming of extreme weights was applied.

For the subsamples surveyed for the fourth and third successive year with reference to the year T (e.g. for subsamples 7 in the year $T=2018$ and 8 in the year $T=2019$), the procedure applied was based on the algorithm (for a subsample surveyed for the second consecutive year) of base weight adjustment as described above. Additionally, re-entries, i.e. persons who were surveyed in the year $T-2$, not surveyed in the year $T-1$, and surveyed again in the year T were taken into account respectively; according to the Eurostat’s guidelines persons re-entering the survey after two years of absence are not taken into account. The base weights for such re-entering persons were determined by application of the above described adjustment procedure for base weights of the year $T-2$ (i.e. calculations were carried out on data of the year $T-2$ and T , leaving out the year $T-1$). Inclusion of re-entries made it necessary to introduce an additional correction of the base weights for persons surveyed in the three successive years. Coefficients of these corrections were computed separately according to classes of locality as ratios of the weighted number of respondents surveyed in all the three years to the weighted number of respondents in the last year of survey (i.e. including re-entries).

The weight used for these correction calculations was the weight for persons (i.e. RB050) for the year $T-2$. The correction coefficients for the years $T=2018$ and $T=2019$ are given in the table presented below.

k (class of locality)	T=2018		T=2019	
	correction coefficients for the subsample 6	correction coefficients for the subsample 7	correction coefficients for the subsample 7	correction coefficients for the subsample 8
1	1.000	0.951	0.888	0.949
2	1.000	0.994	0.990	0.964
3	0.994	0.986	0.983	0.981
4	0.999	0.990	0.994	0.978
5	0.983	0.986	0.967	0.980
6	0.994	0.998	0.988	0.988

The last stage of the base weight calculation for subsamples surveyed for the fourth and third year in reference to the year T consisted in receiving weights of mothers by children of “sample persons” and zero weights – by “co-residents’, i.e. additional persons included in the surveyed households. Next, the respondents’ weights were averaged at the household level (such an average weight was assigned to all the members of a given household) and finally, the procedure of extreme weights’ trimming was applied. As a result, the modified base weights were obtained for 4 cross-sectional subsamples, and in the case of the subsample surveyed for the first time in a given year, the base weight was assumed to be equal to the initially calculated weight DB090.

Further calculations are performed on the data from the joined subsamples. In these subsamples the base weight of each subsample is divided by coefficients arising from dividing the number of all households interviewed by the number of households interviewed in the given sample. Using the above described integrated calibration procedure it is possible to obtain the weights DB090 for each household and corresponding weights RB050 for members of households.

The next weight necessary for generalization of EU-SILC results was the weight **PB040** assigned to respondents at the age of 16 years and over who had individual interviews. This weight is equal to the weight RB050

The weight **RL070** is assigned to children at the age of 0–12 years. It is obtained by the adjustment of the weights RB050 in 26 groups i.e. 13 one-year age groups* sex.

In the case of individual interviews in the area in which the proxy interviews were not allowed the weight **PW005** was assigned. It has been obtained by correction of weight RB050 in groups defined as breakdowns: urban / rural * sex * 13 age group; where age groups are the same as those used in the above-described calibration algorithm.

In the case of individual interviews in which incomes were not imputed the weight **PB041** was assigned. It has been obtained by correction of weight PB040 in groups defined as breakdowns: voivodship * urban / rural * sex * 13 age group; where age groups are the same as those used in the above-described calibration algorithm.

2.3. Substitution

If the household from the selected dwelling refused to enter the survey substitution from reserve sample was applied (only for new subsample). The survey from 2019 introduces the sorting of addresses from the reserve list due to the distance between the reserve address and address from main sample. This solution was introduced due to a decrease in the interviewer burden because of the travelling time between the addresses (in particular in rural areas) and travel costs in the case of the need for multiple visits at the same address (no contact with the respondent or completion of the interview).

3. DATA QUALITY

3.1. Sampling errors

Standard error and effective sample size

Estimation of standard errors was based on a resampling approach. One of the variations of the bootstrap method was used, where in each stratum a multiple resampling (in this case 500 times) takes place with replacement of n_h-1 subsamples out of n_h PSUs(primary sampling units) selected for the survey in the h-th stratum (McCarthy and Snowden method (1985)). After resampling the original weights for sampling units are properly rescaled and bootstrap variance estimate of the corresponding indicator is obtained by the usual Monte Carlo approximation based on the independent bootstrap replicates.

Computations were carried out using SAS software. Additionally, the linearization method of variance estimation for the main poverty indicators was implemented., The comparisons of results obtained by the linearization method and by the bootstrap method showed they were very similar.

Error estimates and sampling scheme effectiveness for selected indicators

Specification	Value	Standard error	Design Effect	Achieved sample size	Effective sample size
At-risk-of-poverty rate after social transfers	15.4	0.39	1.490	50788	34086
S80/S20 income quintile share ratio	4.4	0.06	1.445	50788	35147
Relative median at-risk-poverty gap	22.1	0.65	1.399	50788	36303
Gini coefficient	28.5	0.30	1.455	50788	34906
Mean equivalised disposable income	34184.8	226.2	1.553	50788	32703

3.2. Non-sampling errors

Sampling frame and coverage errors

The samples for EU-SILC are selected from the sampling frame based on the TERYT system, i.e. National Official Register of Territorial Division of the Country. Two kinds of primary sampling units (PSU) were distinguished in the sampling frame:

- about 186 000 CEA – census enumeration areas with about 78 dwellings each,
- about 35 000 ESD – enumeration statistical districts, with about 414 dwellings each.

The whole territory of Poland is divided into enumeration statistical districts and census enumeration areas. In EU-SILC census enumeration areas are used as primary sampling units. The secondary sampling units are dwellings. For each census enumeration area a list of dwellings was made up to form the secondary sampling frame. All the households from the selected dwellings are supposed to enter the survey.

The TERYT system is updated annually with respect to the territorial division into statistical districts and census enumeration areas. The lists of dwellings, names of towns, villages and streets are updated. Other changes due to new construction, demolition of buildings and administrative division modifications are also introduced.

The sample for EU-SILC 2019 was selected in November 2018 from the sampling frame updated as of June 30, 2018. In the subsample 2 selected for the 2019 survey 8.3% of dwellings were found to be non-existing (cancelled, changed for non-residential units) as well as uninhabited or temporarily inhabited; 2.3% of selected dwellings had incorrect addresses.

Non-response errors

Achieved sample size

Sample size	Rotational group				
	7	8	1	2	Total
A	2456	3496	5307	8615	19874
B	4873	6703	9761	15101	36438
C	6544	9120	13504	21620	50788

A - number of households interviewed, included in the dataset¹¹⁸

B - number of persons at the age of 16 years and more who completed an individual interview

C - number of persons who are members of the households interviewed

¹¹⁸ The condition for inclusion in the dataset was completion of the household questionnaire and at least one personal interview.

Unit non-response

Indicators for all subsamples

Indicator symbol	Indicator	Value of the indicator	
		without reserve sample ^a	including reserve sample ^b
Ra	the address contact rate, quotient of number of contacted addresses to the number of all correctly selected addresses	0.997	0.798
Rh	the proportion of households interviewed to number of all households in contacted dwellings	0.872	0.463
Rp	the proportion of completed individual interviews to number of persons who should be interviewed (within surveyed households)	0.860	0.860
*NRp	overall non-response rate	25.2	68.2

a Only addresses in which the interview was carried out were included in the reserve list. b From the reserve list, all addresses were included at which the interviewer was, regardless of whether the interview was completed or not.

Indicators for new subsample (number 2)

Indicator symbol	Indicator	Value of the indicator	
		without reserve sample ^a	including reserve sample ^b
Ra	the address contact rate, quotient of number of contacted addresses to the number of all correctly selected addresses	0.992	0.733
Rh	the proportion of households interviewed to number of all households in contacted dwellings	0.871	0.287
Rp	the proportion of completed individual interviews to number of persons who should be interviewed (within surveyed households)	0.844	0.844
*NRp	overall non-response rate	27.1	82.2

a Only addresses in which the interview was carried out were included in the reserve list. b From the reserve list, all addresses were included at which the interviewer was, regardless of whether the interview was completed or not.

Distribution of households

Contact at address (without reserve sample^a)

DB120	Rotational group				
	7	8	1	2	Total
Address contacted	2709	3946	6245	9892	22792
Address cannot be located	0	0	0	48	48
Address impossible to access	0	0	0	29	29
There is no dwelling at the address	0	1	1	457	459
Total	2709	3947	6246	10426	23328

a Only addresses in which the interview was carried out were included in the reserve list.

Contact at address (including reserve sample^b)

DB120	Rotational group				
	7	8	1	2	Total
Address contacted	2709	3946	6245	30041	42941
Address cannot be located	0	0	0	835	835
Address impossible to access	0	0	0	437	437
There is no dwelling at the address	0	1	1	10014	10016
Total	2709	3947	6246	41327	54229

b From the reserve list, all addresses were included at which the interviewer was, regardless of whether the interview was completed or not.

Household questionnaire result (without reserve sample^a)

DB130	Rotational group				
	7	8	1	2	Total
Household questionnaire completed	2460	3500	5318	8616	19894
Refusal	115	234	644	839	1832
Temporary absence	55	91	105	132	383
Household cannot be contacted (illness, old age, alcoholism)	19	39	45	69	172
Other reasons	60	82	133	236	511
Total	2709	3946	6245	9892	22792

a Only addresses in which the interview was carried out were included in the reserve list.

Household questionnaire result (including reserve sample^b)

DB130	Rotational group				
	7	8	1	2	Total
Household questionnaire completed	2460	3500	5318	8616	19894
Refusal	115	234	644	13179	14172
Temporary absence	55	91	105	1877	2128
Household cannot be contacted (illness, old age, alcoholism)	19	39	45	980	1083
Other reasons	60	82	133	5389	5664
Total	2709	3946	6245	30041	42941

b From the reserve list, all addresses were included at which the interviewer was, regardless of whether the interview was completed or not.

Response rate

DB135	Rotational group				
	7	8	1	2	Total
Households interviewed, included in the dataset	2456	3496	5307	8615	19874
Households interviewed, not included in the dataset	4	4	11	1	20
Total	2460	3500	5318	8616	19894

Distribution of individuals at the age of 16 years and more

Individual interviews

RB250	Rotational group				
	7	8	1	2	Total
Interview completed	4873	6703	9761	15101	36438
Difficult contact because of illness, disability etc.	38	59	89	172	358
Refusal to participate in the survey	326	559	962	1504	3351
Person temporarily away – no possibility to get information from some other person	207	330	480	1052	2069
No contact for another reason	14	33	44	61	152
No information about the person available - reason unknown	1	2	2	4	9
Total	5459	7686	11338	17894	42377

Type of individual interview

RB260	Rotational group				
	7	8	1	2	Total
Face to face interview	3467	4887	7067	11586	27007
Proxy interview	1406	1816	2694	3515	9431
Total	4873	6703	9761	15101	36438

Errors due to survey performance and data recording

As with any other statistical survey, EU-SILC may be burdened with errors which occur at various stages of the survey. This mainly applies to interviewers' errors at the stage of collecting the information, errors due to the respondents' misunderstanding of questions and inaccurate answers as well as the errors taking place at the stage of data recording.

According to the interviewers who, upon completion of a household interview, were obliged to answer a few questions concerning interview performance, more than 97.4% of those answering questions for the household interview and 97.8% of those answering questions for the individual interview showed a favourable attitude towards the survey, whereas about 2% (in the case of the household and individual interview) were unwilling towards it.

In the interviewers' opinion, in over 89% of household questionnaires and in over 90% of individual questionnaires the quality of non-income data was good or very good, while in 0.4% of household questionnaires and in 0.3% of individual questionnaires the quality of data was doubtful.

3.3. Interview duration

The average household interview duration in 2019 was about 35 minutes, while the individual interview lasted 30 minutes. In total, the average time needed to carry out a household interview and individual interviews with persons at the age of 16 years and more was 91 minutes.

4. Data imputation

4.1. Methods applied to income variable imputation

The methodology of EU-SILC requires for the imputation of the missing income data. The complete file is obtained through the imputation of the missing data.

Imputation is a procedure aimed at ensuring the completeness of a data set by replacing the data which are missing due to the respondent's refusal to give answers with values that are correct from the formal point of view (imputation values). The imputation values are received by the means of a formalised procedure (an algorithm) designed in such a way that the generated values reflect, as precisely as possible, the probable values of missing data in terms of information included in the data set.

There are several methods of income variable imputation. They can be classified as deterministic and stochastic methods. In the case of deterministic methods, for a particular set of data the selected method and the set of explanatory variables (imputation algorithm) clearly determine the imputation values for each record. In stochastic methods the imputation value is determined with the use of an error term and that is why with the same algorithm and the same data file, each realisation of the algorithm may give slightly different imputation values. Although the stochastic methods slightly increase estimator variance (introducing an additional random error component), they do not distort variance or original data distribution characteristics allowing for the correct estimation of random error. Deterministic imputation brings about variable variance reduction in the file and random error underestimation; it also distorts to a greater extent the correlation structure and variable distribution. In the income data imputation applied in the EU-SILC survey, the preferable methods are those which preserve the distribution characteristics (thus favouring the stochastic methods).

The following stochastic methods were used:

- Hot-deck method

It involves the replacement of missing data in a record with gaps (the recipient record) with the data collected from a different record (the donor record) randomly selected out of complete (from the point of view of imputed variable) records which meet the specified conditions for similarity with the recipient record.

Auxiliary qualitative categorising variables (explanatory variables), used for grouping records, may be used in the hot-deck method. In this case, a random representative is selected out of the records showing adequate values of auxiliary variables. If it is not possible to find a donor with the equivalent values for all the auxiliary variables, the so called sequence approach is adopted. The categorising variables are ranked from the most to the least significant ones. If there are no donors, the categorisation is carried out with the subsequent explanatory variables being left out, starting from the least significant ones, so as to obtain a subset containing donors.

In the case of applying a quantitative categorising variable in the hot-deck method, a breakdown into deciles is used as a categorisation criterion.

- Regression imputation with randomly selected empirical residuals

Auxiliary variables are the explanatory variables of the regression model. The model takes either a linear or power exponential form. It is fitted on the basis of the records which are complete from the point of view of the imputed variable. The imputed value (or its logarithm in the case of transformed models) is a sum of the theoretical value derived from the model and a randomly selected model residual. The set of records, out of which the residual is selected, is restricted to those which are nearest to the record imputed for the theoretical value derived from the model.

Out of the deterministic methods the following were applied:

- Regression deterministic imputation (the theoretical value from the model is adopted as the imputation value),
- Deduction imputation (the imputation value is directly determined on the basis of the relationships between variables).

The application of stochastic regression imputation requires a model which describes well the formation of a variable with relatively small variance of an error term and good statistical qualities. With high variance of a random component, there is a danger of getting accidental values which are not typical of the correct part of the dataset. That is why in the cases where in accordance with the assumption referred to above, stochastic imputation is required, the hot-deck method is preferred to regression imputation. This is particularly justified when the number of records for imputation is rather low, or when the number of correct records is too small for a suitable model fitting.

Stochastic regression imputation is most commonly used for incomes from hired employment, when:

- an important category of income is analysed, i.e. declared by a significant rate of respondents and, if present, having usually a significant share in the total household's income,
- this category can be successfully modelled with the use of the variables included in the questionnaire,
- there is a large (absolute) number of missing data, their percentage, however, being rather small; a large number of correct records makes it possible to design a well-fitted model.

It is also widely used for income categories other than income from hired work if income of a given person/household from the previous year is known. In such a case, the stochastic regression imputation is treated as the basic method, however, the hot-deck method is also applied when it is difficult to adjust an appropriate model.

In view of a relatively wide scope of applications of the stochastic regression imputation, an additional protection against possible effects of insufficient model adequacy was introduced. The residuals are not generated from the distribution of residuals for the whole sample, but they are selected from a restricted subset. Although in an ideal model residuals should be in the form of white noise, showing no trend whatsoever, in reality there may be some trends (systematic elements) retained in the distribution of residuals, which are not detected by the model, e.g. those related to non-linearity of relationships which cannot be removed by any known transformations. In such a case the use of residuals from a restricted range reduces the risk of generating values diverging from the real variable distribution by combining the theoretical value and the residual which would be utterly improbable (in combination with this theoretical value).

Deterministic imputation is applied where missing data concern less significant components of income variables (taxes, social and health insurance fees, additions, etc.) in the situation when the main component is known. In such cases deterministic regression imputation is usually applied. The conversion of a gross value into a net value and *vice versa* is performed by the use of the regression deterministic imputation method, if it proves necessary due to missing data. Deduction imputation is employed in rare cases of obvious relationships and can be treated as a supplementary stage of data editing.

The explanatory variables in the models and the grouping ones in the case of hot-deck method have been selected so as to represent the relationships which, according to logics and knowledge about the phenomena studied, should occur in the data set, taking into account the accessibility of potential variables in the questionnaire. The relationships have been tested on the file of correct data and in the majority of cases they proved to be significant. Some of the explanatory variables have been retained, even if their impact on the imputed variable has not been statistically confirmed, if they express an economically important relationship or provide a grouping condition (interpretation criterion) in the calculation algorithm for variables.

For the persons and households not surveyed in the previous year (a new sample, new household members, persons who could not be interviewed previously) or for those who did not gain a particular type of income in the previous year, explanatory variables derived from the current data file are applied. Wherever the same type of income is found in the data for the previous year, its value is treated as the main explanatory (categorizing) variable, both in the case of variables subjected to regression imputation and the hot-deck method. The current variables may be treated as additional explanatory variables.

4.2. Item non-response (income variables at household level)

Specification	Income	Households for which complete information has been obtained	Households for which no information has been obtained (full imputation)	Households for which partial information has been obtained (part imputation)
		% of households with given type of income		
Income components at household level				
Regular inter-household cash transfer paid	net	83.8	15.8	0.4
Regular inter-household cash transfer received	net	76.9	22.8	0.3
Social exclusion benefits	net	87.9	10.4	1.8
Family-related allowances	net	92.7	2.1	5.3
	gross	88.9	2.1	9.1
Housing allowances	net	63.9	14.0	22.1
Income received by children under 16	net	81.8	17.5	0.6
	gross	68.2	5.2	26.6
Income from the financial property or land	net	47.4	23.1	29.6
	gross	76.9	23.1	-
Income from rental of property	net	34.8	65.2	-
	gross	12.8	65.2	22.0
Repayments/receipts for tax adjustment	net	77.3	22.4	0.3
Tax at household level				
Property tax		69.2	30.8	-
Tax on income and social contributions		10.8	76.3	12.9

4.2. Item non-response (income variables at personal level) (cont.)

Specification	Incom	Persons for whom complete information has been obtained	Persons for whom no information has been obtained (full imputation)	Persons for whom partial information has been obtained (part imputation)
		in % persons 16 + having which concerned type of income		
Income components at personal level				
Survivors' benefits	netto	77.7	16.4	5.9
	gross	13.1	16.9	70.1
Education-related allowances	netto	59.9	39.8	0.4
Old-age benefits	netto	73.3	22.0	4.8
	gross	14.8	22.0	63.3
Disability benefits	netto	72.2	26.1	1.7
	gross	18.5	26.1	55.4
Sickness benefits	netto	65.2	33.5	1.3
	gross	46.9	33.5	19.6
Unemployment benefits	netto	70.8	28.5	0.7
	gross	14.6	28.5	56.9
Employee cash income	netto	55.5	44.3	0.2
	gross	12.2	44.3	43.5
Company car for private use	netto	41.3	58.7	-
Monthly earnings for employees from the main job	gross	47.7	52.3	-
Income from self-employment	netto	44.6	51.0	4.5
	gross	28.4	34.9	36.7

4.3. Item non-response (income variables)

Specification	Households which complete information has been obtained	Households which no information has been obtained (full imputation)	Households which partial information has been obtained (part imputation)
	in % households which concerned type of income		
Total disposable household income	48.5	13.6	37.9
Total disposable household income before social transfers other than old-age and survivors' benefits	49.3	18.3	32.4
Total disposable household income before social transfers including old-age and survivors' benefits	50.1	28.1	21.7
Total household gross income	11.2	14.0	74.8

5. CONCEPTS AND DEFINITIONS

5.1. Basic concepts and definitions

Survey unit

The survey unit is a household and all the household members who had completed 16 years of age by December 31 of the year preceding the survey.

The survey did not cover collective accommodation households (such as boarding house, workers' hostel, pensioners' house or monastery), except for the households of the staff members of these institutions living in these buildings in order to do their job (e.g. hotel manager, tender etc.).

The households of foreign citizens were accepted to participate in the survey.

The private household definition

Household is a group of persons related to each other by kinship or not, living together and sharing their income and expenditure (multi-person household) or a single person, not sharing his/her income or expenditure with any other person, whether living alone or with other persons (one-person household).

Family members living together but not sharing their income and expenditure with other family members make up separate households.

The household size is determined by the number of persons comprised by the household.

The household membership

The household composition accounts for:

- persons living together and sharing their income and expenditure who have been in the household for at least six months (either the real or the intended time of staying in the household should be considered),
- persons absent from the household because of their occupation, if their earnings are allocated to the household's expenditure,
- persons at the age of up to 15 years (inclusive), absent from the household for education purposes, living in boarding houses or private dwellings,
- persons absent from the household at the time of the survey, staying at education centres, welfare houses or hospitals, if their real or intended stay outside the household is less than six months.

The household composition does not account for:

- persons at the age of over 15 years, absent from the household for education purposes, living in boarding houses, students' hostels or private dwellings,
- persons in prison,
- persons absent from the household at the time of the survey, staying at education centres, welfare houses or hospitals, if their real or intended stay outside the household is six months or more,
- persons (household's guests) staying in the household at the time of the survey who have been or intended to be there for less than six months,
- persons renting a room, including students (unless they are treated as household members by the surveyed household),
- persons renting a room or bed for the time of work in a given place (including such works as land melioration, geodetic measurements, forest cut-down or building constructions),
- persons living in the household and employed as au pairs, helping personnel on the farm, craft apprentices or trainees.

Household types

In order to describe the issues discussed in the publication, two household types have been used:

1. **Household type (TG)** has been created for the purposes of international comparisons. In the Eurostat databases, the results are presented in the same way for all Member States:
  - single-person household of males or females:
    - aged less than 65 years
    - aged 65 years and more
  - one adult with dependent children
  - two adults:
    - both aged less than 65 years, without dependent children
    - at least one person aged 65 years and more, without dependent children
    - with 1 dependent child
    - with 2 dependent children
    - with 3 and more dependent children
  - three or more adults:
    - without dependent children
    - with dependent child
  - undefined household type

Dependent child understood as a person:

- aged 0-17 years being a household member,
- aged 18-24 years if they are inactive persons and live with at least one parent.

2. **Biological household type (TBGD)** has been created to present the national results including the results from various surveys¹¹⁹. It also takes account of the degree of kinship among household members (married couple/formal relationship, mother/father):
  - married couples or cohabitants:
    - without dependent children
    - with 1 dependent child
    - with 2 dependent children
    - with 3 dependent children
    - with 4 and more dependent children
    - with at least 1 dependent child and other persons
  - single mother or single father:
    - with dependent children
    - with dependent children and other persons
  - other persons:
    - with dependent children
    - without dependent children
  - single-person household

Dependent child is understood as a person:

- aged 0-15 years being a household member,
- aged 16-24 years if they have no source of maintenance, are not married and have no children.

---

¹¹⁹ Used for the first time in the publication „Living conditions of families in Poland” published in 2014.

In the publication part „Synthesis” in the chapters on the income situation of persons in households and living conditions and material situation of households living independently or together with other households based on the biological household type, three groups of households have been identified:

- single-person,
- multi-person without dependent children,
- multi-person with dependent children.

By household type, the selected social cohesion rates have been presented – table 18, page 144.

Socio-economic groups of households

Traditionally, the results of the household surveys carried out by CSO are presented in the break-down by the so called socio-economic group of households. The basic criterion for distinguishing the socio-economic groups is the prevailing source of maintenance.

- **The employees' households** – households whose exclusive or main (prevailing) source of maintenance is income from hired work.
- **The farmers' households** – households whose exclusive or main (prevailing) source of maintenance is income from an used private farm in agriculture.
- **The households of the self-employed** – households whose exclusive or main (prevailing) source of maintenance is income from self-employment outside private farm in agriculture.
- **The retirees' households** – households whose exclusive or main (prevailing) source of maintenance is income from retirement pay.
- **The pensioners' households** – households whose exclusive or main (prevailing) source of maintenance is income from pension.
- **The households living on unearned sources** – households whose exclusive or main (prevailing) source of maintenance is income from non-earned sources other than retirement pay or pension (e.g. unemployment benefits, regular transfers from people who are not household members, family-related allowances, income from renting property or from the capital etc.).
Due to poor quality of income data for this socio-economic group resulting from small frequency and significant differentiation within this group it has not been included in this publication.

The equivalence scale adopted

The equivalence scales are the parameters which allow to compare the conditions of households of different sizes and different demographic structures. They show an impact of the demographic structure on the household's costs of living.

For the calculation of income statistics the modified OECD equivalence scale was applied which is calculated as follows: 1 – for the first adult household member, 0.5 – for the second and each subsequent household member aged 14 and over, 0.3 – for every child in the household under 14.

The reference period used for income and non-income variables

In EU-SILC different reference periods are used. The income reference period is the last calendar year preceding the survey, while for other variables presented in the tables the reference period is the current situation as well as the twelve-month or one week period before interview.

Macroregions (NUTS 1) and regions (NUTS 2)

To the results presented in the publication, the division of Poland into macroregions (NUTS 1) and regions (NUTS 2) in force since January 1, 2018, according to the Commission Regulation (EU) 2016/2066 of November 21, 2016, was applied.

The individual macroregions and regions are composed of the following voivodeships or their parts:

MACROREGIONS (NUTS 1)	REGIONS (NUTS 2)
CENTRALNY	<ul style="list-style-type: none"> ▪ łódzkie; ▪ świętokrzyskie;
POŁUDNIOWY	<ul style="list-style-type: none"> ▪ małopolskie; ▪ śląskie;
WSCHODNI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lubelskie; ▪ podkarpackie; ▪ podlaskie;
PÓŁNOCNO-ZACHODNI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lubuskie; ▪ wielkopolskie; ▪ zachodniopomorskie;
POŁUDNIOWO-ZACHODNI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dolnośląskie; ▪ opolskie;
PÓŁNOCNY	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kujawsko-pomorskie; ▪ pomorskie; ▪ warmińsko-mazurskie;
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mazowiecki regionalny; ▪ warszawski stołeczny.

Map of macroregions (NUTS 1) and regions (NUTS 2)

Purchasing Power Standard PPS

PPS shall mean the artificial common reference currency unit used in the European Union to express the volume of economic aggregates for the purpose of spatial comparisons in such a way that price level differences between Member States are eliminated (*definition included in Regulation (EC) No 1445/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2007 establishing common rules for the provision of basic information on Purchasing Power Parities and for their calculation and dissemination*).

5.2. Concepts and definitions of income categories

Disposable income

Disposable income in the survey is defined as a sum of the net (after deduction of income tax prepayment, tax on income from property, social and health insurance contributions) annual monetary incomes (in case of hired employment taking into account also non-monetary profit from the use of the company car) gained by all the household members reduced by: property tax, inter-household cash transfers paid and balance of offsetting settlements with the Tax Office.

Disposable income components

The disposable income includes:

- income from hired employment (including non-monetary profit related to the use of the company car),
- income from self-employment including:
  - o income from a private farm in agriculture,
  - o income from self-employment outside a private farm in agriculture – own business,
  - o income from self-employment outside a private farm in agriculture, other than own business (such as free profession),
- unemployment benefits,
- old-age benefits (retirement pensions, early retirements domestic and foreign, structural pensions for individual farmers, termination pays, survivors' benefits domestic and foreign, disability benefits domestic and foreign, social pensions, nursing benefits, pensions from individual pension plans),
- survivors' benefits (domestic and foreign, received by persons at the age of 16 years and more and those not at the retirement age)¹²⁰,
- sickness benefits (including compensations for health loss),
- disability benefits (including training pensions, rehabilitation benefits) received by persons not at the retirement age,
- education-related allowances,
- income from rental of a property,
- family-related allowances (family benefits with supplementary payments, maternity benefits),
- social exclusion-related benefits (including benefits from the social assistance),
- housing allowances,
- regular inter-household cash transfer received,
- income from the financial property,
- income received by people aged under 16 (including survivors' benefits, nursing benefits, education-related allowances).

---

¹²⁰ Since 2011, changed the way the qualify of survivors` benefits – now all survivors` benefits received by people aged 16 years and more are included in this group benefits.

Transfers received by households

According to the definition adopted for the EU-SILC survey included in Regulation (EC) No 1177/2003 of the European Parliament and of the Council concerning Community statistics on income and living conditions (EU-SILC) as regards definitions and updated definitions, transfers consist of:

1. Social benefits;
2. Regular inter-household cash transfers received.

Social benefits are defined as current transfers received by households during the income reference period and intended to relieve them from the financial burden of a number of risks or needs, made through collectively organised schemes, or outside such schemes by government units or NPISH.

It includes the value of any social contributions and income tax payable on the benefits by the beneficiary to social insurance schemes or to tax authorities.

In order to be included as a social benefit, the transfer must meet one of two criteria:

- coverage is compulsory (under law, regulation or a collective bargaining agreement) for the group in question,
- it is based on the principle of social solidarity (i.e. if it is an insurance-based pension, the premium and entitlements are not proportional to the individual exposure to risk of the people protected).

Social benefits are broken down into:

1. Family/children-related allowances;
2. Housing allowances;
3. Unemployment benefits;
4. Old-age benefits;
5. Survivors' benefits;
6. Sickness benefits;
7. Disability benefits;
8. Education-related allowances;
9. Social exclusion not elsewhere classified.

Social benefits do not include benefits paid from schemes into which the recipient has made voluntary payments only, independently of his/her employer or government which are included under "Pensions from individual private plans" (other than those covered under ESSPROS).

Regular inter-household cash transfers received refers to regular monetary amounts received, during the income reference period, from other households or persons.

It includes:

- compulsory alimony and child support,
- voluntary alimony and child support received on a regular basis,
- regular cash support from persons other than household members,
- regular cash support from households in other countries.

It does not include free or subsidised housing provided by another household.

Disposable income ratio

The disposable income ratio is the quotient of the average annual disposable income in a given category over the average disposable income in total for Poland. The index value equal to 100 is scribed to the average disposable income of Poland in total.

5.3. Definitions of social cohesion indicators

At-risk-of-poverty rate after social transfers

Percentage of persons with an equivalised annual disposable income (after social transfers) below the at-risk-of-poverty threshold set at 60% of the national median of equivalised annual disposable income.

At-risk-of-poverty rate before social transfers other than old-age and survivors' benefits

Percentage of persons with an equivalised annual disposable income before social transfers except old-age and survivors' benefits below the at-risk-of-poverty threshold set at 60% of the national median of equivalised annual disposable income.

At-risk-of-poverty rate before social transfers including old-age and survivors' benefits

Percentage of persons with an equivalised annual disposable income before social transfers including old-age and survivors' benefits below the at-risk-of-poverty threshold set at 60% of the national median of equivalised annual disposable income.

Severely materially deprived people

Percentage of persons in households declaring inability to meet at least 4 out of 9 following needs due to financial reasons:

1. Payment for a week holiday of all households members away from home once a year;
2. Eat meat, fish (or vegetarian equivalent) every second day;
3. Keep home adequately warm;
4. Coverage of unexpected expenses (in the amount of the monthly values 60% of the national median of equivalised disposable income, in 2016);
5. Timely adjust payments related to housing, repayment instalments and credits;
6. A colour tv;
7. A car;
8. A washing machine;
9. A telephone.

People living in households with very low work intensity

Percent of persons aged 0-59 living in households with very low work intensity, where the adults (aged 18-59) work less than 20% of their total work potential during the past year.

People at risk of poverty or social exclusion (*union of the three sub-indicators*)

Percent of persons who are: at risk of poverty or severely materially deprived or living in households with very low work intensity. Persons are only counted once even if they are present in several sub-indicators.

Relative median at-risk-of-poverty gap

The difference between the median of the equivalised annual disposable income of persons below the at-risk-of-poverty threshold and this threshold (assumed at the level of 60% median income). This difference is expressed as a percentage of the at-risk-of-poverty threshold.

Inequality of income distribution S80/S20 (income quintile share ratio)

Ratio of total income received by the 20% of the population with the highest income (top quintile) to that received by the 20% of the population with the lowest income (lowest quintile).

In EU-SILC this indicator is calculated for equivalised annual disposable income of households.

Gini coefficient

The measure of income distribution inequality; it ranges between 0 and 1 (or if multiplied by 100 – between 0 and 100). This indicator would be 0 (homogenous distribution) if all the persons had the same income, whereas it would be 1 if all the persons except one had 0 income. Thus the higher the indicator, the higher the income concentration and therefore, the greater the income inequalities.

In EU-SILC this indicator is calculated for equivalised annual disposable income of households.

Methodological changes introduced to the survey, enabling the presentation of the basic indicators by region (NUTS 2)

In 2019, for the first time in the report on the survey "Incomes and living conditions of the population of Poland", data at the NUTS 2 level were presented to a greater extent.

In 2016 – 2020, the Statistics Poland implemented the project Action plan for the improvement of EU-SILC Objective 1: EU-SILC regional data at the NUTS 2 level co-financed from European funds.

As part of the project, activities are planned to be carried out that use the recommendations from the survey entitled "Disaggregation of indicators of the Europe 2020 strategy at the voivodship level (NUTS 2) in the measurement of poverty and social exclusion area"¹²¹, concerning an increase in sample size, ensuring the recommended precision of the indicators in question in most voivodships.

The target precision of indicators according to the Eurostat¹²² findings and guidelines was formulated in the form of limits for standard errors and was dependent on the estimated AROPE indicators and the size of the surveyed household population at the NUTS 2 level.

The regulation postulates that the following equation should be solved (for each NUTS 2 level):

$$SE < \sqrt{p(1 - p/X)}, \quad (1)$$

where:

SE - means the assessment of the standard error of the indicator,

p - AROPE indicator estimator,

X - size depending on the population N (given in millions and rounded up to 3 decimal places), expressed as: $X = 600\sqrt{N}$ (the value of 600 is determined by Eurostat on the basis of analyses of data from many countries).

In order to obtain a higher completeness for the newly drawn sub-sample, a reserve sample was used, which made it possible to bring the size of the sample implemented in each survey edition closer to the assumed size.

The application of the project results and recommendations in the survey made it possible to present the most important data at the NUTS 2 level. For most NUTS 2 regions, the requirements of the above formula (1) were met, and in the remaining cases (except for the Warszawski stołeczny region), the differences with the standard error rate determined in accordance with this formula were small.

---

¹²¹ The work prepared by a team of experts from Statistics Poland, Statistical Office in Poznań and Statistical Office in Łódź was conducted within the framework of the Project "Support for the cohesion policy monitoring system in the financial perspective 2007-2013 and the programming and monitoring of the cohesion policy in the financial perspective 2014-2020".

¹²² Annex II to Regulation 2019/1700 of the European Parliament and of the Council of 10 October 2019 establishing a common framework for European statistics relating to persons and households, based on data at individual level collected from samples.